ERKEK İŞİ//KADIN İŞİ Hannah Rachel Bell

ERKEK İŞİ//KADIN İŞİ

Dünyanın En Eski Kültüründe
Cinsiyetin Tinsel Rolü

Hannah Rachel Bell

TOPLUMLAR & İNSANLAR

epsilon

ERKEK İŞİ // KADIN İŞİ

Dünyanın En Eski Kültüründe Cinsiyetin Tinsel Rolü

TOPLUMLAR VE İNSANLAR DİZİSİ – 5

ERKEK İŞİ // KADIN İŞİ

Dünyanın En Eski Kültüründe Cinsiyetin Tinsel Rolü

Orijinal Adı: Men's Business-Women's Business
Yazan: Hannah Rachel Bell
Yayın Yönetmeni: Şemsa Yeğin
Çeviri: Meltem Erkmen
Düzelti: Nursel Calap
Düzenleme: Nergis Şannan
Montaj: Kaya Güler
Kapak Tasarımı: Pınar Kazma
Film-Grafik: Ebru Grafik
Baskı-Cilt: Melisa Matbaası

1. Baskı: Şubat 2003, İstanbul

ISBN: 975 331 423-X

© 1998 Hannah Rachel Bell
Türkçe Yayım Hakkı: Pegasus Ajans aracılığı ile
© Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. San. Ltd. Şti.

Yayımlayan:
Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. San. Ltd. Şti.
Osmanlı Sk. 24/4 80090 Taksim/İstanbul
Tel: 0212 252 38 21 pbx Faks: 252 47 29
İnternet adresi: www.epsilonyayinevi.com
e-mail: epsilon@epsilonyayinevi.com

Genel Dağıtım:
Yeni Çizgi Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
Gürsel Mah. Alaybey Sk. No. 7
Kağıthane/İstanbul
Tel: 0212 220 57 70 pbx Faks: 222 61 55
İnternet adresi ve on-line alışveriş: www.yenisayfa.com

Hannah Rachel Bell

ERKEK İŞİ // KADIN İŞİ

Dünyanın En Eski Kültüründe Cinsiyetin Tinsel Rolü

Çeviri
Meltem Erkmen

epsilon®

Güneş dağın ardından göründüğünde
Gece şafakla buluştuğunda
Dağda ben tek başıma
Seni dinliyorum.
Sen yoksun yanımda
Hem yalnızım. hem değil
Rüzgârın getirdiği
Aşk ezgilerini dinliyorum
Güneş dağın ardından göründüğünde
Gece şafakla buluştuğunda

(Bir Aborijin ezgisi)

Yazar Hakkında

Kadın Bağımsızlığı Hareketinin etkin üyelerinden olan Hannah Rachel Bell, Aborijin kültürüyle ilk kez 1970 yılında yakından tanışmış, bu topluluklardaki kadın erkek rolleri üzerine incelemelerde bulunmuştur.. Kuzey Avustralya Aboriginlerinin kültürleriyle Avustralya halkı kültürleri arasında köprü kurma çalışmaları çerçevesinde Batı Avustralya ve Kuzey Bölgesi yönetimlerinde danışman olarak görev yapmış olan yazar, şimdi beyazların yerli kültürünü kavraması, benimsemesi ve bu kültürü kendi kültürleriyle birleştirmesi amacıyla kurulan ve "Bush Üniversitesi" diye anılan örgütte etkin olarak çalışmaktadır. Avustralya toplumunun yeni bir bakış açısı geliştirmesi ve toprak sahipliği haklarının Aborijinleri de kapsaması konularında aranan bir konuşmacı olan Hannah Rachel Bell, halen Batı Avustralya'da yaşamaktadır.

Teşekkürler

Ngarinyin büyüklerim ve dostlarım...

Ufku geniş hukukçu, çalışma arkadaşım ve dostum Mowaljarlai'ye, Kamali Meclisi'nin ve Ngarinyin Aborijin Kuruluşu'nun başkanı, hukukçu, danışman ve dost Paddy Neowarra'ya, Hukukçu, danışman ve dost Laurie Cowanulli'ye, Maise Nenowatt, Susan Collier, Sandra Mungulu, Jillian Bangmorra, Chloe Nulgitt ve Jacky Dann'e...

Ngarinyin Çocukları...

"Oğullarım" Claude ve Gideon Mowaljarlai ile kuzenleri Lukie Mowaljarlai'ye, Kane Nenowatt, Clinton Bangmorra, Aaron Mungulu, Deidre Mungulu, Sherika Nulgitt, Deanne Bidd, Daniel Bangmorra ve Naomi, Neil, Neala ve Marvis Maru'ya...

Eğitim Danışmanları...

Joan Butun'a, Perth Başpiskoposu Saygıdeğer Dr. Peter Carnley'e, Bay John Moody'ye, Bay Kim Walton'a, Bay Robert Armstrong'a, Bay Allan Meney'e, Bay Matthew Hughes'a, Bayan Lynne Thomson'a, Bayan Audrey Jackson'a, Bay Andrew Davidson'a, Bay Phil Jurejvich'e, Bay John Moore'a, Peder David Thornton-Wakeford'a, Gabrielle Morrissey'e, Kathy Charlesworth'e ve kızım Jesse Wiles'a...

Ngarinyin Evinde:

Perth'te okula giden çocuklar için bir ev ortamı yaratılmasına ve sürdürülmesine yardımcı olan Worrora kadını Isobel Peters'a...

Bush Üniversitesinde:

Ngarinyin Girişimi süresince bana pek çok alanda yardımcı olan ve zorlukla mücadele etmek durumunda kaldığımda destek veren Susan Bradley'e. Dört tekerlekli Wedgetail OKA sürücüsü ve hareketli yapısı ile Bush Üniversitesi'ni bu denli başarılı kılan Graeme ve Judy Carbury'ye, Sandy Macken, Jim Macken, Janet Ryan, Gibb River Topluluğu, Mt. Barnett Topluluğu ile Russell ve Peta Timms'e...

Toprak ve Wandjina Vakfında:

Tony Coote, David Bradley, Christina ve Trevor Kennedy, Alec ve Lorraine Shand, Tony Redmond, Diana McCarthy, Berncie Murphy ve Geofrrey Cousins'e...

Baskı, Resim ve Film konusunda:

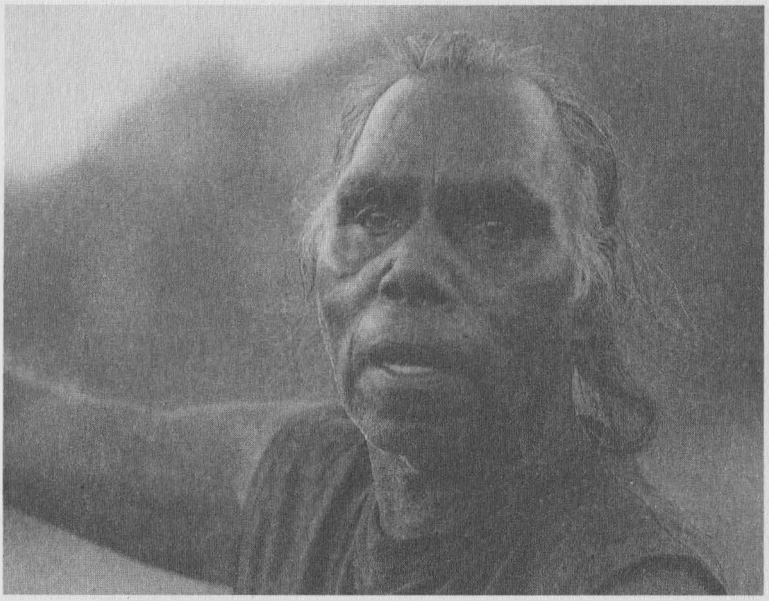
Mawaljarlai ve benimle kurdukları dostluktan büyük destek aldığımız Jeff Doring ve Pathways Project'e, Jutta Malnic'e, Peter Collins'e, Heather Winter'a, Kirsty Cockburn'e, George Negus'a, Suzanna Lobez'e, Patricia Hamilton'a, Di Morrissey'e, Andrew MacFarlane'e, Peter Harrison'a ve Tom Spender'e...

Diğer Dostlarım:

Peder Frank Brennan S.J., Piskopos David Murray, Matthew Shand, Susan Sawday, Maureen Babe, Denise Meyer, Greg Pratt, Margaret Gibson, Susan Hunt'a,

Sonsuz teşekkürler...

Kevin Shaw

David Mowaljarlai'nin anısına... Onun dostluğu, bilgeliği olmasaydı, bana esin vermeseydi, bir yandan sağ elimle yazarken sol elimin beni dengede tutabileceğini, bana destek olacağını ve iki-yönlü mutlu bir yaşam sürmemi olanaklı kılacağını asla bilmeyebilirdim.

İÇİNDEKİLER

Giriş

Kimliğin Oluşumu 15

Birinci Bölüm

Ngarinyin Kabilesi 37

İkinci Bölüm

Gebelik ve Doğum 59

Üçüncü Bölüm

Vuudu Zamanı 75

Dördüncü Bölüm

Dönüşüm 97

Beşinci Bölüm

Reşit Olmak 119

Altıncı Bölüm

Bilgelik Kazanmak 131

Yedinci Bölüm

Dulugun'a Yolculuk 147

Sekizinci Bölüm

İki Yönlü Düşünce 163

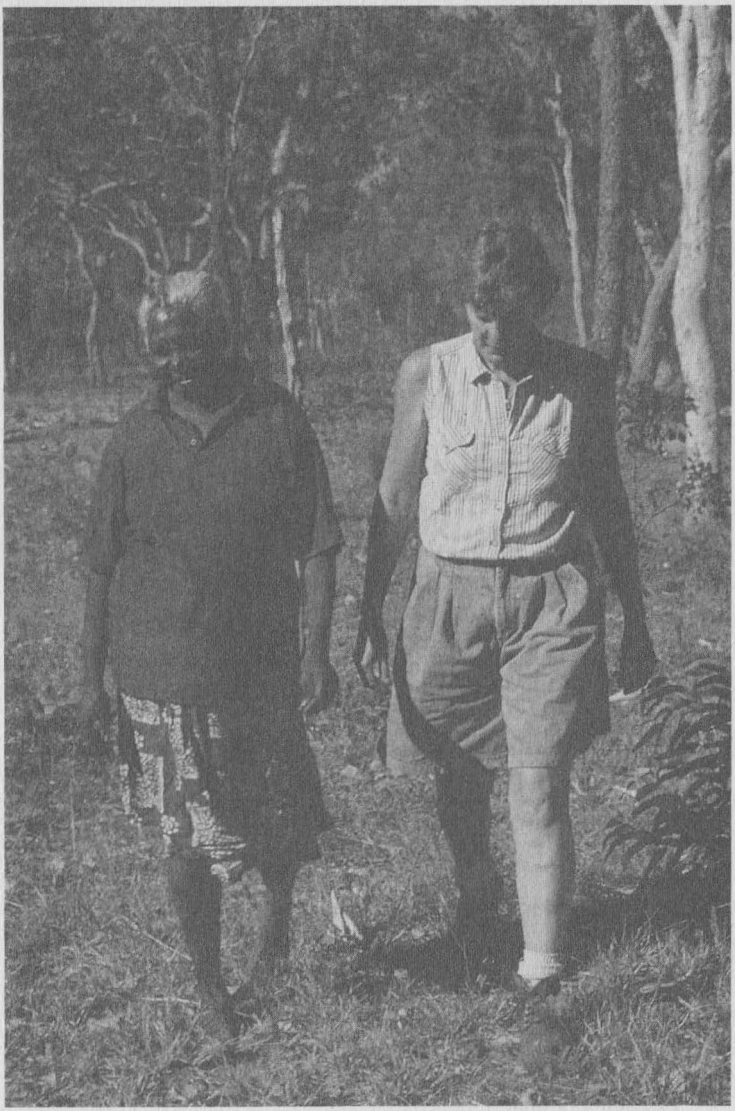
Dokuzuncu Bölüm

Söylencenin Yasası 177

Onuncu Bölüm

Değişen Yaşamlar 207

Dipnot 237

Jutta Malnic

Hukukçu Susan Collier, Marunbabidi'de Hannah Rachel Bell ile birlikte.

Giriş

Kimliğin Oluşumu

Erkeklerden oluşan bir ailede büyüdüm ben. Annem vardı elbette, ama bizim için genellikle görünmez biriydi, yalnızca yokluğu fark edilirdi. Annem yemek pişirir, temizlik yapar, bahçeyle ilgilenir, okuldaki spor etkinliklerine katılır, okul kantininde nöbetle görev alır, bizi doktora götürür, yerel kilisedeki Anneler Birliği toplantılarına gider ve birkaç oğlan daha doğururdu. Ara sıra, gönülsüzce, kendisinin milli bir yüzücü, dalgıç, yetenekli bir ressam ve teknik ressam olarak elde ettiği zaferlerle ilgili öyküleri içeren gazete kupürlerinden oluşan albümünü çıkarırdı ortaya. Ya da fotoğraf albümünü getirirdi. Bu albüm bize onun da bir çocukluğu, annesi-babası olduğunu, çok şakacı gerçek bir insan olduğunu gösterirdi.

Ailece, babamın yaşamına daha aşinaydık. Babam, Torres Strait Adaları'nda "Adalı Yerliler" ile büyümüştü; aydın bir misyonerin maceraperest oğluydu. Serüvenlerle dolu, egzotik bir çocukluktu onunki. Kışın ortasında, oturma odasındaki şöminenin başında oturur, onun anlattığı heyecan verici öyküleri dinlerdik. Bir köpekbalığının sırtında nasıl gezdiğini, hayvan onu yemesin diye başparmaklarını balığın gözlerine

nasıl sımsıkı bastırdığını, denizcilerden ve serserilerden sigara izmaritleri aşırmalarını, yerlilerle birlikte misyonerlere ait olan yelkenli gemilerden ya da kamu malı teknelerden atlayarak inci aramak için dalışlarını anlatmasını merakla dinlerdik. Babamız bizi kendi çocukluk dünyasına götürürken, annemiz bulaşıkları yıkar, biraz sonra bize tepsiyle getireceği kızarmış kuru üzümlü ekmekle birlikte içeceğimiz sütlü kakao için süt ısıtır, sabah biz uyandığımızda mutfak sıcacık olsun diye, ağır ağır yanan sobaya son bir kez kömür atardı. Onu fark etmezdik bile.

Bunu bilinçli olarak yaptığımı hatırlamasam da, çocukluğumun bir evresinde, büyüdüğümde annem gibi göze görünmeyen bir kadın olmamaya karar vermiş olmalıyım. Küçük yaşlarda, annem gibi başarılı bir sporcu, babam gibi bir masalcı, vaiz olan büyükbabam gibi bir konuşmacı ve öğretmen, büyükannem gibi bir yazar, aynı zamanda politikacı, hekim, sanatçı, oyuncu, eylemci, misyoner ya da benim söyleyecek sözü olan biri olduğumu gösteren, dikkate alınmamı sağlayan herhangi bir şey olmayı aklıma koymuştum. Bu çocukluk ve gençlik deneyimleri daha sonra hayatımda olgunlaşmış mesleklere dönüştü, ancak yeniyetmelik dönemlerimde hepsi birer amaç ya da niyet olarak yerini koruyordu.

Babam geleneksel ev kadınlığının bana göre olmadığını, benim de tıpkı kendisi gibi asi olduğumu, gelenek ve göreneklerin sınırlamalarına karşı geleceğimi anlamış olsa gerekti. Her yaz tatilinde, babamla annem, bu altı haftayı değerlendirmem ve başka insanların yaşantılarına da tanık olmam için beni dostların ya da akrabaların yanına gönderirlerdi. Yerlilerden alınıp savaştan dönen askerlere verilen özel yerleşim yerlerinde yaşanan yoksulluğa ve zorluklara ortak olarak tatil yapar, küçük bir köy bakkalında müşterilere hizmet eder, eksantrik bir ruh doktoru ve ailesiyle birlikte bir kumsalda kamp kurar,

zengin kuzenlerin keyfini sürdüğü maddi zevklerin lüksünü yaşardım. Bazen de kendi ailemle birlikte büyükannemin deniz kıyısındaki kulübesinde kalır, balık tutar, kayalıklara tırmanır, kumulların ardındaki âşıkları gözetler, strateji oyunları oynardık. Bir keresinde, evde kaldığımda ailenin geri kalanının huzurunu bozduğumu düşünerek, babama neden çocuklarının arasında bir tek beni başka yerlere gönderdiğini sormuştum. O da bana hayatım boyunca ne yaparsam yapayım, yaptığım şeyi erkeklerden daha iyi yapmak zorunda olduğumu, kendisi onaylasa da onaylamasa da bunun dünyanın yasası olduğunu söylemişti. Beni dünyaya kazandırmak istiyordu.

Benim kız oluşum kafasını karıştırıyordu anlaşılan; ancak babam yine de beni zihinsel ve dinsel konulara ve tartışmalara kaptırabilmek için çok zaman harcıyordu. Belki de ben onun kafasında dönen dolapları eğlenceli bulan tek çocuğuydum; aynı zamanda onun tarafından fark edilmenin en iyi yolunun bu olduğunu düşünüyordum. Ne olursa olsun, bu özel zamanların tadını doyasıya çıkarıyordum; benim üzerinde düşünmemi istediği meseleleri kavrayabilmek için elimden geleni yapıyordum. Erkek gibi bir kız olmak, başka kapıları da açıyordu. Oğlanların strateji, entrika ve güçten oluşan küçük erkek dünyasında onlarla rekabet edebiliyordum. Kıyasıya dövüşmeyi, ağız dolusu küfretmeyi, tornavida ve baltayı ustalıkla kullanmayı, çim biçme makinesini çalıştırmayı, kovboy, Kızılderili ve hırsız-polis oyunları oynamayı öğrenmiştim; oyun oynarken hiç ölmüyordum üstelik. Ben bunları yaparken, tek kızının yardımı olmaksızın yemek hazırlamakta olan annem mutfak penceresinden beni izliyordu. Genç kızlık dönemimden yetişkinliğe kadar annem hep aynı şeyi söyleyerek yakındı: "Neden sen de normal bir kız/kadın olamıyorsun?" Büyüdüğümde onunla kadınsı zevkleri paylaşmak yerine sırtımı

dönüp dışarıda oğlanların acımasız, erkeklerin sert olduğu "gerçek dünyaya" katılınam onu ne kadar üzmüştü kim bilir.

Bu 1950'lerin dünyasında cinsiyet ayrımı öngörülebilen ve kabul edilen bir şeydi. Erkekler belli şeyleri, kadınlar belli şeyleri yapıyorlardı. Bu şeyler ender olarak karşı taraftan bekleniyor, sorumluluk sınırları nadiren ihlal ediliyordu. Batılı kadınlar için Kadın İşi annelerin çocuk doğurmaları, evlerine ve ailelerine bakmaları, gönüllü işler ve el işleri yapmaları anlamına geliyordu. Erkek İşi ise babaların evin dışında işlerde çalışmaları, para kazanmaları, ailede, toplumda ve ülkede baskın konumda olmaları demekti. Babalar kesinlikle, gözle görülür biçimde önemliydiler. Onlar güç, etki ve tüm dünya üzerinde yetki sahibiydiler. Kuşkusuz, hayatımda önemli olduğunu düşündüğüm hemen her konuda tüm kararları erkeklerin verdiğini yaşayarak görüyordum.

Bütün gençler gibi ben de her şeye karşı son derece duyarlıydım ve erkeklerin yaptığı her şeye büyük önem verildiğini fark etmiştim. 1950'lerde benim yaşımda ve konumumda olan milyonlarca dişi gibi, ben de okuldaki öğretmenler, müdürler ya da diğer yetişkinler tarafından, içinde bulunduğum kültürün bana uygun gördüğü rolleri ve işlevleri benimseye yönlendiriliyor, hatta buna zorlanıyordum. Ancak boyun eğmeye yanaşmayan diğer birçok genç kadın gibi, ben de adı kötüye çıkmış 1960'lara isyan ederek girdim. Benim kültürümde yoksul, sindirilmiş, hizmetçi, köle ya da ikinci sınıf vatandaş olmak Kadın İşi olarak kabul ediliyorsa, ben bu işte yoktum. Hayatının o noktasında, geleneksel kadın işinin hiçbir anlam ve değerinin olmadığını ve hileli zarların cinsiyet ayrımı sınırını aşarak devletin ya da endüstrinin her aşamasında karar alma sürecine katılanların aleyhine atıldığını anladım.

1940'larda doğan kızlar olarak, Kadın Bağımsızlığ Hareketi denen eylemi biz başlattık. Başlangıçta "Özgürlükçü Ka-

dın" olmak çok eğlenceliydi. Bu bize erkeklerin kadınları kendi "erkek dünyalarının" sınırları içine hapsetmek ve orada tutmak için tasarladıkları kuralları, sosyal ve kültürel değerleri yıkma hakkını veriyordu. Bu eylemler benim fark edilme konusundaki ciddi açlığımı bastırma ve üniversite mezunu olduğum, üstelik bir lise öğretmeni olarak güvenli bir işte çalıştığım halde, bunların hiçbirine sahip olmayan erkek kardeşimden arabasını ödünç istemek zorunda kaldığım için duyduğum öfkeyi dindirme konusunda önemli rol oynuyordu. Sutyenlerimizi yakıyor, etek, ince çorap ve yüksek topuklu ayakkabı yerine pantolon giyerek her şeye meydan okurcasına uygun adım yürüyor, sadece erkeklerin girebildiği barları basıyor, üniversitedeki seçimlerde, genel seçimlerde ağırlığımızı koyuyor, durmaksızın eşitlik talep ediyorduk. Batı toplumundaki kadınların yapısal ve kurumsal açıdan ne kadar ikincil durumda olduklarını gerçekten anlamamız bundan epey sonra oldu. O sırada ben evlenmiş, boşanmış ve kendim de anne olmuştum. Yalnız bir anneydim; kendi küçük evimin reisiydim; ancak ben de çocuğumun yaşamından ve büyümesinden, iş dünyasında rekabet ettiğim babalar ve gönüllü işlerde çalışıp el işleri yapan anneler kadar sorumluydum.

Anneliği oldukça kolay ve doğal yaşadım ve bunun benim içinde bulunduğum toplumda ya da kültürde eşitliği yaratma yolculuğuma zarar vermesine izin vermedim. Yaşadığım zorlu çocukluk bana ince bir zekâ, sivri bir dil, etkileyici bir fiziksel üstünlük ve seçtiğim iş ne olursa olsun üstesinden gelme becerisiyle hayatını sürdürebilme içgüdüsü kazandırmıştı. Bu kişiliğin altında, öğretmenlerden, vaizlerden, misyonerlerden oluşan kuşakların getirdiği ve beni adalet, insan eşitliği ve korumacılık alanlarında çalışmaya özendiren aileden gelme bir kalıtım vardı. Feminist harekete katılımım bu amaca uyuyordu, ama yeterli değildi. Yetişkin erkeklerde tutum değişikliği

yaratmak, uygulama açısından asla doyurucu gelmiyordu. Ben, gelecek kuşağın beyinlerini şekillendirmek, düşüncelerini yapılandırmak istiyordum. Sanki kadın, erkek cinsinin uzantısıymışçasına, Havva'nın sırf erkeğe hizmet etmek, ona zevk sunmak için Adem'in kaburgasından yaratıldığını anlatan dinsel öykünün sonucu olan kültürel tutumun son bulduğunu görmek istiyordum. Benim düşünceme göre, bu ancak altmışlı yıllarda ortaya çıkan sosyal, politik ve ekonomik meselelere yönelik eşit derecede geçerli ancak özgün bir kadın bakış açısı geliştirerek mümkün olabilirdi. Özel yaşantımda bu benim kendi çocuğumun ve mağdur durumda bulunan olabildiğince çok sayıda çocuğun sorumluluğunu üstlenmem anlamına geliyordu. Yirmi dört yaşındayken, iki yaşındaki kendi oğlumdan başka üç yoldan çıkmış genç "kızım" vardı. Otuz dört yaşına geldiğimde, her iki cinsten toplam on bir yeniyetmenin koruyucu annesiydim. Şimdi bile, yıllar sonra, artık bir genç kız olan kendi kızımın yanı sıra yedi genç delikanlı benim gözetimim ve korumam altında.

Her insanın hayatında talihle ya da yazgıyla kaçınılmaz bir şekilde buluşmayı gerektiren bir olay ya da fırsat olur. Benim için bu, karizmatik, düşsever Ngarinyin Yerlisi Hukukçu David Mowaljarlai ile tanışmam oldu. Kendisi, 1997 Eylül'ündeki zamansız ölümüne kadar benim üzerimdeki etkisini sürdürdü. Giderek derinleşen dostluğumuz düşüncelerimde, çalışmalarımda ve bir kadın olarak kimliğimi, Kadın İşi yapma rolümü ve yetkemi kabullenme konusunda bana bir model, bir çerçeve oluşturdu, yol gösterdi.

Cinsiyet Ayrımı ve Kimliğin Gözden Geçirilmesi

1973 yılında, Batı Avustralya Bakanı'nın Kuzey Batı Yöresi özel danışmanı olarak atandığımda, oğlum henüz üç yaşın-

daydı. Bu iş, kamu hizmetlerine ilişkin sorunlar yaşayan ya da önerilerde bulunmak isteyen bireyler ya da gruplarla buluşmak, bakana ücra yerlerde yaşayan insanların yaşam kalitesini artırma konusunda önerilerde bulunmak için Batı Avustralya'nın kuzeyinin en uzak noktalarına, Pilbara ve Kimberley bölgelerine gitmemi gerektiriyordu.

O sıralar Pilbara geçiş dönemi yaşayan bir bölgeydi. Yerleşim biçimleri altının, hayvan otlatmanın, nakliye yöntemlerinin ve kullanma suyunun bulunmasını izleyen yüz yıl içinde yavaş yavaş gelişen eski maden ve liman kasabaları vardı. Daha sonra çöllere ve sahile, uluslararası dev şirketler tarafından can damarı demir madeni olan yeni kasabalar inşa edildi. Eski yerleşimlerin bir karakteri ve tarihi vardı; küçük nüfusları gerçek bir topluluk bilinci ve sert, sıcak, coğrafi açıdan soyutlanmış bir bölgede yaşamanın gerçekliğini yansıtan ve benimseyen yaşam biçimleri geliştirmişti. Yeni kasabalar herhangi bir büyük şehrin kopyalanmış küçük örnekleriydi sanki: Şirket hiyerarşisini yansıtacak şekilde yapay bir biçimde katmanlandırılmışlardı; ılıman iklim izlenimi yaratmak için evler, soğuk hava makineleriyle donanmıştı; buralara özellikle milyonlar değerindeki dev madenleri yönetsinler diye getirilen bir sürü genç aile ile bekâr erkek vardı.

Aborijin kampları ve yerleşim yerleri eski toplulukların arasında ve çevresinde bulunuyordu. Siyahlar ve beyazlar, bir yandan son derece doğal ve rahat bir biçimde bir arada yaşarken bir yandan da kültürel açıdan ayrı ve uzak kalmayı başarabiliyorlardı. Her iki ırk, altın ararken, sığır güderken, gemileri yüklerken, kısacası ortak bir iş yaparken omuz omuza çalışıyor, birbirlerine dostluk göstermeseler de birbirlerinden korkmuyor, nefret etmiyorlardı. Tıpkı günün sıcaklığı ya da alınlarındaki ter gibi oradaydılar işte; yan yana bir gerçekliği paylaşıyorlardı. Aborijinler kültürlerine sıkı sıkıya bağlıydılar;

törenlerini gerçekleştirmek ya da açık arazide yiyecek aramak için uzun yolculuklara gidiyorlar, öte yanda, onların ilkel insanlar sınıfı olduğunu, insan yaşamının daha az gelişmiş bir biçimini simgelediklerini ileri süren o günün toplumsal-siyasal öğretisine boyun eğiyorlardı.

Yeni maden kasabalarında Aborijinler yoktu. 1970'lerin başlarında bu kasabalar kapalıydı. Buralara ancak izinle ve şirketlerle yapılan anlaşmalarla girilebiliyordu. Bunlara, şirket kasabaları deniliyordu. Kimse Aborijinlere kutsal alanlarını ve topraklarını kuşatan, bu toprakların altını üstüne getiren maden aramaları konusunda fikrini sormuyordu. Kimse onların farkında değildi, yok sayılıyorlardı.

Özel danışman olarak benim sadece beyazlarla çalışmam gerekiyordu. Başlangıçta bunu sorgulamadım. Bu bölgeye yeni gelmiştim; olağandışı iklim koşullarına, yüzlerce kilometrelik kan kırmızısı, kumlu yollarda araba kullanmaya, gökyüzünde tropikal ısı termallerinin üzerinde tıpkı sonbahar rüzgârlarında savrulan kuru yapraklar gibi titreyip duran külüstür tek motorlu uçaklarda yolculuk etmeye alışmak zorundaydım. Zamanının çoğunu şirket görevlileriyle, arsız sendikacılarla ve kendilerini umutsuzca soyutlanmış hisseden genç annelerle görüşmeler yaparak geçiriyordum.

1960 ve 70'lerdeki madencilik patlamasına kadar Kimberley ve Pilbara bölgeleri pek tanınmıyordu. Güney Avustralya'da ılıman iklimin hüküm sürdüğü kıyıları kucaklayan ve sapa, vahşi, görkemli, Avustralyalıların büyük bir çoğunluğu açısından da gizemli olan bu bölgelerde Aborijin kültürü ve insanları baskın durumdaydı. Avrupalıların varlığı öncülerle, garip insanlarla, çiftlik sahipleriyle ve bürokratlarla sınırlıydı. O günlerde Avustralyalılar Aborijin kültürü hakkında pek az şey biliyorlardı ve bu kültürü büyük bir memnuniyetle yok sayıyorlardı. Bölgeden gelen haberler yalnızca madencilikle ilgi-

li haberlerdi; çünkü madencilik iş olanakları yaratıyordu ve Batı Avustralya'nın hâlâ genç olan nüfusuna refah vaat ediyordu. Kent halkının ortak bilincine göre, bu yabanıl topraklar sadece erkeklere göreydi. Erkekler yolunda gitmeyen ikili ilişkilerinden ya da aile sorumluluğundan kaçıp kendilerini burada soyutlayabiliyorlar, aynı zamanda büyük paralar kazanabiliyorlardı. Üstelik burada diledikleri gibi içki içebiliyorlar, içlerinden geldiği gibi sövebiliyorlardı. Erkeklerin kadınların, çocukların ve toplumsal değerlerin yumuşatıcı etkisi olmaksızın yaşamaya başlamaları halinde ortaya çıkan "maço" davranışlarına teslim oluyorlardı.

Benim görev yaptığım merkez, bir sahil kasabası olan Port Hedland'deydi. Burası bir kumlu bataklığın, yöreyi Eski Hedland ve on iki kilometre ötede yeni hükümet yerleşim yeri olan Güney Hedland olarak ikiye böldüğü bir yerdi. İkisinin arasında yaklaşık 150 kişinin, beyazların gözlerinden ve zihinlerinden uzakta tam bir sefalet içinde yaşadığı bir Aborijin yerleşim yeri olan Three Mile vardı. Her gün Güney Hedland'den ofisime doğru arabayla giderken, yol boyunca içki evine doğru yürüyen Aborijnlerin yanından geçiyordum. Bataklıklardan ve çalılıklardan farkları yoktu sanki; onlara nadiren fark ediyordum. Ancak bir gün Rosie adında harika bir Yerli kadınla tanışınca aklım başıma geldi, o bölgede, aynı zamanda bütün eski kasabalarda Aborijinlerin varlığının ayırdına vardım. Rosie beni Three Mile'a götürdü, henüz bebek olan oğlumla beni otelde sık sık ziyaret etti, hafta sonları birlikte arazide gezintiye çıktık.

O günlerde konferanslar çok popülerdi. Bazı açılardan bu, kuzeyli insanların onların yaşamını tanımlayan, yöneten ve değiştiren, ancak kolay ulaşamadıkları karar mercileriyle konuşmaları için tek fırsattı. Zaman zaman bir Aborijin de, genellikle yetmişlerde ortaya çıkan Toprak Hakları Hareketi

hakkında konuşmak üzere belirli bir oturuma davet ediliyordu. Ben bu konferansların değişmez konuşmacısıydım; birine olmazsa diğerine mutlaka katılıyordum. Çoğunlukla programın yumuşak tarafında yer alıyor ve kadınları en çok rahatsız eden yaşam standartlarının niteliğinden söz ediyordum. Bu toplantılardan birinde Mowaljarlai ile tanıştım. Bir sabah çay molasında, çıkış kapısında dikilirken dikkatimi çekti. Kabileden gelme bir Aborijin'le nasıl konuşulacağını bilmeyen katılımcıların hemen hiçbiri onun farkında değildi. Beni de görmezden geliyorlardı, çünkü yaşam standartlarının niteliği konusuna kuşkuyla yaklaşıyorlardı. Üstelik ben "azılı bir feminist" idim. Kendimi Mowaljarlai'ye tanıttım ve "Buranın en garipleri biziz herhalde," dedim. Güldü. O anda garip çift olarak aramızda bir bağ oluştu. Ben yirmi altı yaşında, inatçı bir feministtim, bir oğlan çocuk annesiydim. O ise kırk sekiz yaşındaydı, hemen parlayıveriyordu, bir kabileden geliyordu, hukukçuydu ve sekiz çocuk babasıydı. Yıllar boyunca bu tür toplantılarda hep birbirimizi aradık, dostluğumuz giderek gelişti.

Hararetli devrim günlerinde, Mowaljarlai de ben de dünyayı açık bir şekilde siyasal eylemciliğin gözlerinden gördük. Feminizm, halkın bilincinde ve ülke çapındaki yasama kurullarında kök salıyordu. Toprak Hakları, kendini yönetme ve hür irade doktrini ile birlikte politik gündemde yerini almıştı. Bütün bu meselelerin altında yatan neden, adalet arayışıydı. Bu önce eşitlik olarak yorumlandı; daha sonra aynılık olarak değerlendirildi. Bütün insanlar eşittir, çünkü hepsi insandır. Aslında eşit olmadığımızı görmem için aradan yıllar geçmesi gerekti. Aynı da değildik. Mowaljarlai ile ikimiz mitleri, felsefeleri ve ideolojileri birbirinden son derece farklı olan, özellikle cinsiyet ayrımı konusunda gerçek ve ilke açısından farklılıklar gösteren kültürlerden geliyorduk.

Bir feminist olarak, her zaman erkeklerin egemenliği al-

tında kalmış olan alanlara, özellikle politika ve ekonomi alanlarına ilişkin kültürel söylemlere yönelik eşit erişim hakkı bekliyordum ve bunun arayışı içindeydim. Dostluğumuz süresince Ngarinyin Hukukçusu Mowaljarlai bana kendimi sınırlamayı öğretti ve beni Kadın İşi ile ilgili beceriler geliştirmeye özendirdi. Bu arada kendi de Erkek İşi'ne ilişkin kültürel anlayışı dahilinde etkinlikte bulunuyordu. Cinsiyet ayrımı konusundaki bu iki farklı kültürel bakış açısı arasında kalmıştım ve kendimi ciddi şekilde bölünmüş hissediyordum. Bir yandan, belirli bir karar almak ve katılımın zor kullanarak elde edilmiş kazançlarına teslim olmak gibi bir niyetim yoktu. Ancak bir yandan da daha önce yadsınmış güçlü dişil benliğim beynimi yıkayıp duruyordu. Yıllarca hem kendime bakışımdaki hem de erkek dünyasıyla ilişkimdeki bu çelişki ve belirgin aykırılıkla mücadele ettim.

Beyaz Avustralya Aborijin kültürüne değer vermediğinden, ilgi göstermediğinden, hatta onu ilkel bulduğundan, Mowaljarlai, Batılı kadınlar gibi, bir eylemci olarak bilgilendirilmemiş alt sınıf tarafından önemsenmiyor, hatta reddediliyordu. Bense güçlü bir feminist eylemci, politik ve sosyal adaletin öğretileri ve yasaları aracılığıyla kadınların ve Aborijin kültürünün fark edilmesi için mücadele eden bir savaşçıydım. Dostluğumuz sayesinde, kendi kültürümü, hâlâ ilk doğallığını koruyan bir kültürün bir kabileden gelen, vizyon sahibi hukukçusunun bakış açısından görebiliyordum. Dünyaya açılan bu eşsiz pencere, benim de gözlerimi açmamı ve bir kadının otoritesinin ve doğasının, bence, insan topluluklarının sağlığı ve sağlamlığıyla bağlantılı olduğu kavramını görmemi sağladı. Mowaljarlai ile dostluğum sayesinde yok olmayı, ya da çocukluğumun annesi gibi görünmez olmayı sürdüren kendi kültürümde bir kadın olmanın unutulmuş özünü, Temel Dişi olmayı anlamayı öğrendim.

Mowaljarlai'nin göze görünmeyen bir kültürün kabile kökenli hukukçusu olarak konumu ile benim Batı kültüründe bir kadın olarak konumum garip bir biçimde benzerlik gösteriyordu. Batı kültürü ile Aborijin kültürü arasındaki ilişki, Batı kültüründe kadınla erkek arasındaki ilişkinin bir yansımasıydı sanki. Mowaljarlai'nin ölümüne kadar, kendisiyle cinsiyet kimliği ve bilincinin doğası ve evrimi konusunda uzun, keyifli, aydınlatıcı konuşmalar yaptık. On yıllar süren kendi ilişkimizi temel alarak, gelecek bin yıldaki değişime ışık tutmak üzere, bilinçli bir şekilde oluşturulmuş vizyon ve strateji alegorileri yarattık.

Mowaljarlai ile benim dostluğum da bütün ilişkiler gibi kesinlikten uzak, çekingen bir yaklaşımla başladı. Başlangıçta paylaştığımız -aile, gezilen yerler, ortak ilgi alanları gibi- ortak noktaları bulmaya çalıştık. İletişim dilimiz İngilizce idi, çünkü ben başka dil bilmiyordum. Mowaljarlai beş dil konuşabiliyordu, İngilizce beşincisiydi. Gençliğinin büyük bölümünü geçirdiği Kummunya Misyonu'nda İngilizce konuşma, okuma ve yazmayı büyük ölçüde öğrenmişti. Konuşması çoğu kabile kökenli Aborijin'den iyiydi, ancak sözcük dağarcığı orada iletişim kurduğu Beyazların -dinî liderler, antropologlar, hukukçular ve devlet bürokratlarının- kendisine aktardığı sözcük ve ifadelerle sınırlıydı. Önceleri bağlantı kurduğu Avrupalılar arasında şairler, müzisyenler, ressamlar, metafizikçiler ya da filozoflar yoktu, kadınların sayısı da çok azdı. Bizim aramızdaki dostluk gelişirken İngilizce sözcük dağarcığı, beyninin gördüklerini ve bildiklerini, aktarmayı ve paylaşmayı umutsuzca istediği şeyleri ifade etmeye yetmiyordu.

Dostluğumuza taşıdığım entelektüel ve kültürel varsayımları, ideolojik dogmaları anlamam için aradan birkaç yıl geçmesi gerekti. Mowaljarlai'nin dünyayı farklı bir şekilde kavrayabileceğini ve yaşayabileceğini düşünmeden, bunları

öylesine uyguluyordum. İçinde doğduğum entelektüel geleneğin bütün insanlığın doğuştan kazandığı bir hak olduğu, mantığın ve akıl yürütmenin -şimdi bunlara logosun mitleri diyorum- sadece insan düşüncesinin hatalarını kapatmak için var olmadığı, birer mutlak değer olduğu varsayımıyla hareket ediyordum. Mowaljarlai'yi bazı şeyleri benim usta, tarafsız ve hatta tutkulu gözlerimle görmeye teşvik etme konusunda bir tür entelektüel sorumluluk taşdığıma inanıyordum.

Yaşlarımız ilerledikçe ve kendi ailelerimiz genişleyip değiştikçe, çocuklarımızı paylaşmaya başladık. Ben yalnız bir anneydim, o da yalnız bir baba. İkimiz de, çocuklarımızla birlikte kendi hayatlarımızı yaşıyorduk. Aramızdaki fark, onun ve oğullarının hayatı zengin seremonilerle ve ritüellerle doluyken, oğlumla benim yaşadığımız hayatın sade ve sessiz olmasıydı. Hem onlara imreniyordum hem kendimi bir şekilde küçük düşmüş hissediyordum. Onun oğulları olgunlaşma evreleri, kimlikleri kültürel ve sosyal ait olma çerçevesinde kendilerini kuşatan ilişkiler konusunda son derece bilinçliydiler. Benim oğlumun ve kızımın dünyası ise kentliydi, parçalanmıştı ve kimlik ve aidiyete ilişkin manevi duygulardan çok uzaktı. Hepsi binlerce kilometre uzakta yaşayan akrabalarımızın birbirlerinden haberleri bile yoktu neredeyse. Mowaljarlai ve çocuklarının yaşadıkları renkli hayatın törenlerinin anlam ve önemini kavrarken, kendime bitmek tükenmek bilmeyen sorular soruyordum. İşte bu yıllarda hem önemli törensel olaylardaki anlam derinliğini hem de bu biyolojik değişmelere ve "görü"nün ortaya çıkmasına eşlik eden en ince işaretleri keşfettim. Aynı zamanda Erkek İşi ve Kadın İşi'nin ideolojik olarak değil, biyolojik olarak ayrılmış olduğunu, cinsiyete dayalı olarak sorumlulukların bölünmesinin her iki cinsi de özgür kıldığını ve böylece her ikisinin de birbirinin özerkliğine, otoritesine ve gücüne saygı duymasını sağladığını, hayatın her ev-

resinin cinsiyete özgü, biyolojik kökenleri olan ve kendini sosyal davranışlarda belli eden yetenekler taşıdığını fark ettim.

Mowaljarlai'nin bana karşı davranışları, yaşlı bir Ngarinyin hukukçusunun olgunlaşmakta olan bir kadına, bir anneye ya da Murranburra'ya (üstün kültürel bilgiye sahip yaşlıca insan), bir Banman'a (düşsever/hekim/öğretmen) karşı davranışları gibiydi. Bunun altında hem dünyasal hem de ideolojik açıdan heretik (kabul görmüş doktrinlere aykırı) anlamlar yatıyordu. En dünyasal olanı şuydu: Yavaş yavaş kendimi Mowaljarlai için yemek pişirirken, temizlik ve ütü yaparken, ona hizmet ederken ve kendisi, hukukçu arkadaşları ve çocukları için şoförlük yaparken bulmuştum. Feminist arkadaşlarım, Mowaljarlai evime geldiğinde onun etrafında hizmet ederek dört dönmemi büyük bir hayretle karşılıyorlar, hatta şok geçiriyorlardı. Gardia, Beyaz dostlarım, iş arkadaşlarım ve çocuklarım hâlâ şunu söylemenin doğru olduğunu düşünüyorlardı: "Her şeyin yerini biliyorsun. Kalk da başının çaresine bak."

Dostluğumuz, benim bir kadın olarak kendime bakışım üzerinde son derece etkili olmuş, ideolojik açıdan sağlam, politik açıdan doğru inanç ve davranışlarımı değiştirmişti. Mowaljarlai'nin varlığı bana kendimi öylesine hayat dolu ve bir kadın olarak öylesine büyük bir potansiyele sahip hissettiriyordu ki, feminizm öğretisini, özellikle bu öğretinin kadınları erkeksiliğe ve rekabete itme seçimini yeniden değerlendirmeye başlamıştım. Mowaljarlai'nin bana devrettiği kadınsı yetki duygusu hoşuma gidiyordu. O, olgun bir kadın olarak benim sahip olduğuma inandığı otoriteye saygı duyuyordu. Ev işlerinden ya da herhangi bir şeyden söz ettiğimde dikkatle ve saygıyla dinliyordu. Kadının otoritesinin bütün kavramsal gelişim sürecinin bir parçası olduğunu öğrenmiştim, çünkü bu bir insana hayat veren biri olarak benim en doğal hakkımdı. Annelik bana bu otoriteyi sunuyordu. Mowaljarlai'ya hizmet-

te kusur etmiyordum, çünkü beslenme, sağlık ve esenlik Kadın İşi idi.

Aynı zamanda, küçük çocukların anneleri, ergenlerin yol göstericileri ve öğretmenleri, eşler ve büyükanneler olarak, ailede keyifler, gözyaşları ve hayatın dokusu paylaşılırken dili sürekli kılmak da Kadın İşi idi. Ben, Mowaljarlai ile farklı bakış açılarımız arasında anlayış köprüsü kurmaya çalışırken bunu yapmıştım.

İnsan, dönüşümün tam olarak ne zaman ve nasıl olduğunu bilemez aslıda, ama bizim dostluğumuzda bu oldu. 1989 yılından başlayarak 1997 yılında Mowaljarlai'nin ölümüne kadar izlediğimiz yol boyunca bunu gördük. Elbette bizi hiçbir zaman ortadan kalkmayacak, ancak kendiliğinden de çözülmeyecek meselelere giderek artan bir şekilde yaratıcı çözümler bulmaya iten dış olaylar oldu. Ngarinyinlerin daha önceden var olan Yerli sanlarının tanınması için verdikleri mücadele bu meselelerden biriydi. Bir diğer mesele, bizim birdenbire daha genç kuşakların başlarının büyük dertte olduğunu fark etmemizdi. Bu kuşakların kadın ve erkek olarak kimliklerini bulamamaları ve kendilerine bir yön çizememeleri, kültürel ve sosyal değerlerin parçalanması ve çöküşüyle, kabileler ve aileler gibi otorite yapılarının yok oluşuyla, cinsiyetler arasındaki ayrımın ideolojik nedenlerle ortadan kaldırılışıyla ilişkili görünüyordu. Bu kuşaklar amaçsız, köksüz, doyumsuz görünüyorlardı. Anlam arayışları, toplumda ilgi görme çabaları sırasında, sadece onlara esin kaynağı olmayı ve destek vermeyi başaramamakla kalınayıp onları bağlı olmadıkları bir mitin insanlar tarafından yaratılmış sınırlarına hapseden ideolojiler ve kurumlarla karşılaşıyorlardı.

Vizyonumuzu genişlettikçe, Mowaljarlai'nin kültürünün biyolojik kökenli sosyal emirleri ile benim kendini düzelten ve yöneten topluluklarının iyice harap olmuş olduğunu fark

cıtık. Aile otoritesini, devlet yavaş yavaş aşındırıyordu; eski kuşaklar artık işe yaramaz ilan ediliyor, yaştan ve cinsiyet farklılıklarından bağımsız bir oyun alanı yaratan yasama tarafından bastırılıyordu. Devletin sosyal ve refah politikası ile programları, insan kültürlerinin gelişmesini sağlayan yaşayan mitlerin ölümü ile simgelenen kültürel yıkımın korkunç sosyal sonuçlarını karşılayacak şekilde geliştiriliyordu. Gitgide daha fazla yeniyetmeye keyif olsun diye bağımlılık haplarının nasıl kullanılacağının öğretildiğini görüyorduk, çünkü "bu haplar her yerde vardı, hayatın bir gerçeği haline gelmişlerdi ve yasaklar fayda etmiyordu. Henüz âdet görmeye başlamış genç kızlara, doğum kontrol haplarına nasıl ulaşacakları ve kürtaj konusunda devlet tarafından öğütler verildiğini görüyorduk, çünkü "hiç kimse istenmedik bir hamilelik istemezdi ve hiç kimse çocukları onlar bunu istediği sürece seks yapmaktan alıkoyamazdı. Kurbanları arasında henüz sünnet olmamış oğlanların, küçücük kızların ve yaşlı kadınların da bulunduğu cinsel ahlâksızlık ve taciz olayları her geçen gün artıyordu. Gençler arasındaki işsizlik oranı son otuz yıldaki hızının üç katına erişmişti, Aborijin insanları arasında bu oran yüzde doksanlara yaklaşmıştı. Daha fazla genç erkeği hapsetmek için daha fazla hapishane yapılıyordu. İlkokul çocukları öğretmenlerini dövüyorlar, okulları yakıyorlardı. Orta yaşlı anneler kızlarına kadınlık konusunda bir şeyler öğretmekten korkuyorlardı; babalar oğullarının politik gücünden ve potansiyel şiddetinden ürker hale gelmişlerdi. Her türden tutuculuk büyük bir öç duygusuyla patlarken, Hıristiyan kiliseleri ya boşalıyor ya da tamamen kapanıyordu. Her yerde ama her yerde insanlığın çürüyen koşullarının izleri vardı; çünkü ruha esin veren yaşayan mitlerin yerini ekonomik rasyonalizmin insan tarafından yaratılmış, sömürücü mitleri almıştı. İlişkilerin durumu daha da kötüye gidiyordu.

Mowaljarlai de ben de, tüm dünyaya yayılmış diğer anne babalar gibi, çocuklarımızın kafa yapılarını şekillendiren sağlam kurumsal ideolojileri ve politikaları değiştirme konusunda elimizden pek fazla bir şeyin gelmeyeceğini biliyorduk. Yine de enerjimizi Kadın İşi ve Erkek İşi'nin doğası ve yaşama ilişkin ayinler konusunda toplum bilincini artırmaya yönlendirebilir ve bu bilgiyi ailelerimiz ve kabilelerimiz arasında uygulayabilirdik. İşte o günlerde babamın çocukluğumdaki zihin zorlayan egzersizlerinin anısı birdenbire büyük bir güçle yeniden ortaya çıktı. Ngarinyin Yasası'nı bilgeliğini yaymak ve güçlendirmek için kendi kültürümdeki, insanlara tanıdık gelen imgeyi ve bilgiyi bulmak istiyordum. Eğer onların Erkek İşi, Kadın İşi ile ilgili yasaları biyolojik kökenliyse ve varlığın temel biriminin her zaman iki türün -kadın ve erkek, dişi ve eril- bulunması olduğunu iddia ediyorlarsa, bilim dünyasında bunun kanıtı mutlaka vardır, diye düşünüyordum. Bu araştırma beni kuantum fiziğine götürdü. Kuantum teorisi ile Ngarinyin Yasası arasında mutlak bir tutarlılık olduğunu gördüm. DNA'nın temelinin hayatın kimyasal olarak şifrelenmiş iki kolu arasındaki ilişki olduğu genetik alanında da hikâye aynıydı. Bilgisayar çipleri dünyasına baktığımda, sanal alemin bütününün sıfır ve bir rakamları kullanılarak şifrelenmiş sonsuz ilişkiler dizisinden oluştuğunu gördüm. Bu simgeler yıldız ve kare de olabilirdi. Bu bir rastlantı mıydı yoksa bilerek mi yapılmıştı bilmiyorum, ama Nigarinyinlerin dişi için kullandıkları simge ağzı açık bir çember, erkekler için kullandıkları sembol ise tek bir darbeydi. Bu simgeler kadının ve erkeğin cinsel organlarını temsil ediyordu. Ngarinyin taş sanatı dilinde, bu iki simge, Erkek İşi ve Kadın İşi'nin kökenini oluşturan resim ve öyküleri yaratmak için sonsuz ilişki çeşitliliğiyle birleştiriliyordu.

Zihinsel arayışım, Ngarinyin Yasası karşılaştırmaları için

bilime başvuruyordu, ama bunun tersi de geçerliydi. Bazı bilimsel alanlarda, üniversite mezunlarının, araştırmacıların ve profesorlerin yaşadığı sorunlara yeni bir bakış açısı getirmeyi başardım; bunu Erkek İşi, Kadın İşi ilişkisinde yatan Ngarinyin felsefesinin işleyişini açıklayarak yaptım. İşim artık genişledi ve birleşik bir sektör hâline geldi. Bu sektördeki büyük kuruluşlar hantal üst yönetimin, komuta zincirinin verimsizliğini, alt kademelerde kimlik ve sorumluluk duygusunun ya hiç olmadığını ya da son derece yetersiz olduğunu fark ettiklerinden köklü bir yeniden yapılanmadan geçiyorlar. Eski Ngarinyin Yasası'nın çağdaş şirketlerde verimliliği ve sorumluluk duygusunu artıran, yaş ve cinsiyet ilişkilerine dayalı, yararlı, esinlendirici, destek sağlayan, dinamik bir yönetim ve karar alma sistemini kapsadığını keşfedince çok şaşırıyorlar. 1970'lerde onlara kuruluşlarındaki yaşam standartlarının kalitesini artıracak yollar bulmaları için yardımcı olmaya çalıştığımızda, Mowaljarlai ile beni eylemci olarak görüp dışlayan erkek egemen endüstri ve şirketlerle yeniden karşılaşmak bana büyük keyif veriyor.

Kendi ailelerimizde, eski ilişki sisteminin, Erkek İşi, Kadın İşi'nin temellerini örneklerle ve yönergelerle öğretmeye başlamıştık. Mowaljarlai oğullarına, kızımla ilgili cinsiyet ve akrabalık sınırlamalarını gözlemlemeyi öğretiyordu. Şu anda yirmi sekiz yaşını süren ve kendi de bir baba olan oğlum, Mowaljarlai'nin oğullarının yol göstericisi ve ağabeyi konumunda. Mowaljarlai'nin ölümüne kadar, seminerlerde, atölye çalışmalarında ve çocuklarımızın okullarında Ngarinyin ilkelerini öğrettik. Ben bu ilkeleri kendi sosyal hayatımda, Mowaljarlai'nin oğullarına annelik, torunlarına bakıcılık yaparken, diğer genç Ngarinyinlerle ilişkilerin sırasında, konuşurken, öğretirken ve yazarken aktarmaya devam ediyorum. Hepimizin hoşuna giden kimlik ve aidiyet duygusu, kuşaklar arası

ilişkilerimizin yönetilmesindeki kolaylık, görevlerimizi ve yaşamlarımızı yönlendiren hedef, Ngarinyin İlişki Yasası'nın güçlü bilgeliğini yansıtıyor.

Bundan sonra ne yapabiliriz?

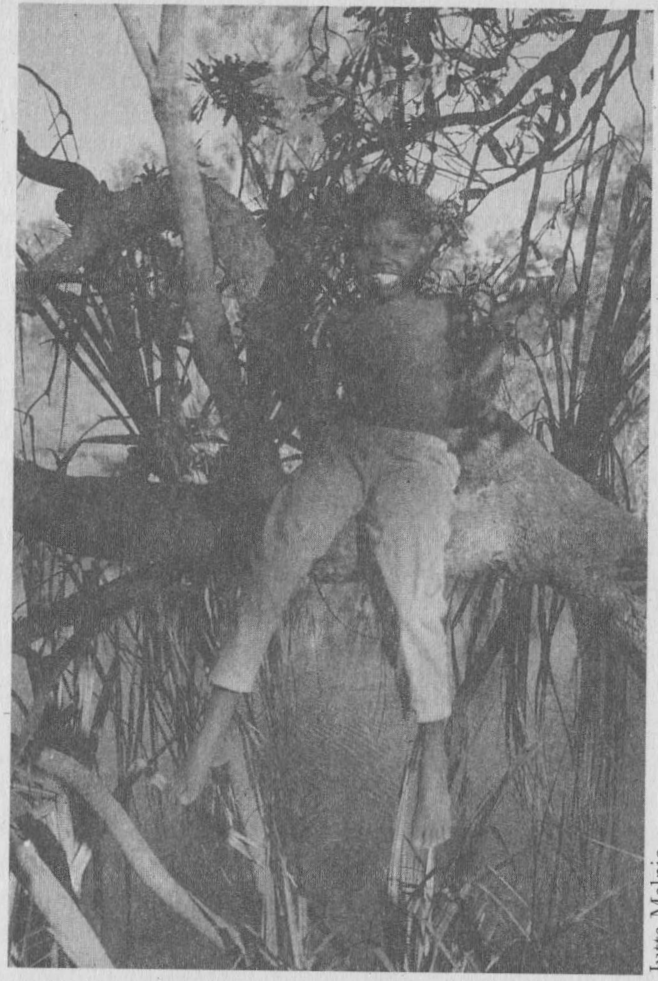
Erkek İşi, Kadın İşi, cinsiyet esaslı bir tanım ve işlevden daha fazlasını içeriyor. Batı kültürüne göre dikkati buna çekmek ya da bu bilgiye dayalı olarak hareket etmek politik açıdan yanlış olsa da, erkekler fizyolojik olarak kadınlardan farklıdır savı genel olarak her iki kültürde de kabul gören bir gerçek. Ngarinyin kültüründe, yaşlanmanın bütün insanların paylaştığı fizyolojik bir süreç olduğu da kabul gören bir gerçek. Ngarinyin erkek ve kadınları için, erkeğin bilinç ve davranışının onun biyolojik olgunluk evresine karşılık geldiği ve bunu yansıttığı, kadının bilinç ve davranışının da onun biyolojik olgunluk evresiyle ilişkili olarak aynı şeyi yapacağı kabul edilmektedir. Kadınlar ve erkekler için, bu evrelerin her biri ritüelle ve törenle belirlenmekte, ilahilerle kutlanmakta ve hayatta saygı görmektedir. Cinsiyetler ve cinsiyetlerin ayırt edici olgunluk evreleri arası ilişkiyle ilgili Ngarinyin Yasası tıpkı daha önceki kuşaklardan genlerin birbirleriyle önceden belirlenmiş bir plan ve zamana göre etkileşim kurduğu, doğumdan ölüme ve ötesine kadar bütün yaşamı etkileyen DNA molekülünün döne döne hareket etmesi gibi karmaşık ve tutarlıdır. Erkek İşi, Kadın İşi'nin basitliği ve asıl güzelliği buradadır.

Mowaljarlai ile birlikte, Ngarinyin bilgilerini içeren bir kitap yayımlamaya karar verdik. Ngarinyin eğitim yöntemi, bir öykü anlatmaktan ve bu öykünün imgelerinin, atmosferinin, dokusunun ve anlamının beynin bilinçaltı bölümünde etkisini göstermeye başlamasını beklemekten ibaretti. Bunun aksine, Batı yöntemi ise bir öyküyü alıp enine boyuna açıklamayı, anlamını ve önemini analiz etmeyi, bütün nüanslarını ve inceliklerini ortaya çıkarmayı, "nasıl" aşamalarıyla özetle-

meyi, sonra bu öykü hakkında bir şeyler yazmayı ya da formüle edilmiş bir stratejiyi uygulamaya geçirmeyi içeriyordu. Biz bunu yapmak istemiyorduk. Alegorinin gücünün, öykülerin yararını belirleme konusunda bizden çok daha iyi bir iş çıkaracağına inanıyorduk. Bu nedenle, Ngarinyin bilgisini paylaşmak için uzun akademik tartışmaları gerektiren Batı yöntemi yerine Ngarinyin öykü anlatma yöntemini uygulamaya karar verdik. Birinci Bölüm'de, hayalin ve şiirin dilini ve Mitik'in imgelerini kullanarak, olgunlaşmanın yaş ve evrelerinde Erkek İşi, Kadın İşi'nin öyküsünü anlatmak için Ngarinyin yaşamına ilişkin sözlü örnekler yarattım. İkinci Bölüm'de de aynı yöntemi uyguladım; ancak İki Yönlü Düşünme ve Yönlenen Yollar gibi bazı öyküler gerçek hayattan alınmadır. Ancak öykülerde, kendiliğinden açıklığa kavuşmalarının zor olduğu yerlerde temel bazı Ngarinyin kavramları açıklanmıştır. Batı kültürü deneyimlerine ilişkin yorumlar birer akademik analiz ya da eksiksiz tanımlama olma iddiası taşımamakta, yalnızca konuya işaret etmeyi amaçlamaktadır. Kitabı okuyan her birey, aile, grup, topluluk, şirket ya da ulus burada kendine yarar sağlayacak bir şeyler bulabilir.

Erkek İşi Kadın İşi, bazı açılardan, yeni bin yılın felsefesinin temelini oluşturabilirdi; çünkü sıradan insanlara kendi sıradan yaşamlarını yönetmeleri konusunda fikirler sunuyor. Dileyen ve uygun gören herkes buradaki fikir ve öyküleri gerçek yaşama uyarlayabilir. Erkek İşi, Kadın İşi insanlara bugünü yaşarken dikkatli ve duyarlı olarak kendi hayatlarının ve geleceğin sorumluluğunu üstlenme yetkisini sunuyor. Katılmanız gereken bir hareket, kulüp, parti ya da kuruluş, etmeniz gereken bir yemin ya da vermeniz gereken bir söz, yürümeniz gereken belirlenmiş bir yol yok. Bu kitap, erkeklerin ve kadınların otoritesini, özerkliğini ve doğuştan gelen haklarının doyumunu etkileyen kültürel süreç ve kurumların bilin-

cinde olmanız gerektiğini söylüyor. Bu zaman zaman belleği, zihni ve mantığı da bir kenara bırakarak tine hitap eden, içe dönük bir yolculuk. Kendi mitik tarafımıza yaptığımız bir yolculuk. Eğer hep birlikte yola çıkarsak, bu yolculuk çağdaş kültürün yönünü ve deneyimlerini değiştirebilir.

Jutta Malnic

Bush Üniversitesi, djumba ya da dans etmek için Marunbabidi'ye gelen Gibb River istasyonundan bir Ngarinyin çocuğu.

Birinci Bölüm

Ngarinyin Kabilesi

Amatör bir arkeolog, ülkenin kabile kökenli hukukçularından izin almadan Ngarinyin taş sanatının fotoğraflarını çekiyordu. Daha sonra, Avustralya'nın kuzey kıyısına giderek oradaki toprakları işgal etmek üzere Asya'da başlayan "gizemli yarış" kuramını hazırladı. Bu göç konusunda spekülatif bilgilere sahipti ve bu konuda hiçbir Ngarinyin ile konuşmamıştı. Ngarinyinler, onun düşüncelerini kuramı yayımlandıktan sonra öğrendiler

"Bizimle konuşsaydı, ona anlatırdık," dedi Mowaljarlai. "Ona bizim topraktan çıktığımızı anlatırdık. Biz buna Lai Lai, -tüm dünya çamurdan ibaretken yaradılış zamanı- diyoruz. Wandjina Yaradılış'a katıldı ve Yasamız için bize taşlarda imgeler verdi. Yaradılış'ın tüm kanıtını ve kökenini Wunggud kayasında ve karada görebilirsin. Hepsi orada. Biz kâğıt üzerinde yasa yapmıyoruz. Biz, kendi kökenlerimiz konusunda kuramlar yazan kalem insanları değiliz. Kim olduğumuzu ve nereden geldiğimizi biliyoruz. Buradan geldik biz, deniz aşırı yerlerden değil. Atalarımız ilk insanlarmış. Wandjina bize Yasa'yı o imgelerde verdi. O imgeler hakkındaki her şeyi, o imgelerde gizli olan

öyküleri anlatabiliriz, çünkü onlar bizim ilişkilerimiz. Biz o imgeleri kendimiz çizmedik, bunu neden uyduralım? Sadece Anmorrah (Beyaz) bilim adamları göç konusundaki bu öyküleri uyduruyorlar. Bunu neden yapıyorlar? Bilmiyoruz."

Ngarinyin Aborijin halkı, Batı Avustralya'nın kuzeybatı Kimberley bölgesinin üç Wandjina kabilesinin en büyüğünü oluşturmaktadır.

Toprakları, Derby ve Wyndham arasından geçerek oradaki çiftçilere hizmet eden tozlu bir yol olan Gibb River Yolu'nun kuzeyinde ve batısında uzanmaktadır. Ngarinyin'in geleneksel topraklarındaki kiralanmış topraklar, Theda, Doongan (Kral Edward Nehri), Drysdale, Gibb River, Mt. Elizabeth, Mt. House ve Beverly Springs İstasyonu'nu içermektedir. Ngarinyin halkı, Mitchell, Kral Edward, Moran, Roe, Prens Regent, Sale ve Isdell Nehirleri'nin kaynaklarının kendi kabilelerine ait topraklarda olduğunu ileri sürmektedirler.

Ngarinyin, Mitchell Platosu'ndaki Wanumbal halkı ve kuzeyde Kalumburu'dan güneyde Cone Koyu'na kadar uzanan adalarda ve kıyılarda yaşayan Worrora'lar ile birlikte, akrabalık, toprak, evlilik ve hukuku kapsayan Wurnan sistemi ile birbirine bağlanan üç Wandjina kabilesini oluşturmaktadır.

Bu üç kabile yalnızca Avustralya'da var. Dünyada tinselliklerini ve hukuklarını, kendini o topraklardaki mağaralar boyunca tekrarlayan bir ikon veya imgeye dayandıran tek ilkel kültürdür onlar. Bu, Wandjina'dır.

Törenleri, akrabalığı ve felsefeyi diğer kuzey Avustralya kabileleri ile paylaşırken, diğer Aborijin halkları tarafından kendine özgü ve yasaları sağlam Wandjina kabileleri olarak

tanınmaktadırlar. Bütün bu kuzey kabileleri ilişki felsefesine dayalı olan, yani ne olursa olsun her şeyin -iki grup, iki enerji, iki cinsiyet, varlığın üst ve alt gibi iki boyutu, görünen ve görünemeyen, eylem ve düşünce, alıcı verici- şeklinde çift olduğunu söyleyen bir inanç sistemini paylaşmaktadırlar. İlişkinin dinamiği, biri olmadan diğerinin yaşayamayacağını, hayatta kalmalarının ve çoğalmalarının birbirleriyle etkileşimlerine bağlı olduğunu, bunun tıpkı aralarındaki kimyasal bağın bir organizmanın büyümesini ve yaşamını yönettiği ikili DNA kollarına benzediğini ileri sürmektedir.

Sömürgeler dünyasının her yerindeki bütün yerli kültürler gibi, Ngarinyin kültürü de Avrupa'nın kültürel istilasının ve siyasi egemenliğinin yok edici etkilerinin sıkıntısını çok çekmiştir. Kıtasal Avustralya İngilizler tarafından işgal edilmişti; kahramanlık savaşlarıyla olmamıştı bu. Avrupa uygarlığının toprakları ve insanları ezici bir biçimde görmezden gelerek yayılması, on dokuzuncu yüzyıl Hıristiyan ateşi, dinî açıdan kendini üstün görme, tehlikeli bir biçimde ırk üstünlüğüne inanma, üstelik bütün bunların silah gücü tarafından desteklenmesi yol açmıştı buna. Barış yanlısı, onurlu, birbirleriyle savaşları her zaman mitik ve ritüelleştirilmiş olan Aborijin halkı, İngiltere Krallığı'nın yağmacı askerî güçleri için kolay avdı ve hastalıklara, silah gücüne, mahkûmluğa ve kendini açıkça ortaya koyan liderler tarafından kullanılan köleliğe yenik düşmüştü.

Aborijin kabilelerine ait topraklar, İngiliz sömürgecileri tarafından Kraliyet adına, tek taraflı olarak bayraklarla, kalemlerle ve silahlarla zapt ediliyordu. On sekizinci yüzyılın sonlarından itibaren, sömürgeci bildirileri, sömürgeci birliklerin ve ardından da devlet karakollarının kurulması izlemeye başladı. Buralara atanan koruculer, toprakları baş belası insanlardan temizleyip İngiliz yerleşiminin önündeki engelleri or-

tadan kaldırmak için bölgeyi dolaşıyorlardı. Wandjina kabileleri, kabilelerine ait topraklardan son çıkarılmaya çalışanlar arasındaydı, sorunlu ayrılışları yirminci yüzyılın başlarına kadar sürdü.

Kuzey Kimberley, yerlileri koruma ve uygarlaştırma amacı taşıdığı söylenen misyonerlerin çalışması anlamında, Presbiteryen, Anglikan ve Roman Katolik kiliseleri arasında bölünmüştü. Ngarinyin ve Warrora, uzaktaki Kunmunya Presbiteryen misyon cephesinin güdümüne ya da ikna gücüne teslim edilmişti; burada yardımsever ve aydın bir misyoner olan Papaz Love tarafından kontrol ediliyorlardı. Wanumbal halkı ve bir arada bulunan kabileler Kalumburu'da otoriter Benediktin misyonu çatısı altında toplanmışlardı. Buradaki papaz ve rahipler bütün yerli yasa, inanç ve uygulamaları ortadan kaldırmak için ellerinden geleni yapıyorlardı.

Nerdeyse iki bin mil kadar güneyde kalan Swan River Kolonisi yirminci yüzyıl başında kendi başına bir siyasi varlık haline gelince, kıtanın geniş batı bölümünde söz sahibi oldu. 1896 yılında, çiçeği burnunda devlet uzaktaki Kimberley'de çiftçilik ya da hayvancılık izinleri dağıttı, doğu Avustralya toprak mülkiyetinden esinlenilerek bunlara kiralanmış çayırlar adını verdi. Bu kiralamanın amacı, güneyin giderek artan nüfusunu besleyebilmek için ekilebilir olduğu umulan topraklara yerleşimi ve buraların gelişimini teşvik etmekti. Ancak erken tasarlanmış bu kiralama belgeleri hiç rağbet görmedi. Kırsal yerleşim yeriyle pazar arasındaki mesafe o kadar fazlaydı ki en iyimser tahminle bile pazar yerine hayvan sırtında ancak bir yılda ulaşabilirdi. Başka bir ulaşım olanağı yoktu; bölge çok engebeliydi, eski topraklar düş kırıcı bir şekilde gücünü yitirmişti. Bütün bu tersliklere ek olarak, tropik iklimin olumsuz koşulları, hızla yayılan hastalıklar ve her zamanki gibi vahşi yerlilerin saldırma olasılığından dolayı duyulan kor-

ku söz konusuydu. Doğu Kimberley'de koyun, hayvan sürüsü ve tahıla bağlı yaşanan başarısızlıklar nedeniyle, öncülerin sığır yetiştirmeyi denemek üzere kuzey Kimberley'e girmeye başlamaları 1930'ları buldu; kiralanmış toprakların büyük çoğunluğu da 1960'lara kadar gelişmedi. Bugüne kadar Wandjina kabile topraklarında tek bir çiftçi ekonomik açıdan bir başarı sağlamadı, hiçbir tahıl mahsulü de başarılı olamadı.

1950 ve 1970 yılları arasında, Ngarinyin ve Worrora kabileleri devlet tarafından yeni bir yere, üstelik her defasında sevgili topraklarından bir adım daha uzağa yerleştirildi. Gençlerin bazıları Batı kültüründe yaşamayı denemeye hazırlanırken, daha yaşlı Ngarinyin ve Worroraların pek çoğu hemen Wunggud'larına ya da özgün topraklarına döndü. Kabilelerin 1967 yılında Avustralya hükümeti tarafından resmen Avustralya vatandaşı olarak tanınmalarından ve ülke içinde resmî izin olmaksızın dolaşmaya yasal açıdan hak kazanmalarından beri hükümetin yerleştirdiği yerleşim yerlerinden eski topraklara doğru bu kayış düzenli biçimde sürmektedir. Günümüzde Ngarinyinlerin büyük çoğunluğu, Batı Avustralya hükümeti tarafından bir grup Batılı aileye kiralanan toprakların sınırları içindeki kutsal topraklarında altı küçük topluluk halinde yaşamaktadır. Yerli halk, batılılara verilmiş bütün bu toprakların tapusunu elinde bulundurmaktadır, bu toprakların daha önce yerlilere ait olduğunun yasal belgesini oluşturmaktadır.

Yerlilerin yaşadığı Avustralya topraklarının geri kalan bölümlerinde olduğu gibi, Avrupa uygarlığının bu insanları on binlerce yıldır ayakta tutan kültürel sistemi yıkışının bedeli çok ağırdır. Altmış yaşın altındaki Nigarinyin insanları için, eski yollar artık tamamen ortadan kalkmış durumdadır. Bu insanların çağdaş yaşamı, günlük yaşamlarındaki Ngarinyin felsefesi ve tinsel yaşamı ile gücünü yitirmiş yozlaşmanın ve bunun Batı toplumunun etkilerine karşı umutsuzlukla birleşme-

sinin bir araya gelişinin ürünüdür. Alkol ve yabancılaşma üç kuşaktır Ngarinyin insanlarını yakıp yıkmaktadır ve yeni yetişen kuşağa yönelik tahminler de pek parlak değildir. Avustralya toplumu, Aborijin kültürünün derinliğine ve yararlarına karşı, tıpkı iki yüz yıl önce İngilizler mahkûmlardan oluşan ilk filolar kıtanın doğu kıyılarına geldiğinde olduğu kadar kayıtsız kalmaktadır. Sapa bölgelerdeki birkaç okul sayılmazsa, Avustralya'da önemli eğitim kuruluşlarından hiçbirinde yerli dilleri öğretilmemektedir; ayrıca bu kayıtsızlık darboğazını ortadan kaldıracak etkin yollara da başvurulmamaktadır. Aborijin halkının suçları göze batmakta, kültürü kimsenin gözüne görünmemektedir. Bu insanların Avustralya kıtasının ilk sahipleri oldukları yadsınmamakta, istemeden kabul edilmektedir; ancak bu hareket, onların haklarını bütünüyle ortadan kaldırmak isteyen yetki merkezlerinden ve güç tabanlarından gelen yoğun politik baskıyla karşılaşmaktadır.

Yaşlı Nigarinyin insanlarının yalnız ve yalnız eski gelenek ve göreneklerini bilmekte, buna uygun yaşamaktadırlar. Bu insanlar özgün inançların, sistemlerin ve yaşam biçiminin kültürünü sürdürmektedirler. Yaşları ilerleyip bilgelikleri arttıkça, bu değerleri korumak ve sadece Ngarinyin gençlerine değil, bütün Batı dünyasına bu değerleri öğretmek istemektedirler. Batı kültürünün, bütün dünyanın paylaştığı topraklar, sular ve atmosfer için sorunlar yarattığını fark etmektedirler. Ömürlerinin geri kalan kısacık kısmında, bilgilerini, bilgeliklerini, dünyanın yararına olacak ve insanlığın ayakta kalmasını sağlayacak görüşlerini paylaşmaları gerektiğini düşünmektedirler. Geleceğin ancak küresel bilincin İki Yollu Düşünme -eski yerli kültürlerle ilişkide olmak ve dünyaya karşı çağdaş bakış açısının temelini oluşturmak- dedikleri şeyi fark etmeye doğru kaymasıyla parlak olabileceğine inanmaktadırlar.

Ngarinyin insanlarının kafası kimlik, statü, otorite, bütün insanlar için cinsiyet işlevi ve Yaradılış konusunda karışık değildir Aileler ve kabileler yarı evcilleştikleri, Batılılaştıkları ve Hıristiyanlaştıkları için eski sistem büyük ölçüde bozulmuş olsa da, on binlerce yıl ayakta kalmayı başaran ilk gerçeklerinin izleri bugün de korunmaktadır.

Ngarinyinlerin kültürel örgütlenme dizgesi temelde organiktir, biyolojik tabanlıdır ve ortamlarıyla bütünleşmiştir. Bu dizge, doğanın işleyişinin bir yansımasıdır ve hep de öyle olmuştur. Ngarinyin Yasası, doğanın yasalarını yansıtmaktadır. Ngarinyin dünya görüşü, hayatın ve varlığın temel biriminin karşılıklı ilişki olduğu inancına dayanmaktadır. Mowaljarlai, sağ ve sol ellerinin işaret parmaklarını kaldırarak, "Her zaman iki tane vardır," derdi. Hiçbir zaman aynı elindeki iki parmağı kaldırmazdı.

İlişkiyi iki eliyle tarif ederken, ilişkinin her katılımcısının ya da yönünün farklı bir taraftan geldiğinin, farklı işlevlerinin ve güçlerinin olduğunun, farklı beyin ya da zihin mesajlarına yanıt verdiğinin farkındaydı. Ayakkabıların bağcığını aynı elin iki parmağını kullanarak bağlamak ne kadar zorsa, ilişkinin aynı eldeki iki parmak arasında olması da o kadar zordur. İlişki, birbirinden bağımsız, ancak bir araya gelmiş bölümlerin tamamlayıcı ve ortaklaşa verisidir, tıpkı sağ ve sol ellerin birbirinden bağımsız ama birlikte çalışması gibi.

Ngarinyin felsefesi ve onun Erkek İşi, Kadın İşi olarak bilinen davranışlara yansıması, sağ ve sol eller arasındaki ilişki gibidir. İkisi de eldir, ancak fiziksel ve işlevsel açıdan birbirlerinden farklıdırlar. Bir ilişkide bir araya gelip tek bir işlevi yerine getirirken uyumlu bir etkileşim sergilerler. İnsan işlevini yöneten Ngarinyin Yasası cinsiyet tabanlıdır, çünkü Ngarin-

yinler her bireyin kendi başına ayakları üzerinde durabilme yetisine sahip olmasına karşın, bireylerin bir ilişkide bir araya gelerek gelişme, üreme ve tek bir insanın elde edemeyeceği getirileri elde etme olanağına sahip olacaklarını bilmektedirler

Görünen cinsiyet ilişkileri kendini erkek ve dişi insanlar biçiminde gösterse de, Ngarinyinler dişi ve eril enerjileri Yaradılış bütününde kabul etmekte ve adlandırmaktadırlar. Wunggud sularında ve özel lagünlerde ya da sığ sularda, henüz rahme düşmemiş, insan haline gelerek varlığa dönüşmeyi bekleyen tinsel çocuklar yaşamaktadır. Wunggud suları dişidir, çünkü toprakta yaptığı uzun yolculuk sırasında yerin altında kıvrılıp uyuyan, arada sırada yeryüzüne çıkan Yılan tarafından yaratılmıştır. Yılan yeryüzüne çıktığında, düz toprak sırtında yükselerek tepeler adını verdiğimiz yeryüzü şekillerini yaratmıştır. Yılan diğer yer şekillerinin arasında kıvrılırken nehirleri yaratmıştır. Bu yılan hâlâ oradadır, çünkü büyük nehir sistemleri gibi tepeler de hâlâ oradadır. Yılan dinlenme ihtiyacı duyduğunda, uyumak için kıvrılmıştır. Uyandıktan sonra yoluna devam etmiş, yerde bir delik ya da oyuk bırakmıştır. Yağmur, fırtına ve yaratıcı ruhu Wandjina, yağmurlarını yeryüzüne boşaltmış ve Yılan'ın açtığı delikleri doldurmuştur. Bu oyuklar büyük Wandjina Ruhu'nun tohum yağmurlarıyla dolunca, delikler Wunggud su deliklerine dönüşmüş ve her biri doğum ortamında ve kutsal doğum suyunda mevcut olan yeni yaşamla dolu hale gelmiştir. Wunggud su deliği, tıpkı rahim gibi, göklerin Wandjina'sından bu armağanı düzenli olarak almış ve Yaradılış'ın yenilenmesini garantilemiştir.

Tinsel çocuklar aynı zamanda Samanyolu'nda da yaşamakta,onun erkek enerjisi tarafından korunmaktadırlar. Bir yandan cennette kalmaya devam ederken, bir yandan da Samanyolu'ndan aldıkları ışığı göndererek Wunngud sularına

yansımalarıyla tohum ekmektedirler. Onları orada, hem yeryüzünün üzerinde hem de sularda oynayıp pırıldarken görebilirsiniz.

Bir insan akşam karanlığında lagün boyunca yürürken, ruh çocuklardan biri sudan çıkıp onun başına zıplar. Sonra adam ruh çocuğun ya da tinsel varlığın bir hayalini karısına gönderir. Kadın, bir çocuğun kafasına girdiğini düşünerek hayali aldığı anda, çocuk onun rahmine düşer ve büyümeye başlar. Kadın, kendisine gönderilen ruh çocuğu aldığını göstermek için bir aile, bebek ya da çocuk düşü görebilir.

Bu gebe kalma öyküsünün içinde, erkek ve dişi şeklinde iki enerji ilkesi gizlidir. Samanyolu erkektir. Wunggud suları, ruh çocuklar ile döllenmektedir. Dişi olan sular, bu çocuklar bir kadın ve erkek aracılığıyla somutlaşmaya hazır hale gelene dek onları karnında taşımaktadır. Erkek, ruh çocuğun hayalini karısının kafasına göndererek onu döllemektedir. Kadın hayali almakta ya da düşünmekte, bunu cinsel ilişki ile tamamlamaktadır. Böylece çocuk, daha sonra fiziksel çocuğu taşıyan rahimde fiziksel bir gerçeklik haline gelmektedir.

Wandjina erkek enerjidir ve yağmurlarını dişi olan yerdeki deliğe boşaltmaktadır. Delik, hareketi dişi olan ve yeryüzünü yağmurlara hazır hale gelecek şekilde açan Yılan tarafından yaratılmaktadır. Yeryüzü dişidir, çünkü Yılan'ın sırtında onun yaşam veren enerjisini besleyen meyveler, sebzeler ve tohumlar yetiştirmektedir. Yılan aynı zamanda yağmurların dolduracağı ve hayatı besleyecek akarsu kaynakları yaratmaktadır.

Kadın hamile olduğunu bilir, çünkü içinde çocuk ona işaretler verir. İlk işaret, âdet kanamasının kesilmesidir. Rahim kanı, doğmamış çocuğu beslemek, ona kimlik, biçim vermek ve kısa bir süre sonra dahil olacağı dünyayla arasında ruhsal bir bağlantı yaratmak için gereklidir Kadın beslenme biçimi-

ni değiştirerek rahmini besleyecek ve güç verecek özel yiyecekler yemeye başlar. Âdet kanının çok güçlü olduğuna, çünkü kusursuz insanlar yarattığına inanılmaktadır. Bu kan kadınlara özgüdür ve gücü erkekleri korkutmakta, onlardan saygı görmektedir.

Erkek, enerjisi Yaradılış'ın eril ya da dişil tarafına ait bir grup aileden gelmektedir. Ngarinyinlerde bu gruplar Wodoiler ve Djingunlardır. Wodoiler avlayan ve avlanan, Djingunlar ise toplayan ve toplanan kimliklerdir. Erkekler ve dişiler her iki gruba da aittir ancak sadece karşıtlarıyla eşleşebilmektedirler. Evlilikte, kadın kendi tarafındaki yasayı erkeğin tarafına taşır. Erkek tarafından alınan ve yönetilen Yasa, kadın aracılığıyla taşınır. Aynı şekilde, gelecek kuşağın tohumunu dölünü de kadın taşır ancak çocuk erkeğin tarafında ya da ailesinde alınır ve yetiştirilir. Tıpkı bir dokumanın çözgü ve sargıları gibi, eril çözgü iskeleti belirlenmiş yaşamı, tasarıyı ve dinamikle bütünlüğü simgeler ve bu dişil argacı ya da sargıyı hareket ettirir. Bu şekilde, hayatın bütününde her zaman cinsiyet, Yasa, kural, işlev ve belirlilik dengesi oluşmaktadır.

Yeni doğan çocuğun yetileri açısından kusursuz olduğu düşünülür, çünkü bu çocuk zamanın başlangıcından itibaren doğal yasanın bütünlüğü ile şifrelenmiştir. Çocuğun yaşamı, tam potansiyelinin yavaş yavaş fark edilmesidir. Olgunlaşmanın her aşaması ya fiziksel bir değişimle ya da bir ritüelle -bazen her ikisiyle- vurgulanır ve çocuğun hayata geçmekte olan yetilerini öne çıkarır. Bu, çocuğun işlevinin ve yazgısının gitgide daha fazla anlaşılmasıdır.

Çocuk, anne tarafından emzirilir ve başını dik tutmaya başlayana dek kucakta tutulur. Kusursuz olduğuna inanılan çocuğun yine de insan temasından uzak kalmaya hazır olmadığı düşünülür, çünkü hayatta kalmak için anne sütüne muhtaç olduğu bilinir. Çocuk ancak anne sütünden başka yiyecek-

leri de tüketebilir duruma geldiğinde, kucaktan bırakılabilir. Dokunma, koku, kalp atışlarının ritmi ve soluk alıp vermenin de hayatta kalabilmek açısından anne sütü kadar gerekli "besinler" olduğuna inanılır. Bu işlevler sayesinde, çocuk kendi insanlığına ve grubunun ya da kültürünün ritim ve rezonansına, ya da devamlılığına uyum sağlar. Çocuğu yaşamın bu ritimlerinden uzaklaştırmanın zalimlik olduğu ve çocuğun gelişmekte olan ruhunu her şeyden yoksun bırakıp açlıktan öldürmekten farklı olmadığı düşünülür. Çocuğun ruhsal besininin sağlanması, sağlıklı gelişim ve büyüme açısından, tüketilebilir yiyeceklerin sağlanması kadar önemlidir. Çocuğun, yeteneklerinin tümünü hayata geçirecek, yeryüzü, doğa, aile, kabile ve Yasa ile uyum sağlayacak şekilde büyümesi için, bebekliği sırasındaki bu ritmik yaşamda gerektiği şekilde beslenmesi gereklidir. Çocuk güçlenerek büyüdükçe, daha etkin ve çevresindeki dünya ile daha ilgili hale geldikçe, fiziksel sarılma azalır, ancak dokunuşlar devam eder.

Çocuk büyütmek kadınların sorumluluğundadır ve Kadın İşi'nin odak noktasını oluşturur. Kadınlığın her aşaması, çocuğun büyümesine ve gelişmesine ilişkin belirli sorumlulukları içerir. Böylece, yalnızca çocuklar kusursuz bir şekilde büyümek için gereksinim duydukları şeylere kavuşmakla kalmazlar; kadınlar da olgunlaştıkça farklı rolleri yerine getirerek kendilerinde bulunan yetilerin tamamını yaşama geçirirler. Büyükler küçüklere bir şeyler öğretirlerken, kendi gelişmelerinin bir sonraki aşamasını da yaşamış olurlar.

Çocuk etrafta dolaşmaya başladıkça, dünyayı da serbestçe keşfeder. Bu aşama, bebeklik dişlerinin çıkmasına denk düşer; bu da bebeğin artık istediği şeylerin kaynağını bulabileceğinin işaretidir. Dişler kişisel otoritenin simgesidir ve diş çıkarmak, kimliğin, becerinin, gücün ve kişiliğin gelişmekte olduğu anlamına gelir. Çocuklar artık sesleri, kokuları ve orta-

mı tanımakta, isimleriyle çağrıldıklarında yanıt verebilmektedirler. Bu yıllarda verilen tek disiplin güvenlik ile bağlantılıdır. Çocuk tehlike yaratabilecek bir duruma doğru ilerlediğinde, hemen oradan uzaklaştırılır. Kötü davranış ya da eylemlerle ilgili ceza, öğreti ya da kural yoktur. Bu, gelişimin daha sonraki evrelerinde olur.

Ngarinyin yaşamı dünyayla uyum ilkesi üzerine kurulu olduğundan, sosyal koşullanma uyumun, dengenin ve aidiyetin tanınmasını ve korunmasını gerektirir. Bu eğitim uyuşmazlığın, tehlikenin ve yaşam sistemlerindeki diğer dengesizliklerin fark edilmesini içermektedir. Çocukların sosyalleşmesi İlişki ve Uyum Yasası ile yönetilmekte, insanlarla, hayvanlarla, doğayla, yeryüzüyle ve cennetle ilişkileri kapsamaktadır. Bu aynı zamanda bireysellik düşüncelerinin, sahipliğin, ayrılığın ve mülkiyetin olmaması anlamına gelmektedir, çünkü bunların Ngarinyin yaşamıyla en küçük bir ilgisi yoktur. Gerçekte bu değerler yıkıcı olabilir, çünkü bunlar rekabetin, uzaklaşmanın ve dengesiz güç ilişkilerinin kaynaklarıdır. Başka bir deyişle, egemenliğin ya da bir bireyin, türün, kabilenin ya da kültürün baskısının doğal yasaya aykırı olduğu düşünülür.

Çocuk hareketlendiğinde, hayatta kalabilmek için ihtiyaç duyduğu şeye -yiyeceğe, sıcaklığa, barınağa, dokunuşa ya da rahatlığa- yürüyebilir. Hareketlenme aşamasından diş çıkarma aşamasına kadar, çocuk kendinden büyüklerden çok şey öğrenir. Onların görevlerini yerine getirme, eğlenme ve dinlenme biçimlerine, törenlerine öykünür. Uyanıkken ilginin merkezi olan çocuklar, günlük yaşamın tam katılımcıları olarak görülürler.

Babalar, amcalar, dayılar ve daha yaşlı erkekler bu dönemde özel bir rol oynarlar. Daha genç erkekler ve ergenlik dönemindeki oğlanlar meraklı çocuklarla işbirliği yaparken,

daha yaşlı erkekler masal anlatma, dans, şarkı, müzik, vücut boyama ve tören yoluyla çocukları mitin hayal dünyasıyla tanıştırırlar. Yaratıcı düş dünyası sağlıklı büyüme açısından gereklidir ve çocuğu düşgücüyle ve yaratıcı yetkinliğiyle tanıştırmak Erkek İşi'dir. Bu, çocukların bazı yetişkin tören ve ritüellerine katılımlarının sağlanmasıyla, mizah, çocuklar hakkında özel öyküler anlatma, canlandırma ve rol yapma yoluyla mümkün olur. Bu sayede çocuklar hayvanların, bitkilerin, güneş, ay, yıldızlar, gece ve gündüz gibi kavramların özelliklerini, kabilelerinde sürüp giden kutsal ilişkileri öğrenirler. Çocuk dünyaya karşı holistik bir bakış açısıyla büyür, dünyayı bir bütün olarak görmeyi öğrenir, bütün varlığın haklarının, yasaklarının, tehlikelerinin, yararlarının ve yerinin olduğunu bilir. Çocuğun dünyasındaki her şeyin, kumlar arasındaki küçük bir çakıl taşından ağaç kabuğuna, kuş cıvıltısına kadar kendine ait bir öyküsü vardır. Çocuğun yedi yaş dişleri çıkmaya başladığında, hayvan ve bitki davranışlarının yanı sıra ekolojinin, astronominin ve meteorolojinin temelleri ile bunların uygulamalarını yaratıcı öyküler, şarkılar ve dans aracılığıyla öğrenmiş olur. Çocuklar, kendilerinin ve bağlantıda oldukları diğer şeylerin -bitki ve hayvanların- içinde bulunduğu yakınlık ve ilişki sistemleri konusunda çok şey bilirler. Doğal dünyada doğru davranış ve yanlış davranış diye bir şeyin olduğunu bilmektedirler. Bu nedenle, yedi yaşlarına yaklaştıklarında, doğal yasa konusunda kapsamlı bir temel bilgiye sahiptirler.

İkinci dişler çıkmaya başladığında, çocuğun eğitimi daha ciddi bir hal alır, çünkü çocukların bildiklerini davranışlarına yansıtması beklenir. Bu dişler kök salıp büyüdükçe, çocukların düşünce alanları ve Yasayı uygulama yetkinlikleri de genişler. Çocuk artık olgunlaşmanın bir sonraki aşamasına -kızlar kadınlığa, oğlanlar da erkekliğe geçmeye- hazırdır. Çocuk-

lar aynı zamanda bazı sorumluluklar almaya başlarlar ve kabiledeki küçük çocuklara göz kulak olurlar. Yiyecek, odun ve şifalı bitki toplanmasına, su taşınmasına yardım ederler Yemeklerin hazırlanmasına katkıda bulunurlar. Goanna avlarlar, tatlı patates ve böğürtlen toplarlar, balık, kaplumbağa ve tatlı suda yaşayan diğer kabuklu hayvanları yakalarlar. Daha yaşlı kadın ve adamlar, bu gelişme ve olgunlaşmayı daha karmaşık öykülerle yansıtırlar. Çocuklar etkin olarak öykü anlatmaya, hayallerini dile getirmeye, her türlü grup etkinliği içerisinde yer almaya özendirilirler. Ergenlik çağında hayat kızlar için de, erkekler için de büyük ölçüde değişir.

Kızların bedensel yapısı, olgunlaşmanın belirli bir döneminde âdet görmeye başlamayı gerektirir. Kızın biyolojik saati, bedene ayda bir kez yumurta yumurtlamasını söylediğinde âdet görme başlar ve bunu izleyen kırk yıl boyunca devam eder. Âdet döngüsü genellikle yirmi sekiz günde tamamlanır; bu süre ayın büyüklüğü ve konumu ile belirlenir. Kadının içinde yıllar yılı sürecek âdet döngüsünü yalnızca gebelik, emzirme ve şiddetli bir travma kesintiye uğratabilir.

Yumurtalar o daha doğmadan oradaydı. Kadın daha annesinin rahmindeyken, yumurtalar annesinin tınısını -yeteneklerini, esinlerini- kendisine katmış, tıpkı bütün beden hücrelerinin çevrelerindeki hücreler ve beden fonksiyonlarıyla uyum sağlaması gibi, annenin mirası ve anılarıyla uyum sağlamıştır. Bunun anlamı şudur: Bir kız âdet görmeye başladığında kadınlığa yeni adım attığı halde, annesinin bilgi ve deneyimlerini depolamış durumdadır, yumurtaları da hem onun hem de annesinin doğuştan gelen bilgilerine sahiptir. Bu nedenle her dişi yumurta, bir yandan aya ve onun sonu olmayan döngüsüne bağlıdır, bir yandan da üç kuşağın deneyimini ve yazgısını içerir.

Âdet görmeye başlayan kızın grup içindeki konumu, rolü

ve işlevi değişir. İlk kanaması kadınlar arasında kutlanan kız, oğlanlar ve adamlar için bir tabu haline gelir. Bundan böyle tam kadınlığa hazırlanacaktır; bu, göğüs uçlarının pembemsi renkten koyu kahverengiye dönüşeceği, ten renginin de koyulaşacağı, yıllar sürecek bir süreçtir. Kız ancak ondan sonra tıpkı bir meyve gibi olgunlaşmış ve çocuk doğurmaya hazır hale gelmiş sayılır. Eğer kızın bedeni yeterince olgunlaşmamışsa gebelik talihsiz ya da uğursuz olarak değerlendirilir; böyle bir durumda bebeğin sakat ya da zayıf doğması veya hastalıklı olması beklenir.

Bu yıllarda, kendinden yaşça büyük kadınların gözetimi altında, onların titiz yönlendirmesiyle genç bir kadının öğrenme süreci gerçekleşir. Öğretmen, hukukçu ya da hekim olan kadınlar genç kadına Kadın İşi'nin inceliklerini öğretirler. Bu, yiyecek toplama, ayırma ve hazırlama, yerleşim yeri çevresinin temizliği de içinde olmak üzere ortamı koruma, su bulup taşıma, genel sağlık, yemek pişirmek için ateş yakma, yakacak toplama, barınak hazırlama, hava tahmini, çocuk bakma gibi, grup ve birey olarak hayatta kalma açısından gerekli olan işleri içerir. Hayvanlardan ve bitkilerden elde edilen çok çeşitli maddelerle ilaç hazırlama işi de içinde olmak üzere, tıbbi sanatlar gösterilir. Kızlar törenler için çeşitli şarkı, ritüel ve dansları, dokunarak tedaviyi ve klanın beslenme listesini oluşturmayı öğrenirler. Beden, zihin ve ruhla uyum sağlayarak, düş yorumlama, beden ritimleri, kişisel beslenme gereksinimleri ve döngüler de dahil olmak üzere tahmin ve önsezilerde bulunmayı ve kadınları belli bir açıdan görmeyi öğrenebilirler.

Bu eğitim ve öğrenme, büyümekte olan kadın uyurken ya da uyanıkken hiç kesilmeden, yoğun bir şekilde devam eder. Eğitilen kişi, yavaş yavaş içinde bulunduğu ortamla ve kendisinin bu ortamdaki yeriyle kendiliğinden ortaya çıkacak bir

sezgi ve anlayış geliştirmeyi öğrenir. Buna ek olarak, kendi dişil yetilerinin ve gücünün büyük kaynağına karşı duyarlı hale gelir. Olgunlaşan kadınlığı, gelişen bedeni, döngüler yaşayan rahmi ile dünyayı okumayı öğrenir. Böylece doğadaki süreçleri, bütün tohum ve köklerin, yumurtayla üreyen ve dönüşüm yaşayan hayvanların döngülerini, bunların yer ve zaman gereksinimlerini, davranış ve hastalıklarını anlayabilecek duruma gelir. Bütün doğal dünya ve doğal düzenin ritim ve döngüleriyle uyum sağlar.

Ancak ondan sonra kendi tohumunu, kendi yavrusunu dünyaya getirmeye hazır olur.

Oğlanlar için, erkek süreci geçerlidir. Olgunlaşmakta olan bir oğlanın yaşadığı gelişmeler, bedeninin erkeksileşmesi, buna tüylenmenin eşlik etmesi, kas yapısının güçlenmesi, geceleri cinsel düşlerin görülmesi ve boşalmaların olmasıdır. Bu değişiklikler olurken, erkekler de kadınlar da oğlanın kadınlar dünyasından çıkıp kendi kaderine, babaların dünyasına ve erkekliğe geçmesi gerektiğinin bilincindedirler. Oğlanların çocukluktan erkekliğe geçişi daha farklıdır; çünkü kız çocuğu annelerin dünyasından çıkmak zorunda değildir. Oysa oğlanın çıkıp kendi erkekliğini, erkeklik potansiyelini sonuna kadar yaşaması gerekmektedir. Kız çocuğu bütün hayatını kuşaklar arası nedenlerle ve biyolojik açıdan kendi cinsinin dünyasına bağlı kalarak geçirir. Oğlanın ogunlaşma yolculuğunda ise adımlar ve ayrılık aşamaları vardır. İlk ayrılık, dölyatağında, küçük bir fetüsün dişiliğinden sıyrılıp dişinin içindeki erkek haline geldiğinde gerçekleşir. Doğumda erkek annesinden ayrılır, plasentası yere gömülür, göbek bağı da tamamen kuruyana dek annenin boynuna bağlanır. Sonra fiziksel açıdan tamamen bağımsız kalabilmesi için anne sütünden kesilir, ancak bu arada anneyle duygusal ve ruhsal bağı devam etmektedir. Ergenlik döneminde, bu bağlılığın tamamen ortadan kalk-

ması ve bağımsızlığın vurgulanması gerekir; böylece çocuk annelerin çocukluk dünyasından çıkıp babaların erkeklik dünyasına geçmeye hazır hale gelecektir.

Oğlan, dramatik bir kopuşla anneler dünyasından, güçlü ritüel dansın ortasında erkeklik yolculuğunun başlangıcına hazırlandığı Erkek İşi tören alanına taşınır. Bu törenin sonucu, sünnet yoluyla anneler dünyasından sembolik kopuştur. Çocuğun sünnet derisi Toprağa gömülür, böylece biyolojik anne yerine Toprak Ana ile çocuğun totemik ruhu arasında bir bağ oluşur. Kesme işlemi tamamlandıktan sonra, çocuk babası dışındaki kendinden büyük diğer adamların da gözetimi altında erkekliğe doğru yolculuğuna başlar.

Genç erkeğin dünyasını kendi biyolojik gerçekliği, yani yoğun cinsel dürtülerinin ortaya çıkışı, tüm bedeninin, beyninin ve ruhunun erkeksileşmesi yönetir. Artık o, Anneler Dünyası'nı korumayı, savunmayı ve Kadın İşi süresince kabilenin devamlılığının sağlanmasını mümkün kılmayı öğrenmelidir. Kendisi tam anlamıyla olgunlaştığında, onun tohumunu alacak olan da bu dünya rahmi olduğuna göre, bu genç erkeğin ve grubun temel amacı onun kendini disiplin ve gayretle yönetmesini sağlamak olmalıdır. Bunu başarmak için, genç erkek büyümek ve bedenine bırakılmış olan erkek gücünü benimsemek zorunda olduğunu öğrenir.

Anneler Dünyası'nı koruyup savunabilmek için, genç erkek karmaşık Wurnan'ı, yani Kadın İşi'nin faaliyet gösterdiği toprak-yakınlık kalıbı ile dokuyu öğrenmek durumundadır. Anneler Dünyası daha çok sulu yaşam ortamlarına odaklandığından, su kaynaklarının, tepelerin, dağların, ovaların, çöllerin, bitki örtüsünün, hayvan hareketlerinin ve yaşama ortam-

larının, başka bir deyişle makro dünyanın ve bu dünyadaki sistemlerin özelliklerini öğrenmek gerekmektedir.

Genç erkek bu bilgiyi, kendisini kampları, akrabaları ve kabileleri ziyarete götüren daha yaşlı erkekler sayesinde edinir. Onların dillerini, âdetlerini, onlarla doğru iletişim kurmayı ya da törensel gereklilik ve yasaklarını öğrenir. Uzak ancak belirli akrabalar ve Wurnan gruplarının arasında eşlerini bulur. Bu arada avlanmayı, alet ve silah yapmayı, resim ve kil işleri ile bunlarla ilgili törenleri, kabilesine ve kabilesi aracılığıyla bağlı olduğu topraklara özgü şarkıları öğrenebilir. Bu yolculuk sırasında onu zorlayacak, hatta ölümüne neden olacak tehlikelerle karşılaşabilir, ancak bütün bunlarla yüzleşmek ve hepsini aşmak zorundadır. Hayatta kalmayı, itaat etmeyi, dayanmayı ve öz disiplini bu sayede öğrenecektir. Bu tür mücadeleler onun kendi eylem dürtüsünü de tatmin edecektir.

Erkek İşi, kabilenin varlığını sürdürmesini ve gelişmesini sağlayan bütün doğal yasa sistemlerini içerir. Yıldızlara bakarak yön belirleme, aya, iklim ve hava koşullarına dayanarak zaman ve yer ilişkilerini saptama, toprağı yaratıp kabilelere "armağan eden" atalardan kalan mit ve törenler de buna dahildir. Erkek İşi aynı zamanda ifade edici sanatları ve şarkı, dans, resim becerilerini kapsar; bunların her biri kendine özgü belirli ritüeller, diziler ve gözlemler gerektirir; birinin yanlış yapılması ya da yasaklara uyulmaması halinde ortaya çıkabilecek sonuçları da bilmek gerekmektedir. Yasa, kapsamlı, karmaşık ve inceliklidir; olgunlaşmakta olan bir erkeğin bu yasanın bütün ayrıntılarını ve nüanslarını öğrenmesi zorunludur. Bu da olağandışı bir kişisel gelişimi ve doğal düzene özgü kendi kendini düzeltici güçler konusunda bilgiyi gerekli kılar. Erkek, doğal dünyanın olaylarının, tehlikelerin, kazaların, doğruların, yalanların ve kaderin işaretlerini nasıl verdiğini öğrenir. İçinde bir korku duysa da, birçok sınavdan ve

mücadeleden cesaretle geçmelidir; bunun için doğru bir tutum sergilemeli, tinsel gücünü bu yönde yoğunlaştırmalıdır. Cezalar korku ya da kayırma olmaksızın verilmelidir; çünkü cezalar da başlı başlına doğal yasanın izdüşümleridir. Ciddi bir kusur işleyen bir erkek tek bacağından ya da her iki bacağından birden mızraklanabilir, klandan uzaklaştırılabilir ya da "lanetlenir" Bir erkek ya da kadın lanetlendiğinde, lanet ya da ceza onun ruhuna yönlendirilir. Hukukçular suçluya yönelik hastalık ya da ölüm dileklerini belki de yüzlerce mil uzakta olan suçluya gönderirler. Suçlunun ruhu her zaman etkilenir. Hiçbir ceza tartışmaya açık değildir. Eğer ceza gerçekleşmezse, Toprak ya da kozmik enerjiler devreye girerek kişinin kendi kendini düzeltmesiyle öç alacaktır.

Törensel ritüeller ve dans Erkek İşi'nde önemli bir rol oynar; bunların sözü geçen biri tarafından yönetilmesi gerekir. Bu törenler, Song Lines denilen topraktaki enerji meridyenleri boyunca yer alan başka kabile ve gruplar tarafından gerçekleştirilen diğer törenlerle bağlantılıdır; böylece tam şarkı döngüleri tamamlanmış olur. Şarkı döngüleri ya da ülke çapında şarklılar söylemek, gezginlere yol gösteren yıldızları, rüzgârları, sıcaklıkları ve görsel toprak formlarını yansıtır. Ülke ancak şarkı döngüsü doğru bir şekilde gerçekleştirilirse, dans ritimleri doğru titreşimleri yayar ve çağrıştırırsa amacına ulaşmış olacaktır. Şarkı ve dans, birbirinden ayrı sanat türleri değildir. Bunlar, insanların birbirleriyle etkileşim kurmalarını ve Yeryüzü'nün, göklerin, bütün bitkilerin, hayvanların ve toprak şekillerinin tınılarına uyum göstermelerini sağlar. Ancak Yeryüzü çekim gücünün, kozmik rüzgârların, enerjilerin ve evrensel varlığın iletişim dalgalarının görünmeyen ağları düzenli olarak korunursa, kabilelerin topraklarındaki sağlık ve refahları garantilenmiş olur. Bu, ergin olan kişinin öğrenmesi gereken Erkek İşi'dir.

Erkek büyüyüp olgunlaştıkça, daha gelişkin, güçlü ve dayanıklı hale geldikçe, doğanın yasalarını, nasıl korunup yönetileceğini yansıtan insan Yasasının derinliğini, karmaşıklığını ve inceliğini de daha iyi anlayacaktır. İlişkinin Wurnan olduğunu, bu sistemin Yaradılış dokusunda varlığa dair her ifadeyi oluşturduğunu anlayacaktır. Bu yasa işi, yüzlerce öyküde ifade ve hayat bulur. İnsanlar doğal dünyanın enginliğini ancak hayalî dünya, felsefe ve yasanın tam ifade bulduğu söylenceler sayesinde kavrayabilirler. Erkek İşi, grubun, çevrenin ve kültürünün gelişmesini sağlayan söylencenin korunmasından ve yaşatılmasından sorumludur.

Kolları tüylenen ve sakalları iyice sertleşen genç erkek artık evlenmeye ve bir sonraki kuşağı yaratmaya hazır demektir. Bu genç artık dünyayla uyum ve denge sağlamanın temel yasalarını, her durumda fiziksel açıdan ayakta kalabilmeyi, avlanmayı, kabiledeki diğer erkeklerle birlikte genel sorumluluklarını yerine getirebilmeyi, Anneler Dünyasını koruyabilmeyi, Kadın İşi'ne ve evrensel dişile saygı gösterip değer vermeyi öğrenmiştir.

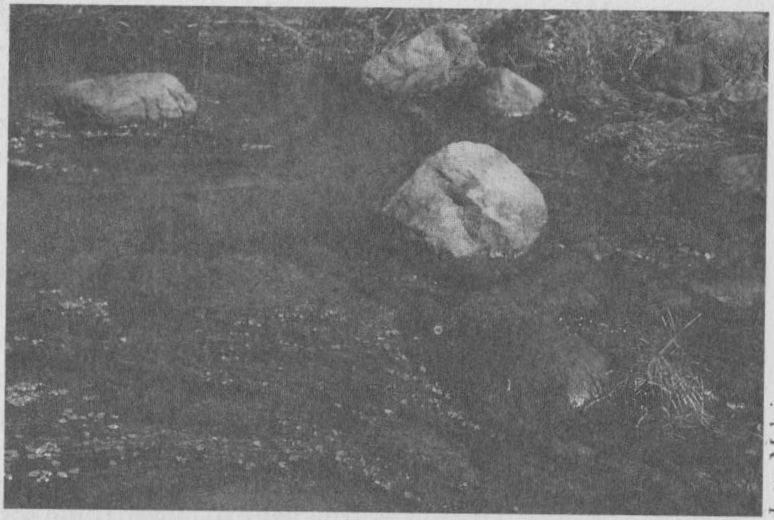
Evlilik ve üremeyle sonuçlanan çocukluktan yetişkinliğe geçişin dinsel törenleri, Ngarinyin yaşamında büyük önem taşımaktadır. Bunlar, ezeli ve ebedi doğum, dönüşüm ve yeniden oluşum döngüsünün, hayatın ölüme ve yeniden doğuşa giden yolunun önemini belirtir.

Ngarinyin dünyası, "oluşun" bütün aşamalarıyla kendi döngüsünü sürdüren ve hiç bitmeyen bir şimdiki zamandır. Bu, zamanın, yerin ve ölçünün ancak an bağlamında var olduğu gerçek, içsel bir dünyadır. Ngarinyinler, deneyimin geçerliliğini onu tanımlayan dilin yetkinliğiyle sınırlayan zihinsel yapılardan bağımsız olarak, dünyayı bir bütün olarak algılarlar ve bunu mitik yaşamlarına yansıtırlar. Onların insanlığı, doğal dünyanın ve doğal düzenin bir yansıması olarak ifade

edilir. Ngarinyinler, deneyimi, zihinsel açıdan temel işlevi doğal düzeni insan efendilerin kontrolü altında teslimiyete itmek olan gücün devamlılığına uyacak şekilde mantıksallaştıran dünya görüşünün etkisi altında değildirler.

Bugün Ngarinyinler ruhsal ve tinsel açıdan özgün Yasalarının bakış açıları, inançları ve öğretileri tarafından yönetilmeye devam etmektedirler; ancak Batı sömürgeciliği onların eski yaşam tarzlarını korumalarına engel olmuştur. Geleneksel Aborijin insanlarının varlığını sürdürdüğü birçok yerde olduğu gibi, elli yaşın altındaki Ngarinyinlerin çoğu da hükümet tarafından sağlanan özel yerleşim merkezlerinde doğup büyümektedir. Bu yerleşim merkezlerinde, eski yaşam tarzlarının izleri ancak yaşlıların belleklerinde varlığını sürdürmektedir. Kabile yasası ve yaşam şekli de başarılı bir yerleşik yaşam için Batı becerilerini gerekli kılmamaktadır. Sonuç olarak, şimdiki kuşaklar ikisine de tam anlamıyla katılım sağlayamadıkları iki farklı kültürün tutsağı olmaktadırlar. Bu kuşakların gerçeği, Yasa'larının temellerinin bulunduğu topraklardan uzaklaşmaları, geleceklerini bulmak zorunda oldukları Batı toplumuna da yabancılaşmalarıdır.

Eski Yasanın ve bu yasanın taraftarlarının zamanı ne yazık ki geçmektedir. Özgün kültürün yaşlıları, ömürlerinin son yıllarını görüşlerini ve yaşam anlayışlarını geleceğe aktarmaya çalışarak geçirmektedirler. Ngarinyinler, eğitim, sanat, yayın ve medya üzerinde yoğunlaşan Batılı, özel kurumsal mekanizmalar aracılığıyla, bu konuya önem veren Beyazlarla da işbirliği yaparak, saygın, dinamik, çift kültürlü bir geleceğin çerçevesini çizmektedirler.

Jutta Malnic

Toprakta Yılan'ın izini takip eden Wunggud suyu. Fotoğraf, Marunbabidi'ye giden yoldaki geçitte çekilmiş.

İkinci Bölüm

Gebelik ve Doğum

Big Wet, yani tropik Avustralya'nın her yılki muson mevsimi yaklaşıyordu. İkinci çocuğuma hamileydim. Arafura Denizi'nde, kuzeydoğu Arnbem Land'de Wessel Adaları'nda yaşayan arkadaş ve dostlarımı ziyarete gitmiştim. Altı aydan fazla zamandır oraya gitmemiş olduğum için sevinçle karşılandım. Yaşlılar, Elcho Adası'nın hukukçuları, bana neşeyle baktılar, kendi dillerinde canlı, heyecanlı bir şeyler konuştular, bir yandan da benim bulunduğum yöne doğru kaçamak bakışlar fırlatıyorlardı. Sonunda yaşlı bir adam İngilizce olarak, "Son zamanlarda düş gördün?" diye sordu. Diğerleri dizlerine vura vura, katılarak gülmeye başladılar "Başka biri de düş gördü, ha?" diye devam etti yaşlı adam. Bu sözlere yine diğerlerinin kahkahaları eşlik etti. Yere baktım, utanmıştım, ama yine de söylenenlere gülüyordum. "Buralarda helikopter pilotları gördünüz mü?" dedim. "Yakışıklı, güçlü bir Beyaz?" Yeniden kahkahalarla gülmeye başladılar, sonra beni kendi halime bırakıp aralarında tartışmaya koyuldular Aslında kabalık etmiyorlardı; benim durumumla ilgileniyor, baba hakkında bilgi edinmeye çalışıyorlardı. Ancak yine de bir saygı göstergesi olarak, hamileliğimi kendi gebelik inançları bağlamında değerlendiriyorlardı.

Öğleden sonra geç bir saat. Güneş Kız yolculuğunun sonunda ağır ağır, acı içinde kan döküyor; öğle vakti Yılan tarafından ısırılmış. Asılacağı ağaç dalına varmak üzere; düşene kadar ufka kan akıtıyor, sonunda Toprağı daha fazla ışığı ve sıcaklığıyla besleyemeyecek kadar zayıf düşüyor.

Avcılar kampa dönüyorlar. Dere kenarı boyunca ritmik şekilde yürüyor, suya yansıyan değişikliklere bakıyorlar. Zaman zaman zaman zambak kümeleri suya yansıyarak varlığa dönüşen dünyayı gizliyor. Bir su kaynağı, kutsal Wunggud suları dünyanın gündüzden geceye geçişini yansıtıyor; yavaş yavaş ölen ışığıyla avcılara evlerine giden yolu gösteren, ağaca asılı Güneş Kız'ın yansımasıyla pırıldıyor. Bu Wunggud da, tıpkı diğerleri gibi, sürekli yenilenme dansları sırasında fiziksel bir varlığa dönüşmeyi bekleyen, Yaradılış'ın atalarının ruhlarını barındırıyor. Hayat ve enerjiyle kaynayan kutsal su kaynağı, diğerleriyle birlikte eve doğru yürüyen yeni evli avcıya bir ruh çocuk gönderiyor. Avcı içinde bir dürtü hissediyor, su kaynağına bakıyor, kararmakta olan ve dönüp duran imgeleri görüyor, gene yoluna devam ediyor.

O akşam çok sessiz; karısıyla birlikte erkenden kampa dönüyor. O gece Samanyolu'nun her zamankinden parlak olduğunu fark ediyor; ataları berrak ve güçlü bir şekilde göz kırpıyorlar, yol gösterici parlaklıklarıyla dünyayı kuşatıyorlar. Kendisinin ve kabilesinin korunduğunu bilen avcı, kendini güvende hissediyor. Tam uyanıklıktan uyku haline geçerken, gözlerinin önünde bir imge beliriyor. Düş gibi bir şey bu, ama uykuda görülen düşlerden değil. İmge, annesinin kollarında yatan küçük bir oğlana dönüşüyor, minik ellerini yüzünü yalayan ılık rüzgârı yakalamak istercesine kaldırırken agucuklar

yapıyor, bebeksi kahkahalar atıyor. Genç adam gördükleri karşısında sarsılıyor. Gülümseyerek derin bir uykuya dalıyor.

O gün kadınlar da, genellikle yaptıkları gibi avlanıyor ve yiyecek, yakacak topluyorlar. Kamp kurdukları su kaynağının yakınında gür otlar, yemek ve öğütmek için topladıkları böğürtlenler dolu çalılar, şifalı bitkiler var. Yılın bu zamanında goanna, yemiş, meyve ve tatlı patates bol oluyor. Su da zambak kökü, balık, kaplumbağa ve solucan oldu. Çocuklar etrafta koşuşturuyor, keşif yapıyor, halalarını ve annelerini taklit ediyorlar. Kadınlar taşıyabilecekleri her şeyi topluyor, yoluyor, yakalıyorlar. Bir yandan da çocuklara dünyayı açıklıyor, onlara gördükleri her şeyle ilişkilerine anlam kazandıran öyküler anlatıyorlar. Çocuklarıyla birlikte yiyecekleri av hayvanlarını ve ekmekleri pişirmek için küçük bir kamp ateşi yakmak üzere duruyorlar. Dinleniyorlar, yiyecekleri ayırıyorlar, akşam yiyecekleri şeyleri soyup hazırlıyorlar ve sohbet ediyorlar. Sonra yangın çıkmasın diye ateşi dikkatle söndürüp kömürleri temizleyerek sepetlerini, çantalarını toplayıp eve doğru yola koyuluyorlar. Kampa yaklaştıklarında, odun toplayıp omuzlarında taşıyorlar. Avcılar döndüğünde, ateşler yakılmış, sular taşınmış ve kaynatılmış, taze pişmiş yemek kokuları etrafa yayılmış oluyor.

Kamp ateşinin etrafındaki yemeğe kahkahalar, öyküler ve şakalar eşlik ediyor. Av sırasında yaşananlara ilişkin öyküler anlatılıyor. Birinin başına gelen talihsizlik, adamın adı gizli tutularak anlatılırken, kadınlardan ve erkeklerden kahkahalar ve çığlıklar yükseliyor. Çocuklar sopalarla oynuyorlar, sohbetin ortasına dalıp çıkıyorlar, bu geniş ailedeki yerlerinde son derece güvendeler. Bir yaramazlık yaptıklarında, hafifçe uyarılıyorlar, ancak cezalandırılmıyorlar. Öyküler bittikten sonra, yeni evli kadın kocasıyla birlikte kampa dönüyor.

Uykusu bölük pörçük. Bir görüntü zorla rüyasına girme-

ye çalışıyor; güçlü bir inige bu. Küçük çocuklar lagünün güvenli bir yerinde çamurun içinde oyun oynuyorlar. Buraya tuzlu su timsahları giremez; sadece daha küçük, dar burunlu tatlı su timsahları girer, onlar da insanlara saldırmaz zaten. Küçük oğlanlardan biri kadına sanki onu tanımış gibi bakıyor; ancak kadın çocuğu daha önce hiç görmemiş. Genç kadın çocuklara, oğlana bakıyor. Çocuğun bakışları yine onu tanır, ondan bir şeyler talep eder gibi. Çocuğun anısı kadının belleğinde takılıp kalır ve yoğunlaşırken görüntü kayboluyor. Genç kadının bedeni sarsılıyor. Ruh çocuğun tohumu ekiliyor.

Kadın, düşe benzer bu görüntüyü kocasına ve belki de çevresindeki diğer kadınlara anlatıyor. Kocası kendisinin de düşünde onu ziyarete gelen bir ruh bebek gördüğünü söylüyor. Daha sonra bu anımsama, gebe kalma zamanını, çocuğun babalığını ve çocuklarının Gi ruhunu hangi Wunggud'dan aldığını belirleyecektir. Dolunay zamanı; geceler ayın yıldızların toplandığı parlak boşluğa vuran yumuşak ışığıyla aydınlanıyor. Parlak Ay ile onun sakinleri -Yaradılış zamanında uzaya bırakılan erkek kardeş ve onun dişi köpeği- artık açıkça görülebiliyor. Genç kadın sırf ışığı ona özel bir enerji getirdiğini sandığı için bu özel ayı fark ediyor. Bu görüntüyü daha önce görmüştü. Dolunay zamanı genellikle kamp ışıl ışıl olur, pırıl pırıl bir mutluluk yaşanır; ayın parlak döngüsünün yansımasıdır bu.

Ay yavaş yavaş solmaya yüz tutarken, kabile günlük ritüeline, yani avlanmaya, yiyecek toplamaya, alet yapmaya, ilaç hazırlamaya, su taşımaya, barınak oluşturmaya, öykü anlatmaya ve törenlerine başlıyor. Her akşam, sırf zevk için, ayrıca kabilenin ülkedeki yerini gözler önüne sermek amacıyla şarkılar söylenip danslar ediliyor.

Bir gün, iki ay sonra, avcılar Avustralya'ya özgü, devekuşugillerden iri bir kuş olan büyük bir emu ile çıkageliyorlar.

Hayvanı pişirip yemeye, yumuşacık beyaz etle kendilerine ziyafet çekmeye hazırlanıyorlar. Genellikle çok lezzetli olan emu eti, bu kez tuhaf bir şekilde fazlasıyla sulu geliyor onlara. Herkes yutkunuyor, birden bunun mutlaka bir Wunggud Ruh Emu'su olması gerektiğini fark ediyorlar. Bunun anlamını tartışıyorlar, belirli bir işaret olduğunu biliyorlar, gruptan birinin hamile olduğunu tahmin ediyorlar ve çocuğun yeni evli çiftin çocuğu olduğunu düşünüyorlar. Genç kadın, bunun kendisine gönderilen bir işaret olduğunu biliyor. Bu, onun artık karnında taşıdığını bildiği çocuğunun totemik ruhu. Kocası da bunu biliyor, ancak ikisi de bunu birbirlerine ya da başka birilerine kesin olarak açıklamıyor. Biliyorlar oysa. Herkes biliyor. Wunggud Emu'yu paylaşmaya hazırlanan herkesin beynine aynı şey kazınmış.

Genç kadının yavaş yavaş ortaya çıkan hamileliği, diğer kadınlar tarafından sessizce, neredeyse bir sır gibi paylaşılıyor. Bu, Kadın İşi; bu nedenle erkeklere doğrudan aktarılması ya da erkekler tarafından tartışılması yakışıksız, hatta kabalık kabul ediliyor. Kadınlar işlerini yapıyorlar ve baba ebeveynliğe, aynı zamanda kabiledeki yeni konumuna hazırlanıyor. Daha yaşlı kadınlar, hamile kadının karnını zeytinyağıyla ovuyorlar. Kadını koruyorlar, ona ne yemesi, nelerden uzak durması gerektiğini öğreterek çocuğunun doğumuna hazırlanmasına yardımcı oluyorlar. Hamile kadın, tırnaklı iri fare yememeli; goanna ya da kaplumbağadan da uzak durmalı, çünkü bunlar bebeği "ağırlaştırabilir" Vakit geldiğinde, kadınlar hamile kadını özel doğum yerlerine götürüyorlar; yerde bir çukur kazıp etrafına kayalar yerleştiriyorlar; böylece kadın kayaların üzerine rahatça çömelebilir. Ateş yakıyorlar, su taşıyorlar; özel yapraklar, bitkiler topluyorlar ve şarkı söylüyorlar. Uzaklarda bir başka kampta, erkekler ve ergin kızlar yaşlı kadınlarla birlikte çocuklara göz kulak oluyorlar. Baba

biraz uzakta özel bir yere götürülüyor. Burada yaşlı adamlar onun üzerindeki rahatsız giysileri çıkarıp beline saçtan bir kemer bağlıyorlar. Baba kemerin uçlarını tutuyor ve destek almak için sıkıyor Bacaklarını açıp sırt üstü uzanıyor; çocuklarını doğurmak üzere olan karısına enerjisiyle destek olmak için kemeri iki ucundan tutup çekiyor. Rüzgârı içine çekmek için açılıyor, bedeninde açık bir kanal yaratıyor. Onun soluk alıp verişi, doğumun soluk alıp verişini, soluyan ve doğuran Toprağı andırıyor. Enerjisini ve soluklarını karısına aktarıyor.

Doğumu kadınlar yaptırıyor; şarkılarıyla, ovmalarıyla, sıcaklıklarıyla, ilaçlarıyla ve güvenceleriyle sürece yardımcı oluyorlar. Bebek doğar doğmaz kadınlardan biri onu kucağına alıyor, anne o sırada plasentayı çıkarıyor. Kadınlar plasentayı alıyorlar ve gömülecek hale getiriyorlar. Bu arada tamamlanışın, topraktan doğanın yeniden toprağa dönüşünün, hayatın doğum, ölüm ve yenilenme döngüsünün kabul edilişinin ve kutlanmasının şarkısını söylüyorlar. Annenin bedeninden ayrılan göbek bağı bir hafta boyunca çözülmüyor; sonra annenin boynuna asılıyor ve bebek emeklemeye başlayıncaya dek orada kalıyor. Doğumda, bebek babasının soyunun, atalarının, ülkesinin, annenin ülkesinin ve kendisinin doğduğu yerin adına uygun bir ad alıyor. Sonra bebek kampa götürülüp babaya ve diğer akrabalara gösteriliyor. Baba erkekliğini tamamladığı, daha büyük bir sorumluluk üstlendiği ve kabilede farklı bir konuma geldiği için törenle kutsanıyor. Sonra bunu kutlamak için düzenlenen törende bütün akrabalar şarkı söylüyor, dans ediyorlar. Yeni doğana hayatının şarkısı söyleniyor.

Sağlıklı bir çocuk doğduğunda düğün bayram ediliyor. Küçük bebeğin bütün bedeni incelenerek Gi'nin, yani, ruhunu aldığı, onun doğal dünyayla özel bir ilişki kurmasını sağlayan hayvan ya da bitkinin totemik ruhunun işareti aranıyor. İşaret bulunuyor; kaburgaların üzerinde bulunan ve emuya

benzeyen küçük bir işaret bu. Bebek iki aylık olduğunda, aylar önce emu pişirildikten sonra bile sulu olduğunda ortaya çıkan işarete göre, dumanlı bir törenle toteminin de adını alıyor. Bu ritüelde, kayalar yakılan kamp ateşinde ısıtılıyor ve özel hazırlanmış bir çukura yerleştiriliyor. Etraftaki ağaçlardan alınan özel yapraklar ve bebeğin ruhunun geldiği Wunggud suyundan alınan yosunlar, aromatik bir duman yaratılsın diye, kayaların üzerine konuyor. Bebek bunun üzerine tutuluyor, çevriliyor, döndürülüyor; böylece duman onu toteminin ve ülkesinin ruhuyla kaplıyor. Kendi Gi totemlerinin renkleri ve sembolleriyle boyanmış olan akrabalar, şarkılar ve ilahilerle bebeğin adını koyuyorlar, onu Emu kimliğiyle damgalıyorlar. Bu, Wunggud Emu'nun ruhunun doğmamış çocuğun içine girdiğinin ve ona enerjisini verdiğinin doğrulanması anlamına geliyor. Bebek, hayatının geri kalan kısmı boyunca, Emu'ya hizmet etmek zorunda. Emu'nun etini yemekten kaçınmak, onu her türlü zarardan ve tacizden korumak durumunda. Böylece Wunggud'un bu ifadesinin somutluğunu ve yansımasını her zaman anımsayacak. Ayrıca bebek bu törenle doğayla bağlantı kurmuş oluyor, doğduğu ülke, atalarının geçmiş ve deneyimleri, anne ve baba tarafından ülkeden kalan miras ile ilgili hayat dokusuna, Wurnan'a katılmış oluyor.

Kız çocuklara da aynı ölçüde değer veriliyor ve ergenlik çağına kadar onlara da aynı şekilde davranılıyor. Doğar doğmaz, kız çocukla gelecekteki kocası arasında söz kesiliyor. Eğer bu kişi bir yetişkinse, kızın anne ve babasına karşı birtakım sorumluluklar yükleniyor ve müstakbel karısının ailesinin ihtiyaçlarını karşılama rolünü benimsiyor.

Akrabalık ve ilişki dokusu, bütün insanlar arasında birbiri içine geçmiş insanlığın oluşturduğu hassas bir ağ. Her yeni doğan bu dokuya dahil olduğundan, Wurnan, bu büyük yaşam dokusunun yansıması ile güçleniyor ve yenileniyor.

Yeni doğan, hep birinin kollarında ya da bedenini saran bir kesenin içinde tutuluyor. Bir gelincik yavrusunun yumuşak kuyruğundan yapılan küçük bir püskül bebeğin minik bileğine bağlanıyor; onun tenini ve hislerini uyaracak duyusal bir oyuncak bu. Birden fazla annesi olan ve diğer aile üyelerinin ilgisini de gören bebek, sürekli insanların kalp atışlarının ya da soluk alıp verişlerinin yarattığı titreşimlere maruz kalıyor. Kesintisiz bir uyarılma yaşıyor ve onun emme de dahil bütün ihtiyaçlarına karşılık veren akrabalarından ilgi ve özen görüyor. Bebek insanlardan ya da topraktan hiç ayrılmıyor. Saçlarında rüzgârla büyüyor. İlk dişini çıkarana ya da gelişimin alıcı, hareketsiz evresinden çıkana kadar yerle temas etmesine, kesesinden ya da kendisine bakanların kollarından ayrılmasına izin verilmiyor.

Bunu izleyen birkaç ay boyunca, çocuğa dünya tanıtılıyor. Akrabalar çocuğu benimserlerken, anneler ve halalar onun her ihtiyacını karşılıyorlar. Wurnan, bebeği kucaklayacak, dokudaki yerini sonsuza dek garantileyecek şekilde bugününü, geleceğini ve geçmişini saracak şekilde düzenleniyor. Bebek, her erkekle, kadınla ve çocukla ilişkisine göre adlandırılıyor. Toteminin adını alıyor. Ait olduğu kabileye, yarıma, Wodoi ya da Djingun'a göre adlandırılıyor. Emeklemeye ya da yürümeye başlamadan önce, geniş Wurnan akrabalık sistemindeki ya da doğadaki her ilişkisine göre bir ad almış oluyor.

Eski inançlara göre, ad koymak, sahip çıkmak demek. Her yeni karşılaşma ve deneyimde, ad koyma eylemi kuttörenlerle gerçekleştiriliyor. Ad koyma, Yaradılış'ın, yeni doğanın buradaki yerini sağlamlaştıracak ince enerjilerini içeriyor. Bu süreçte çocuğun kimliği oluşuyor ve pekişiyor, çünkü bu onun bütün ilişkilerini ve dolayısıyla bunların getirdiği hakları ve sınırlamaları tanımlıyor. Çocuğun adı, onun geçmişte, bugünde ve gelecekteki varlığını tanımlayan ilişkilerin bir

yansıması. Adının konduğu bütün ilişkilerin daima saygı görmesini ve korunmasını garanti etme konusunda temel sorumluluğu üstlenerek çocuğa sahip çıkıyor.

Wunggud, Yaradılış'ın kaynağı ve enerjisidir. Aynı zamanda Yaradılış'ın amacını oluşturur. Wunggud, görünmeyen boşlukla fiziksel dünya arasındaki ilişki anlamına gelen fiziksel olmayan gerçekliğin, düş görmenin dinamiğini ve dokusunu oluşturmaktadır. Var olan her şey Wunggud'un yansımasıdır. Su, Wunggud'un düşünceden çıkıp şekle dönüştüğü ortamdır. Wurnan, Wunggud'un fiziksel ifadesidir. Wunggud'u oluşturan enerji ilişkilerinin dokusu veya tasarımı Wurnan'da yansıtılır.

Çocuğa gebe kalınması, Wunggud gücünün yoğunlaştığı sularda başlar. Bu sular, üsttekiyle alttakinin birleştiği, varlıkla varlık olmayanın birbirine karıştığı, kutsal ilişkinin somut halidir. Bu, bir atomun yapısının, kuantum atlayışının düşünsel dinamiği aracılığıyla, bir varlıktan diğerine şekil değiştirdiği fikriyle benzerlik gösterir. Düş görmek, fikrilere biçim, form ya da doku kazandırır. Wunggud'u gözlerken, genç koca Wunggud'dan gelen ruh çocukla etkileşim kurmuş, sonra bunu düş görme dokusunda karısına aktarmıştır. Kadın, ruh çocuğu düş formunda almıştır. Her iki tarafta bilinçli farkındalığın etkileşimi, fikri fiziksel gerçekliğe dönüştürmüş ve hamilelik gerçekleşmiştir. Düş görmeden hamilelik olamaz. Aksi halde kadınlar her zaman hamile olurlardı, ancak öyle değiller. Çocuğun adı, düş görme dokusunu çocuğun ve Wunggud gücünün kaynağı olarak kabul eden bu süreç ile konmaktadır.

Soysal enerji Samanyolunda mevcuttur ve gücünü Wung-

gud gücü gibi Toprağın ince enerjilerinden alan Wunggud suyuna yansımaktadır. Bu güç,düş görme aracılığıyla, ruh çocuk dokusunda, müstakbel babaya iletilir. Bu nedenle doğum ve ölüm, yeniden doğuşun ve yenilenmenin sürekli döngüsünde yer alan olaylardır. Atalar arasında insanlar, hayvanlar ve sonsuz bugünün bütün boyutlarında eşzamanlı olarak var olan mitik karakterler yer almaktadır. Yeni doğan her çocuk bu sayede atalarının anılarını ve görüşlerini devralır.

Doğmamış çocuğu besleyen plasenta, doğum gerçekleştiğinde Toprağın özel, sınırsız rahmine geri döner. Bu ritüel, Toprağın her zaman hamile olduğu görüşünü kabul ederek, kardeşleri beslemesi için plasentayı ona sunar; bu kardeşler böcekler, bitkiler ya da hayvanlar olabilir. Bu varlıkların tümü akraba kabul edilir ve yeni doğanla birlikte Wurnan'a aittir.

Gebelik, ebelik ve çocuk doğurma Kadın İşi'dir, ancak erkekle kadın arasındaki ilişkinin ürünüdür. Baba, beline annenin ve diğer akraba kadınların saçtan yaptıkları kemeri bağlayarak çocuğun doğumu sürecine yardımcı olur; kendini kadının saçında var olan enerjiler aracılığıyla karısına bağlar. Karısının acısını paylaşır ve rüzgârın getirdiği yaşam soluğunun bedeninde daha hızlı akmasını sağlayacak şekilde bir duruşa geçerek ona yardımcı olur. Birbirlerinden ayrı olmalarına, aradaki mesafeye karşın, enerji bakımından karısıyla uyum içindedir; önemli olan çocukları doğarken ikisini birbirine bağlayan enerjinin gücü ve özüdür. Doğum sırasında her an, koca, kendi yaşadığı deneyimlere dayanarak, karısının o sırada neler yaşadığını söyleyebilir. Saçtan yapılmış kemer, oğlan ergenlik çağına geldiğinde yeniden kullanılmak üzere saklanır.

Duman töreni, çocuğun kabile tarafından kutsanmasını ve benimsenmesini sağlar. Hiçbir evrede çocuğa onu doğumundan, akrabalarından, çevresinden ve kabile topraklarından ayrı bir ego kılacak bireysel bir kimlik verilmez. Çocuk

ana rahmindeyken, daha geniş bir dokunun, kabile topraklarında bin yıllardır süregelen akrabalık sisteminin bir parçasıdır. Çocuğun adı, eşzamanlı olarak var olan geçmişten, bugünden ve gelecekten alınır. İlk çocukluktaki bakım annenin sorumluluğu olsa da, çocuk bakımı bir grup işlevidir. Küçük çocukların ve bebeklerin günlük bakımından kadınlar sorumludurlar. Çocuk kendilik ve bireysellik kavramlarının farkında olmadan büyür. Benmerkezcilik anlamında, kabile yaşamında ya da Wurnan'da bireyselliğin yeri yoktur. Bireysel önem, kaçınılmaz olarak egoların rekabetiyle sonuçlanacaktır. Kişinin hem Wurnan'a ait olup hem de benmerkezci düşünmesi mümkün değildir. Doğumdan itibaren, ait olduğu yaşam dokusunun özellikleri çocuğun bilincine aşılanır. Çocukla tanışan herkes onu kendi ilişki dokusuna ve bilincine dahil etmeli, sonsuza dek de orada tutmalıdır. Bu nedenle Wurnan sabittir, çünkü Yasa'dır; ancak zaman zaman değişiklik gösterebilir, çünkü dinamik Yaradılış'ın getirdiği değişimlerden geçer. Wurnan'da, herkesin ve her şeyin ait olabileceği bir yer vardır.

Batılı bir çocuk doğumundan itibaren, sessiz ve titiz bir şekilde, kendilik ve bireysellik duygusuyla yetiştirilir ve bunu benimsemiş bir kültürün içinde büyür. Bu süreç onun ayrılık deneyimiyle başlar. Çocuk rahimden ayrıldığında, giysiler, beşik, sessizlik kavramı ve ayrı bir yatak odasıyla fiziksel olarak annesinden ve diğer bütün insanlardan da ayrılmış olur. Bu arada yavaş yavaş kontrol etmeyi ve egemen olmayı öğrenceği doğal dünyadan da ayrılmıştır Hastanede doğarak, taşıtlarda yolculuk yaparak, bebek arabasına konarak bir iç boşluktan diğerine taşınır.

Batı kültüründe ilk bebek genellikle sevinç verici bir olay-

dır; ancak yeni anne olacak kişi için bu, sessizce ve cesaretle katlanılması gereken, yalnız, korkutucu ve yorucu bir deneyimdir. Anne genellikle küçük bebekle en çok ilgilenen kişidir, çünkü baba zamanını çalışarak geçirmek zorundadır. Çiçeği burnunda anne, bir hafta boyunca diğer bazı yetişkinlerden yardım aldıktan sonra kendi başının çaresine bakmak zorunda kalır. Tıpkı doğum öncesinde yaptığı gibi, doğumdan sonra da bebeğe evcil bir ortam sağlamanın yanı sıra, bebeğin bütün gereksinimlerini karşılamak da onun sorumluluğudur. Anne bunu evinin sınırları içinde yapar. Elbette onları ziyarete gelenler olacaktır, ancak anne zamanının büyük çoğunluğunu bebeğiyle başbaşa geçirir. Fiziksel bazı yapılar ve yeni anne olmanın gereklilikleri nedeniyle komşularından, toplumdan ve dünyadan ayrı düşen kadın, kendini soyutlanmış ve bunalmış hissedebilir. Genellikle çevresinde pervane olan geniş bir ailesi, kardeşleri, kadın dostları ya da kendisinin yerini alabilecek bakıcılar yoktur. Diğerlerinin yoğun programına uyum sağlayabilmek için her şeyi kendisinin ayarlaması gerekir. Uykusuz geçirdiği geceler, dünyayla iletişiminin kopması, kendisinin ve bebeğin sağlığından ve iyiliğinden tek başına sorumlu olması anneyi yorar ve onun dayanma sınırlarını zorlar.

Ngarinyin Aborijin'lerin dünya görüşüyle Batılıların dünya görüşü arasında önemli bir felsefi fark vardır. Bu, yeni yaşamın başlangıcını çevreleyen tutum ve davranışlara yansır. Ngarinyinler için varlığın temelini ilişki oluşturur. Batı kültüründe, varlığın temel birimi bireydir. Her kültürün inanç ve gelenekleri bu öncelikler üzerine kuruludur. Ngarinyin kültürü sosyal merkezlidir. Birincil sosyal bilinç, bireysel ego bilinci ve gelişimi pahasına grup birliği ve uyumu ile ilişkilidir.

Benmerkezci olan Batı kültüründe birincil sosyal bilinç, grup bilinci pahasına bağımsız bireysel gelişim ile ilişkilidir.

Gebelik ve doğumla ilişkili Ngarinyin inancı, en büyük önemi bunun hayatın yenilenmesindeki yerine, daha üst ve büyük bir planın parçası olmasına, Wurnan Yasası'nı doğanın kanunuyla birleştiren tinsel tören ve ritüele verir. Kutlamalar, Wurnan dokusundaki yerin ve aidiyetin tanımlanması, o yerle ilişkilerin adının konmasına önem verilmesi etrafında yoğunlaşır. Bu şekilde bütün ilişkilerin adının konmasıyla, yeni doğan kişi, Wurnan'daki yerini almış olur. Ad koyma süreci gerçekleştikten sonra, kabile üyeliğine kabulü onaylanan bebek kutsanır ve diğer kabile üyeleri de ona karşı sorumluluklarını kabul ederler. Bu, kadınları ve erkekleri, bebeğin annesiyle babasının gereksinimlerini karşılamaya, bebeği kabile yaşamına dahil etmeye çalışırlarken onlara destek olmaya ve gerektiğinde bebeğin bakımı konusunda sorumluluk almaya zorlar. Çiçeği burnunda anne bebeğiyle ender olarak baş başa kalır. Çevresinde, bebeğin kaçınılmaz gereksinim ve taleplerini karşılamaya, sorumluluk paylaşmaya hazır pek çok akraba vardır. Bu grup içinde çocuklar ve her yaştan kadınlar vardır. Bu kişiler bebeğe ninni söylerler, masal anlatırlar, onu sallarlar, taşırlar, ısıtırlar, sakinleştirirler, rahatlatırlar, iyileştirirler ve altını temizlerler.

Batı kültürünün birincil sosyal birimi, görünüşte en azından bir anne ya da baba ve bir çocuktan oluşan çekirdek ailedir. Ancak aile içinde, her üyenin bireysel hakları, bir bütün olarak ailenin birliğinin ve uyumunun önünde gelir. Bireysel haklar yasalarda yer alır ve devlet tarafından korunur. Sonuç olarak, Batı kültüründeki birincil ilişki birey ile devlet arasındadır. Bu diğer yetişkinlerin çocuğun sorumluluğunu almaktan uzaklaştırılmaları sonucunu doğurur.

Gebelik, erkekle kadın arasındaki cinsel ilişkinin sonu-

cunda döllenmedir. Gebeliğin ve doğumun gidişatı, genellikle annenin bireysel seçimidir. Çocuğa ad koymak anne babanın seçimidir; kalıtımı, soyu veya herhangi bir tinsel boyu tanımlamak gibi bir gereklilik yoktur.

Batılı anneler, çocuğun gereksinimlerini karşılayan birincil bakıcılar olarak görülürler. Akrabalar, komşular ve toplum hiçbir şekilde anneye bu konuda yardımcı olmaya zorlanmaz; ancak genellikle yardımcı olmayı tercih ederler. Resmî sağlık kuruluşları, klinikler ve bağımsız özel ilgi destek grupları annelerle çocukların yararı için vardır; ancak bu hizmetleri veren kişiler geceleri evlerinde kendi dünyalarına çekilirler ve kendi sorumluluklarıyla ilgilenmeye başlarlar. Tinsel ya da dinsel kutsamalar, yeni bir yaşamın kutlanması ve kabulünde giderek daha az yer almaktadır. Kilise toplantılarının ve dinî toplulukların anne ve çocuk üzerinde herhangi bir resmî yaptırımı yoktur.

Ancak devletin koruyucu yasalarının sınırları dahilinde, Batılı anneler seçim yapma özgürlüğünün keyfini sürebilirler. Dinî ve kurumsal protokollerin baskısının ve yaptırım uygulayan geleneklerin olmadığı bir durumda, anne babalar kendi araştırmalarına, düşüncelerine, tartışmalarına ve sezgilerine dayalı kararlar verebilirler.

Gebeliğin ve doğumun en keyifli yönlerinden biri, bilginin bulunabilirliği, keşfedilebilirliği ve tartışılabilirliğidir. Bu, pek çok aşamada haz veren, zihinsel ve duygusal açıdan etkin bir dönemdir. Yol yordam konusunda seçme yapabilme gerçeği, bütün deneyime sorumluluk heyecanını da ekler ve anneleri bütün süreç hakkında bilgi sahibi olmaya zorlar.

Seçme özgürlüğü ve bireyin hakları, Batı kültürünün en önem verilen değerleridir. Hiçbir Ngarinyin bu özgürlüğe ve haklara sahip değildir. Onların dünyası büyük ölçüde önceden belirlenmiştir; ilişkilerinin yazgısı Wurnan evlilik yasası

tarafından saptanmıştır. Wurnan ilişki sisteminde hiç kimsenin yalnız başına gebe kalmayacağını, tek başına doğmayacağını, büyümeyeceğini, tek başına ölmeyeceğini bildiklerinden kendilerini güvende hissederler. Bireysellik seçme şansı yoktur. Bugün bu sistem ciddi bir tehlike altındadır. Batı etkisi ve yasası, sosyal merkezciliğe, kabile yaşamına ve Wurnan sistemine zarar vermektedir. Bütün bunlar Ngarinyinlerin artık sahip olmadıkları ve çoğunun uzaklaştırılmış olduğu topraklara kazınmıştır. İnançları hâlâ sağlamdır, ancak geçmişten gelen anı durumundadır. Onlara hayat veren topraklarda varlığını sürdürememektedir. Zengin uygulamaları yavaş yavaş ortadan kalkmaktadır.

Yine de Batılıların Ngarinyinlerden öğrenecekleri çok şey vardır. Birçok Batılı kadına evde doğum yapma, kadınlara özgü sorumlulukları paylaşma, kolektif çocuk bakma fikri, ad koyma törenleri ve diğer birçok şey ilginç gelmektedir. Birçok erkek soy adı koymanın önemini, doğumda ayrı bir erkek rolü üstlenmeyi, bazı çocuk yetiştirme sorumluluklarına etkin olarak katılma düşüncesini ilginç bulur. Gerek erkekler gerekse kadınlar geniş bir aile ve topluluk içinde yer alma ve bu aile ve toplulukla paylaşımda bulunma düşüncesini çekici bulmaktadır. Sosyal bir gruba ve onun özerkliğine atfedilen üstün değer, bireye ve onun haklarına atfedilenden daha caziptir. Bireyin özgürlüğünün ve seçiminin sonucu olarak birincil sosyal birimlerde görülen ilgi ve anlam kaybı, Batı kültürünün zararınadır. Belki de gebelik ve doğum hayatın sürekliliğine yönelik, herkes tarafından aktif şekilde paylaşılabilecek ve zevk alınabilecek kutlamalardır; bu da bireyin taçlandırılmış başarısından daha önemlidir.

Jutta Malnic

Küçük Gideon Mowaljarlai, babası ve ağabeyiyle yaptığı yolculukta yakaladığı tatlı su kaplumbağasını elinde tutuyor.

Üçüncü Bölüm

Vuudu Zamanı

İlk Çocukluk

Sıcak, tozlu bir Aralık günü, Mowanjum'da ağaç dallarından yapılmış bir siperin altında buluştuk. Burası Batı Avustralya'nın Batı Kimberley bölgesinde bir Aborijin yerleşim yeriydi. Yaşlı hukukçularla birlikte politika ve topraktan söz etmiş, Avustralya'nın önceden var olan Yerli haklarını tanıyıp tanımayacağını tartışmıştık. Küçük çocuklar kumda, suyun çevresinde oynuyorlardı. Bir termos su, bir paket bisküvi, bir torba portakal çıkardım ve herkese ikram ettim. Geri kalanları masaya bıraktım. Yedi yaşlarında bir oğlan masaya tırmandı ve bir portakal aldı. Bunu gören yaşlı adamlardan biri çocuğa bağırmaya başladı, diğerleri de ona katıldılar "Sakın ha! Yapma! O portakalı alamazsın! Önce izin almak zorundasın! Annemizden!" Hafifçe cezalandırılmış olan çocuk yalvaran gözlerle bana baktı. Evet der gibi başımı salladım. Portakalı alıp koşarak uzaklaştı. Yaşlı adamlar başlarını salladılar; çocuğun masum düşüncesizliği hepsini güldürmüştü. "Bu küçük çocuk bunu öğrenmek zorunda! Biz böyle bir şey yapmayız. Bize verilmeyen hiçbir yiyeceği

almayız. Çocuk anneye saygı duymayı öğrenmek zorunda. Bize yiyeceğimizi o veriyor. Bunu öğrenmesi gerek.

Sabahın erken saatleri. Güneş Kız gökyüzünde yolculuğuna henüz başlamamış. Seher vaktinin yumuşak menekşe ve gül renkleri, çekilmekte olan kırmızımsı karanlıkla birbirine karışıyor. Olanca ağırlığıyla tüm dünyanın uyumasına neden olan karanlık gece yavaş yavaş yerini aydınlığa bırakıyor; yoğun ağırlığın kalkmasıyla uykular hafifliyor, yaşayan ruhlar yeni bir günün keyfini çıkarmak için özgür kalıyor. Toprak, gündoğumundan önce sepya rengini alarak kendini gösteriyor. Siluetler, güneşin ortaya çıkmasıyla şekil alıyor, renge bürünüyorlar. Bebekler ve küçük çocuklar kıpırdanıyor, geriniyor, ağlıyorlar. Soğuk bir sabah, ayaz var. Kurak geçen mevsimde susuz kalan ihtiyar bataklıkların ilk kokuları ve anıları, esen rüzgârla birlikte topraktan yükselip yeni şafağın yavaş yavaş ortaya çıkan bilincinin çevresine yayılıyor. Bunlar artık ölü ya da soyu tükenmiş olan organizmaların, çalıların ve yağmur ormanlarının, yeni yaşamı beslemek için çürümüş yaşam-formlarını toprağın emmesini sağlayan gullingi yağmurlarının anıları. Kuşlar gün ışığında ötüşüp kakafoni içerisinde o günkü rüzgâr, sıcaklık ve av durumuna ilişkin haberler veriyorlar.

Adam yataktan güçlükle kalkıp çevresine bakınıyor. Kamp alanını inceleyip gece ziyaretçilerinin olup olmadığını anlamak için bir işaret arıyor. Bir yılanın ya da belki bir goannanın, yabani bir köpeğin veya leşçil bir kuşun izine rastlayabilir belki. Akrabaların ve çocukların güvende olduklarından emin olmak için izleri gözden kayboldukları noktaya kadar takip ediyor. Adam günün getirdiği her şeye, toprağın görünü-

şüne, doğanın seslerine ve kokularına dikkat ederek ocağa yaklaşıyor. İlk uyanan kişi çıraların arasına odun atmış. Adam kömürleri karıştırarak kıvılcım yaratıyor; ateş yeniden uyanıp canlanıyor. Güneş Kız gibi yeni bir gün doğuyor, alevler coşarak hayat veren ısı ve güçlerini yaymaya başlıyorlar.

Sabahın ilk ışıklarında alevler titreşirken, büyükanneler alçak sesle mırıldanarak küçükleri yataklarından kaldırıyorlar. Wuudu Zamanı bu; Sabah Yıldızı'nın sabah ışıklarının canlılığına katılmasının, bilincin uyanmasının zamanı.. Güneş Kız'ın yeni günün ışıklarını, adamın da kamp ateşinin alevlerini canlandırması gibi, kabiledeki çocukların farkındalığı canlandırılıyor.

Eller alevlerin üzerinde ısıtılıyor. Bir büyükanne çocuklardan birinin gözlerini sıcacık elleriyle kapatıyor ve alçak, içten bir sesle fısıldıyor: "Şşş! Paylaşmalısın! Gözlerin istediğin şeyleri başka insanların kamplarında aramamalı! İstediğin her şey Wurnan'da var!" Yaşlı kadın ellerini yeniden ısıtıyor ve uyku mahmuru çocuğun burnuna koyuyor: "Şşş! Etrafta havayı koklayarak dolaşıp başka insanlardan yiyecek dilenmemelisin. Senin yiyeceğin burada. Kendi yiyeceğini sağlamak için avlanmalısın. Ömrün boyunca çok çalışmalısın." Sonra elleriyle çocuğun ağzını kapatıyor ve devam ediyor: "Şşş! Başka insanlara sövmemelisin. Eğer başkalarına söversen yüzümüzü kara çıkarırsın. Onlar bizim kardeşlerimiz, teyzelerimiz, halalarımız, amcalarımız, dayılarımız...Seni koruyorlar." Sonunda kadının elleri erkek çocuğun örneğin pelvis bölgesine gidiyor: "Şşşş! Başka kadınlara bakmamalısın. Senin Wuenan'da bir sözlün var!"

Aileler kalkıp güne başlamak için yiyecek bir şeyler hazırlamaya koyuluyorlar. Herkese günden korkması gerektiği hatırlatılıyor. Günden korkmak herkesin uyanık olmasını, çevrede bitmek bilmeksizin devam eden eylemlere ve etkile-

şimlere dikkat etmesini sağlıyor. Tuvalete gitmek, odun toplamak, çorba ya da çay pişirmek, yatakları toplamak gibi günlük işlerde bile bir tehlike gizli. Bu tür işlerin dikkatli yapılması yorganın altına girmiş bir çıyanın, sabahın ilk ışıklarıyla uyanan yılanın, bir akrebi ya da örümceği saklayan kütüğün, ocaktaki ateşin kıvılcımlarını etrafa sıçratan rüzgârın, giysileri ve yiyecekleri ıslatan yağmurun doğurabileceği tehlikeleri azaltıyor. İnsanlara, akrabalardan birinin başına bir kaza geldiğini gösterircesine düşen ağacın dalına, yaklaşmakta olan havayı, balığı ya da hayvanı haber verircesine öten kuşa karşı dikkatli olmaları gerektiği hatırlatılıyor. Günden korkmak, beklenmedik şeylerin bir anlam taşıdığı, bu nedenle her olayın ya da işaretin öğretici olduğu şeklinde yorumlanıyor.

Geceden kalan yiyecekler ve öyküler paylaşılırken, anne babalar ve büyük kardeşler küçüklerin karınlarının doyurulduğundan emin oluyorlar. Bir anne, düşünde bir yılan görüyor; bu, oğlunun Gi'si, ona adını veren Wunggud özünün simgesi. Oğlanla ailesi bir süredir başka bir kabileyi ziyaret ediyorlar ve birkaç aydır evden uzaktalar. Bir akrabanın düşünde oğlanın Gi'sini görmesi, onun kendi ailesine dönmekte olduğunu gösteriyor. Oğlan dönme zamanının geldiğini, çünkü sinirlerinin yıprandığını fark ediyor. O gece uyumadan önce esniyor ve kendi ailesine eve dönmek üzere olduğunun işaretini gönderiyor. Annesi kendi düşünde Gi simgesini görerek bu mesajı alıyor. Aile, oğlanın dönüşüne büyük bir heyecanla hazırlanmaya başlayacak.

Düşler ve öngörüler anlatılıyor, özel olarak değerlendiriliyor ve genellikle yorum yapılmıyor. Doğru eylemlere ilişkin kehanetler paylaşılıyor ve bunlar, bilinçsizliğin iç dünyasında, evrenin eleştirel ve dağınık olmayan açıklığa açılan kapısında Wunggud yasaları aracılığıyla öğreniliyor. Düş, Wung-

gud atalarının ve mesihlerinin insanlara görüş ve bilgi aşıladıkları bir araç. Düş dünyasında yalan diye bir şey yok. Düş görmek, bilincin yokluğunda, aşırı bilgisini ve bilgeliğini temsil ediyor.

Bugün kadınlar kazı sopalarını, iplerini, sepetlerini ve çocuklarını alıp balık tutmaya, avlanmaya, uzun boyunlu kaplumbağa yakalamaya, zambak kökü, böğürtlen ve tatlı patates toplamaya hazırlanıyorlar. Brun-brun ya da yalıçapkını, nehirdeki bolluk konusundaki şarkısını söyledi. Balıklar, ailelerinin karnını doyursunlar diye kendilerini kadınlara teslim etmeyi bekliyorlar. Kuşun adı "kadının kazı sopası" anlamına geliyor, çünkü hayvan uzun boylu, dimdik duruyor ve nehir kıyısının derinliklerinde yuva yapıyor. Bu gizli yerde, Toprağın yaşam veren sulara bağlı rahminde, brun-brun kuşu bir kadının yansıması gibi. Yuvasına tıpkı bir kadının kazı sopası gibi gömülüyor.

Su kenarına giden dolambaçlı yol boyunca çalıların arasında yürürlerken, kadınlar ve çocuklar bir yandan yiyecek toplayıp bir yandan çene çalıyorlar. Bazen, derin oyukları olan tatlı patateslerin köklerini kazı çubuklarıyla çıkarmaya çalışırken susuyorlar. Bu zor bir iş; kimi zaman küçük kızlar köklere giden gevrek sapları kırıveriyorlar. Yiyecekler, genç kızlara çeşitli becerileri ve el sanatlarını öğreten yaşlı kadınların ağaç kabuğundan yaptıkları sepetlerde taşınıyor. Daha yaşlıca olan kadınlar, çocukların dikkatini kendini yol boyunca gözler önüne seren doğaya çekiyorlar. Böcekler, otlar, çalılar, ağaçlar, kuşlar, kertenkeleler ve hayvanların adları çocuklara birer birer söyleniyor; bu arada özellikleri ve çocuklarla ilişkileri de anlatılıyor. Doğal dünyada insanlar da dahil olmak üzere tüm varlıkların uyum sağladığı bir düzen var.

Dünyadaki her şeyi ad koyarak açıklamak genellikle Kadın İşi; çünkü henüz ergenlik çağına gelmemiş çocuklarla

öncelikle kadınlar ilgileniyorlar Doğa eylemde aslında Wunggud olduğundan, dünya bir araya geldiğinde bütün bir imge ya da resim oluşturan bir dizi eylem olarak adlandırılıyor. Bu, yaşamın ya da Wurnan sisteminin dokusu, kutsal ilişkilerin karışık ekolojisi.

Çocuklar için küçük kazı sopaları yapılıyor, böylece onlar da goanna yakalamaya çalışırken, tatlı patates ya da başka yiyecekler ararken, ya da yanlışlıkla yılana basmaları, başka bir kazaya uğramaları halinde kendilerini savunan annelerine öykünebiliyorlar. Anneler ve halalar onlara örnek olarak öğretiyorlar, çocuklar da öykünme yoluyla öğreniyorlar. Böğürtlenler, yenebilen ya da ilaç yapımında kullanılan bitki sapları, kökler, yapraklar, kurtçuklar, karıncalar ve diğer böcekler toplanıyor, tadına bakıldıktan sonra da yeniyor.

Balık tutacakları yere vardıklarında, kadınlar nehir kıyısı boyunca yerlerini alıyorlar. Zambakların arasında tembel tembel yatan balıkları uyandırmak için her biri suya bir çakıl taşı atıyor. Çocuklar özgürce eğleniyorlar, kimse onlara karışmıyor. Tırmanıyorlar, küçük kuşları vurmak için sapana benzer şeyler yapıyorlar, ağaç dallarını yontuyorlar, öyküler anlatıyorlar, yüzüyorlar ve balık tutuyorlar.

Küçük bir çocuk, oyun olsun diye, elindeki kazı sopasıyla başka bir çocuğun kafasına vuruyor. Acı dolu bir çığlık koparan ikinci çocuk iki gözü iki çeşme ağlamaya başlıyor. Anneler çığlık atıyorlar, gülüyorlar, bağırıyorlar. Yaralı çocuk karşı saldırıda bulunmasın diye hemen oradan uzaklaştırılıyor. Ona vuran çocuk, elinde kazı sopasıyla dilini yutmuş gibi dikiliyor. Bu çocuğun henüz süt dişlerini dökme yaşına gelmediğini ve yaptığı hareketin doğurabileceği tehlikeleri kestirme olgunluğuna erişmediğini bildiklerinden, bir anne onu yumuşak bir tavırla uyarıyor. "Dikkatli olsan iyi olur, kocaman bir timsah gelip götürür yoksa seni. Sonra çocuğu, süt

dişleri yavaş yavaş dökülmeye, yerine olgunluk dişleri çıkmaya başlayan bir kıza teslim ediyor. Çocuk, yaptığı şey nedeniyle anneler tarafından cezalandırılmıyor; ancak bir Wunggud timsahının ya da ruhunun dikkatini çekebilecek ve gelip onu kapmasına neden olabilecek bir şey yaptığını anlıyor. Kendine başka bir eğlence buluyor.

Daha sonra, ikinci dişleri çıkmaya başladığında ona Dumby'nin, iki küçük oğlanın eziyet edip işkence yaptığı Yasa Baykuşu'nun öyküsü anlatılacak. Çocuk, anne babalar avlanmaya gittiğinde oğlanlara Baykuş'a ilişmemeleri gerektiğinin söylendiğini öğrenecek. İşte, anne babaları avlanmaya, kök toplamaya gitmiş olan çocukların canı sıkılmış, bir ara ağaçta oturan Dumby'yi fark etmişler. Aşağı insin diye ona taş atmışlar. Baykuş, Yasa'yı temsil eden Kutsal Baykuş'muş meğer. Onu yaralamak ya da öldürmek kesinlikle yasakmış. Ancak oğlanlar biraz eğlenmeye karar vermişler ve Dumby'nin tüylerini yolarak ona işkence etmişler. Baykuş kaçamamış, oğlanların yaptıklarına, çektiği acıya katlanmak zorunda kalmış. Oğlanlar Baykuş'un bütün tüylerini ve kanatlarını yolduktan sonra, uçup uçamadığını görmek için onu havaya fırlatmışlar. Ama Baykuş olanca hızıyla yere çakılmış. Oğlanlar yerden küçük sopalar alıp Baykuş'a batırmışlar, sonra onu yeniden havaya fırlatmışlar. Baykuş yine düşmüş. Zavallı kuşa daha fazla sopa ve sivri ot batırmışlar, yeniden fırlatmışlar. Kuş yeniden, yeniden düşmüş. Bütün bu işkenceler Dumby'yi bitkin düşürmüş, artık oğlanların kahkahalarından kaçıp uzaklaşması mümkün değilmiş. Bir kez daha havaya fırlatılmış, ancak bu kez düşmemiş. Bu kez, bir Wandjina'nın yaşadığı kayaya uçmuş. Wandjina'ya oğlanların kendisine yaptıklarını anlatmış. Wandjina çok öfkelenmiş ve o bölgedeki diğer Wandjinaları toplantıya çağırmış. Hepsi farklı yönlerden -kuzeyden, güneyden, doğudan, batıdan- gelip toplantı yerinde buluşmuşlar.

Oğlanların davranışlarını tartışmışlar ve Yasa Baykuş'un gördüğü işleme o kadar sinirlenmişler ki bütün güçlerini birleştirip güçlü bir hortum yaratmışlar. Hortum yerde bir bataklık oluşturmuş ve kabiledeki herkesi içine çekmiş. İki küçük oğlan, bir kangurunun kesesine atlayıp kaçmışlar. Dumby, çektiği acı nedeniyle kayayla bütünleşmiş ve bir resim halini almış.

Nehrin kıyısında sepetler balıkla doluyor. Kamp ateşi yakılıyor, yemek pişiriliyor ve kadınlarla çocuklar arasında paylaştırılıyor. Küçük bir kızın boğazına balık kılçığı takılıyor. Yaşlı bir kadın kılçığı çıkarıp küçük kızla ilgilenirken, başka bir kadın eline bir sopa alıp kızın annesine vuruyor. Kadın, çocuğuyla doğru düzgün ilgilenmedi çünkü. Dikkatli ve özenli bir anne olmadı. Bu, ihmalden kaynaklanan birkaç olaydan sonuncusu. Anne, Wandjina tarafından, oğlanları Yasa'ya ve Baykuş'a saygılı olacak şekilde yetiştirmedikleri için ölümle cezalandırılan kabile üyeleri gibi cezalandırılıyor. Çocukları yasaya uymayan anne babalar gibi, sorumlu oldukları çocukları kazaya uğrayan ya da talihsizlikler yaşayan anne babaların da cezalandırılması gerekiyor.

Erkeklerin de avlanma günü bugün. Av grubu aletlerini ve malzemelerini toplayıp erkenden yola çıkılıyor. Bugün yiyecek bulmak için fazla uzağa gitmeyecekler, çünkü yanlarında çabucak yorulan küçük çocuklar da var. Bu mevsimde meyva bol bulunuyor, ayrıca kadınların balık tutmakta olduğunu da biliyorlar. Ellerinde mızraklar, baltalar ve bıçaklarla tek bir grup halinde yola koyuluyorlar. Kamptan uzaklaşırlarken, hiç konuşmadan bir yürüyüş temposu tutturuyorlar; kendilerine avın başladığını gösterecek bir işaret bulmak, kuşların ani hareketini, bir kuşun diğerine seslendiğini fark etmek, işlerine yarayacak taze bir şeyler bulmak için dikkat kesiliyorlar.

Uzun bir yürüyüşten sonra, avcılardan biri bir yaban hindisi görüyor. Hayvan biraz ileride karnını doyuruyor ve çevresindeki bitkilerden güçlükle ayırt ediliyor. Av grubu dağılıyor, parmaklarının uçlarında ilerleyerek hindinin etrafını sarıyorlar. Onlar avlarına yaklaşırlarken, iki genç adam mızraklarını kaldırarak koşmaya başlıyorlar. Diğerleri barikat görevi görüyorlar; kaçmaya yeltenen kuşu mızraklı adamlara doğru kovalamaya hazırlanıyorlar. Mızraklar fırlatılıyor; kuş kanatlarını açıp deli gibi sağa sola atılıyor. Mızrak hedefini bulup kuş yere düşene kadar adamlar hayvanı kovalamaya ve birbirlerine yönlendirmeye devam ediyorlar. Mızrağı ava saplı olan avcı, kuşu kaldırıp boynuna asıyor. Yollarına devam ediyorlar.

Öğle yemeği için mola verecekleri lagüne yaklaşırken yakacak topluyorlar. Adamların bazıları ateş yakıp hindiyi hazırlarken, bazıları tatlı su timsahı, kaplumbağa avlamak ya da yüzmek için su kıyısına gidiyor. Genç ve deneyimsiz oğlanlara yerdeki yaprakları, izleri ve çizikleri, hayvanların davranışlarını nasıl tanıyacakları gösteriliyor. Petek topluyorlar; oğlanlara hepsini toplamamaları söyleniyor. Birazını bırakmak zorundalar; yoksa Agula, yani kötü ruh tarafından cezalandırılırlar. Eskiden bir oğlan söz dinlemeyip yaban balının toplandığı ağaca geri dönmüş. Elini son balı almak üzere deliğe sokmuş. Üçüncü kez sokuşunda, eli yapış yapış peteğe yapışıp kalmış. Annesiyle babası ona seslenip durmuşlar; sonunda yanına geldiklerinde onu eli deliğe sımsıkı yapışık halde bulmuşlar. Kendisine balın hepsini almamasının, birazını bırakması gerektiğinin, yoksa Agula tarafından cezalandırılacağının söylendiği hatırlatılmış. Oğlan ancak babası onu kurtaracak sihirli bir şarkı söyledikten sonra serbest kalabilmiş. Kendisine yasaklanan bir şeyi yaptığı için çok pişman olmuş.

Yabani hindi kesilip temizleniyor. Sakatatı, tatlı patatesle

ve belki de tutulacak balıklarla hemen yenebilsin diye ateşe atılıyor. Hindi, belirli parçalarını kimin alacağını belirleyen kurallara göre kesiliyor ve pişiriliyor. Bazı parçalar hemen yenirken, butlar ve kaburgalar, kadınlarla, yaşlı adamlarla ve çocuklarla paylaşılmak üzere kampa götürülüyor. Bazen goanna, kaplumbağa ve diğer yiyecekler genç oğlanlara yasaklanıyor, çünkü onlar eğitimdeler. Bu çocukların yağ yemelerine de izin verilmiyor, çünkü yağın üreme organlarını yağlandırıp zayıf düşüreceğine inanılıyor. Erkeklikleri zayıf olan oğlanlar güçlü avcılar olamazlar.

Adamlarla oğlanlar öğle yemeklerini yerlerken, şarkılar, şakalar ve kahkahalar bitmek bilmiyor. Her biri o günkü avla ilgili kendi deneyimini anlatıyor. Sonra ateşi söndürüyorlar ve öğleden sonra akrabalarının kendilerini karşılayacağı kampa dönüyorlar.

Av sırasında adamlara eşlik eden oğlanlar, yakında birer avcı olarak kabul edilecekler demektir. Bu süre içinde bazı yiyecekler onlar için tabu olacak. Bu arada kabul görmüş bir erkeğe yakışan davranışları ve yaklaşımları benimsemek üzere eğitilecekler. Genç bir oğlanın kabiledeki her bireyle ilişkileri, Gi simgeleri, beslenme tabuları, davranışlar ve ilişkiler konusunda çok şey öğrenmesi gerekiyor. O artık kendini saran kadınların güvenli dünyasından ayrılıp erkekliğe özgü eğitime ve sorumluluklara hazırlanıyor çünkü.

Kadınlar öğleden sonra erken saatlerde kampa geri dönüyorlar. Çocuklar kampın etrafında oyunlar oynuyor, suda yüzüyor, sabahleyin toplanan yiyecekleri yiyorlar. Anneler bir ağacın gölgesinde gruplar halinde oturuyorlar. Sepet veya balık ağları yapıyor ya da onarıyorlar. Ya da ilaç yapmak için kökleri, kabukları, yaprakları ve taneleri eziyorlar. Bu arada toprağı, yiyecekleri ya da bunları onlara sağlayan ataları anlatan şarkılar söylüyorlar. Bazıları su kenarına meyve taşıyor.

Burada meyveler ipten bir kafesin içinde suya batırılıyor; üç ya da dört günlük bu sürecin toksinleri yok edeceğine inanılıyor. Diğer kadınlar daha önce hazırlanan meyveleri ekmek yapmak için ezip ufalıyorlar.

O akşam aileler oturmuş, yemeklerini paylaşırlarken, yorgun düşen bir bebek avaz avaz ağlamaya başlıyor ve öfke nöbetine tutularak yemeğini halasına fırlatıyor. Henüz iki yaşında olmasına karşın, atışta çok başarılı; püre halindeki yapış yapış meyve kadının suratına ve göğsüne isabet ediyor. Bir avuç püreyle tatmin olmayan çocuk diğer elini de dolduruyor ve yine hedefi buluyor. Anneler yerlerinden kalkmadan çocuğu hafifçe azarlayıp uyarıyorlar: "Şşşş! Ne yapıyorsun? Kocaman emu gelir sonra. Bak, seni seyrediyor zaten. Onu görüyor musun? Ya uslu durursun ya da emu gelip seni alır."

Hiç kimse çocuğu cezalandırmıyor ya da onun davranışını *doğrudan* durduracak bir şey yapma girişiminde bulunmuyor. Çocuk sadece Wunggud'un onun başına bir şey gelmesine neden olabileceği söylenerek hafifçe uyarılıyor; sonra da meme verilerek ya da eline oyalanabileceği başka bir şey tutuşturularak dikkati başka yöne çekiliyor.

Yemekler bittikten o güne ilişkin öyküler de anlatıldıktan sonra, yaşlı bir adam eline tören çubuklarını alarak şarkı söylemeye başlıyor. Biraz sonra diğerleri de ona katılıyorlar. Daha yaşlı adamlarla kadınlardan bazıları kalkıp şarkılara uygun danslar ediyorlar. Oğlanlarla kızlar, hatta çok küçük çocuklar da onlara eşlik etmeye başlıyorlar. Sonunda herkes şarkı söyleyip dans ederek Wandjina'nın ve Hasat Ruhları'nın kendilerine bol yiyecek verdiği bir günün daha bitişini kutluyor

Ngarinyin çocukları doğrudan, baskıcı emirlerden uzak büyür. İlk çocukluktan ergenliğe kadar, sosyalleşme doğanın yasalarına uygun şekilde gerçekleşir. Bu Yasa, olgunlaşmanın biyolojik sürecini, bir çocuğun sahip olabileceği farkındalık düzeyinin fiziksel işaretlerini verir. Bir bebek, diş çıkarmadan önce, zamanın çoğunu kucakta geçirir. Bir bebeğin ilgisi yakın dünyadan sesleri, kokuları ve daha uzaktaki tınıları takip etmeye kaydığında, bunlar hareketlerine ve Yaradılış'taki yerlerine göre adlandırılır.

İlk dişlerin çıkması, genellikle çocuğun akrabaların kollarından ayrılıp yere bırakılması zamanının geldiğini simgeler. Artık emeklemeye başlayan çocuk, merak ettiği dokuların, tatların ve doğrudan insan temasının ötesindeki hazların peşine düşebilir. İlk dişler, bebeğin dünyayı dille ifade etmeye hazır olduğunun, kimlik bilincinin başladığının göstergesi. Bu geçici dişlerin sayısı artarken, deneyimler de artar. Dünyanın hareketleri adlandırılır, etkileri tanımlanır ve ilişkileri çocuğa aktarılır. Bunlar, küçük çocuğu masum kendine güveniyle özgürce katılabileceği öyküler, şarkılar ve danslarla desteklenir. Çocukların yanlış yapmaları mümkün değil, çünkü yanlış yapma bilinci Yasa'yı bilmeyi ve bu bilgiyi kişisel tutumlara uyarlayabilmeyi gerektirir.

Ngarinyinler, bilincin ya da farkındalığın çocuğun ilk dişleri dökülene, yerine yeni, güçlü, sağlam köklü dişler çıkana kadar ortaya çıkmayacağına inanırlar. Bu geçiş, yani fiziksel ölüm ve yeniden doğuş, diğerlerine kesin bir bağımlılığın olduğu çocukluktan, bireyin kendine yetebildiği bağımsızlığa atlayışı simgeler. Bu birey artık yaşamda edindiği deneyimler sonucu sahip olduğu bilgiyi değerler ve ilkeler olarak yeni durumlara uyarlamayı öğrenebilir. Başka bir deyişle, davranışın somut ilkelerini benimseme yeteneği, kişisel gücünün sembolü olan ikinci dişlerinin sağlam köklerinde gizlidir. O artık

kendi eylemlerinden ve bunların Wunggud'daki sonuçlarından sorumludur.

Dişlerin değişme döneminde, Yasa'ya uymayan çocuğu uyarmak yeterlidir: "Hey! Yaptığına dikkat et. Dumby'yi hatırla!" Yanlış davranış, cezadan çok düzeltmeyi gerektiren bir zaaf olarak değerlendirilmeye devam etmektedir. Anne babalarla aileler bir oturuşta bir sepet dolusu yiyeceği bitiren çocuklara bakarlar ve "Ahh! Wunggud onlara bir şey yapacak!" dercesine kafalarını sallarlar.

İyi eğitilmiş bir genç, eylem seçmenin Wunngud'un gücüne maruz kalıp kalmayacağını bilir. Köklü ikinci dişleri onun bu güçle ve Wunggud'daki bütün yaşamla bağlantı kurmasını sağlamıştır. Bu genç analitik yolla değil de mitik hayal gücünün kullanımıyla kendisine öğretilen ilkelerin ve öykülerin anlamını öğrenmesi, bunları davranışına yansıtması yönünde teşvik edilir. Bazı eylemlerin yanlış olduğu, bunların yaşam dokusuna ters düştüğü konusunda uyarılır. Bu uyarı, öykü yoluyla dolaylı olarak desteklenecektir, ancak eylem seçme gencin kendisine ait olacaktır. Wunggud ona bir başka şekilde, bir başka zamanda gereksinim duyduğu öğretiyi sunacaktır. Eğer genç ağaçtan düşüp bacağını kırarsa, diğer oğlanlar tarafından tartaklanırsa ya da su zambaklarına yakalanırsa, yanlış eylem seçtiği ve Wunggud'un onu cezalandırdığı kendisine hatırlatılacaktır.

Yanlış yapan birinin başına bir kaza ya da aksilik geldiğinde, bu olay günler sonra gerçekleşse bile, anne şöyle diyecektir: "Daha önce kötü bir şey yapmıştın. Bak başına neler geldi!" Davranışlar her zaman Yasa'nın güçleriyle ilişkilidir; insanın otoritesi ile değil.

Eğer anne-babanın sürekli ihmali nedeniyle bir çocuğun başına herhangi bir aksilik ya da kaza geliyorsa, anne, baba ya da bakıcı, çocuğun ve ailenin gözü önünde cezalandırılabilir.

Bu, çocukların iyi eğitilinemesi halinde Yasa nın talihsiz sonuçlar doğurabileceğini, çocuklar masum olduğu için de anne babanın iyi Yasa öğreticileri olmaınaları nedeniyle cezalandırılacaklarını anlatan Duinby öyküsünü akla getirmektedir. Bir çocuğun kendisi yaşayan bir yaratığa, bir başka insana ya da Yasa'ya karşı yanlış yaptığı için annesini cezalandırılırken görmesi caydırıcıdır; çünkü hiçbir çocuk kendi eylemleri yüzünden annesinin cezalandırıldığını görmek istemez. Üzülür, utanır, annesinin gelecekte de acı çekmemesi için kendine ve hareketlerine çekidüzen vermeye çalışır.

Ngarinyin toplumunda suç diye bir şey yoktur. Utandırmak en büyük cezadır. Bir kişiye, hayvana, yere, Yasa'ya ya da tabuya karşı belirli eylemlerin utanç yaratması sadece belirli bir bireyi değil, bu yanlışı yapan kişinin tüm ailesini ve bütün kabileyi ilgilendirir ve haber hızla yayılır. Utançtan daha büyük bir ceza ya da üzüntü yoktur. Utanan bir genç, başı dik yürüyemez hale gelir. Utancı, "Pişmanlın" davranışları ve özürler değil, eylemler izler. Bu davranışlar sürerken, bundan etkilenen tüm kişiler tarafından bağışlanan çocuk yavaş yavaş başını kaldırır. Ayıplayıcı sözler sarf edilmez, karşıdaki kişiyi suçlayıcı tavırlar sergilenmez, tehditler savrulmaz, bedensel cezalar verilmez. Daha doğrusu, yanlış yapan kişiye kötü davranışını hatırlatacak sözler ya da eylemler söz konusu değildir. Her şey geçmişte kalır ve unutulur. Utandırmadan sonra, yeniden kabul görme, bağışlanmışlığı simgeler ve doğru olan da budur.

Batılı çocuklar için, ayrılık, doğumdan itibaren temel bir unsur ve normal bir durumdur. Batılı evlerde odalar, duvarlar ve kapılarla ayrılmıştır: her odanın da bir işlevi ve bir etiketi

vardır. Yatak odaları uyumak içindir ve birbirinden ayrıdır. Mutfak, oyun odası, oturma odası, banyo, ebeveyn odası, garaj; hepsinin ayırt edici mobilyaları ve işlevleri bulunur. Her odada belirli bazı davranışlar sergilemek gerekir. Yatak odası davranışı mutfak, banyo ya da oturma odası davranışından farklıdır. Oda davranışlarına ek olarak, her odaya ilişkin sahiplenme ve mülkiyet kalıpları vardır. Babanın koltuğu, annenin iskemlesi ve çekmeceleri, anahtarı babada duran kilitli bir içki dolabı, çocuklar için yere konmuş minderler buna örnektir. Yetişkinler bu minderleri yalnızca hafta sonları, örneğin babanın keyfi çocuklarla yere oturup şakalaşacak ya da oyun oynayacak kadar yerindeyken kullanırlar.

Dişleri çıkan bebek hareketlenmeye başlar. Çocuklar bu dönemde etkin bir biçimde evcilleştirilirler. İlk evcilleşme değerleri, mal ve eşyalarla ilişki ve bireysel mülkiyet haklarıdır. Bu nedenle, çocuk daha yürümeye ya da konuşmaya başlamadan, rekabet ve bağımsızlık teşvik edilir. Çocuklar "annenin odası" "Johnny'nin bisikleti" "senin oyuncakların" ve "benim kitaplarım" olduğunu öğrenirler. Eşyaların mülkiyeti kullanım ve erişim hakkını belirler. Evde her odaya ilişkin kullanım ve haklar konusunda kurallar ve disiplinler vardır. Bir çocuk yürümeye ya da konuşmaya başladığında, bir mala, maddesel kültüre, mülkiyet kurallarına, saklama ve kullanıma ilişkin yüzlerce ayrıntılı protokolü ve anlaşmayı öğrenmiş olur. Bebeklikte ve çocuklukta söz konusu olan disiplin büyük ölçüde bu maddi değerlerin gelişimi ve korunmasıyla ilişkilidir.

Batılı çocuklar pisliğin görünümü ve ortadan kalkışına ilişkin belirli ve çeşitli kuralları ile kendine özgü bir ınistiğinin olduğunu öğrenirler. Belirli yüzeylere ilişkin özel temizlik araçları konusunda bilgi sahibi olurlar. Diş macunu diş yüzeyini temizler, ancak çamaşır leğenini temizlemez. Fırının içi-

ni temizlemek için, buzdolabının içini temizleyenden farklı bir madde kullanmak gerekir. Pencerelerin, halıların, lavabo-ların, tuvaletin, duvarların ve mobilyaların hep kendine özgü temizleyicileri vardır.

Çocuk yavaş yavaş büyürken, ev sınırlarının dışına çıkar. Devreye kreşler, başkalarının evleri, temiz hava alıp egzersiz yapmak için gidilen parklar girer. "Dışarısı", maceranın ve tehlikenin bol olduğu bir yerdir. Evin içinde doğa az çok kontrol altındadır. Evde dolaştığı fark edilen hayvanlar ya da böcekler çeşitli tozlar, spreyler ve darbelerle çabucak yok edilir. Aile bahçesi genellikle güvenlik ve güzellik kalıpları içerisinde bakım görür ve denetlenir. Bahçeyi koruma işi babanın, süsleme işi annenindir. Yerel park da aile bahçesine benzer; burada ek olarak plastik, ahşap ya da çelikten yapılma etkinlik merkezleri vardır.

Bir çocuğun doğal ortama ilk çıkışı olağandışı bir deneyim olmalıdır. Aslında doğal ortam ailenin endişesini ve dikkatini artırır, çünkü anne baba bu ortamın ekolojisine, yiyecek potansiyeline ve sakinlerine yabancıdır. Doğada her şey kontrol dışıdır; ancak meraklı, serüvene düşkün bir çocuk için de burada gördüğü her şey merak uyandırıcı ve heyecan vericidir. Çocuğa otoparkların, çim alanların ve yürüme yollarının güvenli sınırlarında kalmaları gerektiği, böylece ısırılmayacakları, sokulmayacakları ve bir yerlerinin kesilmeyeceği öğretilir. Evde bağımsızlık desteklenirken, doğal dünyada çocuğun bağımsızlığı ailevi sınırlar ve korku eşikleri ile ilişkilidir. Çocuk bütün bunları fark eder ve benimser.

Bu gelişim yılları süresince çocuk kitaplar, zaman zaman da masallar yardımıyla hayal dünyasıyla tanıştırılır. Hayal dünyası canlandırılmış hayvanları, bitkileri, evleri, meyveleri ve sebzeleri, araçları ve makineleri içerir. Bunlar düşünebilmekte ve konuşabilmektedirler. Öykü boyunca Batılı çocuk

ahlak, namus, aile ve toplum değerleri konusunda temel bir anlayış geliştirir. Resim çizme, boyama, giydirme, ahşap küpleri dizme, sayma, sınıflandırma ve paylaşma yoluyla, oyun aracılığıyla heyecan verici, eğlenceli bir dünya yaratılır.

Dört yaşından itibaren vurgu, canlandırmaya ve öykülere dayalı hayal dünyasından matematik ve dil becerilerine kayar. Çocuk doğruları ve yalanları, gerçekleri ve fantezileri, asıllarla hayalleri öğrenmeye başlar. Mitin zengin, nitelikli dünyası yerini Batı'nın kültürel yaşamının entelektüel, mantıklı, rasyonel ve denetleyici temel taşlarını oluşturan gerçeklerden, nedenlerden ve sınıflandırmadan ibaret katı dünyasına bırakır. Çocuğun entelektüel gelişimi, yaratıcı ve hayal gücüne dayalı gelişimine üstün gelir. Çocuk, bir rengi kâğıda rastgele uyguladığı için değil, kamyon, surat, hayvan ya da eylem gibi gerçek bir şey çizdiği için ödüllendirilir. Plastik küpleri ne olduğu anlaşılamayan bir şekil oluşturacak şekilde dizdiği için değil, rengine, boyutuna ve sayısına göre ayırabildiği için övgü alır.

Noel Baba, Paskalya Tavşanı, Diş Perisi yine vardır, ama çok az çocuk ritüellerin kökenini ve önemini bilir. Çünkü tinsel içerik, tüketim öğretisine kurban gitmiştir.

Batılı çocuklar, genellikle, işlerini, sosyal bir temelde birleşilmediği sürece diğer kadınlardan destek almadan, tek başına yapmak zorunda olan anneler tarafından büyütülürler. Anne, çocuğun güçlü bir güven bağı oluşturduğu en önemli kişidir, çünkü hem çocuğun her gereksinimini karşılamakta hem de dünyayı yorumlayıp ona bir anlam kazandırmaktadır. Çocuğun diğer yetişkinlerle ilişkileri sınırlı ve resmî olduğu için, anneyle olan bağlar çok önemlidir.

Babalar iş saatlerinden sonra ve hafta sonları destekleyici rol oynarlar. Anneler okulla, çocuğun arkadaşlarıyla, spor etkinlikleriyle ve aile sağlığını korumayla aile ilişkilerini yürü-

türler. Disiplini büyük ölçüde onlar verir, desteğe gereksinim duyduklarında eşlerine başvururlar.

Babanın ailesiyle geçirdiği zaman sınırlıdır, bu nedenle çocuklar onun ilgisini çekebilmek için birbirleriyle, anneleriyle ve televizyonla rekabet etmek zorunda kalırlar. Babanın çocuklarına ayırdığı zaman uygulama ve harekete dayalıdır. Bu durumdaki bir baba, çocuklarının başarılarını, becerilerini, performanslarını ölçmek, bazen kendi çocuğunun gelişimini başka çocukların gelişim hızıyla karşılaştırmak ister. Çoğunlukla ailede gelişim ve değişim sürecini en uzaktan gözleyen kişi babadır; oysa bir yandan da çocuklarının ilerlemesini, üst sıralarda yer almasını, maçın kazanılmasını sağlayan golü atan oyuncu olmasını istemektedir. Tohumları bu ilişki sırasında atılan rekabetçilik daha sonra çocuk tarafından benimsenir ve bir değer olarak okula taşınır.

Okulda, gerçek, ölçülebilir dünya çocuklara doğrudan, yakından gözlenebilir deneylerle desteklenen kitaplarla tanıtılır. Eğitim kendi mantığı ve değerleri olan, gözlenip sınıflandırılabilen, somut bilimsel yönteme dayalıdır. Yaşam, sağlık, sosyal çalışmalar, bilim, müzik, resim gibi matematik ve dille de altı çizilen konularla sunulur. Bilime ya da dile yönelik konular hayal gücüne ve yaratıcılığa dayalı doğadan daha fazla değer taşır. Çocuğun mitik, ruhsal, tinsel, hayal gücüne dayalı ve düşsel potansiyeli pek fazla ilgi çekmez ve değer görmez.

Toplum, arkadaş grubu, aile, ulus ya da çevre ile ilişkiler gibi yaşam becerileri genellikle 'özel ekstralar' olarak değerlendirilir ve bunların geçici olduğu düşünülür. Ahlak ve namus, sosyal ve çevresel sorumluluk, cinsiyet rolü ve işlevi, ruhu ve duyguları anlamak, bağlamsal felsefe, tören ve ritüel, yaşamın anlamı, kültür ve ilişki okul konuları olarak kabul görmez ve Batı eğitim sisteminin uygulandığı okul programla-

rında yer almaz. Çocuklar bu değerleri bilinçsiz bir şekilde evde görerek ya da sosyal ve yeniden yaratıma dayalı etkileşimleri sonucunda öğrenirler. Batı okulları kültürün sürmesi için önemli olduğunu düşündükleri bu değerleri desteklediğinden, Batılı çocuklar erkek değerlerinin kadın değerlerinden üstün olduğunu, erkekler tarafından gerçekleştirilen ekonomik iş değer bulurken, kadınların gerçekleştirdikleri yaşam becerilerine dayalı işlerin ekonomik ve dolayısıyla psikolojik açıdan değersiz kabul edildiğini ve göze görünmediğini çabucak öğrenirler. Bu bakış açısı, onların dünyaya bakışlarının temelini oluşturur.

Disiplin genellikle dolaysızdır, suç temeline dayanır, birey merkezlidir ve çoğunlukla saldırıyla ilişkilidir. 1960'lara kadar evde ve okullarda bedensel ceza çok yaygın ve etkindi. 1980'lerden beri Batı devletleri çocukları bu tür cezalardan koruyan, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Meclisi'yle bağlantılı olarak psikolojik cezanın sınırlarını genişleten yasalar uygulamaya başladılar.

Çocukların saldırıları daha çok mala yöneliktir ve bu çocuklar evde ve devlette en ağır cezaları alırlar. Evde maddi varlıkların yönetimi ve korunması çok önemlidir. İç ve dış sınırlar dahilinde düzen, derli topluluk, temizlik, yüzeylerin, giysilerin, aletlerin, araçların temizliği aile disiplininin ve dolayısıyla değerlerinin odak noktasını oluşturur. Bu değerler çocuklara ilk çocukluktan gençliğe, hatta erginliğe kadar sürekli aşılanır. Sahiplik kavramı ilk öğretilen değerdir. Mallar bireye bağlıdır. Birey onların sahibidir, onların sorumluluğunu taşımaktadır ve tüm haklar kendisine aittir.

Ergenlik döneminden önce, Batılı çocuklar gerek maddi gerekse doğal dünyalarını kontrol etme becerilerini ve sanatını geliştirmeye koşullanırlar. Ngarinyinler ise birbirleriyle ilişkilerini kontrol etme becerileri ve sanatı geliştirmeye koşul-

lanmaktadırlar. Yedi yaşından itibaren Batılı çocukların evcilleşmeleri, okuryazar olmaları, sayılardan anlamaları ve yazılı iletişim kurabilmeleri beklenir. Bu ara belki de karmaşık hesaplar yapabilmeyi ve kentsel, maddi dünyaya tam anlamıyla katılabilmek için paranın işlevini ve kullanımını da öğrenmiş olacaklardır. Hayattan aldıkları en önemli dersler, saygılı ve nazik, kendine güvenli, benmerkezci bireyler olmak ve her alanda ilerleyebilmek için diğerleriyle her zaman rekabet etmektir. Mitoloji alanında bilgi ve deneyimleri son derece kısıtlıdır; çünkü onların toplumunda ve kültüründe tinselliğe gerçek anlamda pek az değer verilir. Aynı yaştaki Ngarinyin çocukları ilişki sistemi, kendilerinin buradaki yeri, ait oldukları yaşam dokusuyla ilişkili gelenekler, törenler, ritüeller ve tabular konusunda bilgilidirler. Hayatta kalma, bitki örtüsünü okuma, iklim, yıldızlara bakarak yön saptama, bitki döngüleri, hayvanların büyüme süreçleri ve davranışları konusunda yetkinlik kazanmışlardır. Korkulacak güncel olgulardan korkmayı öğrenmek, kabile yaşamına güçlü bir şekilde katılım sağlamak, paylaşma esaslı Wurnan Yasası'na sadık kalmak ve kendilerinin bu yasadaki yerini bellemek, hayattan aldıkları önemli derslerdir. Sahiplenmenin ve bireyselliğin, matematiksel ölçümün ya da yazılı dilin ne olduğunu bilmezler; çünkü onların dünyaya bakışları sözele dayalıdır, öyküler üzerine temellenmiştir, görsel olarak ve gösteri sanatlarıyla ifade edilmektedir. Bu iki deneyim, birbirinden ayrı dünyalardır.

Bugün Ngarinyin çocukları ancak kendine özgü bakış açısıyla Batı kültürüne uyum sağlayabilmektedir. Zengin deneyimlerinden birçoğu kaybolduğu halde, bunları yorumlayışları, yargıya varmaları, bilgiyi sentezlemeleri geleneksel yolu yansıtmaktadır. Sonuç olarak çocuklar akademik eğitim ve toplumda ve eğitimde sosyal etkileşim konusunda sorunlar yaşamaktadırlar.

Bu sorun Avustralya'daki ilgili kurumlar tarafından çok yeni fark edildiği için, planlı bir tepki geliştirme henüz emekleme dönemindedir. Ancak 1994 yılında bir dizi özel kuruluş ve bireyler, Ngarinyin ailelerle işbirliği yaparak, hem Ngarinyin hem de Batı kültürlerinin bakış açısını yansıtan çift kültürlü bir eğitim girişimi başlatmıştır.

Christina Kennedy

Lukic Mowaljarlai, Perth'teki Guilford İlkokulu'na yaptığı uzun yolculuktan birkaç gün önce. Elinde büyükbabasının vurduğu yabani hindiyi tutuyor.

Dördüncü Bölüm

Dönüşüm

Ergenlik

On iki Beyaz, Marunbabidi Wunggud su kaynağı kıyısındaki Ngarinyin topraklarında ilk Açıkalan Üniversitesine katılıyorlar Ziyaretçilerden biri yargıç olan babasıyla birlikte gelen on iki yaşında bir genç kız. Sportmen, hareketli, eğlenceye meraklı bu genç kız dışarıda gerçekleştirilen etkinlikleri seviyor ve her etkinliğe büyük bir coşkuyla katılıyor İki Ngarinyin delikanlısı ondan çok hoşlanıyorlar. Sürekli kızın çevresinde dolaşıyorlar, sözde tesadüfen karşısına çıkıyorlar, su kıyısında üzerine su sıçratıyorlar, onu çok güldüren öyküler ve fıkralar anlatıyorlar Yürekleri güm güm atıyor Bunun sorun yaratabileceğini görüyorum ve kızı delikanlıların henüz genç kadınlardan uzak durmaları gereken tabu yaşlarda olduklarını, babalarının bu durumdan rahatsız olabileceğini söyleyerek uyarıyorum. Kız bunu anlayışla karşılıyor ve delikanlılardan uzak durmaya ya da onlarla baş başa kalmamaya çalışıyor Delikanlılar kolay vazgeçmiyorlar Kızla flört etmeyi, onu takip etmeyi sürdürüyorlar Sonunda bir sabah kamp ateşinin çevresinde otururken, delikanlılardan birinin babası beni yanına çağırıyor Adamın gözlerinden ateşler çıkıyor Sesinden ne kadar huzursuz olduğu anlaşılıyor

"O kızlara söyle, bu oğlanlardan uzak dursun, diyor bana. "Oğlanlar kızın etrafında dolaşma yaşında değil, yasaklılar, onlar da bunu biliyorlar Kızlarla haşır neşir olmaya başlamadan önce öğrenmeleri gereken çok şey var " Öfkesini bana kusuyor, çünkü Beyazların sorumlusu benim. Genç kız orada kaldığı süre boyunca delikanlılardan bucak bucak kaçıyor, hatta onlarla göz göze gelmemeye, konuşmamaya çalışıyor Delikanlılar da onu gördüklerinde başlarını eğiyorlar Artık tabular beyazlar tarafından da siyahlar tarafından da benimseniyor, ilişkiler resmî bir havaya bürünüyor

Havanın iyice soğumaya başladığı bu güzel günü geleneksel Hasat Ruhları şarkısı karşıladı. Sağanak yağmurlar metrelerce uzaklıktaki sivri otları dümdüz etmiş, bölgede hareket etmeyi kolaylaştırmış, görüş alanını genişletmişti. Herkes bu yağmurları bekliyor, kısa süre sonra yağmaya başlayacağını biliyordu; çünkü otların yeşilliği tıpkı lastiği gevşeyip düşen uzun çoraplar gibi dizin altına inmişti. Bu da Big Wet'in kuzeye doğru yolculuğunu izleyen güçlü, şiddetli fırtınaların yakında başlayacağının habercisiydi. Otlar yan yatıp kuruduğunda, kırlar yakılabilirdi.

Önceki akşam güneş batmak üzereyken, herkes gökyüzünde asılı duran ve sanki insanları avlanmaya ve yiyecek toplamaya çağıran adamları andıran adamlar şeklinde bir grup bulut görmüştü. Bu bulut oluşumunun onlara bol miktarda yiyecek bulabileceklerini haber veren Hasat Ruhları'nın işareti olduğunu biliyorlardı. Bu nedenle o sabah Wandjina gibi toprağı arşınlayan ve Yeryüzü'nün büyük hasadıyla iyi yaşayan iki Ruh'un şarkısını söylemişlerdi.

Çayırları yakmak her zaman heyecan vericiydi, çünkü

yağmurun bereketinden sonra iyice otlayan bir sürü hayvan büyümüş ve şişmanlamış bir halde otların arasında gizleniyordu. O günkü av da herkesi heyecanlandırıyordu. Küçük çocuklar büyükanneleriyle birlikte kampta bırakılacaklardı, çünkü henüz ateşin gücüne ve sıcaklığına saygı duymayı öğrenmemiş olan küçükler için yakma işlemi tehlikeli olabilirdi. İnsanlar hayvanları kovalayacaklardı, çocuklarının onlara ayak bağı olmasını istemiyorlardı. Çocuklar kampta mutluydu, çünkü büyükanneleri onlara eski şarkılar söylüyor, dünyanın oluştuğu, atalarının Yeryüzü'nü dolaşarak her şeyi düzene soktuğu Yaradılış zamanına ve Lai Lai'ye ilişkin öyküler anlatıyordu.

Bu özel bir avdı, çünkü iki oğlan kabul törenine hazırlanıyordu; ayrıca komşu kabilelerden ve topraklardan büyük gruplar halinde Hukukçular geliyordu. Oğlanların erkekliğe geçiş törenine katılmak üzere gelen insanların karnını doyurmak için toplanmış olan tatlı patates, ekmek ve diğer besinlere taze yiyecekler eklemek gerekiyordu. İki oğlanın kabileye tam anlamıyla kabulünü kutlamak için uzun yollar katederek gelen kadınlar, erkekler ve çocuklar bu yolculuğun sonunda yorgun ve aç oluyorlardı.

Big Wet boyunca, iki oğlan kendilerini tanıtmak için çevredeki kabile topraklarını gezdiler ve uzaktaki akrabalarını törene davet etiler. Bu yolculuk onların güçlerinin ve dayanıklılıklarının, öğrendikleri becerilere dayanarak ayakta kalabilme yeteneklerinin, eğitim ve öğretimle geçirdikleri yılların niteliğinin ve yol göstericileri ve öğretmenleri olan akrabalarının çabalarının sınanması anlamına geliyordu. Büyük bir öz disipline sahip olmak, kendilerine eşlik eden ve seyahat ettikleri aylar boyunca hizmet ettikleri Yasacılara tam anlamıyla itaat etmek durumundaydılar. Bu süre içinde nefislerine hâkim olmayı öğrendiler ve disiplin kazandılar.

Anne babaları, dayıları onların ergenlik çağına geldiğini fark ettiğinden beri, oğlanlar belirli bir beslenme biçimi benimsemişler, âdetlere, tabulara ve eğitime tabi olmuşlardı. Ok, bumerang, kazı çubuğu ve balta yapmayı, hayvanların izini sürmeyi, nehirde ve denizde balık tutmayı öğrendiler. Kanguru avlarına katıldılar; ancak tabu süresince kendileri kanguru eti yemediler; hiçbir hayvanın, sürüngenin ya da kuşun yağına da el sürmediler. Bu tür yiyecekler üreme organlarını yumuşak ve süngerimsi yapar, spermlerini güçsüzleştirir, çocuklarının hastalıklı ya da sakat doğmasına yol açardı. Kendi Gi sembollerinin boyalı yapısını, danslarını ve şarkılarını öğrendiler ve sadece beyaz aşıboyası kullandılar.

Bir keresinde, dayıları, halaları, büyükanneleri ve diğer genç insanlarla piknik yapıp avlanırken, genç bir kız hepsinin paylaşması için su getirdi. Oğlanlardan biri kızın getirdiği suyu içmeden önce, annesi suyun birazını eline döktü ve oğlunun alnını, yanaklarını sildi. Bir başka kez av çok başarılı geçmiş, adamlar kocaman bir kanguru yakalamışlardı. Oğlanın kangurunun etinden yemesine izin verilmemişti; çünkü o sadece belirli adamların yakaladığı kanguruyu yiyebilirdi ve o günkü başarılı avcı bu adamlardan biri değildi. Oğlan da et yerine balık ve tatlı patates yedi.

Herkes hazırdı, şarkılar söylendi; aletler, mızraklar ve sepetler hazırlandı. Hasat Ruhları tarafından kutsanan grup yola çıktı. Hızla ve sessizce ilerliyorlardı. Adamlarla oğlanlar kızlarla kadınlardan ayrılmışlardı. Ağaçların ve yeni yan yatmış otların arasında yürürlerken, hepsi adımlarının ritmine odaklanmıştı. Daha yaşlıca olan adamlar yakma işlemini başlatmak için bir yer seçtiler. Otların yoğunluğuna, hayvanların ve insanların kaçış yolundan uzaklığına, rüzgârın yönüne ve şiddetine, hayvanların yerdeki izlerinin tazeliğine ve türüne, kuşların işaretlerine bakarak, yakma yöntemlerini tasarlamak için

durdular. Adamlar kanguruları, emuları ve hindileri kovalarken, kadınlarla kızlar daha küçük hayvanların, örneğin bir tür iri fare olan bandikotların, goannaların ve keseli sıçanların peşinden gideceklerdi.

Coşup ağaçların boyuna yükselecek değil, alçak, sakin bir ateş istiyorlar. Eğer rüzgâr çok şiddetli eserse, toprağı bugün yakamazlar. Ama rüzgâr şiddetli değil. Sabahın sıcaklığında hafif bir meltem yüzlerini yalıyor; kontrol edilebilir bir ateş için ideal hava. Hasat Ruhları, her zaman olduğu gibi, onlara zamanın, yerin ve fırsatların doğruluğunu göstermek için yanlarında. Yaşlı adamlar, yarım daire oluşturacak bir yay şeklinde ateş yakıyorlar. Bu, hayvanları daha dar bir kaçış yoluna itecek. Ateş çizgisinin ardında bir grup adam, büyük bir dikkatle, ani bir hareket bekliyor. Ateşin önündeki açıklıkta, diğer avcılar, ellerinde hazır tuttukları mızraklarıyla, kanguruların, emuların ve hindilerin kaçışmasını beklemekteler. Bu arada hâlâ geride olan kadınlar ateşi takip ediyorlar. Onlar da daha ağır hareket eden ve daha küçük olan avlarının peşindeler. Goanna ve iri fareler kadın avcıların sıpa ve çubuklarına teslim oluyorlar; yaşam dokusunun ve ilişki ekolojisinin korunması uğruna kendilerini feda ediyorlar.

Küçük çocuklara göz kulak olmak için kampta kalan annelerle büyükanneler tören yemeğini hazırlamaya başlıyorlar. Oğlanların ritüel sünnetiyle sona erecek olan kutsal kabul töreni için petekleri ve tatlı patatesleri hazırlamak gerekiyor. Petekleri büyük bir titizlikle yabancı maddelerden –ağaç kabuğu, böcekler, pislikler ve balmumundan- arındırmak gerek; böylece bal temiz, saf, açık renkli bir sıvı haline gelebilir, iki oğlunun kanını almaya hazırlanan Toprak Ananın nektarı olabilir. Bala kadın eli değmemesi gerekiyor. Makarna gibi kıvrılmış çubuklarla ağacın içinden toplanan bal ağaç kabuğundan yapılmış bir kovaya dolduruluyor, sonra özel bir torbaya akta-

rılıyor. Böylece kendi Toprak Ana enerjisini koruyabiliyor, kadınların enerjisini, tadını ya da kokusunu emmiyor Balın saflığı, kabilenin geleceğini ve ruhunu, iki oğlanın gücünü ve kaderini belirliyor. En sonunda torba, rüzgâr ve gölgenin etkisiyle serinliğini korusun diye bir ağacın dalına asılıyor

Kabilenin kadınları için bu hem büyük bir hüzün hem de gurur ve keyif zamanı. Oğlanların onlardan ayrılmak üzere olduğunu biliyorlar. İki oğlan, kendilerini güçlü adamlar olmaları için destekleyip eğiten Anneler Dünyası'ndan ayrılacaklar. Erkekler dünyasından artık oğlanlar olarak değil, Wurnan'da tam anlamıyla kabul görmüş genç adamlar olarak dönecek olan oğulları için şarkılar söylüyorlar.

Herkes geldiğinde, kutlamalar başlıyor. Her akşam danslarla ve Yaradılış'a ilişkin şarkılarla dolu geçiyor. Her çağdan gelen ve Toprağın enerjilerini toplayan, bu zamandışı topraklara ait olmayı, doğum, dönüşüm ve ölüm döngüsünü kutlayan şarkılar bunlar.

Oğlanlar, Yasacılar ya da hukukçular tarafından ailelerinden alınıyor. Annelerle büyükanneler ağlıyorlar; üzüntülerini, kayıplarını ve oğullarının geleceğine ilişkin korkularını haykırıyorlar. Uzakta Erkek İşi zemini var; burası kadınlar için tabu bir yer. Gözle görülmeyen bir engelle ayrılmış olan bu yere hiçbir kadın ya da çocuk adım atamaz; büyük bir gazaba uğramaktan, kabilenin önünde küçük düşmekten ve hastalıkla, hatta ölümle cezalandırılmaktan korkar. Kadınlar saf bal, dikkatle hazırlanmış tatlı patates, ekmek ve sudan oluşan ritüel yemeği götürmek için bu enerjik sınıra kadar gidiyorlar; sonra bu ritüelde töreni ve şarkıları sürdürdükleri, hayat dokusundaki yerlerini kutladıkları güç çemberine geri dönüyorlar. Şarkılarında çocukları için iyi dileklerine, totemlerine ve duman törenlerine, emzirmeye, büyümeye ve anneleri ve büyükanneleri tarafından bakıldıkları süre içerisinde bu oğlanla-

ra öğretilen hayatta kalma becerilerine, dile, mite ve anlamlara yer veriyorlar. Oğullarına cesaret, güç, yazgılarına ve bu erkekliğe geçiş ritüeline katlanma yeteneği vermeleri için Toprağın, doğanın, atalarının, Wandjina'nın ve Wunggud'un ruhlarına sesleniyorlar.

Erkek İşi zemininde şarkılar başlıyor. Ay'ın çevresinde bir halka var; bu bütün dünyaya oğlanların kabile tarafından kabul gördüğünü göstermek için bir işaret. Yüzleri gözleri boyalı, kendilerine Guyon Guyon tarafından verilen püskül, kol bantı ve başlık şeklindeki totemik simgeleri takan adamlar şarkıcıbaşının çevresini sarıyor. Bu, Wunggud'un taş iskemleler ve tören giysileri şeklindeki hediyelerini, gagasıyla resimler ya da Tanrı'nın bildirileri olarak kayalara ve taş raflara kazıyan kuş. Uzaktan yakından gelen tüm adamlar, Yaradılış'ı bu ritüele tanıklık etsin diye varlığa döndürmek için dans ediyorlar. Çemberin ortasında, kendilerini topraklara ve kabileye bağlayan saçtan kemerleri kuşanmış olan genç adamlar duruyor. Her şarkıya bölgenin totemik sürüngenlerini, kuşlarını, balıklarını ve kurbağalarını temsil edecek şekilde tempo tutulan sopalar, ritimler ve danslar eşlik ediyor. Topraktaki eski ruhları bu kabul törenine katılmaya çağırıyorlar. Şarkılar ve danslar günlerce sürüyor, böylece Hukukçular her yaratığın mevcut olduğundan, bütün doğanın oğlanların kutsanmasına tanıklık ettiğinden emin oluyorlar. Mavi dilli kertenkele bile, ilk kutsanmanın anısına, şarkılarla karşılanıyor. Kertenkele, kutsama için yol yaratarak özel bir rol oynuyor; yuvarlanarak ilerliyor, böylece oğlanların kabileye geçecekleri yolu açmış oluyor.

Yaradılış'ın bütünü enerjik olarak mevcut olduğunda, Toprağın titreşimi hissedilir hale geliyor. Adamlar sıraya diziliyorlar; oğlanlar da akrabalarının sırtlarında, yüzleri gökyüzüne bakacak şekilde, kolları babalarının kollarına kenetlen-

miş halde havaya kaldırılıyorlar. Bu, önce ile sonra, cennet ile dünya, oğlanlık ve adamlık, Annelerin Dünyası ile Erkeklerin Dünyası arasında geçiş. Şarkılarla ve danslarla geçen günler tören alanında kusursuz, az bulunur bir atmosfer, bir güç anaforu yaratmış. Güneş doğmadan, şafağın hafif pembe ışığı ortaya çıkınadan, adamlar Oluş şarkısını söylüyorlar. Adamlardan biri, yayıldığında son perdenin sergileneceği tabloyu oluşturacak olan yaprakları toplamak için kabul ağacına tırmanıyor. Kabilenin adamları şarkı söylüyorlar ve tırmanışın her aşamasında "Evet!" diye bağırıyorlar. Yapraklar, onları toplayıp şekle sokacak kişilere atılıyor. Tablo hazır olduğunda, oğlanların enişteleri yaprakların üzerine sırtüstü yatıyorlar. Oğlanlar da onların üzerine yine sırtüstü uzanıyorlar. Bacaklarıyla onların bacaklarını tutan enişteler, kollarını da oğlanların kollarının altında sımsıkı kenetliyorlar. İki oğlanın bedenleri gerilerek yazgılarına ve adam olma ritüeline teslim ediliyor. Adamlar şafağı ve yeni genç adamların doğuşunu kutlarken, şarkılar hiç durmamacasına sürüyor. Oğlanlar sünnet ediliyor; etleri ve kanları ait oldukları yerin kutsanmasına ve biyolojik olarak bağlı oldukları topraklardaki kabilenin yenilenişine kurban olarak Toprağa bırakılıyor.

Uzaklarda kadınların kulak tırmalayıcı ağlamaları şafağın sessizliğini bozuyor. Toprağın kabilenin yeni kutsanmış adamlarının, yani oğullarının kanlarını kabul edecek olan alıcı gücünü serbest bırakıyor.

Kutsanan genç adamlar hemen, erkekliğe geçişlerinin tam anlamıyla onaylanması için ateşin başına götürülüyor. Çabuk, güvenli bir şekilde iyileşmeleri için yaralarına kül sürülüyor. Kanamaları durduğunda, biraz dolaştırılıyorlar. Sonrada uyuyorlar.

Oğlanlar sadece annelerinin korumasından sıyrılıp adamlığa geçmiyorlar; aynı zamanda babalarının korumasından da-

ha yaşlı adamların –dayılar, ağabeyler ve büyükbabaların- bakımına da geçmiş oluyorlar. Adamlardan biri, oğlan tam anlamıyla iyileşene ve bu uzun törenin son perdesi de sergilenene kadar onun yanında kalıyor. Yeni genç adamlar, yeni yaşamlarına alışmak için birkaç haftayı yalnız kendileriyle ilgilenen kişi ya da öğretmenleriyle geçiriyorlar. İyileşme tamamlandığında, son ritüel duman töreni gerçekleştiriliyor. Bu tören onların gücünü, kararlılığını ve insanlarına ve topraklarına karşı sorumluluklarını onaylıyor.

Batı etkisinden önce, bu tören katı bir disiplin, kurallar ve eğitimle geçen yedi yılın başlangıcını simgelerdi. Bu süre içinde genç adamlar akıllıca riskler alarak, macera arayarak ve ölümle yüzleşerek hayatta kalma ve dayanma becerileri geliştirirler. Daha yaşlı adamların koruması altında, gerçek avda mızrak kullanmayı öğrenirler; o zamana kadar sadece buna öykünmelerine izin verilmiştir. Gözlemlemeleri gereken çok sayıda tabu, üstlenmeleri gereken çok sayıda sorumluluk vardır. Olgunlaşıp tam anlamıyla adam oldukları süre boyunca, kadınlarla ve kızlarla haşır neşir olmamaları gerekir. Onları bekleyen bir sözlüleri vardır; kollarındaki tüyler güçlenene, sakalları da sertleşene kadar cinsel ilişki onlar için tabudur. Erkeklere özgü enerjilerini ve cinsel tutkularını başka eylemlerle boşaltmak durumundadırlar. Koşabilirler, kovalayabilirler, avlanabilirler, yürüyebilirler, yarışabilirler, şakacıktan kavga edebilirler, enerji ve coşku gerektiren bütün yetişkin etkinliklerine katılabilirler Ancak bu olgunlaşma dönemi süresince, bir kadınla kurtlarını dökmemelidirler. Olgunlaşmamış bir tohumun ürünü olan çocuk genetik olarak zayıf olabilir. Bu, kabilenin sorumluluğu ve onların kimliklerine ilişkin bir ayıptır.

Oğlanlar olgunlaştıkça ve cinsel enerjilerini bütün gruba yararlı olacak beceri ve çabalara yönlendirmeyi öğrendikçe,

öğretmenleri onların kadınlık ve kadın gücü konusunda bilgi sahibi olmalarının zamanının geldiğini görür. Olgunluk çağında, genç adamlar, kendilerinden yaşlı bir dulun dahil olduğu bir ritüelle, kadının gizemli dünyasına dahil olurlar. Kendilerine, bu deneyimden dersler çıkarmaları söylenir, çünkü bu yaşlandıkları güne kadar onların yaşamının bir parçası olacaktır. Bu ritüel onlara kadının gücüne saygı duymayı, bu güçten korkmayı, beklemeleri ve sadık kalmaları gereken sözlülerine sahip olmalarını zorunlu kılan Wurnan Yasalarına uymayı öğretir.

Bütün Ngarinyin kızlarına, daha doğumlarında, gelecekteki kocalarıyla söz kesilir. Kız, ergenlik çağına girdiği, âdet görmeye başladığı andan itibaren bu sözü yerine getirmek ve kocasıyla kalmak zorunda olduğunu bilir. Babası, doğduğu gün onu gelecekteki kocasının kucağına koymuş, kızını doğru zaman geldiğinde kocasına vereceğini taahhüt etmiştir. O zamana kadar, sözlüsü onu düzenli olarak ziyaret eder, ailesi için et, deniz kabukları, babası için de mızrak ucu gibi hediyeler getirir; böylece iyi niyetli ve sözüne bağlı olduğunu göstermiş olur. Kadınlığı ortaya çıkan kızın anneleri, halaları ve büyükanneleri ona, kocasına ve çocuklarına bakma becerilerini ve sanatını öğretirler. Kız, yakında babasının kampından ayrılıp müstakbel kocasının millerce ötedeki kampına katılacağını bilmektedir. Bu onun Wurnan Yasasında yer alan yazgısıdır.

Djingun baba ile Wodoi annenin çocuğu olan kızın kendisi ve geniş ailesinin tamamı Djingun'dur; bu, kutsal totemi baykuş çobanaldatan adında bir kuş olan toprak insanlarından oluşan seçkin bir gruptur. Kızın annesi, totemi benekli çobanaldatan olan kemik insanlarından gelmektedir. Yakında

kız da kemik insanlarının yanında yerini alacak, Djingun yasasını beraberinde götürecek, bunu kocasına ve onun halkına emanet edecektir. Çocukları, tıpkı babaları gibi Wodoi grubundan olacaktır. Yasa böyledir. Ancak kendisi hâlâ eğitim görmekte, hâlâ olgunlaşmakta ve annne babası, kardeşleri ve akrabaları ile mutluluk içinde yaşamaktadır.

Kız âdet görmeye başladığında, gerçek anlamda Kadın İşi'ne bu geçiş, kadınların özel Oluş ritüeli ile kutlanır. Kızın kadınlığa geçişi, onu tanıyan herkese, özellikle de erkek akrabalara bildirilir. Babası ve erkek kardeşleri hemen zorunlu tabu davranışları devreye sokarlar. Kız kadınlığın saygınlığının gereklerini yerine getirerek artık genç erkeklerle, babalarıyla ve dayılarıyla konuşamamaktadır. Ancak kadınlarla arkadaşlık edebilmektedir; cinsel ilişkiye girmesi, oğlanlarla ya da adamlarla oyun oynaması veya yalnız kalması yasaktır. Yavaş yavaş sorumluluk almakta, tedavi, ilaç hazırlama, çocuk bakımı, yemek hazırlama ve beslenme tabuları, kadınların şarkı döngüleri ve kadın Yasası konusunda eğitilmektedir. Birkaç yıl süren bu dönem o çok keyifli geçer; ancak herkes bunun bir gün biteceğini bilmektedir.

Dolunay zamanı yaklaşmaktadır. Bu, kamptaki herkesin kahkahalar attığı, şarkı söyleyip dans ettiği, son derece neşeli bir dönemdir. Kıza Ri ruhlarının –Wunggud suyundaki ruh çocukların- ve eski ruhların uyuyan grubun etrafında dans edip titreştiği söylenir. Sadece onları tanıyan ve bilen yaşlı insanların gözüne görünen Ri, zaman zaman düşlere mesajlar bırakmakta, zaman zaman da kampta ve çevresinde aksilikler yaratmaktadır. Kız onların varlığını kendisi görmüş, tıpkı ateşböcekleri gibi sürüklenmek ve Topraktan salgılanan ilk anılarda yer almak için bataklıktan çıktıklarını fark etmiştir. Sanki bütün dünya yüzünü gece gökyüzünde dolaşan dolunaya çevirerek dönmektedir.

Dolunay çıkıp battığında, kız ve kamptaki pek çok kadın da onun ritmine uymaktadır, çünkü âdet döngüleri ile ayın evreleri arasında bağlantı vardır. Dolunayda genç kadınlar hayat, sevgi ve kahkahayla dolu tutkuyu ve enerjilerini hissederler. Tıpkı yerdeki tohumlar gibi, döllenme için olgunlaştıklarını bilmektedirler, bu nedenle onların yüzleri de çiçeklerin yüzleri gibi Ri'yi alabilmek için yukarı dönmektedir. Ancak bu genç kadın bu aşama için henüz hazır değildir, çünkü bedeni yeterince olgunlaşmamıştır. Meme uçları yavaş yavaş koyulaşmaktadır, ancak henüz gerçek, zengin tonuna kavuşamamıştır. Bu onu pelvis kemiklerinin kolayca çocuk doğurabilecek kadar büyüyüp genişlediğini gösterir. Bu nedenle kız hâlâ tabudur, çünkü o da ailesi de yeterince olgunlaşmamış kadınlara özgü olan güç doğumu yaşamasını istememektedir.

Ay kaybolmaya yüz tuttuğunda, enerjileri azalan kadınlar zifiri karanlıkta kanamalarına hazırlanmak için içlerine dönerler. Bu sırada kadınlar, âdet kanının erkekler için çok güçlü ve tehlikeli olduğunu bildiklerinden özel yerlerine giderler. Bir erkek, rahmin kanına dokunmaktan, bu kanı koklamaktan ya da görmekten ölesiye korkar. Eğer kadının bu özel zamanında dikkatsiz davranırsa, hayatı tehlikeye girebilir.

Kadınlar, bir erkeğin yürüyebileceği yerlere kanlarını damlatmamaya dikkat ederek sessizce kamptan ayrılırlar ve kanlarının Toprağa döküldüğü, ebedi ve ezeli annelik bağıyla toprağı beslediği bir tabu yere giderler. Onlar ve Toprak, hayatın dalgalarının gelgitine bağlı olan döngüyü paylaşırlar.

Genç kadın da onlarla birlikte gider. Ağaç kabuğundan çarşaflarını yayarlar, kamp ateşlerini yakarlar, yolda topladıkları tatlı patatesleri, petekleri, goannaları, böğürtlenleri ve

zambak köklerini paylaşırlar. Doğanın döngülerinde dışa vurulan gücüyle, eşsiz bir uyum içinde Toprağın kutlama şarkılarını söylerler. Paylaştıkları bu çok özel birkaç gün, kadınları kamp hayatının karışıklığından ve zorluklarından uzakta, özel, kolektif bir kadın bilincinde birleştirir. Kanayan kadınlar birlikte âdet görürler. Daha sonra, çocuk doğurma zamanını geçtiklerinde, küçük çocukları emzirirlerken olduğu gibi, döngüleri tersine döner.

Kadınlar, genç kadına, iki ay sonra müstakbel kocasının kampına gitmesi gerektiğini söylerler. Bir süre kocasının yakınlarıyla birlikte kalmalı, babasının onun doğumunda ettiği yemini yerine getirmelidir. Müstakbel kocası yaşlı, ancak kibar ve iyi bir adamdır. Yıllarca onlara destek olmuş, Yasa'ya sadık kalmıştır. Genç kadın da ona gerektiği gibi bakabilmek için iyi eğitilmiştir. Şimdi de Wodoi dünyasında ve Yasasında yerini almalıdır. Aslında gitmek istememekte, ancak buna karşı koyamayacağını da bilmektedir.

Bu evlilik sayesinde Wurnan korunmaktadır; çünkü genç kadın Djingun Yasası'nı beraberinde götürmekle kalmayıp kocasından kendisine miras kalacak olan toprağı da almaktadır. Koca, onun toprakları ve halkıyla da evlenmektedir ve bir koca karısına nasıl hizmet ediyorsa, onlara da aynı şekilde hizmet etmek durumundadır. Bu nedenle toprak, kesin ve baskıcı bir şekilde uygulanan ilişki ve evlilik sistemi aracılığıyla, iyisiyle kötüsüyle kabile hayatına dahil edilmektedir.

Batı etkisinden önce, ergenlikten kadınlığa geçiş, oğlanların erkekliğe kabulüne oranla çok daha kapalı bir şekilde yaşanıyordu. Kabileler toplanmıyor, haftalarca süren törenler yapılmıyor, sünnette olduğu gibi dramatik törenler düzenlenmiyordu. Erkeklerin yaptığı gibi dış dünyaya açılmak yerine, kızlar içlerine dönüp kadınların kolektif ruh halini yaşamaya teşvik ediliyorlardı. Değişimleri çok daha sessiz oluyordu,

çünkü bu ölümün ve doğumun yeniden düzenlenmesine ilişkin bir şey değildi. Fiziksel değişimlerinin herkesin katıldığı bir törenle vurgulanması gerekmiyordu, çünkü bedenleri kendi kendini değiştiriyordu. Onların değişimi de erkeklerde olduğu gibi çok şeyi etkiliyordu, ancak çok daha az kapalı bir şekilde gerçekleşiyordu.

Ngarinyin evrenbiliminde erkeklerin ve kadınların yetişkinliğe kabulü ve cinsel olgunluk fizyoloji ve biyolojik işlevlerle ifade edilmektedir. Erkeklerin ritüeli, ereksiyonun ve boşalmanın önemini, döllenme eyleminde doğanın etkisini ve gücünü kabul etmektedir. Sünnet derisinin atılması ve kanın Toprağa dökülmesi, erkekleri toprağa bağlayan eylemdir. Toprağı kendi etleri ve kanları ile beslemekte ve erkekliklerini Wunggud'un üretken gücüyle birleştirmektedirler. Wunggud, erkeklerin boşalma ve tohum ekme işlevinde kendini güçlü bir şekilde göstermektedir. Kadınlar Toprağın dişi işlevini yansıtmaktadırlar. Toprağın yiyecek ve tohum sağlama yeteneğini beslemek ve korumak için kendi kanlarını dökmektedirler. Doğadaki tüm dişiler gibi kadınlar da, genetik farklılığın yasalarına göre, boşalmayla ve ekilen düş ve tohumlarla döllenmektedirler. Kadınların olgunlaşması içe dönük bir süreçtir. Bu süreçte rahimleri döngüsel olarak erkeğin tohumunu almaya hazırlanır. Bu tohumu ya kabul ya da reddedecektir. Bu biyolojik gerçeklikler gerek erkeklerin gerekse kadınların ritüellerini ve davranışlarını belirlemektedir.

Batı kültüründe, ergenlik çağındaki birçok genç kız, kadınlığa geçişte sıkıntı yaşar; çünkü bu geçiş toplumda yeterince ilgi ve kabul görmemektedir. Kızlar, kendilerine neler olduğunu öğrenmek istediğinde kaynak olarak popüler kitapla-

ra ve dergilere başvururlar. Zaman zaman, değişimlerinin tıpkı kendilerininki gibi kabul görmediğini bildikleri diğer kızlarla konuşurlar. Sanki bedenlerinde ve beyinlerinde meydana gelen değişikliklerin sır olarak kalması gerekmektedir. Bu nedenle kendilerine fizyolojik değişimlerinden, âdetlerinden ve dünyaya ve hayata yönelik, cinsiyetlerine özgü bakış açılarının gelişiminden sorumlu olan dişi hormonların etkileri konusunda bilgi verilmez. Toplum, beynin ve bedenin bu değişimiyle hiçbir şekilde özel olarak ilgilenmez. Okul programlarında buna ilişkin herhangi bir şeye yer verilmez. Sosyal politikanın kumaşını ve özünü cinsiyetsizlik formları oluşturduğundan, kızlar ancak tatil günlerinde ve hafta sonları kız olabilmektedirler.

Genç kızlar, tatil günlerinde dişi akranlarının kolektif düşüncelerinin güçlü etkisi altında kalırlar. Sadece hafta sonları değil, okuldan eve döndüklerinde de durmadan konuşurlar. Sohbetleri ve etkinlikleri ilişkiler, cinsel baskılar, gebelikten korunma, diyet, formunu koruma, aşk hikâyeleri ve ritüeller etrafında yoğunlaşmıştır. Yetişkinlerin dünyasında gözlemlediklerini değerlendirerek, yetişkinlerin davranış ve tutumlarını kendi hissettikleri ve gördükleriyle karşılaştırarak el yordamıyla olgunluklarını keşfederler; sonra da değerlerle davranışlar arasında eşleştirici bir şifre belirlerler. İlerleyen zamanlarda alternatif tıbba, meditasyona, aromaterapiye, meleklere, cadılara, büyüye, Tanrı'yla ilgili konulara ilgileri artar. Birçoğu fiziksel mücadeleden ve rekabetten, zihin jimnastiğinden ya da akademik başarıdan keyif alır. Ancak en çok cinsel ilişkiyi, doğasını ve anlamını merak ederler.

Bilgi toplama, süzme ve deneyimleriyle gözlemlerinin özüne uyum sağlayacak bir dil bulma konusuyla yoğun bir biçimde ilgilenmektedirler. Her küçük fark, ince ayrıntı, etkileşim, duygu ya da hissettikleriyle entelektüel olarak mantıksal-

laştırdıkları arasındaki zıtlık, yaşadıkları üzücü deneyimler özel bir arkadaşla ya da akranla dertleşirken dil ve yaşam kazanır. Bu şekilde, kızlar samimiyeti, güveni, ihaneti ve insani duygulara ait her şeyi öğrenirler; saatler süren bir süreçtir bu. Kızlar ilişkiyi telefonda, plajda, okulda ders aralarında, kafelerde ya da yatak odalarının gizliliğinde tartışırlar. Bu mesele, Batı dünyasındaki tüm kızlar için en baskın konuyu ve zorluğu oluşturur.

Kızlar seks konusunda konuşmaktan utanırlar, ancak bir yandan da bu konuyu çok merak ederler. Aynı yaştaki oğlanlar genellikle olgunlaşmamış kabul edilirler; bu nedenle yetişkin erkekler yeni ve farklı bir rol üstlenirler. Genç kızlar yakışıklı, genç, erkek öğretmenlere takılır, onlarla flört ederler. Ağabeyin arkadaşları da deneme aracı olarak görülebilir. Baba, muhteşem bir genç kadının kendisini sınaması için en güvenli kişidir; çünkü bir genç kız hâlâ babasının küçük kızıdır. Genç kız babasının karşısında güvenle kirpiklerini kırpıştırabilir, kırıtabilir, etrafında işveyle dolaşarak arabayı almak, dışarı çıkmak için izin isteyebilir ya da bir çift Doc Martins marka ayakkabı talep edebilir.

Çoğu ailede, kızlar babalarının, amcalarının, ağabeylerinin şiddetine ya da tacizine maruz kalmaz. Bu tür bir güvence daha büyük bir çoğunluk için söz konusu değildir. Devlet, ahlak bekçisi rolü ile birlikte ebeveyn otoritesini de anne babaların elinden aldığı için, anne babaların gençleri yönlendirme ve koruma yönündeki temel görevi de engellenmiş olmaktadır. Kızlarına yön gösterme ve saygı duyma sorumlulukları ellerinden alınan, oğullarına yön gösterme haklarına da devlet ve eğitim sistemi tarafından el konan babalar, amcalar ve ağabeyler acizliklerinin gücüne teslim olmakta ve çocuk ya da ergen kızlarını cinsel açıdan taciz etmektedirler. Batı toplumunda yıkılan ahlaki tabular, artan cinsiyet ayrımcılığı ve cinsel

tacizler, Batı kültürünü çökmekte olan Roma İmparatorluğu'na benzetmiştir.

Batılı kızların büyük çoğunluğu tam anlamıyla ilk cinsel ilişkisini onlu yaşlarının ortalarında yaşar. On altı yaşından itibaren, yanlarında ebeveyn olmaksızın kendi seçtikleri bir doktora gidebilirler, gebelikten korunma konusunda reçete alabilirler ve yaşamın sunduğu cinsel deneyimlerin keyfini özgürce çıkarabilirler. Bazı anneler, istenmedik bir gebeliği önlemek için, daha da erken bir dönemde, cinsel açıdan erken gelişmiş kızlarına doğum kontrol hapları verirler. Onlu yaşlarda yaşanan cinsellik dergilerde serbestçe yer alır ve akranlar tarafından teşvik edilir. Artık evlenirken bekâret beklentisi de yoktur Onlu yaşlardaki kızlar arasında tedbirsiz, rastgele seks yaygındır, ancak bunun çekicliği bir iki yıl sonra ortadan kalkmaktadır. Ergen genç kadınlar tam olgunluğa ulaştıklarında seçici olmakta, hatta evlilikten kaçmaktadırlar; bu durum yirmili yaşların ortalarına ya da sonlarına kadar devam edebilmektedir. Bu kadınlar, dünyada ayaklarının üzerinde durabilmek için evliliğe ve çocuklara değil, birtakım niteliklere ve bir işe sahip olmaları gerektiğini fark etmekte, bu nedenle hayatlarının bu evresini bir on ya da yirmi yıl ertelemektedirler.

Daha yaşlı kadınların, onlu yaşlarındaki kızların yaşamlarında yer almadıkları fark edilmektedir. Çok az sayıda ergen kız kadınlığa halalarının, ya da büyükannelerinin yönlendirmesiyle adım atmaktadır Bunun nedenleri çok çeşitli ve karmaşıktır. Ergen yaşamında okul çok belirgin bir rol oynadığı için, ailedeki yetişkinler genellikle etkisiz kalmaktadır. Birçok anne ve diğer hatırı sayılır dişiler, gençlerin olgun yetişkinlerle aynı statü ve haklara sahip olması gerektiğini iddia eden popüler sosyal ve politik doktrinlere teslim olmaktadır. Kendini yönetime ve hür irade adına, çağdaş anne-babalar, gençlerin

gereksinimlerine ve olgunlaşma aşamalarına daha yumuşak tepkiler vermeye, onları yönlendirmekten ya da yönetmekten kaçınmaya teşvik edilmektedir. Aileler artık eskiden olduğu gibi birleştirici birimler değiller; coğrafi ya da duygusal açıdan birbirlerine yakın da değiller. Cinsel farklılıklar ya da bir cinse özgü nitelikler üzerinde durmak yalnızca politik açıdan yanlış kabul edilmiyor, bazı durumlarda yasadışı bile sayılabiliyor. Birçok anne-baba ebeveyn otoritesi uygulama konusunda kendini çaresiz hissediyor; çünkü hukuk onları yeterince desteklemiyor. Bazı anne-babalar, onlu yaşlarındaki çocuklarını tamamen kaybetme korkusuyla, onları üzmemek için ellerinden geleni yapıyorlar. Belki de bu etkenlerin bazılarının ya da tümünün kombinasyonu, yaşı daha büyük olan kadınların, kızlarının ergenlikten kadınlığa geçişini kutlama ve onlara yol gösterme konusundaki hevesini kırıyor. Bireysel bir ailenin nedenleri ne olursa olsun, bugünkü Batı kültürü ebeveyn otoritesinin ya da cinsiyet farklılıklarının geçerliliğini kabul etmiyor; çünkü bu, biyolojik değil entelektüel temeller üzerine kurulu bir kültür. Cinsiyet doktrini ve yaş eşitliği, bütün yurttaşlara uygulanıyor.

Oğlanlar genellikle kızlardan daha geç olgunlaşırlar. Oğlanlar olgunlaşmanın fiziksel belirtilerini göstermeye başladıklarında, çoğu kız ya âdet görmek üzeredir ya da bu kilometre taşını geçmiştir. On bir ile on üç yaş arasındaki oğlanlar kızların hızla değiştiklerinin ve onları geride bıraktıklarının farkındadırlar. Zor bir dönem geçiren oğlanlar genellikle bu aşamada savunmacı tepkiler vermektedirler.

Oğlanlar psikolojik ve sonra da fiziksel olarak değişirlerken, bu geçiş zamanının büyük bölümünü bir iç gerilim ve hayal kırıklığı yaşayarak geçirirler. Batı kültüründe bu değişim pek fark edilmez. Kızlar gibi oğlanlar da, cinsel olgunlaşmalarını sır gibi saklarlar. Politik açıdan doğru tutum, biyolojik

cinsiyet farklılığını görmezden gelip bunun yerine entelektüel cinsiyet farksızlığı idealini oturtmaktır. Oğlanlar için bu, olgunlaşmalarının geçerliğinin görmezden gelindiği, hatta teşvik edilmediği anlamına gelir.

Anneler, oğullarının ne zaman değişmeye başladığını bilirler. Belirgin bir utangaçlık ve çocuklukta yaşanan sevgi gösterilerinden kaçınma görülür. Oğlan, nerede olduğunu ve ne yaptığını gizlemek ister. Olasılıkla diğer oğlanlarla takılıp son derece tehlikeli şeyler yapıyordur; ancak annesinin bunu öğrenmesini istemez. Onu zorlayan ya da korkutan şeylerin annesi tarafından engelleneceğini bilir. Yine annesinin hukuki desteğe sahip olduğunu bildiğinden –bu destek yaralanmaları en aza indirgemek için spor, eğlence ve boş zaman gibi bütün alanlarda güçlendirilmiştir– ya kendi başınayken ya da arkadaş grubu ile birlikteyken gizlice ve kurnazca tehlike yaratır ya da tehlikelere bulaşır.

Gruplarda, oğlanlar maceraya yönelik bir fikir geliştirmek için işbirliği yaparlar. Bu fikri hayata geçirmek için bir strateji oluştururlar. Dünyalarına eylem hâkimdir, başlangıçtan sona nasıl gideceklerini düşünürler.

Anne, çocuğu evde yaşadığı sürece, aileye ilişkin bütün eylemlerin ve dinamiklerin yöneticisi olarak kalır. Genellikle, oğlunun erkekliğe geçişine destek olma konusunda gönülsüzdür ya da bunu yapamaz, çünkü erkeklik ortaya çıktıkça, onun oğlunun hareketlerini ve davranışlarını kontrol etme gücü azalır. Batı kültüründe, annelerin, oğullarını eğitimlerini tamamlayıncaya kadar kontrol etmeleri beklenir; bu da on sekiz ile yirmi beş yaşları arasında olacaktır.

Bu yıllar boyunca, oğlanlar da, tıpkı kızlar gibi, okulda ideoloji temelli zorunlu eğitime katılırlar. Oğlan gibi olabilmeleri, yavaş yavaş ortaya çıkan erkeklerin tercih ettiği şeyleri yapabilmeleri için okul sonralarını ya da hafta sonlarını

beklemeleri gerekir. Sayısız eylem seçebilirler; mümkün olduğunca da fiziksel eylemleri tercih ederler. Bu onların risk alma, macera arama, ölümle yüzleşme zamanlarıdır. Ergenlik çağındaki oğlanların dalgalarda sörf yaptıkları, internette sörf yaptıkları, futbol oynadıkları, paten kaydıkları, bilgisayardaki macera oyunlarında savaşçı ya da kahraman oldukları görülür. Fiziksel açıdan tutkuludurlar; cinsel deneyime ve boşalmaya da açtırlar. Ancak, içlerindeki cinsel enerjinin büyük bölümü, kendilerini fiziksel olarak tam anlamıyla ifade etmelerini engelleyen yasal ve sosyal inkâr ve baskılar dolayısıyla kullanılamaz. Bu gençler, kasklar, emniyet kemerleri takmak, diz ve omuz koruyucuları kullanmak zorundadırlar; oyunları her türlü incinmeye ve yaralanmaya karşı kurallara göre düzenlenmiştir. Yaşça büyük adamlar, ancak örgütlü sporlarda gençlere kılavuzluk ederler. Gelişimin fiziksel, ruhsal ve duygusal diğer bütün alanlarında, ergen oğlanlara akranları yol gösterir, çünkü babalar, amcalar ve diğer büyükler bunu yapabilecek durumda değildir. Batı kültüründe resmî, yapılandırılmış bir erkekliğe geçiş ritüeli yoktur.

Yine de Batıda ergenlik çağındaki oğlanlar ve genç erkekler, fiziksel ve ruhsal-tinsel olgunlaşmalarının haberini vermenin yolunu bulurlar. Zaman zaman kazayla, rekabet ya da macera merakı nedeniyle kaçınılmaz yaralanmalar meydana gelir. Bazen çeteler ya da kent gruplarına girme ve burada bir konum edinme ölçütleri, kurallar ya da işaretler belirlerler. Bazen de kollarına dövmeler yaptırırlar ya da kulaklarına ve burunlarına küpe takarlar. Diğer dayanıklılık, cesaret ya da cüret testleri kabul görüp görmeyeceklerini belirler. Yirmi birinci yaş günlerinde ölümlerine neden olacak miktarda alkol tüketebilirler. Bazen, içinde bulundukları, güvenliğin ve anneliğin söz konusu olduğu korunaklı dünyada aradıkları türden serüvenler bulmaları o kadar zor olur ki, bu dünyanın dışına

çıkıp evlere girerek hırsızlık yapmaya, alışveriş merkezlerini yağmalamaya, araba çalmaya başlarlar. Ergenlerden ve genç yetişkinlerden oluşan çeteler vardır ve bunlar arasındaki kavgalar bu gençlerin biyolojilerinin ve fizyolojilerinin ortaya çıkardığı enerjilerini boşaltmalarını sağlamaktadır.

Çoğu oğlanın ergenlikten olgunluğa yolculuğu abartılarak öne çıkarılmaz. Bu oğlanlar odak noktası iş ya da işgücü olan akademik ve eğitsel düzenlemelere tabidirler. Adam olma konusunda özel bir eğitim yoktur; yaşlılar gençlere kılavuzluk etmezler; cinsiyete özgü güçlere, karakter özelliklerine ya da sorumluluklara özel bir ilgi gösterilmez. Cinsel ilişki, evlilik, ebeveynlik konusunda eğitim son derece sınırlıdır; yaşça büyük erkekler de cinsel eğitim vermezler. Ergenlerin bu konularda aldıkları sınırlı eğitim genellikle İlk Çocukluk Araştırmaları gibi bir ders bağlamında dişileri hedef alır. Ergen oğlanlar cinsel etkinlikleri nasıl gerçekleştireceklerini, tıpkı ergen kızlar gibi, popüler medya ya da kendi rastlantısal deneyimleri yoluyla öğrenirler. Çoğunlukla cinsel edim ve cinsellik ile bunların ilişkideki kutsal yeri konusunda kültürel olarak belirlenmiş bir eğitim yoktur.

Delikanlılıktan erkekliğe ve kızlıktan kadınlığa geçiş kendiliğinden oluverir ve sadece fiziksel ve ruhsal olarak gerçekleşen her şeyin kaçınılmaz biçimde entelektüel olgunlaşmaya yansıyacağını ileri süren akademik gelenek tarafından fark edilir. Bu, batı kültürü tarafından onaylanan tek insani gelişim sürecidir.

Jutta Malnic

Nogomorro Siti: Düş gören tatlı su kaplumbağası.

Beşinci Bölüm

Reşit Olmak

İlk Yetişkinlik

Bulundukları yerin kayıtlarını tutmada yaşlılara yardımcı olan çok güzel, genç bir beyaz Avustralyalı sanatçıydı o. Çok iyi bir fotoğrafçıydı, ülkedeki güç imgelerini daha önce hiç kimsenin yapamadığı kadar iyi yakalıyordu. Eski taş resimlemelerini zengin, gerçek manzaraya yansıtıyor ve bunların fotoğraflarını çekiyordu. Kültür ile ülkenin görkemini birleştiriyor ve dünyanın gözleri önüne seriyordu.

Aylardır kendi kültüründen ve insanlarından uzaktaydı. Bu arada, genç, ateşli bir Aborijin erkeği onu tanımış, arzulamaya başlamıştı. Adam onu aylarca sessizce izlemiş, sonunda daha fazla sessiz kalamamıştı. Onunla birlikte oralardan kaçıp kimsenin bulunmadığı ıssız yerlere gitmek isteğiyle kıza olan aşkını dile getirmişti.

Yasa koruyucular bunu öğrendiklerinde bana şöyle dediler: "Onunla konuşmak zorundasın. Böyle bir şey yapamaz. Adam Yasa'ya tabi, onu bekleyen bir sözlüsü var. Wurnan sisteminde evlenmek zorunda. Ona göre değil. Sen Murranburra Hukukçusun. Onun seksi olmasını engellemek zorundasın!"

Meselenin daha fazla ilerlemesini engellemek gerekiyordu. Genç kadına bir uçağa ya da otobüse binip Perth'e gelmesini, Gidgegannup'ta oturup bu konuyu konuşacağımızı söyledim.

Ertesi gün geldi.

Neden genç adamla ilişkiye giremesindi? Bunu çok merak ediyordu. Kültür farklılıklarını konuştuk. Sadece belirli beyazlara güven duyularak Ngarinyin kültürünün derinliklerine girme izni veriliyordu. Bu güven, onların Yasa'larına değer vermeyi saygı duymayı gerektiriyordu. Genç kadın, Hukukçuların kendisini ne kadar koruduğunun farkındaydı. Kadınlar ona balık tutmayı, goanna avlnmayı ve tatlı patates toplamayı öğretmişlerdi. Ona güvenip gizli bilgilerini vermişlerdi. Yaşlı adamlar onun kabiledeki erkekler için bir tabu haline gelmesini sağlamışlar, böylece onu ateşli müstakbel âşıklardan korumuşlardı. Bütün bu güveni, Yasa'ya tabi bir adamla gireceği şehvetli bir ilişki uğruna feda edebilir miydi?

Birkaç gün sonra, şehvet dolu genç adama bir mektup yazıp ikisinin ancak dost olabileceklerini, çünkü adamın bir sözlüsünün olduğunu söyledi. Çok üzgündü, fakat yaptığının doğru olduğunu biliyordu.

Genç kadın, küçüklüğünden beri bugünü bekliyordu. Sözlüsü olan adamı tanıyordu; çünkü annesiyle babasının kampına hediye olarak kanguru, emo, yaban hindisi gibi şeyler getirdiği yıllar boyunca onu düzenli olarak görmüştü. Ancak geçen yağmurlarda, ilk karısı aniden ölen adam daha sonra kendi de hastalanmış, bunun üzerine hakkından vazgeçerek sözü kardeşim dediği yeğenine devretmişti. Genç kadın bu yeğeni törenlerde birkaç kez görmüştü, ancak hiç konuşmamışlardı, çünkü o yıllarda birbirleri için tabuydular

Sağanak yağmurlar yerini soğuk havaya bıraktığından beri, yani aylardır, genç kadın, yaşlı kadınlar tarafından evliliğe hazırlanmıştı. Artık babasının kampından ayrılmasının, sözlüsünün ve onun halkının yanında yerini almasının zamanıydı. Bunun binlerce yıldır, ezelden beri böyle olduğunu biliyordu. Bu onun yazgısıydı.

Evliliğe hazırlık genç kadının halası tarafından tamamlandı. Hala, diğer yaşlı kadınlarla birlikte, onu açılması, böylece kocasıyla birleşme eylemine hazır hale gelmesi için yapraklardan yapılmış yatağa yatırdı. Kamptan uzakta, gecenin serinliğinde, yaşlı kadınlar şarkılar söylüyorlar, genç kadını yavaşça okşuyorlar, onun alıcı gücünü uyandırıyorlardı. Sonra, doğduğundan beri rahmini koruyan ağı yırtmak için genç kadının kadınlığına girdiler. Toprağın üretken şarkılarını söyleyerek onu, Wunngud'un kurallarına uygun bir kadın olarak sorumluluk almaya ve kaderine boyun eğmeye hazırladılar.

Uzakta bir başka dünyada, genç kadının sözlüsü kabilesinin yaşlı erkekleri tarafından evliliğe hazırlanıyordu. Genç, tutkulu, patlamaya hazır cinsel dürtüleri olgunlaşıp daha sabırlı, kontrol edilebilir bir güce dönüşmüş ve Wunggud gücü dahilinde bir kabilenin erkeği olarak, sorumluluğu ve kaderi ile mayalanmıştı. Ona kendi tohumunun kaderinden sorumlu olduğu, erken doğan bir çocuğun yanlış ten grubu klanından ve toprak haritasından geldiği için Wurnan'daki yaşam dokusunu bozacağı söylenmişti. Böyle bir çocuk zayıf ya da sakat olabilir, hatta ölebilir ya da öldürülebilirdi.

Yaşlı adamlardan, birleşen bedenlerin birbirleriyle ve yaşamın ritmiyle uyum içinde hareket etmeleri halinde cinsel haz duyabileceklerini öğrenmişti. Adamlar ona bir kadına nasıl sarılacağını, nasıl hareket edeceğini, kadının içine girip onu nasıl doyuma taşıyacağını öğretmişlerdi. Genç adam daha

sonra kendisine türlü beceriler öğretmesi için kabilenin yaşlı kadınlarından birine gönderilmişti.

Genç kadının müstakbel kocasına yolculuğu uzun ve keyifliydi. Kabile sabahın erken saatlerinde yola koyulmuş, öğle sıcağında yemek yemek ve dinlenmek için mola vermiş, sonra Güneş Kız gökyüzünde iyice alçalana dek yol almaya devam etmişti.

Müstakbel kocanın kampına bir günlük yol kaldığında, onları bir karşılama grubu bekliyordu. İki haftadan beri yolculuk ediyorlardı; ancak müstakbel kocanın kampına yaklaştıklarının haberi düşlerde verilmiş ve dumanda okunmuştu. Selamlaşıldı, kutsal hediyeler alınıp verildi ve o gece kampta herkes birbirine iyi niyet ve dileklerini sunmak için Toprağın şarkılarına ve danslarına katıldı.

Kampa vardıklarında, genç kadın ve ailesi yeni akrabaların resmî selamlamaları ve tanıtılmalarıyla karşılandılar. Bu adlandırmalar, ilişki dokusunun topraktaki ilişkilerin haritasının yansıması olduğunu onaylıyordu. Herkes birbirine ilişkilerinin adıyla seslendi –kayınvalide, büyükanne, annenin kardeşinin kocası, babanın kardeşi vb. Bu ilişkilerin adlandırılması, insani boyutta evlilik yoluyla korunan, ebedi Yaradılış'ın Wurnan dokusunda toprağın ve insanların bağlanması ve yenilenmesi için gerekliydi.

Geleneğe göre evlilikten önce, çift, müstakbel kocanın yaşlı bir akrabası tarafından bir haftalığına alınıp götürülür. Burada, özel kamplarında, daha yaşlı insanların özenli kılavuzluğunda, birbirlerinin gereksinimlerini nasıl karşılayacaklarını öğrenirler. Birlikte yatmazlar, ancak birbirlerini tanırlar. Birbirlerinin kişiliğinin ve ruhunun özünü ve gerçek doğasını öğrenirler. Birlikte avlanırlar, kamp yaparlar, öyküleri paylaşırlar. Birbirlerinin güçlerini ve becerilerini gözlemleyip takdir ederler Bu çok özel zaman süresince, evliliğin ve cinsiye-

tin kurallarına uyum sağlarlar; böylece yaşça büyük birinin de gözetimi ve yardımları sayesinde işlevleri ve rolleri tanımlanmış olur.

Evlilik günü geldiğinde, kabilelerin erkek ve kadınları tarafından hazırlıkların tamamlanmış olduğu kampa dönerler. Yiyecekler avlanmış, toplanmış ve ekmekle birlikte pişirilmek üzere kömürün içinde hazır hale getirilmiştir. Bol bol bal peteği vardır; petekler, altın renkli sıvı taze ve serin kalsın, ayrıca arıların istilasına uğramasın diye, ağaç kabuğundan keseler içinde ağaçlara asılmıştır. Yaban hindileri, emular ve kangurular avlanmış, iç organları çıkarılmış ve yaşlı adamlarla kadınlar tarafından hemen yensin diye pişirilmiştir. Etler yapraklara sarılmış, ateşte ağır ağır pişmek üzere hazırlanmıştır.

Tören alanı süpürülüp taşlardan ve sopalardan temizlenir. Büyük bir çember çizilir. Bu çemberin tam ortasında ateş yakılacak yerin çevresine taşlar dizilir. Buranın hemen yanında ise özel yapraklardan oluşan bir yığın ile kadınların genç çift için hazırladığı saçtan kemer vardır.

Evlilik töreni başlar, bütün akrabalar büyük çemberin içinde genç çiftin etrafına dizilir. Her iki kabilenin üyeleri, çemberin kendilerinin geldiği tarafında, yani evlerinin yönünü gösteren tarafta toplanırlar. Üyeler, kendi grupları dahilindeki ilişki dokusunu yansıtacak şekilde otururlar. Hepsi, çemberin ortasında duran ve sevgi dolu Wurnan dahilinde birliğin gücüyle korunup kuşatılan genç çifti saran yaşam dokusunda ve çemberde birleşirler.

Hukukçu kadın ya da adamlardan biri saçtan kemeri çiftin etrafına dolar. Daha önce yakılan ve kontrol altına alınan ateş genç çiftin simgesi olarak yeniden canlandırılır. Evlilik kemeri ile bağlanan adam ve kadın, parlayan ateşin üzerinden atlarlar. Yapraklar ateşin üzerine yerleştirilir ve hemen dumana dönüşerek, bu kutsal ritüelde, genç çift ve diğer katılımcı-

lar tarafından içlerine çekilir. Diğerlerinin hiç dokunmadığı çift iki yaşlı akraba tarafından alınıp özel kamplarına götürülürken, şarkılar, kahkahalar ve danslar sürer gider.

Özel kampta ilişkinin cinsel boyutunun tamamlanması için yapraklardan bir yatak hazırlanır. Ağaçların koruyucu gölgesi ve büyüklerin tedbirli gözleri altında, çift ilk kez birlikte yatar. Genç çift, bir şeye gereksinimleri olduğunda yardıma koşan ve cinsel rahatlarına ve uyumlarına yardımcı olmak üzere hazır bulunan yaşlılarla birlikte birkaç gün bu kampta kalır. Yaşlılar çiftin karı koca olarak yaşamaya hazır hale geldiğine karar verdiğinde, hep birlikte ana kampa dönerler ve çift kampın evli üyeleri olarak kabul görür.

Çiçeği burnunda eş olan genç kadın için, hazırlıkla geçen haftalar ve evlenip kocasının kabilesine geçişi, kadınlığın bir sonraki aşamasının habercisidir. Artık törenlere ve diğer ritüellere katılan diğer tanıklarla birlikte uzun eve dönüş yolculuğuna başlamak üzere yola koyulacak olan ailesiyle vedalaşmak zorundadır. Başka bir kabul törenine ya da evliliğe, yani klanları bir araya getiren başka bir törene kadar ailesini göremeyebilir.

Kocasının kampının kadınları, onun yaşadığı üzüntüyü bilirler. Onlar da bir başka ülkede, bir başka klanda yerlerini almak üzere babalarının ve annelerinin kampından ayrılmışlardır. Genç kadının ailesini ve aşina olduğu dünyayı özleyeceğini, bambaşka bir karakteri, talepleri ve kişiliği olan bu yeni dünyadaki konumunu ve yerini öğrenirken utanıp sıkılacağını bilirler. Onun yeni klanına kazandırmak ve alıştırmak için bilgi ve becerileriyle ona kılavuzluk etmek zorundadırlar. Bunu kadın hamile kalmadan yapmak durumundadırlar, çünkü böylece genç kadın çocuklarını babalarının topraklarında, Yasa'ya göre büyütebilecektir. Kadınlar, genç kadın bir eş olarak yeni rolüne ve işlevlerine alıştıkça ona ilişkin sorumluluk-

lar üstlenmeleri gerektiğini anlarlar. Yeni eşin Kadın İşi'ndeki yeri onlar tarafından desteklenip geliştirilecektir, çünkü genç kadın, bütün yeni eşler gibi, kendi ülkesinin yasalarını benimsemekte ve yansıtmaktadır. Kadınlar, kendilerinin o topraklardaki yaşam dokusunun yapısının ve bütünlüğünün somut hali olduklarını bilmektedirler. Yeni eşin Kadın İşi'ndeki yeri bu ebedi dokuyu yansıtacaktır.

Kadınlar o bölgedeki çeşitli yerlerden gelmektedirler ve evlenip kocalarının klanına katılmaları, Wurnan kanavasının tamamlanmasına katkıda bulunmaktadır. Erkekler coğrafi açıdan sabit kalmakta ve böylece toprak ve Yasa dokusunun ya da haritasının -bir dokumanın dikey iplikleri gibi- çözgüsünü oluşturmaktadırlar. Kadınların kendi ülkelerinden ayrılıp kocalarının kamplarına katılmaları ise Wurnan kumaşının yatay iplikleri, yani atkısı ya da argacıdır. Kadınlar ülkelerinden ayrılırlarken, Yasa'dan ayrılmamaktadırlar. Eşler kocalarının ailelerinin mal varlığına ya da mirasına taşınmaz mal getirmezler. Daha çok Yasa'yı ve doğdukları ülkeye karşı sorumluluğu getirmektedirler. Bu Yasa'larını ve topraklarının korunmasını, yönetimini garanti altına almaktadır. Bu toprak ve Yasa dokusu, sürekli olarak evlilik sistemine işlenmektedir.

Çiçeği burnunda koca, evlenmesiyle birlikte, toplumun gerçek bir üyesi olarak Erkek İşi'ndeki haklı yerini alır. Evlendiği güne dek, karar alma süreçlerine aktif katılıma izin verilmemiştir. Evlilik ritüeli onun da statüsünü değiştirmiştir. Artık klanın ve kabilenin yaşça büyük diğer erkekleri gibi, eşinin topraklarıyla ilgilenme konusunda sorumluluk üstlenmek zorundadır. Klanın yaşlı erkekleri, bu sorumluluğa alışırken ona kılavuzluk etmeleri gerektiğini bilmektedirler. Genç adam artık karısının ülkesinin şarkılarını, danslarını, ritüel ve törenlerini öğrenmek zorundadır; böylece karısını doğduğu

topraklara götürdüğünde, çeşitli törenlerde diğer Hukukçularla bir araya geldiğinde ya da Wandjina resimlerinin elden geçmesine yardımcı olurken, onlarla birlikte şarkı söyleyebilecektir. O artık, bekârlıktan evli erkekliğe geçmiş, toprağa, Yasa'ya ve kendi soyuna karşı sorumlulukları olan bir adamdır.

Kötü geçmişinden ve görece olarak yakınlarda Hristiyan değerlerinde yasal olarak saygın bir yere konduğundan olsa gerek, evlilik, Batı kültürünün en sorunlu kurumlarından biridir. Hristiyan Kilisesi'nin kutsal evlilik işleminde desteklenen yüksek idealizme yönelik amaçlar, cinsiyet politikaları ve sosyal ve ekonomik eğilimlerdeki kökenlere hitap etme konusunda başarısızlığa uğramıştır. Bugün Batı kültüründe evlilik erkekle kadının kutsal birleşmesinden farklı şeyler ifade etmektedir. Soyun devamını ve refahı yöneten, egemen sosyal ve yasal anlaşmadır.

Evliliğin tarihi, toprak mülkiyetinin tarihiyle doğrudan bağlantılıdır. Çağdaş Batı dünyası toprak mülkiyeti ve miras ile, sermayenin yarattığı refahı kontrol etmeyi amaçlayan güç ya da iktidar üzerine kuruludur. Bin yıldan fazla bir süredir, Hristiyan Kilisesi toprak kazanımı ve denetimi ile öylesine yoğun bir biçimde ilgilenmektedir ki, Batı dünyasında toprak mülkiyeti yapının ve refahın dağılımını şekillendirme konusunda son derece etkili hale gelmiştir. Kökleri kadının konumunu zayıflatan ve değersizleştiren ataerkil değerlerde saklı olduğundan, kilise, dinî ve laik yaşamda kadının haklarının elinden alınmasının temel suçlusudur. Evlilik ritüelinin denetimini dinsizlerin ve eski ortak yasanın elinden alan kilise, kadının refahını ve topraklarını erkeğe teslim edişini ve evliliğin

gerekliliklerivle birlikte kocasının otoritesi altına girmesini kurumsallaştırmıştır. Bu ataerkil Hristiyan dogması, 1753 yılında İngiliz parlamenter yasasında kabul görmüştür ve bugün de bazı resmî yasalarda ve kadınlarla erkeklerin bilincinde varlığını sürdürmektedir.

Bazı Batı ülkelerinde ilk parlamanter yasalar, son zamanlarda ortaya çıkan feminist karşı çıkışların ruhunu yansıtacak şekilde değiştirilmiştir; Hristiyan evlilik törenlerinde de aynı şey görülmüştür. Ancak temeller atıldığı gibi kalmaktadır ve çağdaş yasa ve gelenekler de hâlâ bunlara uymaktadır. Bu temellerin birincil etkisi geleneklerdeki varlığını hâlâ sürdürmektedir. Örneğin evlenen kadın soyadını bırakıp kocasının soyadını almaktadır. Boşanma anlaşması nafakayı gerekli kılmaktadır. Kullanılan ortak dil de kadının bağımsız değerini ve yerini yok saymaktadır: "John Stubbs ve eşi" ya da resmî selamlamalarda "Bay ve Bayan Edward Tinkerbottom" denmesi gibi.

Geleneksel dinî evlilik törenleri popülerliğini sürdürürken, birçok Batı ülkesinde eğilim laik törenler yönündedir. Son yıllarda bütün yaş gruplarında resmî nikâhsız yaşama popüler hale gelmiştir. Birçok genç çift hâlâ kilisede tam anlamıyla resmî bir kilise düğününü tercih ederken, belirli bir yüzde de geleneksel törenin bir hayli fazla olan masraflarına katlanmak istemediklerinden ya da dinsel töreni gerekli görmediklerinden sadece birlikte yaşamayı tercih etmektedir. İlk evliliğinde başarısızlığa uğramış birçok kadın ya da erkek ikinci bir bağlayıcı anlaşmaya imza atma konusunda son derece tedbirli davranmakta, bu nedenle de nikâhsız yaşamayı seçmektedir.

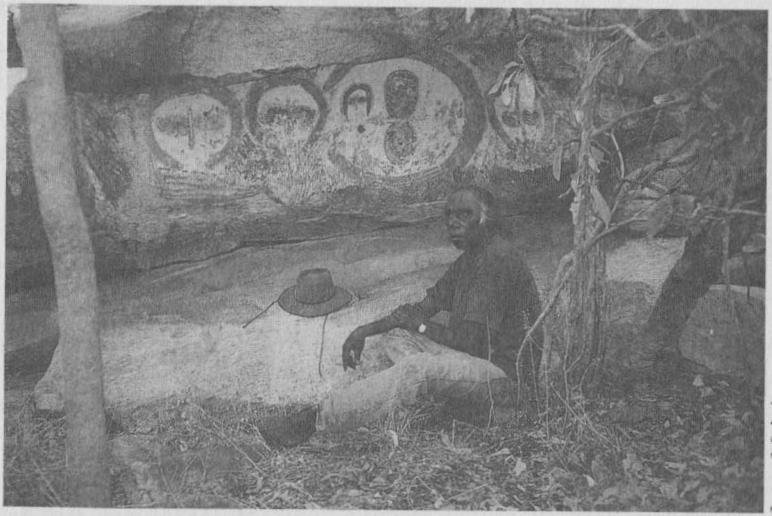
Kadını kocasının malı olmaktan çıkaran çağdaş yasalar, erkeğin karısının mal varlığı üzerinde söz sahibi olma ya da yönetim sorumluğu üstlenme hakkını elinden almaktadır. Bu

nedenle, artık bir erkeği mal varlığı edinme anlamında evliliğe zorlayıcı pek fazla şey yoktur. Maddi bağımsızlık kadınlar için de giderek daha önemli hale gelmiştir. Bugün giderek artan sayıda kadın, evlendikten sonra kendi soyadını kullanmaya devam etmekte, maddi bağımsızlığını elinde tutmakta ve bireysel mülkiyet sahibi olmakta ısrar etmektedir. Erkeklerin de kadınların da çoğu birden fazla kez evlendiğinden ya da hatta, tek eşli ilişkilerde kadınlar birden fazla babadan çocuklar doğurabilmektedirler. Bu nedenle çocukların geleceği, evlilik sonrasında yaşanan temel çelişkilerden biridir ve laik yasal sistemde en büyük mücadele alanlarından birini oluşturmaktadır.

Evlilik fikrine tamamen karşı çıkan, kendine uygun bir erkek eş bulamayan ya da lezbiyen ilişkiyi tercih eden kadınlar artık bir erkeğe gereksinim duymaksızın anne olabilmektedirler. Bu kadınlar sperm bankasında döllenebilmekte ve isterlerse çocuklarının babasının kimliğini hiç öğrenmeyebilmektedirler. Kadınlar kendileri hamile kalmadan biyolojik anne de olabilmektedirler. Bütün bu örneklerde evlilik, hatta bir kadınla erkek arasında ilişki gereksizdir.

Erkekle kadının evlilik kurumuna dahil olmalarını gerekli kılan geleneksel zorlayıcı neden –soyun ve mal varlığının devamı- birçok Batı toplumunda artık geçerli değildir. Bütün Batı ulusları bu tür liberal düşünce ve uygulamalara taraftar olmasa da, eğilimler belirlenmiştir Birçok Batılı bu yeni liberalizmin sonuçlarından, özellikle toplumlarında ortaya çıkan sosyal dengesizlikten rahatsızlık duymaktadır. Erkeklerle kadınları doyuruculuktan uzak bir sosyal, ekonomik ve tinsel anlaşmayla bağlayan evliliğe ilişkin dinî yasakların kalkmasıyla, kimlik, kuşaklar arası devamlılık ve toplum uyumu kaybolmuştur. Bu, yirminci yüzyılın başlarındaki doyurucu olmayan ancak tanıdık yollara dönülmesi gerektiği anlamına gelmez.

Ancak insan bilincinin kazanında, giderek ortaya çıkan bilinçlenme insanları ortak değerlerle ve ritüellerle ya da geleneksel törenlerle birbirine bağlayacak yaşayan bir tinsel sistemin gerekliliğinin altını çizmektedir. Kadınla erkek arasındaki temel ilişki, tinsel birlik ve ortak kimliğe verilen önem bütün Batı toplumlarının her kesiminde keşfedilmektedir.

Jutta Malnic

Mowaljarlai, Bush Üniversitesi'nde;
Nagomorra bölgesinde Wandjina'yı öğretiyor.

Altıncı Bölüm

Bilgelik Kazanmak

Olgunluk

Gün sona eriyordu. Avcılar, ellerinde avlarıyla Marunbabidi kampına dönüyordu. Yaşlı adamlar ateşin etrafına oturmuştu. Kadınlar daha geride oturmuş, ekmek hamuru yoğuruyordu. Genç avcılar gruba katıldı, serüvenlerini bir an önce anlatmak için sabırsızlanıyorlardı.

Bush Üniversitesi, yani Beyazlar için Ngarinyin kültürünü öğrenme deneyimi konusunda hararetli bir tartışmaya dalmıştık. Genç erkekler sabırla bekliyorlar, gözlerini kadınların gözlerinden kaçırıyorlardı. Kadınlar Rambud, yani bu erkekler için kayınvalide tabularıydı; çünkü belki onların eşleri olabilecek kadınların anneleriydiler Bu nedenle konuşmaktan ve göz göze gelmekten kaçınmaları gerekiyordu. Biz konuşmaya devam ettik. İki genç adam yere oturup beklediler Dakikalar sonra hâlâ bekliyorlardı; sabırla dinliyor, ama bekliyorlardı. Konuşma, genç adamların Bush Üniversitesi'ne nasıl dahil edilebileceği konusuna kaydı. Genç adamlar yine beklediler ve hiçbir şey söylemediler Bir saat geçtikten sonra da tek kelime etmeden yürüyüp gittiler

"Neden bu gençlere Bush Üniversitesi konusunda ne yapmak istediklerini sormadık?" dedim. Bunun kibarlık olacağını düşünmüştüm. Şöyle bir karşılık aldım: "Onlar hâlâ genç. Henüz her şeyi bilmiyorlar Hâlâ bizim kanatlarımız altındalar Önlerinde uzun bir yaşam var. Daha yaşayacakları bunca şey varken, hayatta neler yapılması gerektiği hakkında nasıl bir fikirleri olabilir ki?" Adamlar ve kadınlar yüksek sesle güldüler Ne şakaydı ama! İşin kötüsü, hiçbir şey anlamamıştım.

Toprak günün sıcaklığını emiyor ve onun erimiş çekirdeğinin yarattığı döngüye karışıyor. Akşamın serinliği, nemli ve soğuk havayla birlikte hızla düşüyor ve boynuna değdiği insanı titretiyor. Kamp ateşine daha fazla odun atılıyor; böylece ekmek, goanna ve tatlı patates pişirmek için özenle saklanan kömürler zarar görmüyor. Kampın bir başka tarafında, içinde kangurunun bulunduğu toprak fırına odun atılıyor. Çocuklar ateşin etrafında dans ediyor ve buldukları çalı çırpıyı, yaprakları, otları ve yemek artıklarını alevlerin içine atıyorlar.

Önceki günün avı olan kanguru avcılar tarafından hazırlandı. Hayvanın tüyleri yakıldı ve kanı ağaç kabuğuyla yapraklardan yapılmış bir kaba akıtıldı. İç organları çıkarıldı; karın boşluğuna ısıtılmış taşlar doldurudu. Sonra kanguru yapraklara sarıldı ve içine kömürlerin dizilmiş, üzerine de kumların örtülmüş olduğu derin çukura indirildi. Üzerine bol yapraklı dallar yerleştirildi, sonra biraz daha toprak serpildi. Yaklaşık yirmi dört saattir pişiyor. Önceki akşam kan ısıtıldı ve komün şarabı gibi, belirli kadın ve erkekler tarafından içildi. Karaciğeri av sırasında avcılar tarafından çıkarılmış ve hemen yenmişti. Protein, demir ve mineraller bakımından zengin olan böbrekler ve diğer organlar kampta çıkarıldı ve kömürde

pişirildi. Bunlar dişsiz, bilge, yaşlı akrabalar tarafından yendi. Lezzetli, besleyici, taze et, kadınların hazırladığı diğer yiyeceklerle birlikte bütün kamp sakinleri arasında bölüştürülecekti.

Güneş batmaya başlarken, yaşlı bir kadın şarkı söylemeye koyuluyor, bir yandan da elindeki kısa çubukları stakkato ritmiyle çalıyor. Batan güneşin şarkısını söylüyor; çocukları bunu gözlemeleri ve varoluşlarına katmaları konusunda uyarıyor; çünkü Güneş Kız gökyüzünde çok alçaldı. Avcılara, maceracı çocuklara ve bütün akrabalara artık evlerine dönmeleri gerektiğini haber veriyor. Güneş bir ağacın çatalına değdiğinde, herkesi acele etmeye çağırıyor, çünkü daha fazla asılı kalamayacağını biliyor. O düştüğünde her taraf karanlık ve tehlikeli olacak.

Güneş Kız, annesi fazlasıyla ısınınca, Toprağı ısıtmaya gönderildi. Anne'nin bunaltıcı sıcağıyla yanıp kavrulan insanlar ve hayvanlar, ona kendisinin gitmesi, yerine kızını göndermesi için yalvardılar. Güneş Kız gökyüzünde belirdiğinde, kendini çok güzel hissediyor, gururla yükseliyordu. Yaradılış'taki en güzel yaratık olduğunu sanan Yılan tam tepesindeki Güneş Kız'ı öylesine kıskandı ki bir ok gibi gökyüzüne uçtu ve onu ısırdı. Güneş Kız çok kötü yaralandı; ve gökyüzünde dayanabildiği kadar kalmaya çalıştı. Ama yapamadı. Batmaya başladı; yaralıydı ve acı çekiyordu. Ufka doğru kayarken, kanamaya da başlamıştı; kanı gökyüzüne yayıldı. Yorgun ve zayıf düşerek, dinlenmek için bir ağacın çatalına asıldı. Orada kalıp dünyayı ısıtabilmek için elinden geleni yapıyordu. Ama çabaları boşunaydı. Dünyanın arkasında batmak üzere ağaçtan ayrıldı. Annesine kıskanç yılan hikâyesini anlattı. Annesi de kızına, yeterince dinlendikten ve kendini yeniledikten sonra, ertesi gün gökyüzüne çıkmasının iyi olacağını söyledi. Yılan kıskanıp onu ısıracaktı, o da yine gökyüzünden kayıp

dünyanın arkasındaki yuvasına çekilecek ve dinlenecekti. Bu onun yazgısıydı.

Yaşlı kadın, atalarının Ri ruhları, yaramaz Agula, ya da geç saatlere kadar evlerinden uzak kalanları bekleyen kötü ruhlar hakkında şarkılar söylüyor. "Acele edin, acele edin!" diyor ve tempo tutuyor.

Kadın artık avların birçoğuna gidemeyecek kadar yaşlı. Genellikle, avlanmak için yeterince çevik ve dayanıklı olmayan diğer yaşlı adam ve kadınlarla birlikte kampta kalıp, gündelik zorluklarla başa çıkamayacak kadar küçük olan çocuklara bakıyor. Yaşlı insanlar yaşlanmalarına ve fiziksel sınırlanmışlıklarına gülüp geçiyor. Adamlardan biri bir fıkra anlatıyor. Yaşlı bir adam hâlâ iyi bir avcı olduğuna ve kovaladığı goanna'nın kendini ağacın tepesinde bulacağına inanıyormuş. Ama sonunda goanna onu kovalamış ve adam kendini ağacın tepesinde bulmuş. Bir türlü de inemiyormuş. Kemikleri çok yaşlı ve hammış artık. Bu talihsiz macera adama artık şarkılar söyleyip Yaradılış konusunda totem öyküleri anlatma zamanının geldiğini göstermiş. Yaşlı adam bilgeliğe erişmiş.

Başka yaşlı kadınlar da şarkıya katılıyorlar, seslerini ve çubuklarını alacakaranlık kutlamalarına katıyorlar. Anneler aileleri için yemek hazırlarken, çocuklar ısınmak için ateşe yaklaşıyorlar. Yaşlı adamlar sessizce oturmuş, zaman zaman mırıldanarak kadınların şarkılarına eşlik ediyorlar. Bütün şarkılar öğretici değil. Bazıları küçükleri eğlendirecek, düz, kısa, eğlenceli, müzikli anekdotlar. Giderek genç, yaşlı daha çok insan ateşin çevresindeki gruplara katılıyor. Rambud kayınvalide tabu konusuna çok dikkat ediliyor. Ergen oğlanlar ve kızlar için geçerli olan cinsiyet tabuları konusunda da dikkatli davranılıyor. Bunun için birden fazla ateş yakılıyor. Böylece insanlar tabu yasalarına karşı gelmeden de akşamlarını hep birlikte eğlenerek ve gülerek geçirebiliyorlar.

Ana kampın uzağında bir başka ateşin başında, yalnız, yaşlı bir adam kendi kendine mırıldanıyor ve her ihtiyacını karşılayan iki genç adamın hareketlerinin farkında değilmiş gibi görünüyor. İki genç adam, yaşlı adamın su ve soğuk yiyeceklerden oluşan, et bulunmayan özel bir diyete göre beslenmesini sağlamak, ayrıca ısınması için ateş yakmakla görevlendirilmişler. Yaralı, buruşuk, neredeyse dişsiz bir adam olan ihtiyar günlerdir nöbete tutulmuş gibi mırıldanıyor; ara sıra şarkı söyler gibi yapıyor ama zamanının çoğunu sallanıp mırıldanarak geçiriyor. O bir Banman; olağanüstü bir disiplin, diyet ve yalnızlık ritüelinden oluşan rejimle, beynini ve iç varlığını kozmosun, Toprağın şarkısının ve atalarının mesajlarının seslerine göre ayarlayan önemli bir Hukukçu. Şarkı onun aracılığıyla kabileye ulaşıncaya kadar, bu adamın içinde bulunduğu farklı bilinç düzeyinde akrabaları tarafından korunması ve hizmet görmesi gerekiyor.

Banman, yumurtayken toprakta hoplayıp zıplayan, hava soluyan bir yaratığa dönüşümü hayatın ham elementlerini –Toprak, hava, su ve ateşi– kapsayan kurbağa. Hem karada hem suda yaşayan bu Wunggud yağmurları çağırıyor. Bunun için atmosfere bir sıvı tükürüyor. Bu, Wandjina için bir yol açıyor. Şimşek kılığına giren Wandjina öfkeli tepkisini bu kapıdan Toprağa gönderiyor. Yaşlı adam da Banman olarak ruhsal yolunu atmosfere gönderiyor. Böylece kozmik bilginin kutsal şarkı biçiminde akması için bir kapı açmış oluyor. Bunun bedenindeki, beynindeki ve ruhundaki gücü için çok iyi hazırlanması gerek; aksi halde bu güç onu öldürebilir. Şarkıyı alma konusundaki disiplinli perhizi haftalar sürüyor ve yoğun bir kendini hazırlama ile sonuçlanıyor. Bütün kamp, adamın orada hazırlanmakta olduğunu bilerek bekliyor.

Karanlık çökerken, şarkı ve danslar, kamptaki herkesin katıldığı gösterilere dönüşüyor. Mitlere ve günlük yaşanan

maceralara ilişkin öyküler anlatılıyor. Çocuklar ve aileleri dansın kalıplarına, hareketlerine kolayca katılırken, yaşlı adamlar tempo tutup şarkı söylüyorlar. Her günün sonunda, Yaradılış'taki varlıklarını ve yansımalarını kutlamak için şarkılar söyleyip dans ediyorlar. Karanlığın ağırlığı arttıkça, hava insanların bedenlerine süzülmeye başlıyor. Küçük çocuklar yorulup annelerinin ya da ninelerinin kucaklarına kıvrılıyorlar. Çok geçmeden herkes kampa gitmek üzere oradan ayrılıyor. Adamlardan biri, hiçbir odunun düşmediğinden, hiçbir kıvılcımın sıçramadığından emin olarak ateşi döndürüyor. Çevreyi kolaçan ediyor; uzaklarda, Banman'ın kampında çalıların arasından yükselen titrek ışığı fark ediyor. Yaşlı adamın çok yakın bir zamanda, belki de yarın herkesi çağıracağını hissediyor.

Ancak o tanıdık çığlığın havayı yırtması, herkesin dikkatini çekmesi ve bütün insanları Bunman'ın kampına çağırması için aradan birkaç gün daha geçmesi gerekiyor. Adam yerde bağdaş kurup oturmuş, düşünüyor. Şarkısını söylemeye başlıyor. Her dize, oradaki herkes tarafından defalarca tekrarlanıncaya kadar bekliyor. Sonunda ses her bireyin ve grubun kemiklerinde ve etinde titreşmeye başlıyor. Şarkı, her biri bir eylemi tanımlayan dizeler grubu haline dönüşüyor, sonunda betimlenen edimler, bir bütün oluşturuyor. Çok geçmeden şarkıya danslar eşlik etmeye başlıyor ve Banman, her oyuncunun rolünü canlandırarak, onları göreve çağırıyor. Bazen şarkılar ve danslar sadece erkekler için oluyor Diğer zamanlarda herkes bu eğlenceye katılabiliyor. Banman, bütün bir senfoniyi kabileye iletirken, insanları art arda dört gün orada tutuyor. Şarkı döngüsünün sonunda, kendini tam anlamıyla çökmüş hissediyor. Birkaç hafta boyunca bu iş için atanmış görevliler ona özenle bakıyor Bu bakım Banman kampın sıradan yaşamına dönebilecek hale gelene kadar sürüyor.

Böylece şarkı kabilenin bilgisine ve bilgeliğine katılıyor. Bu şarkı bazen kehanete dayalı, bazen de alegorik olabiliyor, ancak mutlaka doğanın yasalarını yansıtıyor. O topraklardaki bütün insanlara Yasa'nın açıklamasını sunuyor.

Kamptaki yaşlılar, dişleri dökülmeye başlamış insanlar. Kadınlar için bu genellikle âdetlerin kesilmesiyle, erkekler için ise testislerin çalışmasının yavaşlamasıyla aynı zamana denk geliyor. Kadınlarda menopoz çoğunlukla sakalların çıkmasını beraberinde getiriyor. Erkeklerde testislerin çekilmesi ise tüylerin dökülmesine ve göğüslerin genişlemesine yol açıyor. Kadınların da erkeklerin de vücutları şekil değiştiriyor. Fiziksel, ruhsal ve tinsel olarak adeta çift cinsiyetli hale geliyor.

İnsanlar yaşlanırken, görüşleri de değişiyor. Uzağı daha iyi, yakını ise bulanık görmeye başlıyorlar. Bu yaşlandıklarının ve günlük yaşamın ayrıntılarını her şeyi iyi gören, güçlü, genç kadın ve erkeklere bırakmak zamanının geldiğinin göstergesi. Yaşlı insanların görüşleri zamanı ve mesafeyi önemsemiyor; odak noktaları çok yavaş değiştiğinden, değişime de çok yavaş ayak uyduruyorlar. Kararlarını, daha olgun olan görüş alanlarının etkilemesine izin veriyorlar. Beynin ve bedenin sabit bir ilişkide birbirini yansıttığından eminler; birinin başına gelen –fiziksel ya da fizikötesi- olay diğerine de yansıyor. Bu insanların sorumlulukları, değişen görüşlerini ve yaşlanma sürecinde ortaya çıkan değişik görülerini yansıtacak şekilde değişiyor. Bu fiziksel değişimler, olgunlaşan farkındalığın önemli işaretleri olarak kabul ediliyor ve söz konusu kişilerin kabiledeki rollerine ve işlevlerine yansıyor. Fiziksel bedende meydana gelen her şey, ruhsal ve tinsel yetenek ve bilincin de simgesi haline geliyor.

Yeni Yaradılış şarkısını kendisine katmış olan Banman, akrabasının kampına dönüyor. Burada yaşlı adamlar oturuyor,

şarkının ayrıntılarını ve grup için anlamlarını keşfedip iyice kavrıyorlar. Hâlâ avlanma ve üreme aşamasında olan daha genç adamlar bu tartışmalara etkin biçimde katılmıyorlar. Onların görevi klanın fiziksel sağlığını ve iyiliğini sağlamak, bütün akrabaları görülen ve görünmeyen her türlü tehlikeden korumak. Zaman zaman, başları saygıyla eğilmiş bir halde sessizce dinlemelerine izin veriliyor. Hiçbir koşulda, yaşlı adamların sohbetlerine karışmıyor, onların sözünü kesmiyorlar. Bir keresinde, genç bir adam o sırada tartışılmakta olan konuda fikrini söyleyerek bu saygıya meydan okumuştu; yaşlı adamlar konuşmayı kesmişler, boş gözlerle bir noktaya bakmışlar ve hiç ses çıkarmamışlardı. Genç adam orayı terk edene kadar da, rahatsızlıklarını açıkça ele veren yüz anlatımlarıyla, donmuşçasına beklemişlerdi.

Yaşlı adamların konuşması, ortak bir sessizlik genel bir anlaşmanın işaretini verene kadar sürüyor. Ancak, anlaşmaları karar haline dönüşmeden önce aradan bir gece geçmesi gerekiyor. Akşam boyunca yaşlı adamlar meseleyi ve anlaşmayı yaşlı kadınlara aktarıyorlar ve onlara kararlarının bir özetini sunuyorlar. Sonra, kadınlar cevap verene dek sabırla bekliyorlar. Bu hemen, birkaç gün içinde olabiliyor ya da hiç olmayabiliyor. Erkeklerle kadınlar tam anlamıyla bir fikir birliğine varana dek, hiçbir eylem ya da karar kabul edilmiş sayılmıyor. Yasa'da bu böyle, çünkü herkes, doğada olduğu gibi, her şeyin anneye döndüğünü biliyor. Yeni canlılara hayat veren, cahilleri ve tedbirsizleri uyaran, anne. Bazı tartışmalar, mevsimler hatta yıllar boyunca, fikir birliğine varılıncaya dek sürüyor. Acele edilmiyor, çünkü karar alma süreci organik bir süreç; zaman, hedefler ve strateji bir yerden sonra etkili olmuyor. Sonuçlar, vakit saat gelince ortaya çıkıyor.

Yaşlı kadınlar –yüzlerinde çıkan kıllar olgunluklarının ve bilgeliklerinin işareti olan Murranburra Yasa Kadınları,

zamanlarının büyük bölümünü gençlere hastalıkları iyileştirmeyi ve törensel sanatları öğreterek geçiriyorlar. Aralarındaki Bunman kadını elleriyle dokunarak, boyaları belirli oranlarda karıştırarak ve şifa veren Ri ruhlarını uyandıran güçlü şarkıları söyleyerek hastaları iyileştirme yeteneğine sahip. Ovma, dokunma ve ısıtarak iyileştirme yollarını biliyor. Yerel ve egzotik otlar, yapraklar, soğanlar, taneler, hayvansal ürünler, kısacası doğada bulunan bütün ilaçlar hakkında derin bir bilgisi var. Hem tedavi edici araçlardaki hem de hastalarındaki Wunggud enerjisini serbest bırakmak için yanında özel taşlar ve kutsal nesneler taşıyor. Rahmin alıcılığını nasıl artıracağını, yumurtlamayı kontrol etmeyi, çocuk doğurtmayı, herhangi bir nedenden dolayı daha fazla çocuk sahibi olmaması gereken kadınları kısırlaştırmayı biliyor. Herkes Banman kadınından korkuyor ve ona saygı duyuyor. Kabilenin diğer kadınları, aynı zamanda bütün erkekler ona hizmet ediyor ve ona danışıyorlar. Babalar ve dayılar, küçük çocuklara Banman kadınını öğretirken, onları bu kadından korkmaları, çünkü sonunda ona dönmek zorunda oldukları konusunda uyarıyorlar. Bu nedenle kadınlara saygı duyulması, doğum, hayatta kalma ve fiziksel ve tinsel anlamda ilişki söz konusu olduğunda kadınların sözünün dinlenmesi gerekiyor. Yaşlı kadınların uyarıları, büyük bir ceza korkusuyla dikkatle dinleniyor.

Zayıf, çelimsiz, dişsiz, neredeyse sürekli mutlu dolaşan yaşlı bir adam kendini ölüme geçişe hazırlıyor. Birkaç yıl önce, Murranburra kadınları tarafından alıkonmuş ve bu son geçiş ritüeline hazırlanmıştı. O da, tıpkı yaşıtları gibi, bu ritüelin, ya da kutsal törenin yaklaştığını ve birlikte birbirlerini bundan korumaya çalıştıklarını biliyordu. Yaşlı adamlar bu son ritüelden, ölümden geçerken, yuvaya dönüşün son kapısının yakında olduğunu biliyorlar.

Bu son ritüel, bir oğleden sonra Murranburra kadınları yaşlı adamı kaçırdığında yaşandı. Adam kampta tek başınaydı. Onu tören alanına götürüp yapraklardan yapılmış yatağa yatırdılar. Murranburralardan her biri adamın ellerini iki yanında tutarak bacaklarını ayırıp ata biner gibi onun üzerine oturdu. Cinsel organını onun bütün bedenine sürttü. Bu ritüelin tamamlanması, adamın kadının rahmine dönüşünü simgeliyor ve onun doğup geldiği Toprağa dönmeye hazır olduğunu gösteriyor. Adam bu ritüelden başlayarak ölünceye kadar, hayatında ilk kez ve son kez, Kadın İşi'ne tam anlamıyla katılabiliyor ve bunu tartışabiliyor.

Kadınlar için böyle bir ritüel yok. Rahim, onların yaşamlarında zaten vardı, bu nedenle herhangi bir dönüş törenine gereksinim duymuyorlar. Erkeklere de onlar hayat verdiklerinden, hayatlarının hiçbir aşamsında Erkek İşi'ne kutsal tören düzeyinde katılmıyorlar. Dişi olmanın, başlangıcı ve sonu kapsadığını biliyorlar.

Topraklardaki ve kabiledeki törensel yaşam, yaşlı kadın ve erkekler tarafından korunuyor ve öğretiliyor. Bütün önemli eylemlerin, olayların ve törenlerin kararını onlar veriyor. Onların görüşlerine sorgusuz sualsiz saygı duyuluyor; çünkü bütün kabile her yaşta ve aşamada biyolojik potansiyelini gerçekleştirmek üzere eğitiliyor. Bütün aşamalar, fizyolojik değişimle vurgulanıyor, açığa vuruluyor ve erkeklerde, ritüellerle, törenlerle kutsanıyor. Murranburra ya da Bannıan olmanın getirdiği konum ya da saygı, zamanından önce ödüllendirilemiyor. Büyük olmak, bir insanın bakış açısını genişleten, sabrını artıran, gelişmesini sağlayan, zayıflamasına yol açan ve onu çift cinsli hale getiren fiziksel değişimlerle birlikte geliyor. Başka bir deyişle, insanın başına her şey vaktinde geliyor. Gençliğin, aklın ve fiziksel cesaretin kabilenin bütünlüğünü ve esenliğini sağlaması nedeniyle değerli sayıldığı bir kültür-

de, bu güçler asla baskın olmuyor. Yaşlılar Efsane gücünü ellerinde tutuyorlar ve olabilecek en üstün kültürel bilgiye eriştikleri için, kültürün ve mirasın en önemli parçası olarak kalıyorlar.

Batı kültüründe, insanın değeri yaşla azalıyor. Deneyimin değerinin yerini nitelikler, yeterlilikler, fırsatlara dayalı bakış açısı ve refaha ve güce dayalı tinsellik alıyor. Büyüklerin küçüklere kılavuzluk etmesi çok eski zamanlarda kalan bir anı olunca, kuşaklar arası uyum ve bütünlük de yok oldu. Gençlere yol gösteren, onları denetleyen kimse yok; çünkü anne babalar fazlasıyla meşgul ve korkak. Bu nedenle gençler, değerlerini paylaşmadıkları, kendilerine yeterince ilgi göstermeyen büyüklerin etkisinden uzakta, şehir gruplarına ya da çetelere katılıyorlar. Yaşlanmak, fazlalık olmak anlamına geliyor. Ellili yaşlarının sonlarına gelen kadın ve erkekler genellikle önemli bir konumda sayılmıyorlar, ekonomik anlamda mücadele vermek zorunda kalıyorlar, çocuklarının ailesindeki önemleri gitgide azalıyor ve dış dünyada yaşanan ilişkilerde yer almıyorlar. Birçok erkek, işten ayrıldıktan sonra birkaç ay içinde zamansız ölüveriyor. Yaşlanan kadınlar da kalp ve ruh hastalıkları için kaçınılmaz bir şekilde sağlık ve tıp hizmeti gereksindiklerinden, toplumun sırtında gitgide ağırlaşan bir yük haline geliyorlar. Ellili yaşardan başlayıp ölüme kadar süren bu gözle görülmeyen yaş, yaşamın bu aşaması, içinde toplumun, kültürün ve bilgeliğin tarihini ve anılarını barındırıyor.

Batı kültüründe sayıları giderek artan erkek ve kadınlar özellikle yaşlanırken yaşamlarında bir boşluk hissediyorlar. Birçok kadın uzun süredir birlikte olduğu eşinden boşanıyor

ve evinde iş imkânı yaratarak yeni bir uğraş ediniyor. Bu iş genellikle tedavi edici sanatlar ve insan gelişimi ile ilgili oluyor. Bunu diğer kadınlarla birlikte ya ortaklaşa ya da lezbiyen ilişki içinde yapıyorlar. Pek çok erkek, toplumu nasıl geliştirdiklerine bakarak iş yaşamını sorguluyor. Kariyerlerinin son aşamasında, birçoğu, bir sonraki kuşağa anlamlı bir miras bırakma arayışı içerisinde güçlü, köktenci yaklaşımlar sergiliyor. Bunu yaparak, ekonomik gücün ve refahın önemi kurgusunun yerine, gücü insan ruhunun cömertliği ve bütünlüğünde gizli olan bir felsefeyi koymuş oluyorlar. Batı toplumunun gittiği yön ve maddi değerler üzerinde yoğunlaşmış olması konusunda gizli bir hoşnutsuzluk eğilimi var. Ekonomik büyüme hızının korunmasını ve artmasını hedefleyen ulusal stratejiler, zengin daha da zenginleşip yoksul daha da yoksullaştıkça ve refah giderek daha az insan için söz konusu oldukça, çekiciliğini kaybetmeye başladı. Batı dünyasındaki insanlar binlerce yıldır ilk defa gözlerini açıp nelerin yitirilmiş olduğunu ve Erkek İşi Kadın İşi konusunda nelerin yeniden keşfedildiğini görüyorlar. Batı kültürünün insanları, eski yasaların, uyumlu, ruhsal tabanlı, bütünleşmiş sosyal sistemleri ortaya çıkaran yerli kültürlerin, Toprak yasalarının yeniden doğuşunu keşfetmeye ve uygulamaya başladılar. Bu yeni bilgelik, hayatında kültürün zorunlu kıldığı emeklilik aşamasında olan pek çok insanda görülüyor.

Babam, on altı yaşında okuldan ayrıldığı günden itibaren sigorta sektöründe çalışmış, kurumsal merdivenin en alt basamağında bir memur olarak göreve başlamıştı. Bunu izleyen otuz yıl boyunca, kuruluşun üretim kolunda ilerledi. Kırk beş yaşına geldiğinde, bir başka firmaya geçerek üretim müdürü oldu. Elli yaşındayken, sektöre yeni yöntemler ve uygulamalar getiren üstün nitelikli uzmanların onu aştığını görerek zorlanmaya başladı. Elli beş yaşına geldiğinde de nitelikleri yeter-

siz bulundu. Ailesinin maddi talepleri nedeniyle, bölgesel bir ofiste küçük bir müdür olmayı kabul etmek zorunda kaldı. Burada kendisine "ihtiyar" lakabını taktılar. Elli dokuz yaşında erken emekli edildi; veda armağanı olarak altın bir saat aldı ve kendini, harcanmış bir güç olarak görerek geleceğe doğru yürümeye başladı.

Hayatı boyunca sigorta sektöründe sadece iki işyerinde sadakatle çalışmış olan babam, emeklilik dönemine, bundan sonra ne işe yarayacağını düşünen bir adam olarak sersemlemiş bir halde girdi. Emekli olana kadar, kendine bakan, son derece sağlıklı, zinde bir adamdı; kafası da çok iyi çalışırdı. Ancak sonra, onunla aynı durumda olan birçok insan gibi, hastalandı.

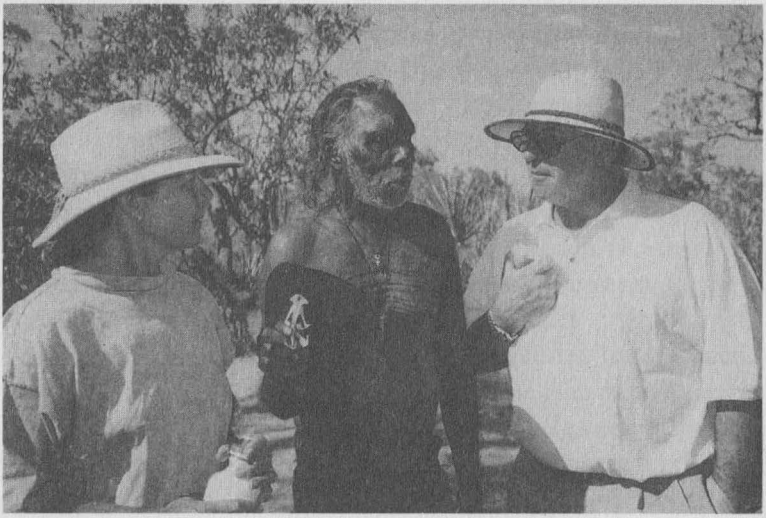
O sıralar ben kuzey Avustralya'da geleneksel Aborijin insanları ile çalışıyordum. Dört tekerlekli bir araçla sapa, ıssız yerlerden geçip, Arnhem Land'de dağınık halde bulunan küçük Aborijin yerleşim merkezlerine gitmeyi gerektiren bir işti bu. Kızım sadece iki aylıktı, henüz anne sütünden kesilmemişti. Birlikte çalıştığım insanların anneliği kadınlığın ayrılmaz bir parçası olarak gördüğü bir işim olduğu için şanslıydım. Bir yandan işimi yapıp bir yandan da çocuğuma baktığım için olgun kadın sayılıyordum.

Babamın hastalandığını ve yaşama isteğini yitirdiğini duyunca, ona yardımcım olarak benimle birlikte çalışmasını önerdim. Bu, babamın erken ölümüne engel olmak için bulunmuş uydurma bir iş değildi. Çalışırken yanımda babam gibi yaşlı birinin olmasının konumumu daha da ileri ya da saygın bir duruma getireceğini biliyordum; çünkü Aborijin kültüründe hak edilen yetke ve saygıyı yaşlılar belirliyordu.

Babam yerlilere yabancı değildi; kendisi Torres Strait Adaları'nda doğmuş ve adalılarla birlikte büyümüştü. Yerli insanlarla birlikteyken, pek çok açıdan, kendini, Batılılarla ol-

duğundan daha rahat hissediyordu. Benim işime sağladığı katkı paha biçilmezdi. Cinsiyetim ya da yaşım nedeniyle karar alma sürecine katılmama izin verilmediğinde, devreye babam giriyordu. Yaşlı insanların verdiği hassas kültürel bilgileri büyük bir dikkatle dinliyordu; bu da benim yüksek lisans ve doktora derecelerinin peşinden koşan genç insanların topladığı bilgilerin niteliğini ve bütünlüğünü merak etmeme neden oluyordu. Bu bilgiler artık tarihsel ya da antropolojik olgular haline gelmiş şeylerdi. Babam, yaşlı adamların kendisiyle paylaştığı bilgilerin ayrıcalıklı doğasına büyük saygı duyuyordu; ancak benim kendi değerlendirmelerimi ve anlayışımı da yönlendirip zenginleştiriyordu.

Burada, bir yandan kendi kültüründe yaşı nedeniyle bir kenara itilirken, diğer yanda aynı olgunluk nedeniyle Aborijin insanlarının güvenini kazanan bir adam söz konusuydu. Babam Melbourne'deki evine döndüğünde, Kuzey bölgesindeki Yerlilerle yaşadığı deneyimleri yazdı. Daha sonra kendi başına Kimberley'e gitti, orada akranıyla ve dostu olan Mowaljarlai ile gezip sohbet ederek epey zaman geçirdi. İki adam birkaç yıl arayla doğmuşlar, ergenlik dönemlerini benzer yerleşim yerlerinde geçirmişlerdi; bu nedenle siyah ve beyaz Avustralyalılar arasındaki ilişkinin ilk zamanları konusunda önemli görüşleri ve özgün bir bakış açıları vardı. Mowaljarlai'nin benimle çalışmalarının büyük bir bölümü, bir ilişkideki, dört kuşaktır iki aile arasındaki benzersiz etkileşimi artıran karşılıklı paylaşımı yansıtıyordu.

Christina Kennedy

Mowaljarlai, Bush Üniversitesi'nde Christina ve Trevor Kennedy'ye, tatlı su kaplumbağasından çıkan, Wandjina'ya benzer kıkırdağı gösteriyor.

Yedinci Bölüm

Dulugun'a Yolculuk

Ölüm

Yemek odasında oturmuş, sabah çayının keyfini çıkarıyorduk. Beyaz işçilerin çoğu, gün içinde üç kez bu şekilde bir araya geliyor, sonra ofislerindeki, dükkânlarındaki, atölyelerindeki, kilisedeki ya da sağlık merkezlerindeki işlerinin başına dönüyorlardı. Kırkımız, beş kabile grubundan gelen altı yüzden fazla Aborijin insanı ile çevrili merkezî avludaki, binalarda yaşıyor ve çalışıyorduk. Her kamp, memleketlerinin yönünde kurulmuştu.

İlk çığlık, tüyler ürpertici bir mesaj vererek havada yankılandı. Bir kadın avazı çıktığı kadar bağırdı, sonra ona başkaları katıldı. Bir ağızdan ağlama sesleri, sıradan duyarlılıkların içine kırık cam parçacıkları gibi işliyordu. Çok geçmeden, bir haberci gelip bize kavga çıkmış olduğunu bildirdi. Genç bir adamın kafatası kırılıp açılmıştı. Nulla nulla adı verilen tahta bir silah taşıyan, sarhoş bir akrabası yapmıştı bunu. Hâlâ hayatta olan genç adam kamptan alınıp bir kliniğe götürülmüştü.

Sabah öğleye dönerken, kadınlardan ve erkeklerden oluşan kalabalık bir grup klinik merdivenlerinin çevresine oturmuş, bekliyordu. İnsan sayısıyla birlikte ağlamaların yoğunluğu da

artıyordu. Hepimiz tedirgindik. Eğer adam ölürse, hareketlerimiz ve güvenliğimiz konusunda çok daha dikkatli olmak zorunda kalacaktık. Çünkü bu olay karşı tarafta intikam duygusunu tetikleyebilirdi; şiddete başvurulabilirdi; işin içine bir de alkol karışırsa, sonuçlar çok ciddi olabilirdi. Klinikte Kraliyet Uçan Doktor Hizmetleri'ne acil durum çağrısı yapılmıştı; herkes kurbanı yaşatmak için var gücüyle çalışıyordu. Öğle vakti, uzaklardan hava ambulansının sesi duyuldu. Herkes rahatlamıştı. Adam büyük bir dikkatle yavaşça ambulansa taşındı. Hayatı pamuk ipliğine bağlıydı.

Öğleden sonra, telsizlerden başka bir acil durum çağrısı yapıldı. Bu kez çağrı Hall Creek polisi içindi. Bir an önce gelip suçluyu almaları gerekiyordu; yoksa adam yaralanacak ya da öldürülecekti. Sarhoş genç adamın ailesi onu hemen götürüp kendi güvenliği açısından kilitlemeleri için sorumlu rahibe yalvardılar Çok geçmeden kuzeyden gelen uçak sesi duyuldu; biraz sonra da tanıdık mavili beyazlı uçak göründü. Polisler suçluyu aceleyle uçağa bindirip uzaklaştılar.

Artık her şey zaman meselesiydi. Herkes, gerilim içinde kurbandan gelecek haberleri bekliyordu. Üç gün sonra, adamın yaşayacağı haberi geldi. Sekiz ay sonra, hapisten çıkışının hemen ardından, suçu işleyen adam, bacaklarında çeşitli ok yaralarıyla kliniğe taşındı.

Şafak vakti, insanı iliklerine kadar titreten, tiz, tek bir çığlık yankılandı. Yaşlı bir adam evine gitmiş ve Dulugun'a doğru ölüm yolculuğuna başlamıştı. Genç eşinin ağlamalarına, başka kadın ve adamların ağlamaları eklendi. Çocuklar yeni bir günün sabahında başlayan bu dramı iri gözleri daha da kocaman açılmış halde izliyorlardı. Bundan sonraki hafta bütün

yaşamlarını etkileyecek kaçınılmaz olaylar dizisini bildikleri halde huzursuz olmuşlardı. Bebeği doğumda ölen genç anneyi biliyorlardı. Kadın, çocuğunu hâlâ ağaç kabuklarına sarılmış halde kucağında taşıyordu; küçük kundağı Wunggud'da geldiği yere, bir kayanın oyuğuna koyma zamanı gelene kadar da taşıyacaktı.

İnsanın beynine işleyen, çıldırtıcı ağlamaların perdesi giderek yükseldi. Sonunda kuşlar uçmaz oldular. Ağlayanlar ellerine taşlar alıp kafalarına vurmaya başladılar, nihayet Toprağa kan döküldü. Dünyada başka hiçbir ses duyulmuyordu; sadece bu güçlü boşalma, üzüntünün gözyaşları ve kanla ifadesi vardı.

Ağlama ve kendini yaralama gün boyunca devam etti. Bu arada ölüm ritüeline başka insanlar da katılıyordu. Banman önderliğindeki bir grup yaşlı adam, Kutsal Erkek İşi alanına yürüdü. Burada, akrabalarını yatıracakları bir ölüm platformu hazırlamaya başladılar. Çalışırken şarkılar söylüyorlardı; genç ağaçları kestiler ve bunlardan uçları iki canlı ağacın dallarıyla desteklenen bir çerçeve yaptılar. Bittiğinde, platform göğüs hizasındaydı. Enerjiyle ve dikkatle çalışıyorlardı, çünkü ölen adamın ruhunun hâlâ kampın çevresinde olduğunu biliyorlardı. Onu üzmediklerinden ve bir dünyadan diğerine geçiş hazırlığını doğru yaptıklarından emin olmak zorundaydılar Şarkıları, ölünün çeşitli kereler ruhunun orada olduğunu gösterecek şeyler yaptığını ve her birinden saygı beklediğini bildiklerini yansıtıyordu.

Adamın Gi'sini, Wunggud'da köklerinin bulunduğu yere, Topraktaki dinlenme yerine taşıyan bir şarkı var. Gi, adama kimliğin yanı sıra Toprakla ve Wurnan'daki yeriyle ilişki kazandıran totemik enerji ruhu. Adam bir çocuğun içinde yeniden doğana dek, insan şekline girmiş, totemik ruhu bir Wunggud su kaynağında dinlenecek. Kamptaki çocukların

çoğunun içinde bu ruhlar var; atalarını kimliğini ve Gi'sini taşıyorlar. Yaşlı bir adam "Emu! Emu!" diye bağıran karısının hikâyesini anlatıyor. Daha sonra, bir av sırasında adam bir emuyu göğsünden vurmuş. Ölen Wunggud emusunun ruhu, onların oğlu olarak doğmuş. Doğduğunda, çocuğun kaburgasının üzerinde, tam babasının onu emuyken vurmuş olduğu noktada bir yara varmış. Diğer çocuklar da Samanyolundan ya da atalara ait ruhlardan geliyorlar.

Bir de Dulugun kapısının açılmasını sağlayan hazırlık şarkısı var. Dulugun, adalarda bulunan, bütün ölülerin gittiği ve kutsal şarkının kaynağı, Banman'ın öğretmenleri olarak sonsuza dek yaşadığı, ruhlar ülkesi. Dulugun'da güneş parlamıyor, ancak yine de ortalık karanlık değil. Ölü bir ay durmadan parlayıp yumuşak bir ışık yayıyor; sanki hiç bitmeyen bir günbatımının alacakaranlığı yaşanıyor. Dulugun'da bol bol yiyecek ve sonsuz bir mutluluk var. Ezelden beri var olan bu yere bataklıklar hâkim. Bir yağmur ormanı burası, sert toprak bulmak zor. Dulugun ancak ölüm yolundan trans halinde geçen ve sonra bir şarkıyla geri dönen Banmanlar tarafından görülebiliyor. Dulugun'daki yiyecekler bile pis kokuyor ve ölümlüler tarafından yenemiyor.

Dulugun'a giden yol çok tehlikeli, bu nedenle kapıyı açarken çok dikkatli olmak gerekiyor. Daha önce insanlar Dulugun'un altın ipinin ya da ölüm kordonunun enerjisine yakalandılar ve ancak atalara ait ruhlar olarak dönebilmek üzere kayboldular. Eğer kapı açıkken oralarda dolşan birileri olursa, insanları iki dünya arasında taşıyan boğazlara çekilebilirler. Böyle bir şey olursa, Banman ya da kendilerini kaybolanları geri getirecek yolun veya boğazın enerjisine demirlemelerini sağlayacak doğru kutsal şarkıyı söyleyen adamlar tarafından korunup bu dünyada tutulmadıkları sürece geri dönmeleri mümkün değildir.

Atalara ait ruhlar her zaman vardır ve her zaman saygı görmelidir. Bazen batı rüzgârı estiğinde, bu ruhlar, ne gündüz ne de gece, alacakaranlıkta, zamanla yerin kesişiminde, Toprakla cennetin yansımaları birbirine karıştığında, Dulugun'dan ayrılırlar. Dünyalar arasındaki enerjik bağın ışık yolunda yolculuk ederler, canlıların arasındaki Wunggud yerlerinin çevresinde dolaşırlar. Genellikle görülüler ve şarkılarla, danslarla, yeni kavrayışlarla ve hayallerle etkin iletişimde yer alırlar.

Beden ölüm platformuna yerleştirildiğinde, yaşlı adamlar ellerinde taşlarla dikkatle platformun çevresini sararlar; yas devam eder. Günbatımından önce, adamın bütün varlığı toplanır ve tütsülenir. Kabile, adamın ruhunu malların tuzağına düşmekten korumak zorundadır. Bunların tütsülenmesi ruhun serbest kalmasını, bu dünyanın ötesine doğru dönüşümsel yolculuğuna başlamasını sağlar ve orada tutulmayacağını garanti eder. Bu, ölünün bedenin bütün etleri dökülene kadar ruhun ona bekçilik etmesine de olanak tanır. Ölünün adı hiçbir şekilde telaffuz edilmez. Daha doğrusu, ölümden birkaç yıl sonra hiç kimse ölünün adını ağzına almaz, çünkü onun ruhunu geri getirmekten ya da bu ruhun kendi bedenine hapsolup kalmasından korkar. Eğer aynı adı taşıyan başka biri varsa, kendisine başka bir totemik ad takılır.

Adamların getirdiği taşlar, ölüme dair soruşturma yapmak için kullanılan aletlerdir. Bu durum, eğer ölen kişi vakitsiz öldüyse daha belirgindir. Ölünün böbrek yağı, eğer ortada bir katil varsa, bu katilin kimliğini tespit etmek için belirli bir taşın üzerine damlatılır. Kimlik tespit edildiğinde, katil bunu Hukukçulardan birinden öğrenir ya da şarkısının söylendiğini duyunca anlar. Kendi ölümü de yakındır artık. Ancak bu yaşlı adamın durumunda, soruşturma taşları simge olarak kullanılmaktadır, çünkü adam yaşı gereği vadesi dolduğu için ölmüştür.

Bir, belki iki yıl sonra, iskeletteki bütün etler döküldüğünde, yaşlılar ölünün kemiklerini ve ruhunu ölüm ritüelinin bir sonraki aşamasına hazırlamak üzere geri gelirler. Onu bırakıldığı yerden alırlar; kemiklerini bembeyaz oluncaya kadar yıkayıp temizlerler. Sonra, ruhu bir hayvanın ruhuyla güçlendirmek için, kemikleri kanguru yağı ile yağlarlar. Kabileye kabul töreninde uygulanan ritüelin bir tekrarıdır bu. Ardından kemikler kanguru kanını simgeleyen kırmızı aşıboyası ile ovulur; bunun amacı, adamın varlığının çok boyutlu olduğunu, fiziksel, soysal ve mitik ruhlardan oluştuğunu göstermektir. Adamlar kemikleri ağaç kabuklarından yapılmış bir çantaya dikkatlice yerleştirirler ve büyük yas törenine hazırlarlar. Bu bütün akrabalardan oluşan topluluğun yaşlı adamı yolculuğunun ikinci aşamasına, tinsel boyutta yaşama dönüşüne hazırlayacağı bir törendir.

O akşam, günbatımından hemen önce, yas töreni başlar. Yaşlı adamın akrabaları bu geçiş töreni için vücutlarına aşıboyasıyla simgeler çizmiş bir halde, içinde aşıboyasıyla ovulmuş, artık dokunulmaz olan kemiklerin bulunduğu çantanın etrafında oturup ağlarlar. Kadınlar ve erkekler yine baltalarla, silahlarla ya da taşlarla kafalarına vurarak ruhun yokluğundan kaynaklanan üzüntülerini ifade etmekte, onu ölümün karanlığından hayatın aydınlığına çağırmaktadırlar. Ölü, öldüğü günden beri karanlıktadır ve bu insanlar onun ruhunun kendileriyle birlikte, akrabalarının arasında kampta yürümesini istemektedirler.

Banman ve Murranburra adamları birbirine yakın iki sırığı insan saçından yapılmış bir iple gergin şekilde birbirine bağlarlar. Bu, ölümle yaşam, karanlıkla aydınlık arasındaki sınırı belirleyen ölüm yolunu simgelemektedir. Bütün akrabalar yolun, aydınlık -ya da güneşin doğduğu- tarafında beklemektedir. Sadece Banman ölüm ya da günbatımı tarafındaki ka-

ranlığın güçlerine dayanabilmektedir. Çanta şeklindeki tabutu yoldan geçirip ışığa çıkarmak, böylece ölü adamın ruhunun yeniden yaşamasına olanak tanımak onun işidir. Şafak vakti, Banman öncülüğündeki Murranburra adamları şarkılar söyleyip danslar ederek atalara ait ruhları da kendilerine katılmaya çağırırlar. Güneş dünyanın tepesine çıkmadan önce, ölü adamın içinde bulunduğu çantayı ölümün karanlık boşluğundan alıp yoldan geçirerek ışığa, toplumun içine çıkarırlar ve yolu da keserler. Bu aşamanın zamanlaması çok önemlidir, çünkü ruhların hareketi ancak bu dakikada gerçekleşebilir. Geçişin tamamlanması coşkuyla kutlanır.

Ölüm zamanından bu ana kadar, adamın dul eşleri diğer akrabalardan ayrı tutulur. Adamın ölümünden kısa bir süre sonra, hayatı boyunca onun beşik kertmeleri ya da bebek yaşta sözlüleri olmuş kadınlar saçlarını keserler ve dul davranışları sergilemeye başlarlar. Akrabalarından ayrı bir yaşam sürmek zorundadırlar; bu yasın ve saygının göstergesidir. Bütün mal varlıkları -sepetleri, aletleri, tuzakları, yatak yorganları, giysileri- toplanır, tütsülenir ve adamın eşleri olmayan diğer kadınlara dağıtılır. Bu soyutlama süresi boyunca, dul kadınlara aileleri bakar ve hizmet eder. Diğer kadınlar da onlara hediye olarak yeni giysiler ve aletler getirirler. Ancak dul kadınlar avlara ya da diğer toplantılara katılamazlar, hatta akrabalarıyla yemek bile yiyemezler. Yas süresi bitip, adamın kemikleri toplum içine dönünceye kadar onlar her açıdan tabudur. Bu son tören, onların tabuluktan çıktıklarını, dul davranışlarını bıraktıklarını ve bu keyifli zamanda yeniden aileleriyle bir araya gelebileceklerini gösterir.

Ölü adamın bir "annesi" -biyolojik annesi, annesinin kardeşi ya da yakın akrabalardan biri olabilir- tabut çantayı alır ve adamı eve buyur eder. Bir yıllık değişim döngüsü tamamlanana kadar adama o bakacaktır. Artık adamın ruhu canlandığı-

na ve kampta onlara katıldığına göre, herkes çok mutludur. Bütün akrabalar, kemiklerin bulunduğu çantayla vakit geçirir ve ruhun yeniden var olmasını kutlarlar. Onlar rollerini, sorumluluklarının ve ilişkilerinin gerekliliklerini yerine getirirken, yaşlı adam da orada bir katılımcıdır. Hayatta olduğu gibi ölümde de kendisine bakılacaktır. Bu süre içinde, fiziksel ölümünün Wurnan'da bıraktığı fiziksel boşluk, akrabalık sisteminin bütünlüğünün toprağa yansıdığı şekilde sürmesi için dikkatle örülür. Ölüm ne olsa yaşamın fiziksel dokusunda ve Yaradılış eyleminde bir rahatsızlık eksiklik yaratır; bu nedenle organik ve mitik olarak bünyeye katılması, soğurulması ve yaşamla bütünleştirilmesi gerekir.

Mevsimler değişirken, Murranburra adamları ölünün ruhunun canlıların arasından çıkıp başını dinlemek üzere kendi Wunggud yerine gitmek istediğini bilirler. Bütün bir mevsim döngüsü boyunca ağaçkabuğundan yapılma çantanın içinde kilitli kalmıştır. Artık Wandjina'ya imgesinde yaratıldığı yere dönmek istemektedir. Murranburra adamları çantayı adamın akrabalarından alıp yola çıkar. Birkaç hafta uzakta kalabilirler, çünkü adamın Wunggud yeri Wunggud Yılanı'nın uzun nehir yatakları oyduğu taşlı topraklardadır. Yürürken şarkılar söylerler; bu şarkı bilinçlerinde ortaya çıkarken toprakların uzuvlarının ve ruhlarının da ortaya çıkacağını bilirler. Her şarkı ve her dize içlerinde Toprakla, onun şekliyle ya da Yaradılışı ile uyumlu bir yerden çıkmaktadır. Toprakla ilişkilerinde uyumu sürdürdükleri ve onun titreşimlerini şarkıya döktükleri sürece, yollarından sapmayacaklardır.

Wunggud yerine vardıklarında, daha önce gidenlerin kemiklerinin dinlenmek üzere bırakıldığı oyuğa tırmanırlar. Oyuk, kayanın ön yüzeyinde geniş bir yarıktır ve yerden bakıldığında görülmemektedir. Bir çıkıntı kemikleri yağmurdan ve rüzgârdan korumaktadır. Altta, kutsal ve güçlü kocaman

kaya oluşumları vardır. Wandjina kendini bu kayalara kazımış, bu yerdeki Yaradılış öyküsünü anlatmaktadır. Ölü, bu Wandjina tarafından yaratılmıştır. Murranburra adamları çantayı burada açıp ölünün ruhunu serbest bırakırlar. Artık ruh istediği gibi gelip gidebilecek, ta en başında çıkmış olduğu Yaradılış yeri ile bütünleşebilecektir. Murranburra adamları ağaç kabuklarından bir çanta yapıp bunu ölünün Wunggud'undan suyla doldururlar; adamın hayatının kaynağı olan kutsal sudur bu. Bu çantayı açık çantanın yanına koyarlar.

Murranburra adamları akrabalarını geri getirdikleri için mutludurlar. Çanta-tabuttan kurtulan ruhun sudaki Wunggud'una geri döneceğini ve Dulugun'a son yolculuğunu yapacağını bilmektedirler. Oraya gittikten sonra ruh, Agula, yani batı rüzgârıyla birlikte canlıların arasında yaşamaya gelen düzenbaz olarak dönebilecektir. Ancak önce güneşin parlamadığı, ölü ayın solgun bir ışık yaydığı ve şelalelerin çağladığı topraklara açılan kapıdan geçmek zorundadır.

Akrabalarının yanına, kampa geri dönerlerken Murranburra adamları yine yolculuğa eşlik eden şarkılar söylerler. Yolda mola verip avlanırlar. Geceye şarkılar söylerler. Bir Murranburra, Dulugun'u ziyaret ettiğinde yaşadığı deneyimleri anlatır. Bir başkası, ölü adamın memleketinde avlandıkları sırada, uzun süre önce ölmüş birinin ruhunda karşılaştığı Agula'dan söz eder. Adamın kemikleri, avcının kamp yaptığı yere yakın bir yerdedir. Avcının oğlu, ölünün ruhuyla doğmuştur ve o atanın yeniden dünyaya gelmiş halidir. Avcı, Dulugun'a giden yolda boğazdan geçerken de ölü adamın ruhunu görmüştür. Bu ruh, tıpkı avcının oğlu gibi, Yaradılış'ta, ölünün kökeninin bulunduğu kutsal Wunggud suyunda, Dulugun'dan gelen düzenbaz ruh Agula gibi yılan toteminde ve bütün ataların Dulugun'a yaptıkları yolculuktan sonra yaşadıkları Samanyolunda aynı anda ortaya çıkmıştır. Ölünün za-

manla, yerle, boyutlarla, âlem ve algılarla sınırlanmayan ve tanımlanmayan ruhu Yaradılış'ın fikir ve eyleminin bütün yönlerinde, varlığının kendisine ad koyduğu her yerde yaşamaktadır. Işığı aynı anda pek çok farklı yöne yansıtan bir prizma gibi, ölünün ruhu da imgeleri bütün deneyim alanlarına yansıtmaktadır.

Hepimiz bir gün öleceğimizi biliyoruz. Yine de Batılılar ölümden öylesine korkuyorlar ki gerek devletler gerek özel kuruluşlar bilim adamlarına büyük maddi olanaklar tanıyarak insan ömrünün uzatılması için yollar bulunmasını sağlamaya çalışıyorlar. Bu tıbbi araştırma alanı, genç yaşamları engelleyici koşullar ve ölümcül hastalıklar nedeniyle mahvolan kişiler için yeni ilaçlar ve tedaviler geliştirilmesi ya da birçok yaşamı tehdit eden AIDS ve zatürree gibi hastalıkların önlenmesi veya tedavisi ile sınırlı değil. Daha çok, doğal yaşlanma sürecini kontrol altına almak ve yaşlıların ömrünü hayati organların ve değişen beyinlerin çöküşünden bağımsız olarak uzatmak için yollar keşfedilmesi üzerinde yoğunlaşıyor. Ölümden rahatsızlık duyan Batılılar, hayatın sona erme sürecini, doğumu ya da hayatın diğer aşamalarını benimsedikleri gibi benimsemekten kaçınmayı yeğliyorlar

İnsan hayatının korunması öylesine önemli bir ilke haline geldi ki, tek bir yaşam ya da ölüm, ulusal bir seçimin sonucunu etkileyebiliyor. Son otuz yılda, temel insan haklarının ölümü seçme hakkını da kapsayacak şekilde genişletilmesi, Batı dünyasının her demokratik ortamında siyasal, dinsel ve sosyal tartışmaların odak noktasını oluşturmaya başladı. Yaşam ve ölüm tartışmaları kürtaja, ötenaziye, klonlamaya ve bütün yaşam belirtilerinin kaybolmasına karşın insanları canlı tutmayı sağlayan yaşam destek sistemlerine kadar uzanıyor.

Ölümsüzlük arayışı, bilimsel ve kültürel bir takıntı haline gelmiş görünüyor.

Bütün Batı ulusları, ölüme çare bulunmasını bu kadar hevesle beklemiyor. Resmî dinleri olan ve ölümden sonra da hayat olduğuna inan ülkeler, ölümün ertelenmesi konusuyla daha az ilgileniyorlar. Bunu asıl isteyenler, yaşam mitleri spiritüel olmaktan çıkıp maddi hale gelen zengin uluslar. Zenginlik ve materyalizm, insan varlığının hemen tüm geçişlerini kontrol edip yönlendirebilirken, hayatın kaçınılmaz sonuna engel olamıyor. Ölüm, yanılabilirliği hayatı sonsuza dek ayakta tutma başarısızlığında gizli olan materyalist ilkeyle karşı karşıya geliyor. Materyalizm ilkesinin pek az huzur getirdiği ve hiçbir anlam kazandırmadığı insan ruhunun en derin zaafını açığa çıkarıyor.

İnsanlar sık sık, ölen bir akrabanın kendilerine tinsel bir deneyim yaşattığını, bütün yaşamlarının hızlı sarılan bir film şeridi gibi gözlerinin önünden geçtiğini söylüyorlar. Bu deneyimin sonunda, kişi, hayat boyunca uğruna mücadele edilen malların, aslında hiçbir yararının olmadığını fark ederek gülüyor. Hiç kimse mezara bir şey götüremiyor. Her insan bu dünyadan tıpkı geldiği gibi gidiyor. Birçoğu ilişkilerini besleyecek fırsatları kaçırdığı, ofisinde veya işinde çok fazla zaman geçirerek aile yaşantısından uzaklaştığı için pişmanlık duyuyor. Yaşam gücü zayıflayan ve korku duymaya başlayan pek çok kişi bir anlam ya da Tanrı arayışına giriyor. Birçoğu da hayatında ilk kez her şey bittiği için kendini özgür ve rahatlamış hissettiğini söylüyor. Sonunda, daha önce mutluluğu maddi hedeflerde aradıkları için bulamadıkları huzura erişiyorlar. Geride kalanların duydukları üzüntü sadece sevdikleri bir insanı kaybetmekten değil, aynı zamanda sevgi dolu ilişkiler kurma ve ruhsal paylaşım fırsatlarını kaçırmış olmaktan kaynaklanıyor.

Çoğu Batı toplumunda, cenaze ritüelleri genellikle ölüyü gömmeyi veya yakmayı destekleyen Hıristiyan uygulamaları üzerine kurulu. Ancak ritüelin ya da törenin kendisi dinden bağımsız olabilir ve sivil bir tören ile idare edilebilir. Cenazenin içeriğini parayla tutulmuş uzmanlar organize etse de, işlemler ve tören programı ölen kişinin ailesiyle tartışılır. Ailenin sorumluluğu, kefen ayarlamak, tabut seçmek, ölünün görülüp görülemeyeceğine ya da kimler tarafından görülebileceğine karar vermek, tabutu taşıyacak kişileri belirlemek, kilise için çiçek seçmek, gazetelere ilan vermek, davetiye göndermek ve cenazeden sonra bir yemek düzenlemektir.

Cesedin ne yapılacağı, devlet tarafından belirlenen kurallara bağlıdır. Gömülecek yerler özel ayrılmış alanlarla, yani mezarlıklarla ve kilise bahçeleriyle sınırlıdır. Denize gömmek için resmî düzenlemeleri dikkate almak gerekir. Küllerin atılması belki de en esnek seçenektir. Cesedin hazırlanması işlemi, özellikle eğer cesedi insanların görmesine izin verilecekse, başa, boyna ve ellere özel bir makyaj uygulayan görevli tarafından gerçekleştirilir.

Cenaze ritüeli çok pahalı bir uygulama olabilir; çünkü birçok Batılı ölen kişinin değerini ve konumunu topluma göstermek istemektedir. Bu genellikle hizmetlerin büyüklüğü ve karmaşıklığı, tabutun ve kilisenin dekorasyonu ve cenaze töreninin görkemi ile ifade edilir. Başka ülkelerde, tabutun ve mezartaşının süslenmesi ölünün önemini yansıtma eğilimi göstermekte ve dünyevi olmayan yaşamda cömertliğin ve süslemenin artması halinde Tanrı'nın korumasının da artacağı inancıyla Tanrı'ya bir sunum gibi kabul edilmektedir.

Bazı Batı toplumlarında, üzüntü özel bir mesele olarak kabul edilmekte, grup halinde duygu boşaltımları zayıflık ya da uygunsuzluk olarak düşünülmektedir. Bazı toplumlarda ise duygunun diğer insanlarla birlikte, grup halinde boşaltıl-

ması insanın hissettiklerinin ve kaybının derinliğini gösterir. Ölümün tam anlamıyla benimsenmemesi halinde ortaya çıkabilecek üzüntü ve zorlukların fark edilmesi sürecinde, birçok Batı toplumunda üzüntü danışmanlığı ve detsek grupları mevcuttur. Bu eğilim, politik ortamın dinî ifadelerden kurtulmayı teşvik ettiği, nüfusun resmî dinin geleneklerinden ve yaşamda ve ölümde ruhsal geçişlere eşlik eden ritüel ve törenlerden ayrıldığı ülkelerde geçerlidir.

Batı kültüründe, ölüm, son geçiş ritüeli olarak son derece kafa karıştırıcıdır. Birçok insanın kafasındaki ortak soru, yaşam gücü bedeni terk ettikten sonra ne olduğudur. Ölümden sonra hayat olup olmadığını, ruhun bir gerçeklik mi yoksa bir mit mi olduğunu, ölen kişiin yeniden yaşam bularak tanınabilir bir formda dönüp dönmeyeceğini, ölümün beden, beyin ve ruh için son olup olmadığını merak ederler. Ölüme çok yaklaşan kişiler parlak bir ışıktan ve tünelde, hayatlarının gözlerinin önünden geçtiğinden, bedenlerine geri dönme şansından ve sonuç olarak yaşadıkları dönüşümden söz ederler. Ortak bir dinî sistem ya da spiritüel inançlar yoksa, sorular korkuyla kaplanmış olarak kalır. Bilinmeyenden korkmak normaldir; ancak korku dehşete dönüşürse, ölümsüzlük mücadelesi ortaya çıkar. Bu Batı dünyasında oldukça belirgin bir eğilimdir.

Bir keresinde, David Mowaljarlai benim Gidgegannup çiftliğimde kalırken, kendisine onunla birilikte Derby'de çalışan ve o zamandan beri de Doğu Kimberley'de Halss Creek'te Aborijinlerle birlikte çalışmakta olan beyaz bir proje görevlisinin öldüğü haberi geldi. Adam henüz kırklı yaşlarının başlarındaydı ve bir grubu ziyarete giderken kalp krizi geçirmişti. Ailesi Adelaide'de yaşıyordu; bu nedenle naaşı, teşhis ve cenaze hizmetleri için oraya götürüldü. Kendisini Kimberley'de sık sık ziyaret etmiş olan ve son zamanlarda Halls Creek'te onun-

la birlikte yaşayan oğlu, aileyi babasının birlikte çalıştığı ve yaşamını birlikte geçirdiği insanlarla aynı topraklara gömülmek isteyeceği konusunda ikna etmişti. Bir uzlaşmaya vardı. Adam Adelaide'de yakılacaktı ve külleri Kimberley'e gönderilecekti.

Genç çocuk ve amcası, yanlarında artık akrabaları gibi olan bir grup Aborijin insanı ile birlikte, bu olasılığı tartışmak üzere Gidgegannup'a geldiler. İlk kez bir beyazın naaşı Aborijinlere teslim ediliyordu. Mowaljarlai bu fikri destekledi. Adam iyi bir dosttu. Mowaljarlai de onun oğlunun küçüklüğünü biliyordu.

Onlar gittiğinde, Mowaljarlai korku ve kuşkularını dile getirdi. Ngarinyin, Worrora ve Wanumbal akrabaların ölüm törenlerini bir beyaza uygulama konusunda nasıl yaklaşacaklarını merak ediyordu. Yakılma töreninin nasıl olduğunu, küllerin konduğu büyük kabın nasıl olması gerektiğini bilmiyordu. Ona cesedin, içinde güçlü bir ateşle yakıldığı büyük bir fırına sokulduğunu, sonra kemiklerin iyice ezilip un ufak edilerek el büyüklüğünde bir kaba konduğunu anlattım. Kocaman bir adamın bedeninin bir avuç küle dönüşebilmesi onu çok şaşırtmıştı. Yakma töreninin Ngarinyin ritüeline nasıl uyacağını ve adamın Dulugun'a yolculuğunun hangi aşamasında olacağını kestiremiyordu. Beyazların külleri ne yaptığını merak ediyordu. Külleri mezarlık binasında bir tuğlanın arkasına, mezarlık bahçesinde bir gül çalısının altına koyabileceklerini ya da ölen kişinin özel saydığı bir yere serpebileceklerini söyledim.

Mowaljarlai akrabalarıyla konuşmak için Derby'ye döndü. Üç hafta sonra, adamın kardeşi ve oğlu Ngarinyin ritüelini uygulamaya hazır bir halde Kimberley'e geldiler. Farklı topluluklardan gelen büyük bir grup Aborijin insanı en yakın yerleşim birimine arabayla yarım saat uzaklıkta, sapa bir yer-

deki şelalenin başında toplandılar. Mowaljarlai de clinde içinde ölünün küllerinin bulunduğu kapla geldi. Yasa koruyucular vücutlarına totemik simgeler çizmişlerdi; geleneksel törenlerde hep yaptıkları gibi Yaradılış şarkısını söylediler. Hayvanların, kuşların, kertenkelelerin, bütün hayvanların ruhlarını, Beyaz dostlarının Dulugun'a geçişine tanıklık etmeye davet ettiler. Günbatımından ve şarkı söyleyip dans ederek geçen saatlerden sonra, kendilerine ölen adamın amcasının ve oğlunun eşlik ettiği bir grup önemli adam, külleri alıp Wunggud su kaynağı boyunca taşıdılar ve törenlerle sulara serptiler. Sonra kadınların hazırlamış olduğu, boğa eti, tatlı patates ve ekmekten oluşan ziyafete katılmak üzere geri döndüler.

Ertesi akşam, Derby'deki motelimde kahve içerken, Mowaljarlai, gençliğinde onu Hıristiyan papazı olması için eğitime gönderdiklerini söyledi. Kutsal Kitap'ı, Hıristiyan ritüellerini ve nasıl papaz olunması gerektiğini öğrenmişti. Kendini bu göreve tam anlamıyla hazır hissettiğinde, ona doğru zaman olmadığını, kilisenin Aborijinleri tam anlamıyla papazlığa atayamadığını söylemişlerdi. Bunun yerine daha önce atanmış olan bir papaza yardım edebilir, özel bir kilise büyüğü olarak Tanrı'ya ve onun kullarına hizmet etmiş olurdu. Mowaljarlai, tam kırk yıl boyunca, beyazlarla aynı eğitimi alan Aborijinlerin neden beyazların haklarından yoksun bırakıldığını merak etmişti. Ama şimdi bu önemli değildi. Gitmek üzere kalkarken şöyle dedi: "Her neyse, beyaz dostumuz için iyi bir iş yaptık, değil mi?"

Christina Kennedy

İki Yönlü Düşünce uygulanıyor: Jillain Bangmorra ve Hanna Rachel Bell, Bush Üniversitesi'nde Maruŋbabidi Wunggud su kaynağının yanı başında Kadın İşi'ni öğretiyorlar.

Sekizinci Bölüm

İki Yönlü Düşünce

Erkek İşi Kadın İşi ile ilk tanıştığımda, bunun tuhaf, ancak modası geçmiş bir insan davranışı kalıbı olduğunu düşündüm. Ne de olsa kadınlar onlarca yıl boyunca kendilerini ikinci sınıf vatandaş konumuna düşüren "yapay" cinsiyet tanımını yıkmak için uğraşmamışlar mıydı? Kadınlar da her şeyi yapma konusunda erkekler kadar yetkin değiller miydi? Erkek İşi Kadın İşi'ni öğrenme konusunda çok hevesliydim; çünkü Aborijinlerin yirmi birinci yüzyıla tıpkı Batılılar gibi potansiyellerini tam anlamıyla kullanan, bilinçli insanlar olarak girmelerine yardımcı olmak istiyordum. Bunun için bugünkü yaşam biçimlerini iyice anlamam gerekiyordu. Çok gençtim, henüz yirmili yaşlarımı sürüyordum.

Yıllar geçtikçe, bu eski bilgide ve onun davranış protokolünde müthiş bir derinlik, tutarlılık ve bilgelik keşfettim. Erkek İşi, Kadın İşi, kadın ve erkekler için sosyal uyumu sağlamak üzere tasarlanmış bir kalıptan çok daha fazlasını ifade ediyordu. Bu, neredeyse her şeyin davranışını yöneten Yasa'nın yansımasıydı. Yasa'ya göre *her zaman* iki vardı ve bunlar

her zaman dinamik bir karşılıklı ilişki halindeydi. Erkek İşi Kadın İşi bu Yasa'nın insandaki yansımasıydı.

Ngarinyin evlilik sistemi, bu Yasa'nın ince ayrıntılarını içeren bir sistem. Ngarinyinlere göre, "yaşayan" her şey ya Wodoi ya da Djingun olarak doğuyor. Tek çizgili soyzinciri ilkesine dayanan dıştanevli toplumsal bölümleri oluşturan ve birkaç klandan oluşan bu "yarım"lar sırasıyla eril ilkeyi ve dişil ilkeyi kapsıyor. İnsanlarda yarım çizgisi baba tarafını, Yasa ise anne soyunu izliyor. Kadınlar, kocalarının klanıyla birlikte yaşamak için kendi klanlarını terk ediyorlar ve giderken Yasa'larını da beraberlerinde götürüyorlar. Kocaları bu Yasa'ya saygı duymak ve onu korumak zorunda. Erkekler yalnızca diğer yarım'dan kadınlarla evlenmiyorlar; onların topraklarıyla da evlenmiş oluyorlar. Daha sonra tıpkı karılarına ettikleri gibi bu topraklara da hizmet etmek, tıpkı karılarını korudukları gibi topraklarını da korumak durumundalar. Evlilik sistemi daha da ileri gidiyor; karşı yarım'dan olan her kadın erkeğe uygun sayılmıyor ya da onun sözlüsü olmuyor. Kadın, kendi özgül toprakları, bitki örtüsü, faunası ve su türleri olan özel, coğrafi bir yere de ait olmak zorunda. Evlilik sistemi, toprağı ve ekolojisini yansıtan bir insan haritası. Sonuç olarak, taş-zeminli bir kadın, kum-zeminli bir erkekle ya da tuzlu su erkeği tatlı su kadınıyla evlenebilir. Erkeklerin kendilerine eş seçebilecekleri "geleneğe uygun kadınlar" havuzu, sınırları ve nitelikleri kendine özgü ve değişmez insanlardan oluşur.

Mowaljarlai bu sistemi bana yıllar boyunca açıklamıştı. O örnekler verirken, ben şemalarla öykünün özetini çıkarıyordum. Benim Ngarinyin evlilik sistemi için çizdiğim şemanın DNA molekülü modeline tıpatıp benzediğini görünce çok şaşırdım. Genlerle kromozomlar ve bunların işlevleri arasındaki ilişkinin, Ngarinyin geçiş ritüelleri de dahil olmak üzere tüm

Erkek İşi Kadın İşi kapsamındaki erkek ve dişiler için ileri sürülen işlevlerle bağlantılı olduğunu gördüm.

İnsanlarda erkek ve dişilerin olgunlaşmasının biyolojik olarak belirlenen dönem ve aşamalarını, fiziksel ve zihinsel yeterliklerindeki değişikliklerle birlikte keşfettiğimizde, Mowaljarlai bu değişimi tanımlayan ve yönlendiren bir Ngarinyin öyküsü anlatırdı. Kurbağalar, sadece Batı örneğinde tanınlanan dönüşümün sadece üç karakteristik aşamasından geçmezler; geçmeleri gereken üç ek aşama daha vardır. Ngarinyin bilgisinde fazladan aşamalar sadece kurbağagilin görünümüyle değil, aynı zamanda yetenekleri ve davranışlarıyla da ilgilidir. Bu aşamaların her biri, insanın olgunlaşmasındaki teşhis edilebilir, cinsiyete özgü geçişlerle ilişkilidir. Bütün bu öykü, Ngarinyin ülkesinde bir kayaya gizlenmiş tek bir kutsal resimde ifade bulur. Benzer şekilde, bir ağacın küçük bir tohumdan tam anlamıyla olgun bir örneğe dönüşerek büyüme süreci de her aşamanın davranışsal özelliklerine bakılarak teşhis edilip tanımlanır. Bu aşamalar, erkek ve dişi kurbağa ile insanın geçirdiği aşamalara benzer. Ngarinyin kültüründe, gözle görülebilen her yaşam örneği öyküler ve şarkılarla ifade edilir. Bu öykü ve şarkılar, tıpkı resimlerdeki taşlar ve oymalar gibi, onun kökenini, döngüsünü ve ölümünü anlatır.

Bir keresinde, Bush Üniversitesi'ni ziyarete gelen küçük bir grupla birlikte Ngarinyin vadisinden geçerken, onlara Ngarinyinlerin manzaraya bakışının Batılıların bakışından ne kadar farklı olduğunu anlatmıştım. Onlara doğanın, geçmişin ve bugünün insanlarının ve ataların ruhlarının ayrılmaz bir bütün olduğu mitik dünya görüşünü açıklamıştım. Avrupalılar karınca yuvalarını, ağaçları ya da bir coğrafi oluşumu birbirinden ayrı olarak görürlerken, Ngarinyinler bunların iç içe geçmiş karakterler olduğu Yaradılış öyküsünü benimserler. Bu noktada Mowaljarlai şöyle demişti: "Şu ağaçları görüyor

musunuz? Hepsi diz dizeler. Danslarıyla öykülerini anlatıyorlar. Rüzgârda salınıp sallanıyorlar. Biz buna Yorro Yorro diyoruz. Yaşayan her şey. Şuradaki dik kayayı görüyor musunuz? Bu, tatlı patatesin öyküsüdür. Küçük oğlan orada ağlayarak koşuyormuş. Burnundan akan su yere damlamış. O yerler tatlı patates yerleri. Bütün o ağaçlar, tatlı patatesler, o dik kaya, hepsi enerji bağlarıyla birbirine bağlı. Aralarındaki boşluklar ışık enerjisi. Ağaçlar ve kayalar elektrik kutupları gibiler. Yaradılış'tan geçen enerjiyi yayıyorlar ve her şeyi yerinde tutuyorlar."

Aylar sonra, verandamda oturmuş, sazların arasında esen rüzgârı izliyordum. Birden sazların hareketini dansa benzettim. Kuantum fiziği konusunda popüler bir kitap okuyordum ve dalga teorisiyle atom teorisi arasındaki farkı anlamaya çalışıyordum. Sazlara baktığımda, bunun hareket halindeki dalga teorisi olduğunu gördüm. Sazlarla rüzgâr arasındaki ilişki, kamçıyı ağır çekimde indirmeye benziyordu; rüzgâr dalgaları bütün gövdeye yayıp sonra tekrar çıktıkları yere gönderiyordu. Dikkatimi sazların uçlarına yoğunlaştırdığımda, kamçı gibi inen rüzgârın çıkardığı sesi duydum. Bir süre sonra sazların çatırdayan uçlarına yoğunlaştığımda, dalga hareketini görememeye başladım. Bu, hareket halindeki atom kuramıydı. Sonra birden kendi içimde bir şeyin farkına vardım. Sazların uçlarına bakarken, gördüğüm tek şey buydu. Dalgalara bakarken, sazların uçlarını görmüyor, göremiyordum. Başka bir deyişle, neyi arasam onu görüyordum. Bu gözlem beni çok heyecanlandırdı; çünkü birden Mowaljarlai'nin Kimberley'de tarif ettiği şeyi görmeye başladığını hissettim: Ağaçlar, enerji bağlarıyla birbirine bağlıydı ve diz dize dans etmekteydiler. Bu görüş açısından hiç vazgeçmedim. Şimdi ancak bilinçli bir şekilde bir manzarada herhangi bir şeye yoğunlaştığımda, yaşamın dansının bütününü göremez hale geliyorum.

Ngarinyin Bush Üniversitesi'nin önemli ziyaretçilerinden biri, Perth Anglikan başpiskoposu Papaz Dr. Peter Carnley idi. Kendisinin ziyareti Avustralya Haber Ajansının *Pusula* programı için bir belgesel filme de konu olmuştu. Bir hafta boyunca Ngarinyin felsefesini, inançlarını inceledikten, taş sanatı sitlerini ziyaret ettikten ve gizli Erkek İşi ile kutsal törenlere katıldıktan sonra, Dr. Carnley, Bush Üniversitesi'nden önce Aborijin spiritüelliğinin köklerinin bir tür panteistik (kamutanrısal) mitolojiye ve doktrine dayalı olduğunu sandığını söyledi. Şimdi ise tinsel uygulamanın çok daha karmaşık ve esin verici olduğunu düşünüyordu. Buna "pan*en*theistik" diyordu. Bunun panteizmden farklı, tanrıyı evrenle birlikte tanımlayan bir öğreti olduğunu söyledi. Burada, Tanrı'nın, "bizim anlayışımızın ötesinde" ek bir boyut ile Yaradılış'ın kaynağı ve ruhu olduğu bir felsefe söz konusuydu. Mowaljarlai'nin enerji bağı olarak tanımladığı ve her şeyi birbirine bağladığını söylediği şey, aynı zamanda her şeye hayat veren ve Yaradılış'a dokusunu ve şeklini kazandıran şeydi. Bu Wunggud'dur, yani Yaradılış'ın kopyasıdır. Öncelikle bir fikir olarak ortaya çıkar. Sonra kendi içeriğinin enerjisiyle, fikri fiziksel forma dönüştürür. Bu şekilde, kendini resim şeklinde kaya duvarlara kazır. Yaradılış'ın zamkıdır, aynı zamanda yankısı, yaşam gücüdür. Wunggud'un anlaşılabilir doğası ve özü her zaman *ilişkide* ortaya çıkar; ilişki de doğanın birincil, evrensel ve yönetici yasasıdır.

Kimberley'in bu bölgesindeki taş sanatı geleneği dünyaca ünlüdür. Bu sanat sadece Worrora, Wanumbal ve Ngarinyin yurtlarında, kaderleri mutlak ve kaçınılmaz bir şekilde Wurnan sistemine bağlı olan üç kabilede görülür. Taş sanatı, yedi nehir sisteminin kaya barınaklarında, boğazlarında ve su kaynaklarında görülmektedir. Günümüzde bu resimlerin sergilendiği yüzlerce galeri vardır. Birçok galeride, resimler insanın otuz bin yıldan daha uzun tarihini yansıtmaktadır. Bu, insan

bilincinin evriminin öyküsüdür. Birçok sanat biçiminin sonuncusu olan Wandjina hâlâ geniş bir alanda tekrarlanan en eski tek ikondur ve yeryüzünde tektanrıcılığın en eski ifadesidir. Wandjina çoğunlukla erkektir, ancak zaman zaman dişi de olabilir.

Ngarinyinlere göre, Wandjina, Wunggud'un temsilcisi ya da mesihidir. Ngarinyinler, Wandjina imgesi de dahil olmak üzere hiçbir sanat formunu insanların tasarlamadığını ileri sürerler. Bunun yerine, Wandjina'nın ruhundaki Wunggud kayanın içindeki imgeleri titreştirerek yüzeye çıkarmıştır. Sonra, bu iş için görevlendirilen Hukukçular, kendilerini büyük bir coşkuyla buna adayarak, dış çizgileri ve belirli renkleri izler ve resimleri yaratırlar. Bu şekilde, Wandjina, tıpkı Wunggud'un kabilelere bildirileri gibi, resimlerin de kaya barınaklara kazınmasını sağlamaktadır. Ngarinyin geleneğine göre, farklı imgelerin görünümü, Batı'nın arkeolojik görüşüyle uyum sağlayan bir dizi izler. İlk resimler avlanan hayvanlara, toplanan meyve ve bitkilere aittir. Bunun ardından, Avrupalı kâşif tarafından keşfedildikten sonra cahilce Bradshaw'lar olarak adlandırılmaya başlayan Guyon Guyon resimleri gelmektedir. Bir zamanlar renkli ve dekoratif olan beden süsleriyle mükemmel görünen insan figürleri törenleri ve ritüelleri temsil etmektedir. Aynı zamanda kabileler arasında taş aletler ve teknoloji konusunda iletişim kurulmasını da sağlamaktadır. Ellerini birbirine doğru uzatmış figürlerin olduğu resimler kabileler arasındaki paylaşma sistemini göstermektedir. Bunun ardından doğum yapma ve kabileleri kendisine saygı göstermeye çağırma eylemi sırasında gösterilen Wandjina tipi bir dişiyle temsil edilen Toprak Ana ve anne gelir. Wodoi ve Djingun iki cins baykuş olarak görülür; onlarla birlikte bu iki akrabalık yasasının ortaya çıkışının öyküsü anlatılır. Baykuş kutsal bir kuştur, çünkü insanın düş görme halinin karanlığında her şe-

yi görür Wunggud'un ahlak yasası Dumby öyküsünde yer almaktadır. Son olarak Wandjina geleneği ve onunla birlikte sevgi bulunmaktadır. Yaradılışın bütünü aktarıldığında, Wandjina kendini duvara kazımış, Wunggud'un bedene bürünmüş simgesi olarak daha önce bulunan bütün bildirilerin üzerini kaplamıştır.

Wandjina, resimlere törensel biçimde yeniden dokunma geleneğiyle canlı tutulur; bu, özel Banman erkekleri tarafından üstlenilen bir görevdir. Wandjina'nın boyası hep tazelenir; böylece onun sorumlu olduğu yağmurların yıkıcı değil, yenileyici ve canlandırıcı olması garanti edilir. Wandjina hep su kaynaklarının yakınında bulunur. Yağmurun göndericisi olarak, kendini Wunggud Yılanı'nın topraktaki Yaradılış yolculuğu sırasında dinlenmek üzere kıvrıldığı sırada yarattığı koylara boşaltır. Wunggud'un bedene bürünmüş mesihi olan Wandjina ve gebelik ile doğumun yaratıcısı olan Wunggud Yılanı, dişiyle erkeğin artık tanıdık olan ilişkisini temsil ederler. Suyun kendisi, fırtınalarla, hortumlarla ve yağmur bulutlarıyla gönderildiğinde erkektir; ancak Toprak'ta su kaynağı, yani hayatın varlığa dönüştüğü aracı olarak sessizce dinlenirken dişiye dönüşür.

Wandjina, resimlerin yirminci yüzyılın başlarında Batılılar tarafından keşfedilmesinden itibaren, arkeologları ve taş sanatı uzmanlarını büyülemiştir. Yaratıklar, kült kahraman ya da tanrılar olarak tanımlanan Wandjina, dünyada ait olduğu geleneğin parçası olan insanların yeniden dokunma yoluyla etkileşimde bulunmayı sürdürdüğü tek taş sanatıdır.

Mowaljarlai ile yaptığımız uzun tartışmaların birinde, Wandjina'nın gizemi çözülmeye başladı. Mowaljarlai bana ilişki sistemini açıklıyordu. Ben her zaman özümsemeye çalıştığım bilginin şeklini yansıtan bir grafik ya da şema çizmeyi çok yararlı bulurum. Mowaljarlai Wodoi ve Djingun'dan, ev-

lilikten, bireyler, çiftler ve kadınlar arasındaki ilişkilerden, Erkek Işi ve Kadın Işi'nden, adam ve topraktan söz ederken, kâğıdımda ortaya çıkan grafiğin Wandjina olduğunu fark ettim. Çemberler ve noktalar dişinin yerini ve işlevini, çizgiler ve tireler ise erkeğin yerini ve işlevini temsil ediyordu. Wandjina, Wunggud'un bedene bürünmüş hali olmasının yanı sıra, İlişki Yasası için tek bir grafik formül olarak da görülebilirdi.

Wandjina hakkında en sık sorulan soru, neden ağzının olmadığı yönünde. Mowaljarlai boşluğun tarif edilemediğini, çünkü bizim anlayışımızın ötesinde olduğunu açıklamıştı. Yıllar sonra, bilgisayar teknolojisine alışmaya çalışırken, bilgisayarların işleyişinin 0 ve 1 kalıpları üzerine kurulu olduğunu öğrendim. Eski Wandjina'nın ve yirminci yüzyıl teknolojisinin dünyada iletişim kalıpları yaratmak için aynı simgeleri kullandığını görmek beni çok şaşırttı.

Ngarinyin felsefesinin sosyal ve kültürel yaşamın her yönündeki temel özünün açıklamasını yapmak çok zordur. Dinleyerek, uğraşarak ve öğrenerek geçirdiğim yirmi yıldan sonra bile hâlâ onların öyküleri ve görüş biçimlerinin günümüzle ilgisini keşfetmeye çalışıyorum. 1989 yılında Mowaljarlai ile birlikte Ngarinyinlerin dünya görüşüne "Örnek Düşünme" adını vermeye karar verdik; çünkü evrenbilimlerinin bütünü vazgeçilmez İlişki Yasası'na göre ve bu yasanın yansıması olarak birbiriyle bağlantılıydı. Batının görüş biçimi ise azalımacı, çizgisel, tek ve parçalıydı; yasa insanlar tarafından gücün kullanılmasıyla yapılıyordu ve değişkendi. Bu sisteme "Üçgen Düşünme" diyorduk; çünkü güç, kişinin yönettiği zirveye doğru koni şeklinde yoğunlaşarak yükseliyordu. Örnek Düşünme, İlişki Yasası'nı yansıtır; bu nedenle hiç patron ya da üstün kişi olmamasının yanı sıra ilişkiler de erkekle dişi arasında bütünleşmiş bir kalıptır. Bütün ataerkil uygulamalar için ilişkiler sistemi olan Üçgen Düşünme, erkek olanın gücü-

nü ve sahip olma, denetleme, egemenliği elinde tutma yetkesini yansıtır. Örnek Düşünme ve Üçgen Düşünme, ilk bakışta birbirine açık görünmez. Oysa üçüncü bin yıla yaklaşırken, ikisinin de tek başına ayakta duramayacağını kabul etmemiz gerekir. İkisinin de birbirinden öğrenmesi ve işbirliği yapması gereken çok şey vardır. Örnek Düşünme, özgün haliyle ayakta kalamaz; bunun nedeni de kendisini yansıtan Yasa'dır. Ngarinyin Yasası doğanın yasalarının yansıması olduğu için insanlar tarafından değiştirilemez. Yaradılış'taki varlığı sabit ve gerçek olan atalara ait ruhlar hakkındaki şarkılarda, danslarda ve öykülerde kendisine yer verilir. Bu mitik dünya görüşü, ancak doğal dünyadaki değişim hızına ayak uydurabilir. Bu nedenle yasa değişmezdir. Ngarinyinler tarafından gerçek bir doktrin olarak uygulanmasının sonucunda, Ngarinyinler yaratıcılığa ve entelekte, soyutlama, analiz etme, sentezleme, tasarlama yeteneğine, kontrol sanatı ve becerilerine Üçgen düşünmenin belirleyici özelliği olan egemenliğe karşı koyamamışlar ya da başarıyla uyum sağlayamamışlardır. Diğer yanda, mevcut ifadesiyle Üçgen Düşünme de ayakta kalamaz; çünkü birincil ilişki öğretisi ile doğal yasanın gerçekliğini yansıtma, onunla işbirliği yapma ya da ona karşılık verme konusunda başarısızlığa uğrarlar. Sonuç olarak, Üçgen Düşünme dengeli değildir; erkekle sınırlıdır ve dünyanın "sağ-elle" yorumlanmasıdır. Tam anlamıyla tanınan ve işbirliği yapılan dişi olmadığı sürece, Üçgen Düşünme yeniden oluşuma açık değildir ve çökmüştür.

Mowaljarlai ile birlikte, kendi kültürlerimize, aralarındaki ilişkinin toprağa ve toprak kullanımına gönderme yaparak nasıl ifade edildiğini açıklamak için Örnek Düşünme ve Üçgen Düşünme sembollerini kullandık. Toprak, bütün kültürlerde kimliğin ve hukukun temelini oluşturur. Toprak insanlara isim verir, konum ve yetke kazandırır, onları fiziksel, zi-

hinsel ve ruhsal olarak ayakta tutar. İlişkilerin en büyüğünün ortaya çıktığı ve farklı kültürel felsefelerle ifade edildiği yollarla anlaşmaya varmak, çelişkilerin ya da uzlaşmanın ve iyileştirmenin potansiyel kaynağını oluşturur. Avustralya'da bu çelişki yirmi yıldır devam etmekte ve yüzyılın en bölücü ya da birleştirici meselesi olmayı sürdürmektedir.

Mowaljarlai ile birlikte, uzlaşma ve iyileştirme yoluna "İki Yönlü Düşünme" adını verdik.

Bu yeni İki Yönlü Düşünme modelinin çekirdeğini, kendi özel ilişkimizin dinamiğini kullanarak geliştirdik. Biz de sonuçta erkek ve kadın, siyah ve beyaz, Örnek Düşünmeci ve Üçgen Düşünmeci'ydik; yine de yirmi yıldır hiçbir çelişki yaşamaksızın zengin ve coşkulu bir dostluğu sürdürüyorduk. Erkek İşi, Kadın İşi ilkelerinin uygulanması önemliydi; çünkü bazı açılardan bu aramızdaki en kolay fark edilen, en açık ayrılıktı. Renklerimizin farklı olması, birlikte toplum içine çıkmadığımız sürece sorun yaratmıyordu. Konuşmalarımız sırasında ben sanattan, okumaktan ve yazmaktan, mantık ve akıl yürütme, analiz etme, senteze ulaşma ve soyutlama becerilerimden, başka bir deyişle Üçgen Düşünme'mden söz ediyordum. Mowaljarlai ise gerçek dünya görüşünden, dilinden ve mitik imgeleminden, İlişki Yasası konusundaki bilgi ve uygulamalarından, bu yasasının kendi kültüründe uygulanmasından ve doğal dünyanın kanıtlarından söz etmeyi tercih ediyordu. Düşünme beceri ve tarzlarının bu şekilde bölünmesi, gülünesi bir ironi yaratıyordu. Mowaljarlai'nin yaklaşımı kadınsı, benimki ise erkeksiydi. Onun katkıları sağ beyinde, görsel bir düş dünyasında, benimkilerse, sol beyinde doğmuş sistematik, çözümlemeci ve sınıflandırmacı düşüncelerdi. Bu açıdan baktığımızda, Ngarinyin kültürünün sağ beyinli, dişil bir kültür olduğunu gördük. Buna karşılık benim kültürüm sol beyinli ve erildi. Bu, İki Yönlü Düşünme'nin İlişki Yasası'nı

yansıtabilecek dengeli bir örnek oluşturduğuna bir kez daha inanınamızı sağlıyordu.

Avustralya'daki bütün verimli topraklar tarım, madencilik ya da kentleşme için kullanılmaya başladı. Doğu Kıyılarının sadece iki yıl önce kolonileştiği düşünülecek olursa, bunun son derece etkin ve hızlı bir süreç olduğu görülür. Sadece kiracılara hayvan otlatma hakkının verildiği meraların yanı sıra, bir tek kıtanın merkezinde ve kuzeyinde bulunan yarı kurak ve kurak topraklar gelişemedi. Avustralya'da bunların dışındaki her yerde kabile yasası ve kültürü bastırıldı; bir tek toprakla manevi bağ silinemedi. Geleneksel kültür ve bu kültüre bağlı olan yaklaşık yirmi beş bin Aborijin insanı, bu sapa, kurak ve hemen hemen bütünüyle saf topraklarda yaşamaya ve Yasa'yı korumaya devam ediyor. Bu bölgede pek az Beyaz yaşıyor, hatta ziyarete bile gelen Beyaz yok gibi. Bu toprakların geleceği, günümüzde Avustralya'daki siyasal tartışmaların en önemli konularından birini oluşturuyor. Federal hükümet, bu bölgedeki yerlileri tamamen sindirip susturacak yasal bir statü geliştirdi ve bunu Avrupalıların yararlanması için, onların toprağı rahatça kullanabilmeleri için yaptı. Eğer hükümet başarılı olursa, yeryüzünde süregelen en eski kültürü yok etmiş olacak. Siyasi tartışmalar, toprak yönetimi konusunda açıklık, hayvan besleyenler ve madenciler için de güvenlik olması gerektiği yönünde. Onların ekonomik etkinliklerini sürdürmeleri, bütün ulusun lehine olacak. Ancak bu, yaşayan Aborijin Yasasının ve kültürünün yıkılması pahasına gerçekleşecek. Ngarinyin halkı, onların yasası ve kültürleri, politik iklimin belirlediği sonuca bağlı.

Avrupa kökenli Avustralyalıların oluşturduğu örnek, Üçgen Düşünme modeline uyuyor, bu nedenle farklı kültürlerin bir arada bulunması politik açıdan mümkün bir seçenek değil; çünkü bu modelin aklına yatan tek düşünce devlete verilen

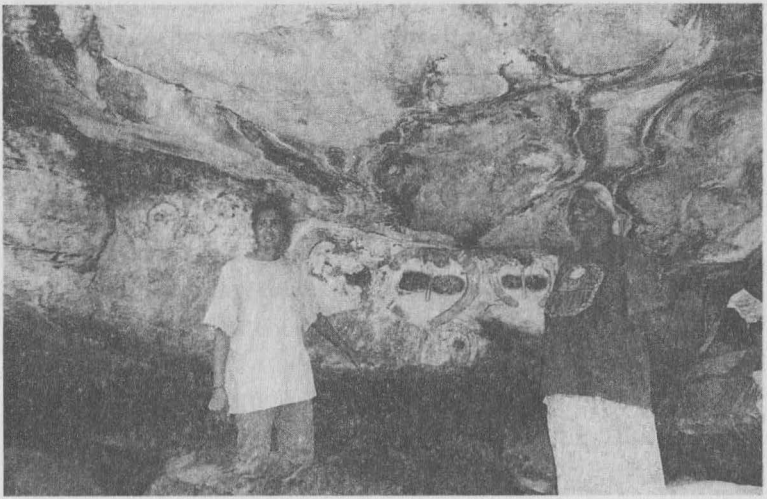
güçle birlikte bütün topraklar üzerinde mutlak yetke kurmak. Yine de Ngarinyinler ve geleneklere bağlı diğer insanlar, İki Yönlü Düşünme'nin toprakların ve bir bütün olarak ulusun sağlığı ve iyiliği için sadece olası değil, aynı zamanda istenen bir şey olduğuna inanıyorlar. Onların yanı sıra, sayıları giderek artan Avrupa Avustralyalıları da, Avustralya tarihinde ilk kez Aborijin Yasası ve kültürünün, Batı Yasası ve kültürü ile rahatlıkla bir arada bulunabilecek, dinamik, yaşayan bir insan sistemi olduğunu kabul eden bir modelin geliştirilmesini yeğliyor. Bir yasanın diğeri tarafından içine çekilip tüketilmesi yerine, iki yasa Örnek Düşünme ve Üçgen Düşünme'nin sinerjik ilişkisi içinde faaliyet gösterebilir.

Bu ilişkinin ilkeleri, Ngarinyin Yasası'nda ve diğer yerli yasalarında iyi bir şekilde ortaya konuyor. İlişki Yasası'nın gerçek ifadesinin soyut bir birlikte var olma modeline dönüşmesi, İki Yönlü Düşünen Aborijinlerle uyum içinde yaşamayı başarmış İki Yönlü düşünen Batılılara bağlı.

Bu kitabın son üç bölümü, İlişki Yasası'nı Erkek İşi Kadın İşi'nin ötesine taşıyor ve dünyadaki diğer uygulama alanlarına değiniyor. Ngarinyin ve Batı kültürleri temelde çok farklı felsefeler üzerine kurulu olduğundan, yasaları da birbirinden farklılık gösteriyor. Her yasanın kökeninde kendi mitolojisi yatıyor. Bir yanda, Ngarinyin Yasası, on binlerce yıldır avcılardan ve toplayıcılardan oluşan güçlü bir sosyal düzeni ayakta tutuyor. Diğer yanda Batı yasası kentlerde yaşayanların giderek artan taleplerine cevap veriyor ve bunları desteklemek için gerekli olan tarımsal ve endüstriyel gelişmeyi sağlıyor. Ngarinyin Yasası sadece Örnek Düşünme'yi kapsıyor; çünkü kendisine gerekli olan sadece bu. Batı Yasası Üçgen Düşünme'yi içeriyor ve insan tarafından yaratılan bir yönetim ve kontrol sistemi olduğu için, uygarlığın hızlı talep değişikliklerine karşılık verebiliyor. Bir sonraki bölüm, her iki yasa sisteminin uy-

gulamalarına, bunların felsefi kökenlerine, uygulamalarına ve sınırlamalarına değiniyor.

Son bölüm, İki Yönlü Düşünme'nin halen keşfedilmekte olduğu iki alanın paylaşımına ayrıldı. Yedi yıl önce, eski Ngarinyin Hukukçuları oturup halklarının kötü durumundan söz ederken, kendilerine şunu sormuşlar: "Hangi kuşağı kurtarıyoruz?" İşe gençlerden, henüz Batı kültürünün zararlarından etkilenmemiş olanlardan başlamaya karar vermişler. Ngarinyin büyüklerinin, Ngarinyin Dostları denen ve beyazlardan oluşan bir grupla birlikte yürüdüğü yol da, tıpkı bireyler gibi İki Yönlü Düşünce tarafından yönlendiriliyor. Farklı kültürlerin uyumunu gördükçe, temel ilkenin doğru olduğu anlaşılıyor. Her iki kültür ve insanları yeni, kültürler arası ilişkinin ödüllerini topluyor. Üstelik sadece tahmin edilen açılardan değil, daha önce düşünülmemiş hatta hayal bile edilmemiş açılardan da aynı şey yaşanıyor.

Christina Kennedy

Jillian Bongmorna ve annesi Susan Collier Nagomorra'da. Burası Susan'ın babasının ruhunun büyük bir bulut kayadan çıkarıldığı Wunggud yeri. Bush Üniversitesi.

Dokuzuncu Bölüm

Söylencenin Yasası

Susan toprağı, ancak "yaşamcı"ların, yani insanların çabalarına sürekli karşı koymaya çalışarak kendi kendini düzenlemek isteyen toprağın huysuzlukları ve kaprisleriyle mücadele eden insanların yapabileceği kadar ayrıntılı tanımladı. Yaşanan mücadelelere ve güçlüklere, nehir vadilerinin, bataklıkların, dağların, boğazların kalıpları ve şekilleriyle uyumlu hale gelmeye, eski, çoraklaşmış toprakların sınırlamalarına, her yıl yenilenen bitkilere, salgın hastalıklara, mesafenin yarattığı sıkıntıya ve devletin hiç ilgi göstermeyişine ilişkin öyküler anlattı. Sığır yetiştirenler, sulama çiftçileri, doğanın yüzlerine güldüğü ya da gülmediği yaşamcılar... Susan, toprakla birlikte yaşamaktan doğan derin saygının sağladığı sertliğe ve bilgeliğe sahipti.

Bush Üniversitesi'ne gelen on iki konuğu Kununurra'dan aldığımızda gün henüz ışımış durumda. Büyük Ord River sulama alanından, uçsuz bucaksız sığır çiftliklerinden, bir yüzyılın zapt etmiş ve zapt edilmiş öncülerinin tarihinden geçiyoruz. Büyük Avustralya öncülük geleneğine göre, burası Susan'ın ülkesiydi Yıllarca Kimberley'in First Lady'si olmuştu. Sonra yeni, açgözlü,

merhametsiz çek defteri iktidarı ve yetersiz, ilgisiz denetim sayesinde kocasıyla birlikte görevden alındı.

Sonra ben öykümü anlatıyorum. Benim öyküm değil aslında; artık benim bir parçam olan, dünyayı algılama konusunda yeni bir bakış açısı kazanmamı sağlayan bir öykü bu. Yuvarlak bedenlerden söz ediyorum –yeni gün ışığında yumuşacık beliren ve insanda istek uyandıran göğüslerden, göbeklerden, uyluklardan. Toprağın teninin altında sürünen ve titreşimli kırmızı kayaların, mesaların, boğazların arasından geçen dev timsahlara ve yılanlara ilişkin öyküler anlatıyorum. Dev ağaçları, bir araya toplanmış ya da tek başına duran, her yaştan ve hayatın her aşamasından gelen, insana kadınlığın tam döngüsünü hatırlatan kadınları anlatıyorum. Sonra Güneş Kız ortaya çıkıyor, ufukta yükseliyor ve güzelliğiyle yaşamını doğanın gelişmesine yansıtıyor

Asfalttan çıkıp, ince bir kurdeleyi andıran ve Gibb River Yolu denen yolda ilerlemeye başlıyoruz. Yuvarlak taşlarla dolu nehir yataklarından, kumlu derelerden geçiyoruz ve dinlenmek için, cömert ve koruyucu dev ağaçların altında duruyoruz. Öğle vakti, yılan, Güneş Kızı ısırıyor Sessiz bir korku içinde, engebeli yolda hoplaya zıplaya ilerliyoruz. Drysdale Nehri'ni geçerken, bir yılanın izlerini görerek duruyoruz. Tedbirli davranarak dışarı çıkıp izlere daha yakından bakıyoruz. "Ngarinyin inancına göre bu Wunggud'un bir ifadesini, Yasa'nın açığa çıkışını temsil ediyor," diyorum. Herkes araca geri dönüyor ve sessizlik içinde yolumuza devam ediyoruz.

Son durağımız olan Marunbabidi'deki kampa vardığımızda ikindi vakti ve Güneş Kız ağacın dalından ayrılmak üzere. Eski Hukukçular bizi selamlıyorlar: "Yolunuzdan Yılan geçti. Buraya hoş geldiniz. Size gerekli işlemleri uygulamak zorundayız. Bu bizim Yasa'mız."

Yazı dilinin, ölçüm için sayı sisteminin, kâğıtların ya da kitapların, saatlerin ve cetvellerin olmadığı bir dünya hayal edin. Böyle bir dünyada insanlar arasında bilgi alışverişi nasıl yapılırdı? Bugünkü ve gelecek kuşakların yararlanabilmesi için yasa ve tarih nasıl kaydedilebilirdi? Yasa nasıl anlaşılır ve uygulanırdı? Bu dünyada yaşamak, hayalî bile olsa, hayatı binlerce yıldır Ngarinyin insanlarının yaşadığı gibi yaşamak demek. Bu sadece bir başka kültürün oluşlardan ve edimlerinden ibaret maddi dünyasına yolculuk değil; aynı zamanda daha önce geçilmemiş yollardan geçerek farklı bir düşünce ve görüş dünyasına yolculuk etmek anlamına geliyor.

İnsan ırkının tarihi kadar eski, günümüz biliminin ve bilgisayar çipinin üstün teknoloji dünyası kadar çağdaş olan bu dünyanın dünyayı yorumlama ve kültürel hayatta yasanın ve düzenin korunup uygulanması konusunda öğretecek çok şeyi var. Onların öyküsü, Yaradılış'a ait olmak, doğal yasayla uyum halinde yaşamakla ilgili. Ngarinyinler için dünya, doğayla doğrudan iletişim sayesinde algılanıyor ve aktarılıyor; gösteri sanatları ve görsel sanatlar aracılığı ile anlaşılıyor ve bilincin erişilebilir, değişken durumlarında düş aracılığıyla oluş ve yapış yasalarına dönüştürülüyor. Dünyayı bu şekilde algılamak için, bildik entelektüel düşüncenizin yerine duyarlı alıcılığı, farkındalığı ve cevap vermeye istekli olmayı koymalısınız. Hepsinin ötesinde, doğayı dikkatle gözlemlemeli, elemanları dikkatle dinlemeli ve bilgiyi nesnel olarak almalısınız.

Ngarinyin Yasası insan yapımı değildir. Daha çok doğal dünyanın çift yönlü özünde ortaya çıkmaktadır. Ngarinyin Yasası, kırlarda, doğada ve sanat formlarında var olan ataların günlük yaşamlarında saklı olan kutsal şeylerin yasasıdır. Bu atalar yok sayılamaz, öyküleri unutulamaz, onların koydukları Yasa değiştirilemez. Bunu yapmak, kutsala saygısızlık etmek olur. Bu da Ngarinyinler için yaşamın gerçek anlamını

insan yapımı bir yapıya indirgemekle aynı şeydir. Mitik âlemde Yasa bu nedenle kesindir ve asla çiğnenemez.

Bütün Ngarinyin inançlarının altın, çizen temel ilke şudur: Bütün Yaradılış'ta, her zaman birbiriyle ilişkide olan iki enerji vardır. Ngarinyinler Yaradılış'ın yaşayabilmesinin tek yolunun bu olduğunu ileri sürerler. Birbiriyle ilişkili bu enerjilerin her birinin bir adı vardır. Her enerji ayrıdır, ayırt edilebilirdir ve diğerinden farklıdır. İkisi de tek başına var olamaz, çünkü biri diğerinin yaşaması için gereklidir. Birbirlerine hayat verirler, önemli olan ilişkileridir. Enerjiler erkek ve dişi, adam ve kadın, eril ve dişildir.

Bütün Yasa bu İlişki Yasası'nı yansıtır.

İlişki Yasası'nı da kapsayan Ngarinyin Yasası en iyi kutsal şarkıyla ifade edilir.

Wunggud

Başlangıçta her şey Wunggud.
Her şey Wunggud'dan.
Yaratıcı gücünden ve içeriğinden.
Kendi içeriği sayesinde,
Dünyayı sürekli biçimlendirmek için,
Wunggud kendini biçime yansıtıyor.
Dünya bir yansıma olarak var oluyor.
Yukarıdaki sular aşağıdaki sularla birleştiğinde,
Bu kesişimde,
Yaradılış fikri şekil buluyor.
Bunlar Wunggud Suları.
Yukarıyla aşağının kutsal ilişkisi var burada.
Dünya hayata geçse,
Yaradılış'ın şeklini alsa...

Yansımalar.
Kutsal suyun aracılığıyla,
Fikir gebeliğe yansıyor.
Kutsal suyun aracılığıyla
Yeni hayat kutsal suya yansıyor.
Kutsal suyun aracılığıyla
Yeni dünya şekle yansıyor.
Hepsi Kutsal İlişki'de,
Yaşamın Dokusu'nda gizli.
Wunggud, Wurnan Yasası'na yansıtıldı.
Her yansıma –kaya, ağaç, çimen, hayvan, insan-
Kutsal ilişki'de gizli.
Yasa'ya göre,
Wunggud'un dokusuna, şekline ve biçimine...
Hepsine Wunggud hayat verdi,
Güç verdi.
Doku da bizzat,
Wunggud'un yansıması.

O gün hava açık ve güneşli, gökyüzü parlak mavi. Hasat Ruhları bile bulutlar halinde ufukta toplanmıyor. Aileler en sevdikleri balık tutma yerlerinden birinde piknik yapıyorlar. Burası Nagomorra'nın, tatlı su kaplumbağasının evi. İki oğlan Dumby'ye, Yasa Baykuşu'na işkence yaptığında, bu oğlanların davranışını tartışmak için doğudan, batıdan, kuzeyden ve güneyden geldiklerinde, büyük Wandjina toplantısı burada yapılmıştı. Sırtar balığının çok olduğu, güzel bir balık tutma yeri burası. Su kaynağına yaklaşırlarken adamlar duruyorlar, çocukları yanlarına çağırıyor ve yerde bir deliği işaret ediyorlar. Deliğin kenarında büyük, parlak taşlar var. Atalardan kalma esanevi tatlı su kaplumbağası burada yumurtluyor. Bu delik

onun yuvası, taş sanılan şeyler de onun yumurtlamış olduğu yaşayan yumurtalar. Buradan toprağın altına girip güçlü kaya barınağın hemen altında, su kaynağının orada, Wandjina ile birlikte resim haline geldiği yerde yeniden ortaya çıkmıştı.

Grubun büyük bir bölümü balık tutmak için oturuyor. Diğerleri, su kaynağında kaplumbağayı arayarak yüzüyorlar. Su pürüzsüz ve berrak. Palmiyeler, sazlar, otlar, kendilerine hayat veren Wunggud suyunun çevresindeki dünyayı ırmakta yansıtıyorlar. Suyun yüzeyi cam gibi, bu nedenle yansıyan her şey birbirine eklenmiş gibi duruyor. Suyun yüzünde seken çekirdek kabukları, minik yumurtalar, gözle görünmeyen çiçek tozları suyun pırıltısını, o gergin zarı bozmaksızın halkalar oluşturuyorlar. Yüzeyin altında, bilinmeyenin derinliklerine uzanan siyahlık var. Burada, berrak mavi gökyüzünün altında, Yeryüzü ile gökyüzü, birbirlerinin varlığını hissettiklerini dile getirerek suyun yüzeyinde birleşiyorlar. Avcılar ve toplayıcılar ellerinde avlarıyla ateşin başına dönerlerken, yaşlı adam havada bir şey kokluyormuş gibi, ağır ağır başını kaldırıyor. Hafif bir esinti, alnındaki terleri soğutuyor. Adam başını kaldırıp bakıyor. Çocuklara ince parlak bir bulutu gösteriyor. Çocuklar bakarken bulut önce daha da belirginleşiyor, sonra büyümeye başlıyor. Gökyüzünde başka bir yerde, pamuksu bulutlar oluşuyor, sonra belirginleşiyorlar. Gün ilerlerlerken, gökyüzünde daha açık renk, pamuksu bulutlar ortaya çıkıyor. Bu bulutlar büyüyorlar, şekil değiştiriyorlar, birbirlerinin çevresinde dans eder gibi hareket ediyorlar, ayrılıyorlar, dönüyorlar, büyük bir uyum içinde birbirlerini kucaklıyorlar. Çok geçmeden bulut balesi bir dramaya dönüşüyor. Daha güçlü daha koyu renk bulutlar daha ağır, ciddi hareketlerle dans ediyorlar ve küçük, pumuksu bulutları içlerine çekiyorlar. Adam çocuklara gözlemledikleri şeyler konusunda bilinçli ve dikkatli olmalarını söylüyor. Wunggud gözlerinin önünde

kendini gösteriyor. Gökyüzünde gözle görünür hiçbir şey yokken bulutlar göründü, büyüdü ve değişti. Gökyüzü, organik ve dinamik bir şekilde dansla hayata geçiriliyor; Wunggud'un birbirleriyle ve Toprak'la etkileşim halinde olan aracılarından, rüzgâr ve ısı enerjilerinden güç alıyor. Bu, Wunggud'un açığa çıkması. Gökyüzü doku, şekil, renk, ısı ve atmosfer değiştirirken, Toprağa yansıması da Yeryüzü'ndeki her şeyi değiştiriyor. Canlı gölgeler karanlıklarını yayarak kertenkelelerin, yılanların ve kuşların sıcak yerler aramaya başlamasına neden oluyor. Yaşayan rüzgâr omuzlarını dikleştirerek kuşların çığlıklar atarak uçmasına yol açıyor. Ailelerin ruh hali de atmosferdeki değişimi yansıtıyor; daha ciddi, daha durgun görünüyor ve günün duygularını yansıtıyorlar. Kamptan ayrılmak üzere toplanıyorlar.

Yansımalar

Bütün Yaradılış bir döngü.
Kayalar, taşlar, bitkiler, hayvanlar,
Yaşayan herkes
Wunggud aracılığıyla var oldu
Ve doğum, hayat, ölüm döngüsünde
Wunggud'a geri dönüyor.
Hayatın döngüsünde büyüme var.
Büyümede değişme
Değişmede öğrenme
Öğrenmede sorumluluk
Sorumlulukta anlam
Anlamda yaşama geçirme
Yaşama geçirmede tamamlama
Tamamlamada ölüm var.

Biz, Doğanın
Ve Doğanın döngülerinin
Yansımalarıyız.
Tıpkı kurbağa gibi
Fikirden yumurtaya dönüşüyoruz
Yumurtadan iribaşa
İribaştan kurbağaya
Kurbağadan gizeme
Gizemden Doğaya dönüyoruz
Hayat tamamlanıyor
Toprağa dönüyoruz.
Wunggud'a.
Biz ve Doğa birer yansıyız
Tıpkı ağaç gibi
Fikirden tohuma
Tohumdan filize
Filizden ağaca
Ağaçta çiçeğe
Çiçekten ölüme
Sonra Toprağa dönüyoruz
Wunggud'a.
Bedenlerimiz toprağı yansıtıyor
Toprak bedenlerimizi yansıtıyor.
Yaşamlarımız mevsimleri yansıtıyor
Mevsimler yaşamlarımızı yansıtıyor
Gökler ruhlarımızı yansıtıyor
Ruhlarımız gökleri yansıtıyor
Hepsi
Yaradılışın
Ve Wunggud'un döne döne yükselen
Gücünde yaşıyor.

Piknik yerinden ayrılırlarken, su kaynağının kıyısı boyunca eve doğru yürüyorlar. Bir çocuk suyun kenarına yaklaşıp gölgeli derinliklere bakıyor. Sığlıklarda, kendisine çok çekici gelen bir manzarayla karşılaşıyor. Çevresi, sapları gökyüzüne dek uzanan zamabaklarla kuşatılmış olan bir ağaç kökü suyun içine dek uzanıyor. Bir kurbağa, sevimli bir arsızlıkla kökün üzerinde oturuyor; hava ve bilgi yuttukça boğazı inip kalkıyor. Suyun yüzeyinin hemen altında, bir düzine iribaş açgözlü bir tavırla kökün üzerinde büyüyen yosunlara saldırıyor. Bir gün kurbağa olacaklarını bilmiyorlar, ama bu onların yazgısı. Kurbağanın dünyasının nasıl olduğunu hayal edemiyorlar, ancak bedenleri bu bilgiye sahip. Yaşam döngüsünün bu aşamasında sulu ortamlarını nasıl değerlendireceklerini iyi biliyorlar, ancak üzerlerinde, suyun üzerinde oturan ve kendilerini öldürecek olan havayı soluyan kurbağayı görmüyorlar. Sadece o anı yaşadıklarını, hayatlarının o ana kadar yaşadıkları kısmını biliyorlar. Çocuk da tıpkı iribaşlar gibi, dünyayı sadece çocuk olarak tanıyor. Halası onun dikkatini çeken şeyin ne olduğuna bakmaya geldiğinde, küçük kız iribaşları işaret ediyor. Halası da kurbağayı gösteriyor ve bir gün yüzmekte olan o küçük bedenlerin kol ve bacaklarının olacağını, kuyruklarının bedenlerinin içine çekileceğini ve suyun güvenli ortamından ayrılıp havaya, yeni bir dünyaya çıkacaklarını söylüyor. Bunu yaparken Banman ya da aracı haline gelecekler; hem havada hem de suda yaşayabilecekler, dünyalar arasında mesajlar gönderip mesajlar alabilecekler. Ancak kim olduklarını, nasıl kurbağa olduklarını asla unutmayacaklar. Şimdilik bu kurbağa, iribaşlar onun varlığından ve ona karşı görevlerinden haberdar olmasalar da, iribaşları gözlüyor, koruyor. Kadın çocuğu elinden tutuyor ve grubun bulunduğu tarafa götürüyor.

Meltem kaslarını geriyor ve güçlenip rüzgâr oluyor. Uzaklarda, ufkun hemen üzerinde, şimşekten bir ok yere düşüyor. Zayıf, hırıltılı gürlemesi biraz sonra duyuluyor. Herkes mesajı alıyor ve bir sonraki hamleyi bekliyor. Dev, gri mavi bir bacayı andıran, göklerle Yeryüzü'nü birbirine bağlayan tek bir fırtına habercisi bulut görüyorlar. Sivri uçlu, şimşekten ok yeniden görünüyor. Kadınlar çocuklarını yanlarına çağırıyorlar. Fırtına henüz uzakta, onların yoluna çıkmayabilir; ancak yine de dikkat ediyorlar. Banman kurbağasının Wunggud su kaynağından tükürdüğü iplikleri yakalamak için öfkeyle ileri atılan Wandjina bu. Wunggud Yılanı'nın Yaradılış zamanında oluşturduğu koylara bulutundan yağmur dökerken, Wandjina hayatın tohumlu sularını, yeni yaşamlar yaratacak sularını yenileyip tazeliyor. Biraz sonra fırtına habercisi yeni bir bulut görülüyor; bu da ilkiyle aynı yolda. Bu kez gökgürültüsü kumlu zeminde derin bir titreşim olarak hissediliyor ve yolcuları dikkatli olmaları gerektiği konusunda uyarıyor. İri papağanlar çığlıklar atarak uçuyorlar; batmakta olan Güneş Kız geçici bir süre kayboluyor ve toprağın renklerini de beraberinde götürüyor. Yaşlı adam çocuklara, fırtına bulutlarından yayılan haleleri, gökyüzünden Topraktaki gölgelere ve su kaynağındaki dalgacıklara yansıyan ortak merkezli çemberleri gösteriyor. Wandjina, kaya barınaklara izlerini kazımak ve kabilelere varlığını ve sorumluluklarını hatırlatmak için Yeryüzüne ilk ayak bastığı Yaradılış zamanından beri hep yaptığı gibi, bütün döllemeye hazır tohum yerlerini ziyaret ediyor. Wandjina, herkesin Yasa'ya uyduğundan emin olmak için Yaradılış'ta bekliyor.

Wandjina

Yaradılış zamanı
Buna, Lai Lai deniyor
Wandjina ışıkla geldi toprağı oluşturmak için
Gün ışığıyla
Wandjina hayatı varlığa dönüştürdü
Toprak pelte gibi yumuşacıkken
O dinlendi.
Wunggud sularının yakınındaki
O dinlenme yerlerinde,
Resim haline geldi.
Wandjina kendini mağaralara kazıdı.
Hayatı,
Bütün Yaradılış'ı,
Birer birer varlığa dönüştürdüğü
Yerleri işaretlemek için.
Her yer
Toprak formunda
Bir öykü oluyor
Wandjina ruhu toprakta
Wandjina'nın dolaştığı her yerde.
Yolculuğu kendi bıraktığı izlerle işaretli.
Yaşayan bütün anılarının sınırlarının içinde
Toprakta yatıyor
Wandjina'nın kendisi,
Toprakta kendi yayı içinde yatıyor.
Her Wandjina keşfi
Kendi şarkısını söylüyor
Kendi öyküsünü anlatıyor.
Yaratılanın nerede resim
Hangi toprakta bir heykel

Sürekli ziyaret edilen bir yer olduğu
Biliniyor.

Aileler fırtına dininceye kadar barınağın altında konaklamaya karar veriyorlar. Kayaların çevresinde ve kumda otururlarken, yaşlı adam bir öykü anlatıyor. Eskiden Wibalma adında bir Banman kutsal nesneler yaparmış. Yasa'dan önceymiş bu. Nesneleri işliğinde saklar, başka kimseye vermezmiş. Gücünü kimseyle paylaşmak istemezmiş; sadece kendine saklarmış. Bir gün, bu adam ava çıktığında, Wodoi ve Djingun adında iki kahraman kampa onu görmeye gelmişler. "Wibalma nerede?" diye sormuşlar karısına. Kadın, kocasının ava gittiğini söylemiş. Wibalma'nın karısı körmüş, bu yüzden iki kahramanı tanımamış. Tabii onların daha sonra ne yaptıklarını da görememiş. Wodoi ve Djingun gizlice Wibalma'nın işliğine girmişler, kutsal bir nesne çalıp kaçmışlar. Gerçekten çok güçlü bir Banman olan Wibalma kutsal nesnelerden birinin başına bir şey geldiğini hissetmiş ve aceleyle kampa koşmuş. Çalınan şeyi fark edince çok sinirlenmiş. O kadar sinirlenmiş ki bumerangını kapmış, bir demirağacına fırlatmış ve ağacı tam ortasından ikiye ayırmış. Bu bütün kutsal nesneleri ayaklandırmış.

Wibalma hırsızların izlerini takip ederek peşlerinden gitmeye başlamış. Kum ovalara geldiğinde, artık izleri takip edemez olmuş. Bakınmış, ama bir şey görememiş. Kaya zemine tırmandıkça karşısına çıkan izlerden doğru yolda olduğunu anlamış. Adamların izlerini açık, kumlu zeminde görememiş. Ancak kayalardaki izleri görebilmiş. Kutsal nesnenin gücünü sadece tek bir yolda, kayada takip edebiliyormuş.

Wodoi ve Djingun böyle olsun istemiyorlarmış. Onlar gücün paylaşılmasını, kumla kayanın, kumda gizli olan güçle taşlarda gizli olan gücün paylaşılmasını istiyorlarmış. Paylaşılan bu gücü Wurnan'a, İlişki Yasası'na katmak istiyorlarmış.

Bunun üzerine Wodoi, yani benekli çobanaldatan ile Djingun, yani küçük baykuş, yeni bir yasa, Wurnan Yasası yapmaya karar vermişler. Yeni Yasa'larının kabülü için bir kurban hazırlama konusunda anlaşmışlar. Wodoi, kurban etmek için emu avlamaya çıkmış. İlk gelen Djingun petek ve yaban balı getirmiş. Wodoi kampa vardığında, Djingun'u peteği pişirirken bulmuşl. Bal, kömürlerin üzerine damlıyormuş. "Bal pişirilmez!" diye bağırmış Wodoi. "Kanlı kurban için çiğ et getirmeliydin!" Wodoi, Djingun'un kafasına sertçe vurmuş ve onu yere devirmiş. Çok korkan Wodoi kaçarak uzaklaşmış. Djingun çok geçmeden kendine gelmiş ve Wodoi'nin peşinden gitmiş. Sonunda onu bulduğunda, Wodoi'ye öylesine sert vurmuş ki, kahramanın kanı yere akmış. Wodoi'nin kurban kanı kıpkırmızıymış. Bundan sonra birbirleriyle barış yapmaya karar vermişler. Djingun'un Djingun'un beyaz kilden piposunda kan yoktur, o barış kilidir. Bu yüzden dans için hep kırmızı ve beyaz boya kullanırız.

Wodoi ve Djingun komünlerine bu yeni Yasa ile gitmişler. Onları orada yakalayan Wibalma gücü paylaşma yönündeki bu yeni fikri kabul etmiş. Bir meclis toplanmış ve herkes bundan böyle evliliğin yeni Yasa üzerine kurulmasını onaylamış. Böylece Wodoi'nin kızları sadece Djingun'un oğullarıyla, Djingun'un kızları sadece Wodoi'nin oğullarıyla evlenebilecekmiş. Bu sayede her şey tam ortadan ikiye ayrılıp paylaşılmış olacakmış. Bu yüzden her şey ve herkes ya Wodoi ya Djingun. Bütün ülke bu çizgiyi izliyor. Bütün doğa, Yaradılış'ın büyük ilişki haritasında, her şey yerli yerindeki bu çizgileri takip ediyor. Wurnan böyle başlamış ve bugün böyle yaşıyor. O kurban taşları Wodoi ile Djingun'un anlaşma yaptıkları noktayı gösteriyor. Bugün bütün akrabalık çizgileri de, doğudan, batıdan, kuzeyden ve güneyden gelenlerin klan meclislerinin oluşturduğu Yasa çizelgesine uygun olarak işliyor.

Wurnan

Yaradılışta her şey çifttir.
Wurnan'da her şey çift.
Wunggud'da her şey çift
Bir araya gelip Yasa'yı oluşturan
Wodoi ve Djingun iki yasadır.

Wodoi–kemikler	Djingun–toz
Wodoi–avcılar	Djingun–toplayıcılar
Wodoi–avlananlar	Djingun–toplananlar
Wodoi–erkekler	Djingun–kadınlar
Wodoi–kadınlar	Djingun–erkekler
Wodoi–baba	Djingun–anne
Wodoi–çocuklar	Djingun–baba
Wodoi–anne	Djingun–çocuklar
Wodoi–Cellat	Djingun–hayat veren
Wodoi–brolga	Djingun–kaplumbağa
Wodoi–toprak	Djingun–toprak
Wodoi–kaya	Djingun–kum
Wodoi–kırmızı aşıboyası	Djingun–beyaz hamur
Wodoi–hayvan kanı	Djingun–sebze
Wodoi–benekli çobanaldatan	Djingun–küçük baykuş

Yaradılış'ta her şeyin adı
Wodoi ya da Djingun
Her zaman iki
Yasa bu.
Bir sepete konan sazlar gibi
Eril diktir – çözgü
Dişil yataydır, dokur – atkı
Biri olmadan diğer olmaz

Sepet, Wurnan'ın kanavası
Şeklin fikri ve
Şekli tutan enerji
Sazları dalgalandıran
Şekil veren
Dokuyan ve doku, kumaş
İşte bu,
Wurnan'daki Wunggud.

Fırtınanın grup için tehlike yaratmayacağından, Wandjina'nın onları cezalandırmadığından emin olan erkekler, barınaktan çıkmaya karar veriyorlar ve kadınları da arkalarına alarak kum ovada ilerlemeye başlıyorlar. Yolculuk sırasında erkekler hep önde gidiyor, kadınlar da yanlarında çocuklarla onları izliyor. Adamların ellerinde oklar ve adını bir ağaç fidanından alan sapan çatalı var. Kadınlar ise adını yumurtlamak için nehre dalan balıkçıl kuşundan alan kazı sopalarını taşıyorlar. Her şeyin adı mitik kaynağına göre konuyor; bunların öyküleri dünyayı gençlere tanıtan yaşlılar tarafından düzenli olarak anlatılıyor. Erkekler erkeklerin, kadınlar kadınların öykülerini anlatıyor. Erkek İşi ve Kadın İşi'ni yöneten Yasa doğada, hayatın biyolojik gerçekliğinde bulunuyor. Bir adamı oluşturan şey o adamın işlevine yansıyor. Kadını oluşturan şey de kadının işlevine yansıyor. İşlevin kesin tanımlaması, doğal düzenin dikkatli ve bilinçli bir şekilde gözlenmesinden geçiyor. Anlatılan öyküler Yaradılış'ın görülen ve görülmeyen yönlerini, bunların soysal geçmişleriyle bağdaştırarak, süregiden bugüne anlam kazandırıyor.

Yasa'nın bilincinde olmak, zihinsel bir kavrayışın sonucu değil. Kitaplardan, yazılı sözlerden, ya da dünyanın ölçülmesinden ve kanıtlanmasından gelmiyor. Bu, soysal geçmişin kendini durmaksızın bir gerçeklik olarak sunduğu Kutsal'ın

sürüp giden bugününde dikkatle, bilinçle yaşamanın ürünü. Doğanın kendisi, kutsal imgeleri, işlevleri ve anlamları tanınmayı öğrenen erkek ve kadınların ruhlarına, bedenlerine ve zihinlerine yansıyan bir öğretmen. Tek hücreli varlıktan bütün evrene ve acunsal oluşuma kadar, dişi ve erkeğin yansıyan imgeleri, büyük serüvenler yaşayan erkek ve kadın kahramanların öykülerinde ve Yaradılış'ın eylemlerinde tanınıyor. Bunlar günlük ritüellerde, inançlar, kehanetler, şarkılar ve danslar üzerine kurulu eylemlerde anılıyor, yenileniyor ve kutlanıyor. İmgeler toprağın doğal heykellerinde yaşayan kimlikler olarak varlıklarını sürdürüyorlar. Kendilerini taşlara resmetmişler. Kişi, yaratılmış her şeyin oyuncular olduğu dinamik deneyimler sayesinde dünyayı öğreniyor. Bütün yetke burada, halen Yaradılış'ın bugününde mevcut olan soysal geçmişin yaşayan mitinde başlıyor ve burada bitiyor.

Yaradılış

Toprak Beden,
Bizim bedenlerimizse
Toprağın yansımaları.
Organlarınıza güç veren bütün organlar
Toprak'ta var.
İlişkinin bütün organları,
Birbirine,
İçinden yaşam gücünün geçtiği
Enerji meridyenleriyle bağlı.
Yaradılış örgüsünün
Yansımalarıyız biz,
Toprağın bedeni
Veriyor bedenlerimize

Maddelerini
Şeklini
İşlevlerini
Ve anlamlarını.
Toprak, Anne.
Gebe kalıyor, doğuruyor
Ve yaşamı yeniliyor.
Toprağın Kalıbı Baba,
Yasa'yı ve yapısını veriyor yaşama.
Toprak, Koca,
Dölleyen yaşamı.
Toprak, çocuklarımızı karnında taşıyan Eş.
Toprak, akrabamız yaşamın dokusunda.
Toprakla biz bütünüz,
Birbirimize aitiz.
Enerjiyle bağlanmış yansımalarız,
Sudaki imgeler gibi,
Birimiz olmadan öbürümüz olamayız.
Her zaman iki var.
Erkek bedeni erkek gücünü yansıtır,
Kutsal Dişi'yi tutarken.
Dişi bedeni dişi gücünü yansıtır,
Kutsal Erkeği tutarken.
Kadın Dişi'yi Adam'a yansıtır.
Adam Erkeği Kadın'a yansıtır.
Böylece bağlanırlar birbirlerine,
Kutsal, yansıtıcı bir ilişkide,
Wurnan'ın içinde ya da dışında.
Kadınlar, Yaradılış'ın rahmidir,
Erkekler hayatın hareketlendiricileri,
Kadınlar "iç" işleri yaparlar,
Bedenlerinin yansıması olarak.

Erkekler "dış" işleri yaparlar,
Dış bedenlerinin yansıması olarak.
Birlikte Kutsal İlişki'de,
Çözgü ve atkıdır onlar.
Yaşamın, akrabalığın, tazelenmenin
Dokuyucuları ve dokunmuş kumaşları
Wodoi ve Djingun
Her şey, her zaman Çift.

Bütün Yasa'nın ve bilginin yazılı ve sözlü dile döküldüğü ya da bir kâğıtta veya kitaplarda saklandığı bir dünya hayal edin. Bu dünyada iki temel dil sistemi var: Sözcükler ve sayılar. Bunlar, yorum ve kullanımlarını yöneten kesin kurallarla uyum içinde, var olduğu bilinen her şeyi belirleyen, tanımlayan, betimleyen ve mümkün olduğunda ölçen zihinsel yapılardır. Bu bilgiye ve Yasa'ya erişmek, bunları üretmek ve aktarmak için insanlar önce bu sistemleri yazılı ve sözlü olarak öğrenmeli, kurallarını da benimsemelidirler. Ancak bu sistemlerin gerektiği gibi ve yeterli kullanılması halinde, bu dünyanın insanları bilgiyi ve Yasa'yı paylaşma olanağına sahip olurlar. Akademik nitelikler ve otorite ise ancak entelektüel ve yazılı becerilerin çok ileri bir düzeye gelmesiyle kazanılabilir.

Bu logosun, dünyası. İnsan bilincinin ve onun çağdaş ürünlerinin –bilimsel materyalizm, ekonomik rasyonalizm ve politik idealizmin- zihinsel, mantıksallaştırılmış dünyası. Bu dünyada okuma yazmayı ve hesap yapmayı bilenler, kendilerini Yaradılış'ın geri kalanından üstün görüyorlar. İnsan yapımı niteliklere sahip olmuş küçük bir yüzde, buna ek olarak kendine ilahi bir hak tanıyor ve kendisine ya da diğer insanların ilgilendiğine inandığı şeylere hizmet etmek için doğal dü-

zenin bir parçasını yönetmeye veya değiştirmeye kalkıyor. Bu dünya görüşü bilimselliğe göre şu varsayımlara dayanıyor: Varlığın temel birimi tek birimdir, bu birim bütün diğer tek birimlerden ayrı ve uzaktır; doğal düzende bir değer hiyerarşisi vardır, okuma yazmayı ve hesap yapmayı bilen insanlar hiyerarşinin zirvesinde yer almaktadır; insanlar arasında da erkek cinsi kadın cinsinden üstündür; bilginin en üst şekli bilimseldir, nesneldir, ölçülebilir, bu nedenle kanıtlanabilir; en üst düzeydeki insan potansiyeli akademik olarak gelişmiş zekâda bulunur. Bütün Yasa, bilgi ve otorite bu insan yapımı yapılara bağlıdır.

Yaradılış

Tanrı dedi ki: "Kendi imgemizde,
Kendimize benzeyen
Bir insan yaratalım.
Sonra onu denizdeki balıkların,
Cennetteki kuşların,
Sığırların ve vahşi hayvanların,
Toprakta sürünen sürüngenlerin efendisi yapalım."
Tanrı kendi imgesinde insanı yarattı,
Tanrı'nın imgesinde yarattı,
Erkek ve dişi olarak yarattı onları.
Sonra onları kutsadı ve dedi ki:
"Meyve verin, çoğalın, yeryüzünü doldurun ve fethedin.
Denizdeki balıkların,
Cennetteki kuşların,
Yeryüzündeki bütün hayvanların efendisi olun"

Kutsal Kitap. 1:26-28

Ancak şunu anlamanızı istiyorum,
İsa her insanın başıdır,
Erkek kadının başıdır,
Tanrı da İsa'nın başıdır
Erkek, kuşkusuz başını örtmemelidir,
Çünkü o Tanrı'nın imgesidir,
Tanrı'nın haşmetini yansıtır,
Kadın ise,
Erkeğin haşmetini yansıtır
Erkek kadından gelmedi çünkü,
Hayır, kadın erkekten geldi.
Ve adam kadının hatırı için yaratılmadı,
Kadın erkeğin hatırı için yaratıldı.

Vahiy 11:3, 7-10

İkinci binyılda, Batı kültürünün inancı, kutsaldan uzaklaşma eylemini tamamladı. Zekânın yarattığı bilimlere uygulandığında, mantıklı, nesnel ve rasyonel olan şeyler daha önce kutsal olanı kötüye dönüştürdü. Tanrı'nın ilahî yetkesi öldü ve yerini yasaların ve bilginin laik yetkesine bırakmış görünüyor. Yoksa bu doğru değil mi?

İnsanlık bir zamanlar bilgisini ve Yasa'sını doğayla kurduğu doğrudan iletişimden alıyordu... Bunu tarihsel olarak peygamberlerin kehanetleri izledi. İnsan bilincinin gelişimindeki bir sonraki aşamayı, rahiplerin ilahi otoriteyi savunarak ve kendileriyle Kutsal Kitap'ın söylediklerine uyulmasını talep ederek aracılık ettikleri metne dayalı öğretiler oluşturdu. Rahiplerin yetkesinin azaltılmasıyla, bu öğretiler tercihli kişisel inançlar durumuna dönüştürüldü. Dinî öğretilere laik eğitimde yer verilmemeye başladı. Bu öğretiler artık hukukun temelini oluşturmuyor, devlet ilişkilerinde hiçbir şekilde rol oynamıyor ve bilimle ilişkilerinin olmadığı kabul ediliyor.

Kamp ateşi, kendisini sopayla karıştıran oğlanların yüzlerine tanrıların imgelerini yansıtıyor. Oğlanlar, on birinci yaşını kutlayan arkadaşlarının doğum gününün son saatinde birbirlerine öyküler anlatıyorlar. Biri sopasını ateşten çekiyor ve sallamaya başlıyor; ateş pericikleri soğuk gecede havaya yayılıyor. Başka biri onu uyarıyor: "Şşşş! Yapma! Bunu yapmamız yasak! Ölülerin ruhlarının ilgisini çekebilirsin! Onları buraya çağırabilirsin!" Bu oğlan bir Aborijin. Ateşin yanında oturan on iki yaşındaki Taylandlı, arkadaşını onaylayarak, bunu yapmalarına izin verilmediğini söylüyor. Ateş çubuğunu sallayan oğlan tersleniyor: "Saçmalamayın! Bu sadece ateş. Hem ruh diye bir şey yoktur!"

Aborijin oğlan susup başını eğiyor. O sırada, sopanın yanan kırmızı ucu uçuyor ve kendisini sallayan oğlanın bacağına konuyor. Oğlan şaşırarak büyü ya da sihir yapıldığı kuşkusuyla Aborijin arkadaşına bakıyor.

Öyküleri gerçek olmaya ve ruh dünyasını yansıtmaya başlıyor. Bu yeni, enerjik ilgiden destek almış görünen Aborijin oğlan hep var olan söylence gerçekliğine ilişkin deneyimler, davranışlar, özellikler ve kanıtlar anlatıyor. Diğerleri büyülenmiş gibi dinliyorlar onu. Oğlan artık ayakta duruyor; bütün bedeni öykülerinin eylemlerinden ve enerjisinden etkilenmiş durumda. Sesi, arkadaşlarıyla paylaştığı canlı öykülerin ifade ve tonlarına göre alçalıp yükseliyor. Öykülerinin sonuna geldiğinde, anlattıklarının doğru olduğunu onaylamasını istercesine bakıcısına bakıyor. Bakıcısı, oğlanın ülkesinde kamptayken kendisinin ve bir grup beyazın paylaştığı bir deneyimi anlatıyor. Bir gece yarısı herkesi derin uykudan uyandıran köpek ulumasından söz ediyor. Ziyaretçiler çadırlarından fırlar-

larken, binlerce küçük ışığın yerden bir baş yüksekliğinde havada uçuştuğunu görerek çok şaşırmışlar. Her biri ince, buhardan bir iz bırakarak birbirinin etrafında dolanıp uçuşuyormuş. Ziyaretçilere bunların Dans Eden Ri, yani kamp yaptıkları bataklıkta daha önce yaşayan ruhlar olduğu söylenmiş. Köpek, ruh insanlara havlıyor ve ziyaretçilerden birinin düşüne bir ruh bebeğin girdiğini haber veriyormuş.

Ateş çubuğuyla oynayan çocuk birden kızıp bağırıyor: "Bu çok aptalca!" Sonra bilmiş bir tavırla, bebeklerin dans eden ruhlardan gelmediğini söylüyor. Bebeklerin kadınla erkeğin sevişmesinden sonra, erkeğin kadının içine onun yumurtalarını dölleyecek bir tohum bırakmasıyla oluştuğunu herkes biliyor. Bunu, o da biliyor, çünkü babası anlattı. Babası ona hep doğruları söyler, asla uydurma şeyler anlatmaz ya da yalan söylemez. Ayrıca babası her şeyin en doğrusunu bilir, çünkü kendisi bir avukat ve matematikçi, çok akıllı bir adam yani. Bir süre sessizlik oluyor. Sonra aynı oğlan bakıcıya soruyor: "Bu gerçekten doğru mu? O ruh şeyleri gerçekten gördünüz mü?" Kadın gerçekten gördüğünü, evet hepsinin doğru olduğunu, çünkü on yıldır bebek sahibi olmaya çalışan bir kadının çok geçmeden hamile kaldığını söylüyor. Afallayan oğlan duyduklarını babasına anlatıyor. Babası da ona, tıbbi gerçekler bize bebeklerin nasıl olduğunu söylediği için bu tür öykülere inanmadığımızı, ancak inanan insanlara saygı göstermemiz gerektiğini açıklıyor. Oğlan, bebek yapmanın kimyasına, biyolojisine ve fizyolojisine ilişkin ayrıntıları okulda öğrenecek, çünkü okullarda dünyaya ilişkin yalnızca gerçek, kanıtlanabilir şeylerin öğretilmesine izin veriliyor. Mitlere, batıl inançlara ve fantezilere okulda yer yok.

Batı'da ve bir ölçüde diğer bazı kültürlerde zihinsel bilincin ortaya çıkışı beraberinde İlahi yetkenin ve dişinin gücünü yitirmesini getirdi. Büyük ataerkil dinler, onların tanrıları, ra-

hiplik sistemleri ve öğretileri değerini yitirdikçe, insan yapımı laik otoriter sistemler, halkın beyninde ve yüreğinde dine benzer bir yer edinebilmek için sınırları zorlamaya başladı. Hükümetler, Toprağın, tanrıçaların ve Tanrının kaybettiği güç ve yasalarına öykünmeye çalıştıkça Yahudi-Hıristyan geleneğinde On Emir'in yerini bin bir yasa koyan emir aldı. Rasyonel bilincin ve bilginin yeni mitolojilerinin ilkelerinin farklı bir şekilde uygulanmasıyla dualaların yerini eğitim, dinî kutsal komünyonun yerini yiyecek ve beslenme, rahiplerin vaazlarının yerini politik ideoloji, şefkat ve merhametin yerini istilacı modern tıp, doğa yasalarının yerini mantık yasaları aldı. Bugün Kutsal Kitap, sözcüklerle dolu milyonlarca kitaptan oluşuyor.

En yüksek ulusal mahkeme, Aborijin halkının, İngilizler tarafından iki yüz yıl önce kolonileştirilen topraklara ilişkin herhangi bir yasal bağının olup olmadığını değerlendirmek için toplanıyor. Burası, kıtanın birincil kültürünü Yasa'ları ve kökenleri çok eski zamanlara dayanan yerli insanların oluşturduğu, bu insanlar tarafından kullanılan çok büyük bir alanı. Yasayla ilgili bütün ulusal ve uluslar arası statü ve ilkeleri değerlendirdikçe, mahkemenin görüşleri gelişip değişiyor. Sonuçta Avustralya'nın yerlilerinin sürekli bir kültürü sergileyebilecekleri topraklara ve sulara ilişkin hak talep edebilecekleri sonucuna varılıyor.

Federal hükümet bunun üzerine halen Yerli Tapusu adını verdikleri şeyi tanımlayıp düzenleyen bir yasal statü yaratıyor.

Yerli grupların bütün çabalarına karşı, Yerli Tapusu, aylarca hatta yıllarca mahkemeler tarafından yasal olarak uygulamaya geçirilmiyor. Bir grup yaşlı kabile Hukukçusu, Yerli

Tapusu davasında mahkeme giderlerini karşılamak için önerilen parayı reddederek kendi kendilerinin avukatı olmaya karar veriyor. Ne de olsa kendi kültürlerinde nitelikli ve kabul gören avukatlar var; üstelik bunlar, Yerli Tapusunun anlamını ulusal hukuk sistemindeki diplomalı, nitelikli avukatlardan çok daha iyi biliyorlar. Bu karar, kurumsal avukatlara yönelik ilgide ani bir hareketlenmeyi beraberinde getiriyor. Nasıl kanıtlar sunacaklar? İngilizce biliyorlar mı? Yasal sistemin karmaşıklıklarını ve yasanın temel noktalarını anlamaları mümkün mü?

Kabile Hukukçularının ya da Yasa denetçilerinin bilgilerini ve Yasa'larını, bildikleri tek yolla sunmaktan başka çareleri yok: Öykülerle, şarkılarla, ritüel ve törenlerle, topraklara yazılmış, bedenlere kazınmış Yasa'larını göstererek yapacaklar bunu.

Komisyon üyeleri ve yargıçlar toplanıyor. Hukukçuların sözlü İngilizcelerini anlamakta güçlük çektiklerini gören ve bilgisizliklerini fark eden medya şaşırıp çelişkiye düşüyor. Bu yaşlı adamlar okuma yazmayı, hesap yapmayı bilmiyorlar; kendilerine özgü yazılı bir dilleri de yok. Yetkililer, kanıtların yazılı hale getirilmesi, antropolojik raporların sunulması gerektiğine, ancak maddi kanıtlara izin verilebileceğine, tinsel kanıtlara izin verilemeyeceğine, çünkü bunların nesnel incelemeye ters düşebileceğine karar veriyor. Politikacılar Yerli Tapusunu yeniden gözden geçiriyorlar; yerli halkı, ülkenin tek gerçek yasasının, onlara toprak tapusu verebilecek tek yasanın sınırlamalarından kurtaracak bir yorumun geçerlilik kazanmaması için çaba harcıyorlar.

Bir yıl daha geçiyor ve Yerli Tapusu yasası hâlâ resmî olarak yürürlüğe girmiyor. Ülkenin politik ve ekonomik yetkili-

leri tek bir cephede birleşiyorlar; henüz tek bir dava mahkemeye intikal etmeden, sığırların otlaması için meraların, keşfedilip kullanılabilecek madenlerin, turistleri çekebilecek doğal güzelliklerin, balığı bol avlanma yerlerinin ve önüne set çekilebilecek suların olduğu yerlerde Yerli Tapusu verilemeyeceğini yasalaştırmanın yollarını arıyorlar. Siyaset düşünürleri ve ekonomi uzmanları tarafından, on maddelik bir plan hazırlanıyor. Yerli Tapusunu da tıpkı ilahî yetke gibi bir anıya dönüştüren bir plan bu. Yerli olmayanların ekonomik gelişimi, mülkiyetin devamı ve denetimin yetkili finansal ve politik kurumların elinde kalması için ellerinden geleni yapmak istiyorlar. Yaşlı kabile Hukukçuları başlarını sallayarak şöyle diyorlar: "Bizim Yasa'mız topraklara yazılı. Bu Yasa'yı değiştiremeyiz. Bu topraklar varlığını sürdürdükçe, Yasa da varlığını sürdürmeye devam edecek. Sizin yasanız kâğıda yazılı. Bu yasayı sürekli değiştiriyorsunuz. Buruşturup atarak yerine yenisini yazabiliyorsunuz. Gerçekten kim olduğunuzu nasıl bilebiliyorsunuz?"

İnsanın yasaları, incelikleri, hayal gücünü, alegorik öyküleri ve mitik olayları yok etti; geriye sadece kendi özgün ve belirli dilinde özel eğitimi olanların erişebileceği metne dayalı akademik oluşumlar kaldı. Sözleri ve yasalarıyla bireysel ve kolektif insan ruhunu besleyen, motive eden, ayakta tutan söylencelerin dili ve yasaları şimdi sadece sosyal yaşam ve topluluk bilinciyle sınırlı hale geldi. Bir dans öğrencisi, tezini dansla yaşama geçiremiyor; bir ressam inançlarını resmî kabul görecek şekilde resmedemiyor, bir müzisyen akademik bir kurumdan onay mührü almadığı sürece usta kabul edilmiyor. Dünya artık ölçütleri nesnelleşme, mantıksallaşma ve ölçülebilir olma yetenekleri ile tanımlanan kuramsal çerçeveler ile resmî olarak temsil ediliyor Şiir, dans, müzik, sözlü edebiyat, ritüeller ve törenler, yasalar ve bilgi ile uyum içinde bir ölçü-

te oturtulmuş yöntemlerle incelenip değerlendirilebilecek disiplinlere dönüştürüldü. İnsani tutkuları, arzuları, biyolojik işlevleri, akrabalık hak ve sorumluluklarını, toplumsal ve özel davranışları, düşünceleri, sözcükleri ve eylemleri, uyulmaması halinde hapis cezası ya da diğer yoksunluklar getiren yasalar yönetiyor. Devletin yasaları herkesin bilincine derin bir biçimde işliyor. Batı dünyasındaki yasa yapıcılar her yıl, daha önce paylaşılan dinî değerler ve davranış kalıplarıyla yönetilen insan davranışlarını olağandışı ve kapsamlı bir şekilde düzenleyip denetleyebilmek için yüzlerce yeni yasa geliştiriyorlar. Yine de insan ruhu, kökenleri eski ve sağlam temellere dayanmayan kurallara kolayca teslim olmuyor.

Güzel bir yaz gecesi, vakit iyice geç oluyor. Gündüzün yakıcı sıcaklığı yerini ortalığı biraz olsun serinleten bir rüzgâra bıraktı. Gençler, güneş battıktan sonra yüzmek için kumsalda toplanıyorlar, gruplar halinde çene çalıyorlar, karşıdaki bara gidip içecek bir şeyler alıyorlar, sonra yeniden kumsala dönüyorlar. Bu günler hep tembellik ederek, eğlenceyle, kahkahalarla geçiyor. Gece iyice çökünce, çoğu kişi istemeye istemeye eve doğru yola çıkıyor. Büyük olasılıkla sıcaktan bunalıp uykusuz bir gece geçireceklcr. Diğerleri kumlarda uyumaya karar vererek kumsalda kalıyor.

Barda bir grup kız, yaşları gereği içmeleri yasak olan içkileri içtiklerini kimse fark etmediği için gülüşüp duruyor. Kızlardan biri kendini biraz keyifsiz hissederek temiz hava almak için dışarı çıkıyor. Yolun karşısına geçip kumlara doğru yürümeye başlıyor.

Birden yürürken yalpaladığını, midesinin de bulandığını fark ediyor. Bisikletlerine dayanmış dört genç bir kutu birayı

paylaşıyor, mızır şakalar yapıyor ve yoldan geçenlerle dalga geçiyorlar. Yolda sendeleyek yürüyen ve kusmak için eğilen kızı görüyorlar. İçlerinden biri kızın yanına gidiyor ve iyi olup olmadığını soruyor. Kız, farkında olmadan çok içtiğini söyleyip mahcup bir tavırla gülümsüyor. Sonra da kusuyor.

Diğer gençler de neler olup bittiğini görmek için onların yanına geliyor. Kız onlara kendini kötü hissettiğini söylüyor ve titremeye başlıyor. Oturmak istiyor. Ama daha bir yere oturamadan kendinden geçiyor.

Sabahın erken saatlerinde, sıcak odasında bir türlü uyuyamayan bir genç kumsalda yürüyüş yapmaya çıkıyor. Otelin önündeki plaja yaklaşırken, kestirmeden kumsaldan araba parkına geçmeye karar veriyor. Birden hafif bir inilti duyarak duruyor. Geceyi dışarıda geçirmiş olabilecek bir çifti rahatsız etmeme kaygısıyla dikkatle ilerliyor. Hafif ay ışığında, giysileri etrafına saçılmış bir haldeki kızı buluyor. Kan içindeki kız yattığı yerden kalkamıyor.

Üç ay sonra, günlük gazeteler şu manşeti atıyorlar: "TOPLU TECAVÜZ DAVASI: Gençler Suçu Reddetti" Bunu izleyen günlerde, korkunç öykünün sırrı çözlüyor. Alkolün etkisiyle ne yaptıklarını bilemeyen gençler, kızı kumlara taşımışlar. Sonraki iki saat boyunca kızın pelteleşmiş, cansız bedeninden sırayla yararlanıyorlar. İçkinin etkisiyle, kimin daha önce boşalacağı konusunda yarışıyorlar. O anda bu onlara çok komik geliyor, çünkü bir tanesi başlangıçta erekte olamıyor. Bu arada, bilinci hâlâ baygın olan kız hiçbir şeye karşı koyamıyor.

Kız astımlı. Tıbbi belgelere göre, düzenli olarak aldığı ilaçlar tükettiği aşırı alkolle birleşince, bayılmasına neden olmuş.

Yasal tartışmalar "rıza" meselesine gelip dayanıyor. Gençler, kızın kendilerine karşı koymadığını, onun sessiz kaldığını görünce böyle bir şeyi istediğini sandıklarını söyleyerek ma-

sum olduklarını iddia ediyorlar Kızın avukatları ise onun hâlen yaşamakta olduğu fiziksel ve ruhsal yarayı, yaşadığı büyük utancı, suçluluk duygusunu, kendini "pis" hissettiğini, bu yüzden neredeyse etlerini kanatıncaya kadar yıkandığını, erkeklerle göz göze gelmek istemediğini, okuldan ve toplumdan kaçtığını anlatıyorlar. Yargıç yasa maddelerini sıralıyor. Bu, genç kız için yıkıcı bir deneyim olsa da, acısı geçlerin suçlu bulunması halinde hafifleyebilir ancak. Tartışmalar sürüp gidiyor. Alkolün etkisiyle "yaptıklarından sorumlu sayılamayacak" gençler kızın durumu hakkında nesnel bir hükme varabilecek ve "kızın sessiz olmasının rızasının olduğunu göstermediğini" anlayabilecek durumda mıydılar?

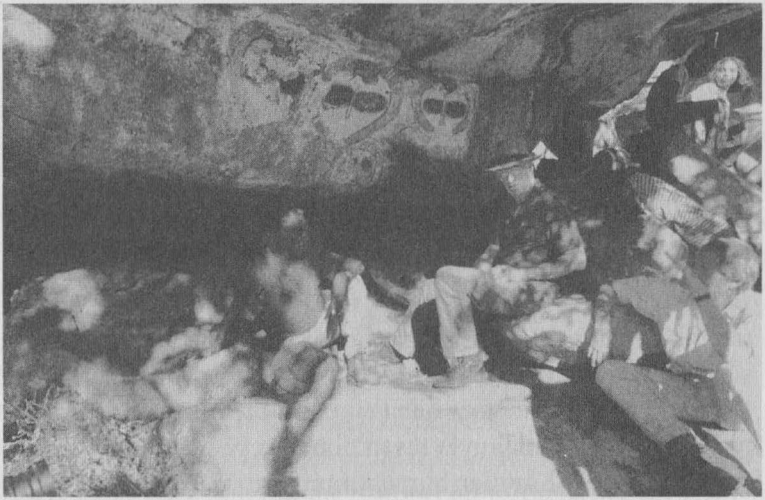
İki hafta süren teknik yasal tartışmalardan sonra, günlük gazeteler "SUÇSUZ BULUNDULAR" başlığını atıyor. Bir gün sonra, kız canına kıyıyor.

Batı kültüründe, bu insan yapımı yetkeler insan ruhunu tatmin etmiyor; öyle ki "Yasa saçmalıktır" konusu okullarda ve medyada sık sık tartışılıyor. Mahkemeler, oyuncuları gerek ün gerekse para anlamında Hollywood yıldızlarına taş çıkartan "tiyatro salonları" haline geldi. Batı hukuku artık adalet dağıtmakta yetersiz kalıyor; sanki yıldız profesyoneller bir mahkeme salonunda birbirleriyle yarışıp zekâ ve yaratıcılık ürünü oyunlar sergileyerek zafer kazanmaya çalışıyorlar ve son derece teknik oyunlarla çeşitli dümenler çeviriyorlar. Bu senaryo, insan bilincinin söylenecelere gereksinim duyduğunu kanıtlıyor.

İnsanlarda, evreni yöneten bilgilerin ötesinde yetkeler aramalarına yol açan bir açlık var. Film dünyası insanlığa ruhsal ve tinsel potansiyeline ulaşması için ilham veriyor. Dünya-

da binlerce dergide, karakterleri, yaşam öyküleri, serüvenleri, talihleri ve talihsizlikleri anlatılan bir sürü kadın ve erkek kahraman var. Ressamlar, dansçılar, şairler, yazarlar ve müzisyenler, yaratıcılığın ve mitiğin bugününü oluşturarak halkı kültürel gerçekler ve toplumun durumu konusunda bilgilendiriyor, onları besleyip esinlendiriyorlar. Görsel sanatlarla, yazınla ya da gösteri sanatlarıyla ilgilenen bu sanatçılar Batı kültürünün resmî kurumlarının dışında yaşıyorlar. Onların tek niteliği, kendi insanlarının arasında popüler oluşları. Bu arada, kolektif ruhun yaşadığı özel dünyada, insan ruhu öteki dünya yetkeleriyle birlikte kehanetle de ilgileniyor. Tarot, iskambil kâğıtları, kristaller, tinsel kılavuzlar, melekler ve hatta modern psikoterapi, Batı uygarlığının artık logos ya da evreni oluşturan bilgiler dünyasında var olmayan şeylere dönmek için sergilediği çabaların bir parçası. Bunlar aracılığıyla, taraftarlar insan yapımı yetkelerin sunduklarının ötesinde bir dünya görüşüne erişiyorlar. Onlara, iç yaşamlarını daha iyi yansıtan bir önemler hiyerarşisi sunuluyor. Ne yapmaları ya da düşünmeleri gerektiği konusunda bir tanım ve yön buluyorlar. Dinin geçmiş zamanlarda daha evrensel biçimde sunduklarına ulaşıyorlar; tam anlamıyla insan olmanın yeterli bir açıklamasını buluyorlar. Kanıtlar burada bitmiyor. Video ve bilgisayar oyunları da gençlerin kendi mitik kahramanlarını harekete geçirmelerini sağlıyor. Zindan ve Dragonlar gibi fantezi oyunları, gençlerin sıradan yaşamlarında mitik bir gerçeklik olarak yerini alıyor. Yeniden yapılandırılmış tarihî fanteziler bugünkü tören ve ritüelleri andırır haline geldi. Merlins ve Muses'in sihirli ve mitik yetkilileri ölümlülerin ulaşmak istediği, politikacıların da öykünmeye çalıştığı güçleri elinde tutuyor. Bilimsel materyalizm alanında bile "son formül" arayışı, arayışçıları doğanın temellerine ve şimdiye kadar yanlış yolda gidildiği sonucuna götürüyor.

Jutta Malnic

Mowaljarlai, Bush Üniversitesinde, Nagomorra'daki Wandjina imgeleri altında Piskopos Peter Carnley'ye ve arkadaşlarına ders veriyor.

Onuncu Bölüm

Değişen Yaşamlar

Oğlanlar ilk kez Kimberley'den çıkıyor ve ilk kez bir jet uçağına biniyorlardı. Batı Avustralya'da Perth kent merkezine geldiklerinde, asansörlerle, yürüyen merdivenlerle, katran kaplı bir manzarayla, otobanlarla, trafik ışıklarıyla, gürültüyle, kokuyla, parlak ışıklarla ve kentin vaat ettikleriyle karşılaştılar Gardıroplarındaki bütün giysileri –kotlarını, tişörtlerini, spor ayakkabılarını– giymişlerdi. Biri dokuz diğeri on iki yaşında olan iki Ngarinyin oğlan "Şehre", sadece televizyonda gördükleri rüyalar ülkesine bir düşü gerçekleştirmek için gelmişlerdi.

Yatılı eğitim görecekleri saygın erkek lisesine başlamaları için gerekli olan bütün malzemeleri almıştım. Sadece okul üniformalarının üzerlerine uygun hale getirilmesi gerekiyordu. Oğlanları giydirmek Erkek İşi olduğu için, onların derslere girerken giyeceklerini, günlük giysilerini, beden eğitimi ve futbol formalarını, kravatlarını, çoraplarını, okul ayakkabılarını, spor ayakkabılarını, günlük ayakkabılarını denemelerine oğlum yardım etti. Önceki akşam da oğlum oğlanlara el sıkışma, selamlaşırken göz göze gelme, bir yetkiliyle konuşurken seçilecek mimik ve hare-

ketleri, yani "Gardia" ya da "Beyazlara özgü" davranışları, ayakkabı ve kravat bağlamayı, çamaşır katlamayı göstermişti.

Günlük üniformalarını giyen oğlanlar, benimle birlikte öğle yemeği yiyen okul müdürüyle tanıştırılmak üzere hazırlık binasına getirildiler Müdür ile ben, Gardia yemek yeme kurallarının pek dikkate alınmadığını gördük ve bu gerçeği not ettik. Öğle yemeğinden sonra, oğlanlara yatakhaneye gitmeleri, üniformalarını değiştirip beden eğitimi giysilerini giymeleri söylendi. Daha sonra üzerlerini tekrar değişip akşam yemeğine hazırlanmak durumundaydılar. Sonra da pijamalarını giyip yatmaya hazırlanacaklardı. Oğlanlar bütün bu giysi değiştirme talimatlarını şaşkınlıkla dinleyip öğreniyorlardı.

Okul müdürü onları beden eğitimi kıyafetleriyle denetlemek için yanlarına geldi ve tam kendilerini görünümleri nedeniyle kutlamaya hazırlanırken, oğlanlardan birinin ayağında hâlâ gri okul çoraplarının olduğunu gördü. Beden eğitimi dersinde beyaz çorap giymek gerekiyordu. Oğlan ayaklarına baktı, müdüre baktı, spor ayakkabılarını ve çoraplarını çıkardı, dolabından bir çift beyaz çorap aldı ve giydi. Ayakkabılarını yeniden bağlarken, şaşırmış bir halde sordu: "Beyaz çoraplar daha mı hızlı koşuyor?"

Bilgisayar çipini üretecek, moleküler cerrahi uygulayabilecek, milyonlarca insanın yaşadığı kent merkezleri tasarlayıp oluşturabilecek, yıldızlarla iletişim kurabilecek zekâ ve beceri düzeyine sahip olan insan kültürünün, bir kültür ve toplum olarak ayakta kalma ve varlığını sürdürme yeteneğini de yok edebileceğine inanmak güç. Bu çelişkili senaryo inanılmayacak kadar gerçek dışı gelebilir; ancak Batı kültürünün yıkılışının tohumlarının çoktan atıldığını, hatta hızla büyümeye başladığını öne sürenler var. Doğada, dişinin zarar gördüğü, orta-

dan kaldırıldığı, ya da erkek ile dişinin işlevleri arasındaki hassas dengenin bozulduğu türlerin, toplulukların ya da ekolojinin varlığını sürdüremediği bir gerçektir. Yükselişleri ve düşüşüleri, ilişki dengelerinin incelenmesiyle ortaya çıkarılan insan topluluklarıyla eski uygarlıklar bu savı fazlasıyla desteklemektedir.

Çağdaş dünya tarihi, kültürdeki ve ulustaki erkek egemenliği ve baskısının kadın etkisiyle giderilmediği yerlerde, kültürün yüreği ve ruhu kaybolurken babavatanların doğduğunu gösteriyor. Bu bakış açısının kesin kanıtının son doksan yıldır bu süreci yaşayan bir kültürden gelmesi oldukça dokunaklı.

Ngarinyin kültürünün ilk biçimine Batı kültürü zarar verdi ve onu yok etti. İleriyi gören Ngarinyin Hukukçularının Batı'nın dikkatini çekmeye çalıştığı nokta şu: Son altmış, belki de daha fazla yıldır Ngarinyin halkının yüz yüze geldiği sosyal ve kültürel meselelerin her biriyle, çöküşün her adım ve aşamasıyla şimdi Batı toplumunun insanları küresel ölçekte karşı karşıya kalıyorlar. Yerli kültürlerin çöküşünde gözlenen her şey, şimdi Batı dünyasındaki toplumlarda imge ve süreç yansısıymışçasına yaşanıyor.

Toplumsal çöküş, insanların kutsal olduğuna inandıkları temel sosyal ve kültürel yapılarda meydana gelen dramatik ve yaralayıcı değişimlerin nihai sonucu. Yirminci yüzyılın başlarında, Ngarinyin kültürünün denetimi, "yerlileri uygarlaştırma ve Hıristiyanlaştırma" yetkisini elinde bulunduran İngiliz sömürge kültürünün eline geçti. "Yerlileri uygarlaştırma ve Hristiyanlaştırma" cümleciğinde, temeli insanların organik ve sosyal bir düzene ait oldukları inancına dayanan toplumsal ve tinsel bir düzeni ortadan kaldırabilecek silahlar gizli. Ngarinyinler bu sömürgeleşme sürecine karşı koyamadılar; çünkü istilacılar at biniyor, barut kullanıyorlardı; insanların yarattı-

ğı katı kuralcılığın deneyimli ve kurumsallaşmış uşaklarıydılar.

Batı kültürü aynı yetkeyi kendi insanlarına da uyguladı. On dokuzuncu yüzyılın başlarında bile, ailelerden, komşulardan ve komünlerden oluşan, dinamik bir sosyal ve tinsel düzen tarafından yönetilen ve yaşayan bir mitin ayakta tuttuğu organik toplumlar vardı. Şimdi ise kurumsal olarak yönetilen ve dijital olarak idare edilen şekilsiz sosyal yığınlar var; yerli kültür ve toplumlarda görülen işlevsizliğin ve tahribatın bütün belirtileri bu yığınlarda da görülüyor. Bu çok sert bir yargı gibi görünebilir, ancak kanıtlar ortada. Bütün postmodern toplumlarda, yetkililer bireylere ve mala karşı salgın halindeki şiddetle, kadınlara yönelik tecavüz ve taciz vakalarıyla, gençler arasındaki anarşiyle, ailenin çöküşüyle, uyuşturucuyla, toplumda giderek yaygınlaşan kayıtsızlık ve siniklikle boğuşmaktadır; bütün bunlar insan yüreğinin ve ruhunun işlevsizliğini ve acısını yansıtmaktadır. Ngarinyin Hukukçuları bu eğilimi çok iyi bilmektedir; çünkü postmodern uygarlıkta evreni yöneten güçlerin etkisi altına girdiklerinden beri kendi insanlarına acı veren, onları güçsüz kılan toplumsal hastalıkların farkındadırlar.

Her iki kültürün yorumcuları ve önsezili insanları ciddi bir uyarıda bulunmakta ve cesur bir öneri sunmaktadır. Bütün toplumlardaki insanlık, temel, evrensel bir felsefeyi ve ilişkinin yönetici ilkelerini kabul etmeli, bunlara hayat vermelidir. Kutsala derin bir saygı duyması gerektiğini de hatırlamalıdır.

Belki de idealistçe olan bu vaadin gerçekleşmesi, bütün toplumlarda insanın durumunu belirleyen evrensel kalıpları, eğilimleri ve ayrıntıları kabul etmek demektir. Daha sonra, bunların çerçevesi, kişisel ve kolektif olarak, hayatta kalışın ve anlamın organik paradigmasını yansıtacak şekilde, bilinçli ve dikkatlice yeniden çizilmelidir. On binlerce yıllık toplumları

çökerken ve eski Yasa ilk koruyucularının ölümüyle birlikte kaybolurken, Ngarinyin hukukçularından oluşan küçük bir grup, Beyazlardan oluşan ve sayıları giderek artan uluslararası bir grupla bir araya gelmiş, İki Yönlü Düşünme'nin yolunu aramaya başlamıştır.

Bush Üniversitesi

Size vermeye çalıştığımız bir hediye var

Biz, Eski Yasa'nın yaşlı insanlarıyız. Sayımız iyice azaldı. Hâlâ ülkemizde, olmamız gereken yerde olmadığımızdan ölüyoruz ya da alkol, hastalık, üzüntü bizi öldürüyor.

Armağanımız size anlamınızı, kimliğinizi kazandıracaktır. Vakit çok geç olmadan bu armağanı size vermek zorundayız.

Armağanımızı size çok, çok uzun bir süredir vermeye çalışıyoruz, ama hep engellendik.

Bizi medya engelledi, çünkü bizimle nasıl konuşacaklarını bilmiyorlar.

Bizi üniversite görevlileri engelledi, çünkü bilgilerimizi hapsediyorlar. Bütün kanıtlarımız üniversitelere ve müzelere hapsoldu. Akademisyenler, kanıtlarımızı öyle bir dille yazıyorlar ki bu dili kimsenin anlaması olanaksız. Anlamlarını yitirecek şekilde yazılmışlar. Bizim armağanımız, sadece kâğıt üzerindeki dizgeler değil; yaşam deneyimi.

Üzerimizdeki güçlerini kaybetmekten korkan politikacılar bizi engelliyor. Korkuları onların bizi doğru dürüst dinlemelerine, yasa adamlarını, bizim yasa adamlarımızla masaya oturtmalarına engel oluyor.

Gardia yasası bizi engelliyor, çünkü yasanın kuralları ağzımı kapatıyor ve kentlerde mahkeme salonlarında sadece Gardia avukatları aracılığıyla konuşmamıza izin veriyor. Armağanınız böylece kayboluyor, çünkü avukatlar Gardia düşünce sistemine uymak zorundalar.

Gardia'nın ekonomik gelişimi de bizi engelliyor; çünkü onların maden zenginlikleri bizim ülkemizde ve bu madenleri çıkarmaktan alıkonmak istemiyorlar. Sığırlarını bizim kutsal alanlarınıza salan, topraklarımızı toynaklarıyla mahvetmelerine, kutsal sularımızı kirletmelerine, hayvanlarımızı, totemlerimizi ve kimliğimizi öldürmelerine izin veren kırsal kesim insanları da bizi engelliyor. Bu sığır sürüleri bizi hukuk bölgelerimizden, resimlerimizden, kamp yaptığımız ve törenlerimizi düzenlediğimiz yerlerden uzaklaştırıyor. Gardia turistlerini bizim iznimiz olmaksızın sitlerimizi görmeye getiriyorlar-kutsal anlamını bilmeksizin üstelik.

Biz yaşlı insanlar size şunu söylemek istiyoruz. Size arınağanımızı vermek istiyoruz, böylece tam anlamıyla bu ülkeye ait olabilir ve korkularınızdan kurtulabilirsiniz. Sizin boşluğunuzu anlamla doldurmak istiyoruz, böylece bize ve ülkenize saygı duyabilirsiniz. Bunu uzun bir süredir deniyoruz.

Vaktimiz dolmadan önce yapmak istediğimiz şey bu.

Gençlere kendi anlamlarını, aidiyetlerini öğretmek istiyoruz, böylece boşluğa ve alkole esir olmaktan kurtulabilirler. Aynı şeyleri Gardia'nın genç insanlarına da öğretmek istiyoruz, böylece onlar da kendilerini öldürmekten ve yitip gitmekten kurtulabilirler.

Bütün Avustralyalılara bu ülkeye ait olduklarını öğretmek istiyoruz, böylece iş işten geçmeden anlamlarını tahrip etmekten vazgeçebilirler. Yaptıkları şeyin farkında değiller, çünkü hiçbir şey bilmiyorlar. Bir toprağa nasıl bağlı olunacağını, bunları öğrenmemeleri halinde toprağa nasıl bakacaklarını bilmiyorlar. Biz onlara saygı duymayı öğretmek istiyoruz.

Size mirasımızı bırakmak istiyoruz. Ama bunu hiç kimsenin okumadığı ya da anlamadığı üniversite kâğıtlarında yapmayacağız. Size her şeyi kendi ülkemizde öğretmek istiyoruz, böylece siz de bizim bildiklerimizi yaşarsınız.

Gardia, bizi olmamız gereken yerden uzak tutan yasalar yaptıkça, protestolarda bulundukça ve tartışmalar açtıkça, bunların hiçbirini yapmamız mümkün değil. Bunu yaparak sadece bizim zamanımızı çalıyorlar. Biz ne yapmak istediğimizi biliyoruz ve önemli işimize vakit çok geç olmadan, bizler ölüp gitmeden başlamak istiyoruz. Eğer biz hediyemizi sunmadan ölürsek, herkes acı çekecek, hem de büyük acılar çekecek.

Biz Ngarinyinler ülkemizle ilgili gerçek bir öngörüye sahibiz, bu bizim yeteneğimiz, armağanımız.

Bush Üniversitesi başlatmak istediğimiz en büyük fikirlerden biri.

Kutsal yerlerimizin ve törenlerimizin birçoğunu filme aldık; böylece, biz öldüğümüzde çocuklarımız bu kanıtları ellerinde bulundurabilecek.

Şehirlerdeki ve denizaşırı yerlerdeki insanları alıp, kendi anlamlarını bulabilmeleri için ülkemize getirmeye başladık.

Ülkemizde kendi iletişim istasyonumuzu kurmak istiyoruz, böylece herkes bizimle doğrudan konuşabilecek, bir başkasının aracılığına gerek kalmayacak. Amerika'da, Almanya'da ve Kanada'da bizden bir şeyler öğrenebilmek için bizimle bağlantı kurmak isteyenler var. Biz de onlara bir şeyler öğretmek istiyoruz.

Öykümüz sanatla yazılıyor. Bu bütün dünyaya yayılmaya başlıyor.

Herkesin duyması için radyodan yayın yapıyoruz. Gardia'nın geldiği yerlerde, seminerlerde ve konferanslarda konuşmalar yapıyoruz. İnsanlara Ngarinyin kültürü, Ngarinyin öyküleri ve Ngarinyin anlamı hakkında bilgi vermek için her yerde konuşuyoruz. Bu öyküleri dinlemek Gardia'nın çok hoşuna gidiyor

Bütün bunları Bush Üniversitesi'ni hayata geçirebilmek için yapıyoruz. Beyazlar bizim kültürümüz hakkında bilgi edi-

nebilmek için çırpınıyorlar; biz ise öğretmemizi engelledikleri için çırpınıp duruyoruz.

Bu ülke hiçbir yere gitmiyor. Madenler hiçbir yere gitmiyor. Resimler hiçbir yere gitmiyor. Onların daha bol bol zamanı var. Bir yerlere giden biziz. Bizim vaktimiz doluyor.

David Mowaljarlai'nin
Avustralya Ulusal Yerli Mahkeme İtirazları
Oturumunda yaptığı konuşma.
Marunbabidi Kampı, Batı Avustralya, 1995

Onlar Avustralya'nın her köşesinden ve denizaşırı yerlerden gelmişlerdi. Uluslararası kabul görmüş bir ressam, ünlü bir romancı, üç avukat, bir televizyon yayıncısı, bir Kraliyet avukatı, emekli bir yargıç, eski ve yeni zenginliğin insanları. Tatillerde dünyanın her yerine gidebilecek olanaklara sahip olan, orta yaşlı bu ayrıcalıklı grup özellikle davet edilmişti. Onlar da Yasa'da yer alan bir grup Ngarinyin ile birlikte Marunbabidi Kampı'nda Bush Üniversitesi'nin açılışına katılmayı kabul etmişlerdi.

Üçüncü gündü –öğle yemeğini hazırlama, mısır ununa bulanmış etleri önce kamp fırınlarına sonra da kömürlerin üzerine koyma vakti gelmişti. Ziyaretçi kadınlar kahkahalar atıyorlar, özgürce konuşuyorlardı. Wunggud su kaynağından yeni dönmüşlerdi; hemen hepsi kutsala dokunmuşlardı, bazıları bunu ilk kez yapıyordu. Bir uyanma deneyimiydi bu. Çok az konuşmuşlar, etkisiyle dans ettikleri enerjiye kendilerini kaptırmışlardı. Entelektüel yaklaşımların, ruhçözümlemelerinin, ya da laf kalabalığının zamanı değildi. Bir efsane yaşanıyordu. Düşler âlemine geçmişlerdi sanki; Wunggud kıyıları-

nın özel Kadın İşi'ni paylaştıkları en güzel bölümündeki ağır havanın tatlı kokusunun farkındaydılar.

Sonra geri dönmekte olan avcıların seslerini duydular. Tura katılan ve Ngarinyin hukukçularıyla birlikte Erkek İşi'ni yapmaya giden erkeklerin sesleriydi bunlar. Bir yaban hindisi getirmişlerdi; sevinçten kendilerinden geçmiş gibiydiler. Hayvanı nasıl gördüklerini, kovaladıklarını, nasıl ateş ettiklerini, ikinci kovalayışlarını, ikinci ateş edişlerini anlatıyorlardı. Sonunda, hayatını ziyaretçilerin beslenmesi uğruna feda eden bu kocaman, güzel kuşla birlikte dönmüşlerdi işte. Baş Hukukçulardan Neowarra, boynundan kavrayıp Ngarinyin kampına getirdiği hayvanı herkesin görebilmesi için bir brandanın üzerine bıraktı. Şimdi ne yapmak gerekiyordu? "Tüylerini yolun, dedi Neowarra; bunu özel birine söylememişti. Yazar olan Di ile avukat-televizyoncu olan Suzanna görevi yerine getirmek için diz çöktüler.

Neowarra, onlara bütün tüyleri yolmalarını, hayvanı tertemiz bırakmalarını söyledi. Rüzgâr tüyleri uçururdu. Ancak kadınlar, ne yapılacağını bilmedikleri için, tüyleri torbaya doldurdular. Tüy yolma işi devam ederken, diğerleri sırayla gelip iki kadını izliyordu. Di arkasına yaslandı; birinin gelip bu işi devralmasını bekliyordu; gönüllü birini bulmak için etrafına bakındı ama birden herkesin ortadan kaybolduğunu fark etti. Suzanna ile birlikte başladıkları işi gönülsüzce de olsa tamamlamaları gerekiyordu. Neowarra, kollarını kavuşturmuş oturuyor, Chicago Bulls şapkasının altından gülümsüyordu. Bir de hindi şarkısı tutturmuştu. Di ve Suzanna kuşu çevirdiler; hiç ses çıkarmıyorlardı; sadece tüylerin şekliyle, dokusuyla ve renkleriyle ilgileniyorlardı. Neowarra insanın içine fenalık getiren şarkısına devam ederken, Di yaptığı işle ve kocaman kuşla ilişkisini değiştirdi. Kuşla ikisi fedakârlık ve takdir içeren bir ilişkiye girdiler. Di'nin tüyleri yolma işi bir ritüel, kut-

sal bir deneyim haline geldi. Kadının yüzü değişti. O anda yerel bir deneyimi yaşamaya çalışan herhangi bir ziyaretçi olmaktan vazgeçti Di. Bu deneyimi, sanki binlerce yıldır yaşıyormuşçasına yaşamaya başladı. Kendisinden önce, binlerce yıl boyunca, büyük bir dikkat, özen ve minnetle tüy yolan diğer kadınlardan bir farkı yoktu artık. Kadın İşi yapan yerli kadınlarla bir oluvermişti.

O ve Suzanna, hindiyi pişirmeye hazırlama işlemine devam ettiler. Sonra hayvanın boğazını kestiler, bacaklarını ayırdılar, bağırsaklarını, midesini, karaciğerini, yüreğini çıkardılar; bütün parçaları yıkadılar. Hindiyi tencereye konabilecek şekilde parçaladılar. Suzanna için bu süreç bazı şeyleri yaptığı iş açısından görmek, kendisini eski haliyle karşılaştırmak demekti. Kazanan kendisi olmuştu. Di ise her şeyi deneyen bir kadın olmaktan çıkıp iki dünya, yani Mitik ile sıradan dünya, arasında bir aracı haline gelmişti. Bu süreç onu değiştirmişti.

Sanat

Hızlı sosyal çöküşün acısının ve yaralarının en açıkça ve en iyi ifade edildiği yer sanattır. Sanat hayatı, hayat da sanatı yansıtır. Bir toplumun canlılığı ve hareketliliği, barış ve uyum duygusu resimle, heykelle, dansla, müzikle ve edebiyatla ifade edilir. Aynı şey hayal kırıklıkları, acılar ve güçsüzlük deneyimleri için de geçerlidir. Sıradan kadın ve erkekler, sanat aracılığıyla, kınanma korkusu duymaksızın güçlü ve dramatik bir şekilde kendilerini ifade edebilirler. Batı dünyasında, sanatsal ifade özgürlüğü hem en çok önemsenen hem de en çok tehdit gören değerlerden biridir. Sanat dalları, hâlâ *evrensel* olarak erişilebilir olan ve bu nedenle bireylerin ve grupların konuşmalarına ve seslerini duyurmalarına yardım eden, tam anlamıyla demokratik yegâne araçlardır. Sanat dalları kişisel ve toplumsal yaşamın en derindeki gerçeklerini yansıttığın-

dan, toplumun gerçek nabızlarını temsil ederler. Bir kültürü ya da toplumu tanımak, onu yaratıcı, hayal gücüne dayalı, mitik ifadesiyle görebilmektir.

Postmodern Batı kültürünün sanatında en güçlü ve esnek tema "anlam arayışı"dır. Bazen "milenyum çılgınlığı" olarak görülüp burun kıvrılsa da, derin kişisel içgözlem –acıları, kuşkuları ve korkularıyla- bütün çağdaş Batı sanatına egemen olmaktadır. New Age endüstrisi ve kişisel gelişim edebiyatı, gençlerin Rage müziği, dansın ve tiyatronun karanlık, grafik draması, çalınmakta olan popüler bilincin senfonisi dünyadaki huzursuzluğu, kimliğin ve hayatın anlamının yitirilişini yansıtmaktadır. Yüksek politikanın insan yapımı mitinde ve ekonomik uşçuluğa yönelik dinî çabasında aradıklarını bulamayan insanlar Kelt, Afrika ve yerli kültürlerinin söylencelerine, eski dünyanın Tanrıça kültürlerine, eski Yunan ve Roma'nın ilk örnek oluşturan tapınaklarına dönmektedirler. Tinsel açıdan bomboş, siyasal açıdan esin kaynağı olmaktan uzak kalmış günümüzde, bağlılık, yakınlık ve temel oluşturmak için geçmişin simgelerinden, imgeleminden ve mitolojisinden medet umulmaktadır. Batı, yüreğini ve ruhunu aramaktadır.

Ngarinyinler için de öykü aynıdır; ancak fiziksel olarak daha dramatik ve dolaysızdır. Ngarinyinler, ait oldukları, bağlılıklarını ve hayatlarına anlam kazandıran söylence yaşamlarını besleyen topraklardan fiziksel olarak koparılmışlardır. Bu tarihsel gerçeğe karşın, öngörü sahibi Ngarinyin insanları, Beyazların sırtında ülkelerine geri dönmenin yollarını aramaktadırlar. Beyazların anlam arayışı, onları Kimberley taş sanatının geniş, keşfedilmemiş ve sömürülmemiş galerilerine getirmiştir. Hukukçular, halklarının ayakta kalışının simgelerle ve öykülerle, eski heykellerle, şarkılar ve danslar aracılığıyla hayatlarına anlam katan tören ve ritüellerle bağlantılı hale gelmele-

rine bağlı olduğuu bilmektedirler. Bağlayıcı bir ortak mit olmadığı sürece, hayatın parçalanmış ve umutsuz olacağının farkındadırlar. Her gün kasabaların sokaklarında ve kentlerin ücra köşelerindeki kamplarda insanların yaşadığı boşluğa ve umutsuzluğa tanık olmaktadırlar. Avustralya'nın diğer bölümlerinde, Kuzey Amerika'da ve Avrupa'da benzer, hatta aynı durumun yaşandığını görmektedirler. Amaçları, sanatlarındaki söylence öğelerini dünyaya bir armağan olarak sunmak, ve böylece kendi totemsel Gi simgelerinin yerlerini yeniden adlandırmaya başlamaktır.

Nagomorra Düşü-Wunggud gücünün yüreginin attığı yer. Burası Yaradılış'ın ve evrimin galerisi; oluşun yeri. Kaya duvarlardaki resimler ve oymalar, şekil verilip heykel haline getirilmiş dev taşlar, kaleler, zamanın başlangıcından itibaren kültürel sürekliliği ve ortaya çıkan bilinci yansıtıyor.

Onlar galerilere yaklaşırken, Ngarinyin Yasası, durmalarını söyledi. Hukukçular, kutsal mekânlarına girmekte oldukları ruhlara dualarını göndereceklerdi çünkü. "Bush Üniversitesi'ne gelen öğrencilerimiz var. Bu insanlar Avustralya'nın dört bir yanından, Almanya'dan, Amerika'dan, toprağın anlamını öğrenmek için geldiler Onlara bildiklerimizi öğreteceğiz. Onlar bizim dostlarımız.

Çocuklara ilk galeriden uzak durmaları söylendi. Bunları anlayabilecek kadar büyük ve kendilerini cahil davranışın olası yansımalarından koruyacak kadar güvende değillerdi henüz. Burası bilgisiz, cahil çocukların Baykuş Dumby'yi rahatsız ettiği yerdi; bu nedenle çocukların aileleri ile bütün yetişkin Ngarinyin kabile üyeleri öldürülmüştü. Yasa Baykuş'a işkence etme suçunu işleyen iki oğlan kaçıp uzakta bir ihtiyar

kadın boab ağacının yaşayan mezarına sığınmışlardı. Olayın başkişilerinin değişimlerini yansıtan ve onların ruhlarına bürünmüş olan resimler, olayın başgösterdiği yerde duruyor. Bu gizli galeriye yapılan ziyaretler karakterlerin ruhlarının gizli enerjilerini harekete geçiriyor. Dumby'nin öyküsü yeniden anlatılıyor. Bunun yeni dünya için, Avustralya'nın yeni kültürü için taşıdığı anlam, ne yazık ki büyük.

Grup, Dumby'nin uyarısını dinleyerek ilerledi ve bir sonraki galeriye geçti. Günün erken saatlerinde, popüler bir Wandjina yöresi civarındaki mezar mağarayı ziyaret ettiler. Hukukçu Mowaljarlai, Gawanulli ve Neowarra, atalarının kemiklerini kuşlar tarafından dağıtılmış bir halde buldular. Oradaki tek kadın Hukukçu olan ve mezar alanına girmek için iznine gereksinim duyulan Susan'ın önünde, gruba ataların süslenmiş, yağlanmış ve aşıboyasıyla boyanmış kafatasları gösterildi. Bitişikteki yer daha serindi; hava tanıdık olmayan güçlerin etkisiyle ağırlaşmıştı. Turistler kayadan duvarın ötesinde dolaşıp, anlamını, önemini ve gücünü bilmedikleri binlerce yıllık Wandjina mirasını incelerken, Hukukçular katılımcıların oradan ataların ruhlarıyla ayrılmamaları için geleneksel duman törenini gerçekleştiriyorlar.

Burada, Nagomorra'da ziyaretçiler yine gözle görülemeyen enerjilerle ve tanımlanamaz güçlerle donandılar; bu arada Hukukçular onları alıp başka bir gizli resme götürdüler. Burası kadının özünü, ölümsüz Anne Kadın'ın anlamını benimseyecek kadar olgunlaşan yetişkin erkeklere göstererek onu kutsal kılan yer. Burada Hukukçular erkeğin kadınlığın gizemlerine kabulünün öyküsünü anlattılar. Çocukların ve henüz erkekliğe geçmemiş genç oğlanların bu kutsal ikonları görmeleri yine yasaklandı. İngelerde büyük bir içtenlik vardı; kadının tehlikelere açıklığı eski kayalara zamandan bağımsız bir sanatçılıkla aktarılmış, kadının gizli benliği ortaya çıkmıştı. Grup-

taki kadınlar, kendi derin bilgisizliklerinin fark edilmeyen, dökülmeyen gözyaşlarını gizlemek için başlarını eğdiler.

Hemen köşede, batıdan doğuya, güneyden kuzeye kabile topraklarını yansıtan bir çizgi halinde kutsal nesneleri birbirine geçiren figür imgeleriyle Wurnan Yasası yazılıydı; bu imgeler hava koşullarının ve yılların etkisiyle aşınmıştı. Guyon Guyon adı verilen imgeler, eski Wandjina'yı gösteriyordu. Toprakla ilişkinin bir yansıması sayılan eski insan kültürünün öyküsünü anlatıyorlardı. Kabilelere törenleri ve taş teknolojisini kazandıran Guyon Guyon paylaşma sistemini ortaya koyuyordu. Yaşamla ilişkiler ve modern akrabalık, on binlerce yıl önce seçkin imgelerden oluşan bu çizgiyle gösterilmiş; insanî ve kültürel değişimleri öngören bir şarkı döngüsüyle ifade bulmuştu.

Çocuk sahibi olmayı çok istediğinden, bir artış ritüeli için kadın hukukçu Susan'a başvuran Suzanna, her şeyi ve herkesi eleştirel gözlerle ve elinde gazeteci mikrofonuyla izliyordu. Kendisine, bir şeyin ruhunu ona çocuk şeklinde sunabilmek için hayatını feda edebileceği söylenmişti. İşareti yakalamak için sürekli tetikte olmalıydı. Çocuklara eşlik eden küçük bir köpek, adamlardan birinin ayaklarının altına girdi ve insanın kanını donduran çığlıklar atarak ezildi. Suzanna korkudan donakalmıştı. Köpek yavrusunun yaşayıp yaşamadığına bakmak için eğildiğinde korkusu iyice arttı; neredeyse hiçbir şey hissetmez hale geldi. Neyse ki köpek yaşıyordu. Suzanna mikrofonuna döndü; grup içinde dolaşan güçlü gizli enerjiler olduğundan emindi artık.

Şimdi sıra Wunggud Bulut'daydı; tek bir kaya kütlesiydi bu. Şimşek atmosfere buradan çakıyor, sonra yağmur, dolu ve hatta hortum olarak geri dönüyordu. Kadın Hukukçu Susan'ın büyükbabası bu Bulut'tan geliyordu. Bunun yanında, ruhların yerlerini belirlemek için küçük kuvars taşlarla çevre-

lenmiş, sivri uçlu iki taş vardı. Susan'ın birkaç kuşak önceki atalarının kaynağıydı burası. Susan burayı otuz yıldan fazla süredir ziyaret etmemişti. Ruhların yeniden birleşmesiyle içleri hem hüzün hem de sevinçle dolan Susan ve kızı Jillian kendi özel tütsü törenlerini gerçekleştirdiler. Diğerleri onları yalnız bıraktı, çünkü bu anın yoğunluğu dayanılmazdı.

Sonunda grup en muhteşem Wandjina galerisine yöneldi. Resimlerine Tatlı Su Kaplumbağası Düşü adı verilen bir yerdi burası. Kaplumbağa tatlı aşk şarkısını söylerken, baloncuk imgeleri mağara duvarından yukarı doğru yükseliyordu. Bu yer, insani koşulların en yenisini kutluyordu –aşkın tatlılığı ve mutlu bir birleşme vaadi. Herkes büyük bir saygıyla, huşu içinde, yaşanan her şeyin son tütsü törenine katıldı. Bu kutsal yerden, beraberlerinde öyküleri, işaretleri, Yaradılış'ın yaşamsal güçlerini ve ruhu götürerek ayrıldılar. Bir kez daha kutsalın dokunuşunu hissettiler.

Eğitim

Eğitim, insanların öğrenmesinin aracıdır. Program ve araç ya da yöntem, gençlerin ve yaşlıların yaşamında önemli biçimlendirici etkilerdir. Kentsel yerleşim yerlerinde, özellikle de şehirlerde nüfusun artmasıyla, Batı kültüründe programın oluşturulması ve eğitimin verilmesi önemli, merkezîleşmiş bir sanayi halini almıştır. Program, öğrenmeye ilişkin, çok geniş bir alana yayılmış nüfus merkezlerinde bir ölçüt oluşturabilecek, ölçülebilir, özel olarak tanımlanmış sonuçları elde etmeyi sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Bilgi metin tabanlıdır ve standartlaştırılmıştır; akademik niteliklere sahip, konunun uzmanı öğretmenler ya da eğitimciler tarafından, okullar, yüksekokullar ya da üniversiteler denen, özel olarak tasarlanmış kurumlarda verilmektedir Batı kültüründe eğitim, bilgi ve becerileri zihinsel geliştirmeye adanmıştır. Program, elde

edilen sonuçların ölçülebilir olmasını sağlayacak şekilde tasarlanır. Amaç ölçülebildiğinden, öznellik akademik olmayan programla sınırlanır. İnsanlar Üçgen Düşünme örneğine uyacak bir evreni kavrama dizgesini benimsediklerinden, Batı toplumlarında entelektüel düzey ve okuma yazma oranı yüksektir.

Ngarinyin genç ve yaşlıları için, evrensel güç tam bir gizemdir. Öznel olarak anı yaşamaları, ölçülebilen zaman ve yer kavramının dışında olmaları, bu insanların kuramsal uygulamalar için gerekli olan zihinsel becerilerin gelişimi üzerinde yoğunlaşmadıklarını göstermektedir. Bilgi, hayatta yol gösterilmesi sonucunda yaşayarak öğrenmenin ürünüdür; bu öğrenme öykülerle, imgelemle, simgelerle ve söylencelerin anlamıyla zenginleşmektedir. Doğanın döngülerini ve kalıplarını izlemede, Ngarinyinler dünyayı anların döngüsel sürekliliği içinde bir bütün olarak algılamaktadır. Sonuç hiç kuşkusuz Kalıp Düşünce'dir; doğumdan ölüme kadar bilgi hiçbir zaman zihinsel bir süreç yaşamaz ve ölçülmez. Ngarinyinlerin dili bile sözel olarak fotografik ve mitiktir. Her sözcük, konuşulan ancak yazılmayan bir eylem anını yakalar. Bu nedenle öğrenme her zaman doğrudan, kişisel ve karşılıklı etkileşim içeren bir nitelik taşır.

Pek az kuramcı deneysel öğrenmenin genellikle diğer öğrenme yöntemlerinden üstün olduğu, grup eğitiminin bireysel eğitimden daha yararlı olduğu ve daha fazla kabul gördüğü, kavramların uygulanmasının kuramsal öğrenmeden daha kolay ve daha yararlı olduğu şeklindeki görüşe karşı çıkmaktadır. Batılı öğrencilere bu yollarla ya da doğrudan hayattan öğrenme konusunda çok az fırsat tanınmaktadır. Nüfusun yoğun olduğu yörelerde artan talep baskısı bunu olanaksız değilse de zor kılmaktadır Oysa öğrencilerin, anne babaların ve eğitimcilerin aradığı şey tam olarak budur. Merkezileşmiş,

yerleşik, metne dayalı öğrenmenin insanları gerek kendi sağlık ve refahları gerekse toplumun sağlık ve refahı için gerekli olan yaşam becerileri, bilinç, deneyim ve bilgiyle donatmadığı giderek daha fazla ortaya çıkmaktadır. Artan baskı nedeniyle yaratıcı sosyal etkileşimin reddedilmesi ve hem aileyle geçirilen zamandan hem de boş zamanlardan çalan metne dayalı öğrenme yüzünden gençler toplumda yaşamanın ya da ilişkilerin kaçınılmaz biçimde ortaya çıkardığı sıradan duygusal ve toplumsal zorluklarla baş edemez duruma gelmektedirler. Bazı anne babalar çocukları için evde eğitimi yeğlemektedirler. Bazıları ise gruplar halinde çalışarak gençlere "hayat hakkında öğrenme" ilkesini uygulayan merkezîleşmiş sistem yerine "hayattan öğrenme"yi amaçlayan alternatif eğitim olanağını sunmak için çaba harcamaktadır.

Yaşlı Ngarinyin Hukukçuları, kendilerini izleyen üç kuşağın Batı'nın değerlerine tam bir yetkinlikle katılamayacak kadar zarar görmüş olduğunu bilmektedir. Bu kuşaklar ruhsal olarak yitiktir; çünkü Batı'nın kendine katma ve bütünleştirme politikalarının tam ortasında doğmuşlardır. Sonuç olarak, genç kuşağın hayatını sürdürmek için Batı kültürüne uyum sağlaması ve Batı yetkinlik ve becerilerini öğrenmesi gerektiğini bilmektedirler. Aynı zamanda genç kuşak eski Yasa'yı da izlemelidir, böylece Batı becerilerini uygulayarak Ngarinyin kültürünü koruyabilirler. Hukukçular, Batı sistemindeki öğrencilerin gelişimine karşılık verebilecek bir eğitim deneyimlerinin olduğunu da bilirler. Tıpkı kendi gençleri gibi, Batılı gençlerin de yitik, boş ve anlamsız göründüklerinin farkındadırlar. Batılı ilgili pek çok anne baba gibi, Ngarinyinler de Kalıp Düşüncenin de Üçgen Düşünme'nin de tek başına çocuklarını kaçınılmaz geleceğe hazırlamaya yetmediğini görmektedir.

Artık yaşlı bir adamım ve size şunu anlatmak istiyorum:

Avrupa uygarlığından uzakta, Kummunya Misyonu'nda büyüdüm ben. Annem de babam da Yasa'ya bağlı kabile üyeleriydi; ben de Yeryüzünde, olması gereken şekilde doğdum. Presbiteryen Misyon Başkanı Mr. Love, çok iyi bir adamdı. Kabilemize özgü Yasa'ya ve kültüre zarar vermeye çalışmadı. Halkımı Yasa'ya bağlı kalmaya, gençlere kabileye özgü yaşamı öğretmeye devam etmeye özendirdi. Ben Yasa'ya bağlı kalarak eski usulle büyüdüm. Okumayı ve yazmayı da Misyon'da öğrendim; çünkü Mr. Love babama şöyle demişti: "Mowaljarlai ömrü boyunca pek çok sorun yaşayacak. İki dünyada birden yaşamak zorunda kalacak: Beyazların dünyası ve Siyahların dünyası. Bu yüzden Beyazların belgelerini okuyabilmeli." Mr. Love'a şükran borçluyum.

O zamandan beri Ngarinyin halkının Batı kültüründen ve yerleşiminden büyük zarar gördüğüne tanık oldum. Zaman içinde yalnızca iki kuşakta, kendi halkımın dört kuşağının çok erken öldüğünü, ya kalp krizi geçirdiğini ya da alkol veya umutsuzluk nedeniyle beyin ölümlerinin gerçekleştiğini gördüm. Halkımın büyük bölümü kendini kendine, Yasa'ya ve Avustralya toplumuna kapattı. Biz Hukukçular her gün halkımız, özellikle de gençler için feryat ediyoruz. "Onları nasıl bir gelecek bekliyor?" diyoruz. "Biz Ngarinyinler Beyazlarla ilişkimizin bir yararını görmedik. Hükümetin para durumu ve politikaları daha iyiye gitmedi; gitgide kötüleşti."

Biz yaşlı Hukukçular, vakit çok geç olmadan bu konuda bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Gençlerimiz için yolu hazırlamak zorundayız. Onları, alkolün, öfkenin ve ölümün eline düşmeden önce kasabaların ve yerleşim yerlerinin umutsuzluğundan ve çöküşünden kurtarmalıyız.

Çocuklarımızı gençlik yıllarını bizden uzakta geçirmeleri için uzağa göndermeye karar verdik. Eve döndüklerinde devam edebilmeleri için Bush Üniversitesi'ni ve Ngarinyin Kültür Üniversitesini kuruyoruz.

İki küçük oğlum Claude ve Gideon için Guilford İlkokulu'na geldim, çünkü siz Aborijin halkını destekliyorsunuz.

Benim kültürümde, oğlanlar buluğ çağına geldiklerinde, erkeklik eğitimi için babalarına değil, yaşlı adamlara teslim edilirler. Yasa'mıza göre genç oğlanlar özel bir yolla erkek olmak üzere eğitilmelidirler; böylece güçlü, tutarlı, sorumluluk sahibi adamlar olabilirler. Bu onların erkekliğe geçişlerinin, yazgılarının kuttörenidir.

Oğlanlar yaşamlarının bu döneminde kızlardan ayrılırlar. Bu onlar için oldukça zorlu bir zamandır. Sorumluluğu, cesareti, dayanıklılığı, Yasa'ya uymayı, disiplini, avlanma becerilerini, törenleri, ritüelleri ya da kuttörenleri, resim yapmayı, şarkı söylemeyi, dans etmeyi ve gerek öykülerde gerekse ülkedeki kalıtsal belgelerde temsil edilen hayatın anlamını öğrenmek zorundadırlar. Büyüklerine, kadınlara, doğaya ve Toprağa nasıl davranmaları gerektiğini bu dönemde öğrenirler. Tinselliklerini ve yaşamın anlamına ilişkin bilgileri, deneyimleri bu dönemde öğrenirler. Böylece kim olduklarını, kimliklerini ve nereye ait olduklarını bilmeyi öğrenebilirler. Buna "hayat için öğrenim" diyoruz. Bu bizim Bush Üniversitesi deneyimine verdiğimiz isim.

Halkımızın Avrupa kültüründen zarar gören dört kuşağı, şu anda gençlerimizi eğitiyor olacaklardı. Ancak onlar bunu yapabilecek durumda değiller. Biz de Avrupa kültürünün bunu bizimle birlikte yapmasını bekliyoruz.

Guilford İlkokulu, halkımızın bu kuşağa sunamadıklarını sunuyor. Hukukçularımıza göre, okulun ergenlik çağından sonraki oğlanları kabul etmesi doğru bir şey. Olgunlaşma dö-

nemlerinde onları eğitecek ve onlara yol gösterecek baba dışında büyüklerin olması son derece gerekli. Onların bütün öğrenme yaşamlarının içine işleyen güçlü bir tinsel temelinizin olması çok yerinde. Siz büyüklere, kadınlara, doğaya ve Toprağa saygıyı öğretiyorsunuz. Sorumluluk, Yasa'ya uyma, cesaret ve dayanıklılık konusunda eğitim veriyorsunuz. Oğlanlar disiplini öğreniyorlar. Onlara güçlü, gururlu, korkusuz, saygılı ve itaatkâr erkekler olmaları için yol gösteriyorsunuz. Biz de kendi kültürümüzde aynı şeyi yapıyoruz, çünkü Yasa'ya göre doğru olan bu.

Biz geleceği İki Yönlü düşünüyoruz. Gençleri eğitmenin sorumluluğunu iki kültür paylaşıyor. Size kendi oğullarınızı bizim ülkemizdeki Ngarinyin hukukçularına göndermenizi önermek istiyoruz; böylece onlara toprağın, hayatın anlamını, ülkemizdeki kanıtları, bu kıtanın tinsel değerlerini, Erkek İşi'ni, güçlü erkekler olmayı öğretebiliriz. Biz, sizin çocuklarınız ve kendi çocuklarımız için eğitimde bir tür ortaklıktan söz etmek istiyoruz. Gelecek, iki kültürün güçlü ve değerlerine bağlı kalınarak gerektiği gibi eğitilen gençlerinin elinde; çünkü siz de biz de Avustralya insanlarıyız –bu kıtanın özgün insanlarıyız ve yeni bir kültürü temsil ediyoruz. Geleceğimiz birlikte işleyen iki kültürden, iki yoldan oluşmalı.

İşte bu yüzden Guilford İlkokulu'na geldim. Bu okul da tıpkı Ngarinyin kültürü gibi güçlü değerlere ve geleneklere sahip çıkıyor. Genç insanlarımız için birlikte çalışma fırsatımız var.

DAVID MOWALJARLAI
Ngarinyin Hukukçusu
Batı Avustralya, Perth'te bulunan Guilford İlkokulu'nun müdürüne yazılan mektuptan, 1996

Yeni öğrencilerin, markalı giysilerini ve malzemelerini bulup almasından tam yirmi dört saat sonra, Ngarinyin çocuklarını ziyaret ettim. Onlara hafta içindeki edindikleri ve gizledikleri giysileri, Walkman'leri ve CD'leri Mowanjum'a götürmek üzere torbalara doldurmaları nedeniyle kendilerini o gece şehre götürmeyeceğimizi söyledim. Sonra da dinlenmek için eve döndüm.

Saat 22.30'da telefon çaldığında, kalbim duracak gibi oldu. Gecenin bu saatinde beni arayabilecek tek kişi okulun yatakhane sorumlusuydu. "Kaçmışlar, gitmişler," dedi kısaca; sesinde öfke, gerginlik ya da umutsuzluk yoktu.

Kendimi çok güçsüz hissettim. Bilgilerini tarayıp bilgeliğini takınmaya çalışarak soruna çözüm aradım. Kendi kendime sordum: "Onlara nasıl ulaşabiliriz? Ahlaklarıyla, sorumluluklarıyla, itaatkârlıklarıyla nasıl bağlantıya geçebilirz? Yetkemizi nasıl ortaya koyabiliriz? Eğer müdürün ve yatakhane sorumlusunun yetkesini hiçe sayıyorlarsa, benim yetkim de umurlarında eğilse, ne yapabiliriz ki? Ngarinyin Girişimi iyi niyetli içeriğine karşın, gerçekleşmesi olanaksız bir düş mü?" O kısıtlı saatler içinde huzursuz bir uykuya dalarak meseleyi Wunggud'a, Tanrı'ya ve tarihe aktardım.

Cumartesi sabahı erken bir saatte babalarını aradım. "Ah! İyi ki aradınız! Sizinle konuşmam gereken bir şey var. Peki siz beni niçin aradınız?" dedi. Ona, bizim bireysel ve ortak yetkimizin onca ağırlığına karşın oğlanların kuralları çiğnediklerini anlattım. Onlara ulaşamıyoruz, dedim. Oğlanlar kurallarımıza ve yasalara saygı göstermemekle kalmıyorlar, bizi ve kurallarımızı hiçe sayıyorlardı. Hiçbir sorumluluk duygusu taşımaksızın şehirde serbestçe dolaşıyorlardı. "Bizi saymıyorlar,"

dedim. "eğer onlar bize saygı duymazlarsa, biz de onları istediğiniz gibi eğitme konusunda gücümüzü yitiririz.

Sonra ona gece yaşadığım iç mücadelemden söz ettim. İki oğlanın Beyazlarla ilişki deneyimi yok, diyerek başladım söze. Beyazlarla ilişkileri sadece polisle ve öğretmenleriyle olan ilişkilerinden ibaret. Bizim kültürümüzün nasıl işlediğini, yetki sistemimizi ya da diğer herhangi bir toplumsal sistemi neyin oluşturduğunu bilmiyorlar. Protokoller, inançlar, tutumlar, değerler ya da geleneksel davranışlar konusunda bilgi sahibi değiller. Bildikleri ve saygı duydukları tek yetke kendi Ngarinyin sistemleri. Sadece Hukukçuları ve diğer yetkili hısımlarını dinliyorlar. Perth'te, bu iç ve dış kontrol ve denge sistemleri yok. Onlar da sınırlardan, kurallardan ve yasadan kurtulduklarını düşünüyorlar. Bizim sistemimizi yok saymalarının nedeni yaramaz ya da asi olmaları değil; böyle bir sistemin farkında değiller.

Yaşlı Hukukçu beni sözümü kesmeden ve hiç yorum yapmadan dinledi. Ona oğlanların buradaki deneyimleri nedeniyle tehlikeye atılmalarına ya da zarar görmelerine izin veremeyeceğimizi, bu nedenle evlerine dönmelerinin daha doğru olacağını söyledim. Ya da bir hukukçu gelecek ve otorite boşluğunu dolduracaktı. Bizim yetkemizi açıklayacak, kendi yetkeleriyle aralarında bağlantı kuracak, bizimle birlikte onlara yol gösterecek ve bilmediklerini onlara öğretecekti.

Yaşlı adam daha sonra iki oğlan konusunu kapattı ve kendi konusunda döndü. "Sizinle toprak işini konuşmak istiyorum," dedi. "Biliyorsunuz, Yerlilerin –Beyazların ve Siyahların– hakları konusundaki konuşmalarını hâlâ kimse dinlemiyor. Yüz milyon yıldır bu meseleyi onlara anlatıyoruz. Deniz araştırmacılarına, antropologlara, bilim adamlarına, avukatlara, herkese anlattık. Ülkemizde çalışmak üzere yeni biri geliyor ve bizi arayıp bu topraklarda kim olduğumuz konusunda

bir sürü soru sıruyor. Yeni gelen herkes öykümüzü en başından dinlemek istiyor. Aynı şeyleri tekrar tekrar anlatmaktan yorulduk. Nasıl oluyor da bunu bilmiyorlar? Şimdi de bu yeni karar çıktı, hükümet tapumuzu yok saymaya çalışıyor. Hâlâ yetkilerimizi tanımıyorlar. Hâlâ Yasa'mızı bilmiyorlar.

"Onlara kibarca topraklarımızdaki Gi sembollerini öğretmek zorundayız. Onlara her kuşun, emunun, kurbağanın, ağacın, hepsinin bizim akrabalarımız, büyükannelerimiz, babalarımız ve amcalarımız olduğunu öğretmek zorundayız. Onlar bunu yok etmeye çalışıyorlar. Bizi nasıl dinlemezler? Nasıl olur da Aborijin kültürü hakkındaki yetkin bilgimize saygı duymazlar? Bizi nasıl görmezler? Bizim topraklarımızda nasıl davranılacağına ilişkin kuralları onlar belirlemeye kalkıyorlar. Gücümüzü yitirdik. Ne yapacağımızı bilmiyoruz, çünkü bize ve Yasa'mıza saygı duymuyorlar.

"Onlara Gi simgelerimizi, kim olduğumuzu ve Yasa'mızı öğretmek zorundayız. Onlara Yerli Toprak Hakkını yok edemeyeceklerini öğretmek zorundayız, çünkü ailelerimizi yok ediyorlar."

Konuşma sona erdi.

Birden kafama dank etti. Konuyu kafamda evirip çevirirken, o anda, bizim de, Ngarinyinlerin Beyazlarla ve bizim kültürümüzle ilişkilerinde yaşadıklarını yaşadığımızı görebiliyordum. Arkeologların, turistlerin, diğer araştırmacıların ya da meraklı herkesin onların topraklarında izin almaksızın ya da rehbere ihtiyaç duymaksızın cirit attığı gerçeğiyle mücadele ediyorlar; bu insanlar o topraklarda nasıl davranmaları gerektiğini bilmiyorlar çünkü. Ngarinyin Yasa adamlarının yetkilerinden habersizler, dolayısıyla böyle bir yetkeyi kabul etmeleri olanaksız. Kutsal nesneler –kayalar, imgeler, taş aletler– Ngarinyin topraklarından çıkarılıp bir müzenin ya da herhangi bir evdeki şöminenin rafına konmak üzere kente götürülü-

yor. Tıpkı oğlanların topladıkları şeyler –bizim için para ve mülkiyet ifade eden kutsal nesnelerimiz gibi!

Açık alanlardan yatakhaneye geçişin aşamalarının dikkatli ve duyarlı bir şekilde belirlenmesi gerekiyor; bu nedenle Ngarinyin öğrenciler yeni kültürü, bu kültürün bakış açılarını, inançlarını, değerlerini ve beklentilerini benimseme konusunda yeteneklerinin ötesinde zorlanmıyorlar. Aynı zamanda bizim de kendi öğretmenlerimizi Ngarinyin değerleri ve inançları konusunda bilgilendirmemiz gerekiyor; böylece kararlarımız ve programlarımız İki Yönlü bir bilinç üzerine kurulabilir. Kültürümüzün, kabile kültürünü ruhsal-toplumsal anlamda yok edişine engel olabiliriz; bize güvenip çocuklarını teslim eden Ngarinyinlerin önerilerini dikkate alarak yapabiliriz bunu.

Ben böyle bir yaklaşımla Ngarinyin Girişimi'ne bir şekil verebileceğimize ve stratejilerimizi etkin bir şekilde hazırlayabileceğimize inanıyorum. Şimdi varsayımları kabul etmemiz, davranışların farkına varmamız ve kendimizin ve kültürümüzün orijinal kültürle tarihsel ve bugünkü etkileşimine ilişkin cahilliğinden kaynaklanan boşlukları ve eksiklikleri azaltmamız, oğlanların (dileriz kızların da) iki kültürlü eğitim için bize gelmelerini sağlayacak yollar tasarlamalıyız. Bu "Yansımalar"ın öyküsüdür. Ngarinyinler ve biz, bugün birbirine ayna tutan aynı deneyimlere dayalı zorlukları yaşadık.

HANNAH RACHEL BELL
Guilford İlkokulu'nun müdürüne yazdığı bir mektuptan, 1997

Batı kültürünün ve yerli kültürlerinin birbirlerinden öğrenecekleri çok şey var. İki kültür de bin yıllık bir geçiş dönemi yaşıyor.

Söylence dünyasında yaşanmış olan ilk Aborijin kültürü yeryüzünden siliniyor ve kabilelerin yaşlı Hukukçularıyla birlikte ölüyor. Eski Yasa'yı hâlâ sonuna kadar benimsemeye devam eden Ngarinyin bilgeleri, son yıllarını bilgilerini dünyanın geri kalanı tarafından kolayca erişilebilir hale getirmeye çalışarak geçirdiler. Bu onlar için kendi içinde önemli bir ilerleme; çünkü son on yıla kadar Aborijin kabileleri kendi Wurnan sistemleri içinde hapsolup kaldılar; kendi totemsel ve dilsel sınırlarının dışına hiç çıkmadılar ve hiçbir ilişkiye girmediler. Bu gelecek için önemli bir adım; çünkü her şeyden önce, hiçbir kabile varlığını binlerce yıl boyunca sürdüremedi; ikincisi, bunu yapmalarının nedeni ölüm çanlarının çaldığını duymaları. Bu yeni yolculuktaki tek Aborijinler Ngarinyinler değil. Bütün Avustralya'da kabile insanlrı mitolojilerini ve simgelerini taşınabilir malzemelere ve yeni medyaya aktarıyor. Bunu geleneksel olarak ya da belirli bir ritüel veya törenin bir parçası olarak yapmıyorlar. Tüm dünyanın onların kültürlerini tam anlamıyla tanıması için yapıyorlar. Bazı kabileler dışarıdakileri kendi kültürlerinin yüreğine ve ruhuna çekmek için turizm deneyimleri geliştirdiler.

Ngarinyinler, Beyazlarla ortak, İki Yönlü Düşünme felsefesine dayalı tabanlı bir gelecek düşüncesi oluşturdular. Girişimleri, iki kültürlü filmi, sanatı, kitapları da kapsıyor ve bütün bunlar dünyayı onların simge ve anlamları çerçevesinde kişisel olarak benimseyip toplu olarak paylaşmaya davet ediyor. Belirli kurumlarla ve bütün dünyayla kültürel eğitim alışverişinde bulunmak için durmaksızın girişimlerde bulunuyorlar. Yine de tek sıkıntıları tarihte topraklarına el konmuş olması ve bunu giderecek siyasal süreçlerin ağır işlemesi.

Ülkeleri üzerinde resmî bir hakları olmadığı sürece, kültürel bilgilerinin, yasalarının ve anlamlarının varlığını sürdürdüğü, onlara isim veren topraklara erişimleri tehdit altında. Bu nedenle beklentilerini somutlaştırmaktan alıkonuyorlar.

Bir süredir Ngarinyinler Wandjina bölgesine sahip çıkmak için girişimlerde bulunuyorlar. Sapa bir yer olan Kimberley'in coğrafi bir alt bölgesi olan bu yer dünyaya miras kalacak, erişilmesi olanaklı bir yaşayan efsanenin kutsal mabedi olarak korunuyor. Neredeyse bütün saflığını koruyan bu yer yedi nehir sisteminin akarsu başlarını, yaylaları, boğazları, su kaynaklarını ve Wandjina galerilerini kapsıyor. Aynı zamanda Yeryüzünde insanlık tarihinin en büyük yaşayan kültürel müzesi olma özelliğini koruyor. Yok edici sanayilerin, popüler piyasa turizminin ve toprakların yeni, deney amaçlarıyla kullanımının tehditlerine karşılık, Ngarinyinler kültürlerinin somut belgesi olan resimlere, enerji sistemlerine, yasasına ve bilgisine saygı duyulmasını sağlamak, bunları gelecek bin yılın toplumlarına bırakılmalarını mümkün kılacak şekilde korumak için ellerinden geleni yapıyorlar.

Batı dünyası, kendi değer ve inançlar sisteminin can çekişmesine tanık olmaya başladı. Kendisini iki bin yıl boyunca ayakta tutan mitten ayrılan Batı kültürünün siyasal liderliği temelini mevcut ekonomik usçuluğun oluşturduğu kendi insan yapımı ve değişken mitlerini seçmeye devam ediyor. Geniş tabanlı toplumsal değişim sorgusuz sualsiz gerçekleşiyor. Batı toplumlarının yaşadığı bin yıla özgü değişimler demokratik yollarca seçilen politik liderler tarafından değil, vatandaşlar tarafından başlatılıyor. İnsanlar içgüdüsel dürtü ve bilgilerini denetim altına almak ve bastırmak üzere tasarlanmış ideoloji ve sistemlere saygı duymuyor, bunlara katılım göstermiyorlar.

Yunanlılar ve Romalıların zamanından beri, Batı insanı-

nın inanç ve değerler sisteminin evriminde böylesine güçlü, köklü bir sarsıntı yaşanmamıştı. İnsanlar Keltlerin, Yunanların, Romalıların ve yeryüzündeki eski kültürlerin mirasında efsanelere döndükçe, anlam arayışı kendi başına yolunu buluyor. Ngarinyinlerde ve kültürleri eski olan Aborijin halklarında görüldüğü gibi, bilinçte önemli bir aşama kaydediliyor.

Joseph Cambell bir keresinde şöyle demişti: "İnsanın gizil güçlerinin gerçekleşmesi, dört koşula bağlıdır: Birincisi, bütün 'işaretleri' kabul edin, çünkü yeryüzü böyle konuşur. İkincisi, 'şansın' sizin için bir anlam taşıdığını kabul edin, çünkü hayat böyle konuşur. Üçüncüsü, 'iç sesinizi' dikkatle dinleyin, çünkü bilgelik böyle konuşur. Dördüncüsü, mutluluğunuzun peşinden gidin."

Ben bunları 1990 yılında da bildiğimi sanıyordum; ama bu sözcüklerin anlamını yaşayarak kavrayabilmem için Kimberley'e yolculuk yapmam ve düşkırıklığıyla karışık bir öfke yaşamam gerekti. Derby'de eski bir arkadaşımı, Ngarinyin Hukukçusu David Mowaljarlai'yi ziyarete gitmiştim. Birlikte piknik yapmak için May Nehrine gittik. Gelecek kuşak Ngarinyinlerin kültürlerinin bilgisini, bilgeliği, kültürel süreçlerini görmesini sağlamanın yollarını ararken elma yedik ve koçanlarını nehre attık. Sonra sessizce seyrettik. Koçanlar, diğer taraftaki güçlü akıntıya kapılmak yerine dönüp bize geldiler ve bir anafora takıldılar. Bundan garip bir şekilde rahatsız olmuştum. Mowaljarlai'ye döndüm: "Seninle benim durumumuza benziyor. Biz de bir anafora takılmış gibiyiz, dedim. Onayladı.

Ben elma koçanımın durgun suda miskin miskin dolaşmak yerine ana akıntıya kapılmasını istiyordum. Mowaljarlai

de aynı duyguları taşıyordu. Büyük bir ilgiyle koçanları izledik. Yine dönüp duruyorlardı; bazen biri diğerinin arkasında kalıyor, sonra tekrar ona yetişiyordu. Bazen birbirlerinin üzerine biniyor, sonra ayrılıyorlardı. Üçüncü kez döndüler.

Sonunda benimki anaforun kenarına atladı, akıntıya kapıldı ve hızla ilerleyerek gözden kayboldu. Mowaljarlai'nin koçanı yine geri geldi. Mowaljarlai, yerden taşlar alıp koçanın yanına fırlattı; böylece dalga yaratıp onu akıntıya itmek istiyordu. Derken nehrin rengi değişir gibi oldu ve arkamızda bir fırtına bulutu belirdi. Her taraf kapkaranlık oluvermişti. Mowaljarlai, koçanına benim de taş atmamı istedi; ama koçan hâlâ dönüyordu. Mowaljarlai'nin gözü bir şey görmez olmuştu. Koçanını nehrin hızla akan tarafına atmaktan başka hiçbir şey istemiyordu.

Anaforda birkaç yolculuk daha yapan koçan sonunda kenara atladı. Mutlu ve rahatlamış görünen Mowaljarlai başını kaldırıp üzerimizde alçaktan uçan şahine baktı. Fırtına patlamadan geçip gitmiş, bulut arkasında parlak bir iz bırakmıştı. Mowaljarlai güldü ve şöyle dedi: "Öyküyü anlatmamıza yardım etmelisin."

Christina Kennedy

Claude Mowaljarlai, Guildford İlkokulu'nda resim odasında.

Dipnot

İki Yönlü Düşünce, birbirine saygı duyarak, işbirliği içinde işleyen iki kültürü tanımlamak için kullanılan bir addan ibaret değildir. Batı kültürünün entelektüel geleneğinin temelini oluşturan köklü bir varsayımı ifade etmektedir. Varsayım şudur: Modern uygarlıkların karmaşık sayı ve sözcük dil sistemleri, insanların çevrelerindeki dünyayı tanımlar, yeniden oluştururken, dolayısıyla kavrarken kullandıkları yegâne yasal araçları temsil etmektedir. Bütün ulusa yayılmış bir ağ oluşturan, Ngarinyin Dostları adı verilen ve Ngarinyin büyükleri ve gençleriyle dostluk kurup çalışmaktan zevk duyma ayrıcalığını elinde tutan Beyazlar, yavaş yavaş, Ngarinyinlerin deneyimi ve bilgiyi farklı şekilde bütünleştirdiklerini fark etmektedirler. Bu, Ngarinyinlerin katıldığı bütün çift kültürlü çalışmalarda ortaya çıkmıştır; ancak özellikle çift kültürlü eğitim girişiminin katılımcıları olan Ngarinyinlerin eğitimcileri bunu açıkça fark etmektedirler.

Kimberley'deki yerleşim merkezinden üç bin kilometre uzaklıktaki beş okul ve yüksek okula kayıtlı on Ngarinyin öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrenciler, kendilerinin ve aileleri-

nin programa tam anlamıyla katılınaları koşuluyla Mowaljarlai Bursunu kazanmışlardır. Bu program Batı Avustralya'da, Perth'teki özel okul ve yüksek okullarda eğitimi, evlerde sosyalleşmeyi, yeni arkadaşların ve sınıf arkadaşlarının aileleriyle kaynaşmayı, okulda ve toplumda kültürel bilgi ve deneyimleri paylaşmayı, Bush Üniversitesi'ni ziyarete gelen Batılı öğrencilere ev sahipliği yapmayı kapsamaktadır. Burslar, ailesi geleneksel Yasa'nın felsefesi dahilinde yaşamaya devam eden ve uzmanlaşmış eğitim ve eğlence fırsatlarına erişim olanakları sınırlı olan öğrencilere verilmektedir.

Ngarinyin Eğitim Girişimi 1995 yılında bir okulun desteğiyle iki erkek çocuğu okutarak başladı. Gönüllü kadınlardan oluşan küçük bir grup hafta sonları çocuklara göz kulak olmama yardımcı oluyor, onların spor etkinliklerine katılıyor, onlarla iletişim kurma, düşünce ve davranışlarını anlama konusunda destek veriyor, harçlık, giysi sağlıyor, sağlık ve eğlence gereksinimlerinin giderilmesinde katkıda bulunuyordu. Çocuklar tatillerde kendi topluluklarına döndüklerinde, büyükleri onlardaki ilerlemeyi fark ediyor ve çok mutlu oluyorlardı. Birçok anne, kendi oğlunun ya da kızının da Perth'te eğitim görmesi isteğiyle benimle bağlantı kurmaya çalışıyordu. Bu noktada, Perth Anglikan Başpiskoposu Dr. Peter Carnley'nin desteğini aldım. Kendisi, büyüklerle bir toplantı yaptıktan sonra, öğrencilerle ve ailelerle kişisel olarak ilgilenmeyi kabul etti. Bush Üniversitesi'ne gelmeye başladı, Ngarinyin ailelerinin sıradan yaşamlarıyla ilgilenmeye başladı, Girişim'in eğitimle ilgili olmayan giderlerini üstlendi, Ngarinyin büyükleri ve öğrencileri için kentte sürekli bir kamp oluşturdu, çift kültürlü eğitim kurumuna öncülük etti, iki yıl içinde sekiz öğrenciyle kişisel olarak ilgilendi.

1998 yılında, iki öğrenci grubu Bush Üniversitesi'ne devam etmek üzere Kimberley'ye geldi. Öğrencilerine birinci

sınıf eğitim sağlayan yüksek okullar, çok geçmeden programlarının ve geleneksel öğretim yöntemlerinin birçok açından yetersiz olduğunu, Ngarinyin öğrencilerinin bilgiyi ve deneyimi bütünleştirme biçimlerine karşılık verme konusunda başarısız olduklarını fark ettiler. Bütün Ngarinyin öğrencilerinin devam ettiği Swanleigh Yatılı Yüksek Okulunda özel öğretim yönetemleri oluşturuldu. Okulun yöneticisi Allan Meney ilgili ve yenilikçi bir eğitimciydi. Gençlik sorunlarına yönelik yaratıcı tepkiler geliştirebiliyordu. Meney, Ngarinyin öğrencilerinin görsel/mekânsal düşünme biçimine karşılık veren etkin bir öğretim modeli geliştirme sorumluluğunu üstlendi. John Septimus Roe Anglikan Topluluğu Okulu'nun müdürü Matthew Hughes onu destekledi. Hughes, öğrencilerle daha fazla ilgilenilmesi için personel kaynağı sağladı ve bir "alan çalışması" girişimi başlattı. Buna göre, kadrodan bir kişi, Ngarinyinlerle birlikte onların ülkesinde kalacak, onların yüreklerini ve beyinlerini şekillendiren kültürel ve doğal etkileri daha iyi anlamaya çalışacaktı.

Ngarinyinler ve Ngarinyin Dostları, girişimin başarılı olup olmayacağını kestirebilecek ya da elde edilecek başarıyı tanımlayabilecek durumda değiller. Gerçekten bildiğimiz tek şey şu: Avustralya toplumunun bütün katmanlarında Aborijin yasasının ve kültürünün yok sayılması konusunda hiçbir şey yapmamaya ve geleneksel Aborijin halkının sahip olamadığı sosyal fırsatları ve eğitim fırsatlarını görmezden gelmeye devam etmemiz toplumsal dengesizlikler doğuracaktır. Ngarinyin büyükleri ve Dostlar uzun süreli bu yolculukta birlikte yürüyecekler ve ortaya çıkan zorlukları birlikte karşılayacaktır.

Aborijin toprak hakları, Avustralyalıların yüz yüze olduğu, toplumsal açıdan en bölücü, kültürel açıdan en eşitsiz meseleleri oluşturmaktadır. Aborijin toprak hakları 1976 yılında Avustralya federal hükümeti tarafından tanınmış olsa da,

Avustralya Yüksek Mahkemesi 1992 yılında süregelen Yerli Toprak Tapularının ulusal parlamento tarafından tanınması gereken bir gerçeklik olduğunu kabul etse de, tanımaya yönelik her adım güçlü çıkarlar, bağnaz politik lobiler ve cahillikten kaynaklanan korku ve direnç nedeniyle engellenmektedir. 1998 yılında federal parlamentonun yürürlüğe koyduğu yasama, Yerli Tapusunu ekonomik açıdan zayıf, politik açıdan güçsüz kılmıştır; bu çok şey ifade eden bir tanıma değildir ve gerçek bilgi ya da saygıyla ilgisi yoktur. Aralarında kilise liderlerinin, doktorların, emekli hâkimlerin, yazarların, habercilerin, işadamlarının ve yayıncıların bulunduğu Ngarinyin Dostları, Wandijina kültürel mirasının, taş sanatının, toprakların ve kabilelerin daha fazla zarar ve saygısızlık görmesini engellemek, bunları korumak için uğraşmaktadır. Ngarinyin büyükleriyle işbirliği halinde olan Dostlar ağı, Avustralya yasalarına göre toprak sahibi olacak bir vakıf kurmaya çalışmaktadır. Wandjina galerilerinin ciddi tehlike altında bulunduğu, Aborijin olmayanların sömürücü ziyaretlerinden korunamadığı geleneksel toprakların satın alınabilmesi için görüşmeler yapılmaktadır. Tehlikelere son derece açık olan bu topraklar, taş sanatı aracılığıyla, Yeryüzü'ndeki sürekli insan kültürünün bütününü barındırmaktadır. Sorumsuz hayvancılığa ve madenciliğe sahne olan yerli toprakları, Batı'daki yanlış toprak kullanımı nedeniyle tehlike altındadır. Bunların korunması sadece Ngarinyinler için değil, Worrora ve Wanumbal halkları için de büyük önem taşımaktadır. Bu halklar, bütün insanlık adına, kutsal yasanın, dolaysız ve sürekli mirasçılarıdır. Bu bizim insani mirasımızdır; insan bilincinin görsel tarihî Wandjina galerilerin kayıtlıdır ve bizim insani köklerimizin farkına varmamızı sağlamaktadır.

Ngarinyinler uzun yıllar boyunca siyasal, toplumsal, ekonomik ve kültürel işlerimi hükümetlerden ve finansmanı hü-

kümet tarafından sağlanan, bu nedenle de hükümetlere karşı sorumlu olan Aborijin-yanlısı siyasal örgütlerden bağımsız yürütmeye çalışmışlardır. Bu sessiz mücadele devam etmektedir; çünkü ulusal açıdan yapılandırılmış, mali destek gören bölgesel Aborijin meclisleri oldukça güçlüdür. Üç Wandjina kabilesinin isteklerini gerçekleştirmek için kurulan büyük örgüt Kamali Meclisinin bağımsız bayrağı altında, Ngarinyinler Nagrinyin Aborijin Şirketi'ni ve Ngarinyin Kültür Koleji'ni kurmuşlardır. İkinci bir örgüt, Bush Üniversitesi'ni işleten örgüttür. Son zamanlarda pek çok Worrora ve Wanumbal insanı yeniden Kamali'nin etkinlikleriyle ilgilenmeye, bunlara katılmaya başlamış, bir kez daha Bush Üniversitesi'ni idare etmek, kültürel ve ekonomik açıdan hayatta kalabilmek için kaynak sağlayacak önemli bir proje geliştirmek üzere güçlerini birleştirmişlerdir. Wandjina topraklarının her yerinde kabile Hukukçuları ülkelerinin dokusunu, Gi totem hayvanlarının, bitkilerin, kendilerine isim veren ve kimlik kazandıran Wandjina yerlerinin resmini yapmaktadır. Bu süreçte yaşlılar genç akrabalarına eski sanatları ve öyküleri öğretmektedir. Resimler daha sonra topraktaki ilişkilerinin kanıtı olarak kaydedilmekte, kapsamlı, görsel, resimsel ve yasal kanıtları oluşturmaktadır. Bu resimlerin satılması ya da kiralanması, Kamali Meclisi'nin giderleri, kültürel olayların sürdürülmesi, Yerli Olgusu'nun ve diğer yasal durumların devamı için gelir sağlamaktadır.

1997 yılında, Ngarinyinler film yapımcısı Jeff Doring'in Pathways Tasarısı ile ortaklık kurmuş, Paris'teki UNESCO kuruluşuna kutsal, daha önce hiç görülmemiş bir kanıt sunmuştur. UNESCO forumunda Doring'e eşilik eden büyükler, eski bilgilerine ulaşmak üzere özel olarak örgütlenmişler, daha sonra Kuzey Yarımküre'deki en eski resimleri görmek üzere, Güney Fransa'da bulunan ünlü Lascaux mağaralarını görme-

ye gitmişlerdir. Burada büyükler galerideki bazı ikon ve simgelere farklı bir anlayış ve bakış açısı getirebilmişlerdir. Sonra büyük bir sürpriz yapmışlar, taştan bir mızrak üreterek ani bir kanıt oluşturup orada görev yapan akademisyenleri ve profesyonelleri çok şaşırtmış ve mutlu etmişlerdir. Bu kanıtın önemi çok büyüktür. Akademisyenler, bu çağdaş hukukçuların, Kuzey Yarımküre üzerinden belki on binlerce yıl önce silinen taştan alet üretme bilgisine sahip olduklarını fark etmişlerdir. Pathways Tasarımı çerçevesinde gerçekleşen filmler, fotoğraflar ve ses kayıtları artık katalog haline getirilmekte ve uluslararası çapta dağıtıma hazırlanmaktadır. Tasarımın etkisi, Avustralya Üniversitelerinde çok eski bir sanat şeklini yeniden adlandırma biçiminde kendini göstermektedir; daha önce Bradshaw resimleri olarak bilinen bu resimler artık Ngarinyin kültüründeki adı olan Guyon Guyon resimleri olarak anılmaktadır.

Bush Üniversitesi, zaman boyutu sayesinde çizgisel, yapılanmış bir şimdiki zamandan zaman-tanımaz bir söylence ve düş dünyasına adım atma deneyimi yaşatması nedeniyle, Ngarinyinlerin ve Dostların ortak-kültürlü girişimlerinin merkezini oluşturmaktadır. Bush Üniversitesi'nde Siyahların ve Beyazların yeni kuşakları kamp ateşlerinin çevresinde, yataklarının, hayvanların, öldürülen yaban hindilerinin veya kangurunun arasında oturarak, kutsal Wunggud su kaynaklarında yüzerek, balık tutarak, avlanarak, Erkek İşi'ni ve Kadın İşi'ni birbirleriyle paylaşarak yaşamlarını ve öykülerini paylaşmaktadırlar. Bush Üniversitesi, dünyanın her yerinden insana açıktır. Önemli olan bu insanların gezegenin bu ücra noktasına gelebilecek zamana ve paraya sahip olabilmeleridir. Bush Üniversitesine devam edenlerin çoğu Ngarinyin dostu olmakta, küresel dijital teknolojinin olası kıldığı yakınlığın ve iletişimin keyfini yaşamaktadır. Bundan sonraki adım, dünyanın

geri kalanını ve Wandjina kabilelerini, birbirine erişebilir hale getirmektir. Bunun için uluslar ve şirketler tarafından halen dünya ilişkilerinde küreselleşmeyi sağlamak üzere kullanılan karmaşık iletişim sistemleri kullanılabilir.

Mowaljarlai, Bush Üniversitesi'ndeki son döneminde Ölüm teması üzerinde yoğunlaşmıştı. Kendi ölümüne ilişkin bir önseziye yanıt veriyor gibiydi; Dulugun'a gönderilmesini kesinleştirmek için kendisiyle bir şekilde bağlantısı olan herkese bu son göçün geleneksel kabile ritüellerine uygun olmasını istediğini söylemişti. 1997 yılında Bush Üniversitesi'ne yapılan geziden hemen önce, oğullarından biri polis gözetimi altındayken trajik koşullarda ölmüştü. Mowaljarlai turu yarıda kesmiş, oğlu için duyduğu acıyı açıkça yaşamıştı. Çevresi ders verdiği Beyazlar tarafından kuşatılmıştı. Belki de rastlantı sonucu, Kimberley o günlerde tarihinde gördüğü depremlerin en şiddetlilerinden birini yaşamıştı. Merkez üssü Kimberley kıyılarının biraz ilerisindeki adalardı; burası Ngarinyin topraklarıydı; Ölü ya da Dulugun topraklarıydı. Deprem Wandjina topraklarında da hissedilmişti. Mowaljarlai'nin oğlu, Hıristiyan cenaze töreniyle Derby mezarlığına gömüldü. Mowaljarlai o kadar etkilendi ki öldüğünde ruhunun kilitli kalmasını istemediğini, bu yüzden toprağa gömülmek istemediğini söyledi. Kemiklerinin ve ruhunun Wunggud ruhunun kaya sığınağında atalarınınkine karışmasını istiyordu.

Mowaljarlai, oğlunun gömülüşünden iki hafta sonra öldüğünde, Siyahlarla Beyazlar canla başla çalışıp onun son dileğini yerine getirmeye uğraştılar. Yaşlı adamın bedeninin geleneklere uygun olarak yatırılmasını sağlamak üzere, dinsel yetkililer, ölünün gömülmesiyle ilgili Batı Avustralya yasaları-

nın uygulanmamasını sağladılar. Bir Cizvit rahibi olan ancak toplumsal adalet ve Yerli sorunlarıyla yakından ilgilenen Rahip Frank Brennan, mezhep ayrımı gözetmeyen, ancak dinî bir cenaze töreni yönetti. Eski ve çağdaş Aborijin ve Batı törenlerini birleştiren, Mowaljarlai'nin Batılı dostlarıyla Aborijin akrabalarının katıldığı, duygulandırıcı, ortak-kültürlü bir tören oldu. Daha sonra Mowaljarlai'nin naaşı uçakla kendi topraklarına götürüldü; geleneklere uygun biçimde, Ngarinyin akrabaları tarafından ölüm platformunun üzerine yatırıldı. Mowaljarlai, bütün yaşamı boyunca yaptığı gibi, bu son geçiş töreninde de yine kendisini tanıyanları İki Yönlü Düşünme'yi benimsemek durumunda bırakmıştı.

Kadın-erkek eşitliğinin hâlâ tartışıldığı, erkek-kültürlü toplumda kadınların hâlâ kimlik savaşımı verdiği günümüzde, erkeklerle kadınların farklı toplumsal görevler yüklendiği, birbirlerine saygı gösterdiği ancak hiçbir "üstünlük" sorunu yaşamadığı bir dünyaya götürüyor bizi elinizdeki kitap. Doğayla bir bütün oluşturmuş, geleneklerine bağlı bir topluluğun elli bin yıldır yaşamakta olduğu topraklara, onların yaşantılarına götürüyor. Biz, gerçekten uygarlaşmış mıyız, diye soruyorsunuz kendinize. Uygar olmak nedir? Eşitlik, dürüstlük, mutluluk nedir?

Avusturalya Yerlilerinden Ngarinyin kabilesiyle yıllardır çalışmakta olan değerli bilimci Hannah Rachel Bell, bu yerlilerin kültürel süreçlerine ve kadın-erkek yetkeleriyle kadın bağımsızlığını etkileyen kurumlarına ışık tutarken belki de bu soruları sormamıza ya da onlara yanıt aramamıza neden oluyor...

ISBN 975-331-423-X
9 789753 314237
yenisayfa on-line alışveriş: .com.tr
http://www.epsilonyayinevi.com